รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ผู้ตรวจการแผ่นดิน
เพื่อความเป็นธรรมของแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตราสัญลักษณ์

ลักษณะของสัญลักษณ์

เป็นดวงตารูปอาร์ม

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

ชั้นใน

ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้นมีช่อชัยพฤกษ์ประกอบอยู่ด้านข้างทั้งสองข้าง

ชั้นนอก

ใต้พานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นแถบแพรมีอักษรข้อความว่า **“สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน”** มีซุ้มบุษบกประกอบอยู่ด้านบน

สี

สีแดงชาด

ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมภายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริยาธิราชอันทรงไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพและทศพิธราชธรรมจริยา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

สีทอง

ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของสัญลักษณ์ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างาม สูงส่ง

หมายเหตุ : ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนพิเศษ 147 ง วันที่ 3 ตุลาคม 2550 หน้า 17

สารจาก
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงดำเนินการตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม เสริมสร้างความเป็นธรรม ลดปัญหาภาระของประชาชน รวมทั้งเป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีความมุ่งมั่น ใส่ใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เริ่มมีแนวโน้มที่ดีขึ้นทั้งในประเทศไทย และทั่วโลก แต่ยังคงส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน และบุคลากรขององค์กรเป็นหลัก จึงต้องมีการติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด เพื่อพร้อมปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลอดเวลา เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน การกำหนดระเบียบ / มาตรการ / แนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้สอดรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การเร่งรัดการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน และการดำเนินกิจกรรม / โครงการต่าง ๆ ที่สามารถดำเนินการได้ภายใต้ข้อจำกัด ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง การเน้นการทำงานในเชิงรุกด้วยความรวดเร็วเพื่อตอบโจทย์ในการเยียวยาความทุกข์ร้อนให้กับประชาชน และผู้ตรวจการแผ่นดินยังเพิ่มความถี่ในการลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์รับเรื่องร้องเรียน และตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่มีการร้องเรียนจากประชาชนให้ครอบคลุมทั่วถึง

กว่าปีงบประมาณที่ผ่านมา ซึ่งในปี 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เพิ่มการดำเนินการสอบสวนเชิงระบบให้มากขึ้นกว่าเดิมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ บัญญัติไว้ ปรับกระบวนทัศน์การทำงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จากทุกภาคีได้มีโอกาสมีส่วนร่วมการทำงานแบบบูรณาการ และเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งมั่นในการพัฒนาเสริมสร้างเครือข่ายและขยายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อประสานความร่วมมือทางวิชาการ ในการบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมความร่วมมือในการสร้างความเป็นธรรมในหน่วยงานภาครัฐ (เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้าน) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานศาลปกครองกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับผู้ตรวจการแผ่นดิน การลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับมูลนิธิฟรีดริช เนามัน (ประเทศไทย) การลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับกรุงเทพมหานคร และการพัฒนาขีดความสามารถของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและบุคลากรภายใต้กรอบความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ โดยการจัดการฝึกอบรมในหัวข้อ “การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital Competency Development)” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีนักวิเคราะห์ข้อมูลอาวุโส ประจำสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ นำเสนอและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูล (Data) การนำดิจิทัลและเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในหน่วยงานภาครัฐของประเทศนิวซีแลนด์ โดยเฉพาะการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายภายใต้บริบทของข้อมูลอย่างเหมาะสม เป็นต้น

ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินในรอบปีที่ผ่านมาเป็นผลมาจากความรับผิดชอบและความร่วมมือของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้บริหาร บุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน

ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริงภายใต้หลักการทำงาน **“สุจริต เที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ”**

นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต	รองศาสตราจารย์อิสสรีย์ หรรษาจรูญโรจน์	นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

คำนำ

รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 39 กำหนดให้ “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา โดยอย่างน้อยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการด้วย และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมาแถลงรายงานประจำปีต่อรัฐสภาด้วย” โดยในรายงานฉบับนี้ ได้รวบรวมผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงบทบาท หน้าที่และอำนาจ และผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน และขอขอบคุณภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมา ณ โอกาสนี้

บทสรุป
ผู้บริหาร

ผลการดำเนินงานด้านเรื่องร้องเรียน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนไว้ดำเนินการทั้งสิ้น 5,250 เรื่อง โดยได้พิจารณาตรวจสอบ ประสานงาน แสวงหาข้อเท็จจริง จนมีคำวินิจฉัยหรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่งหรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน เป็นจำนวน 2,839 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 54.08 ของเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการในรอบปี และอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวน 2,411 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 45.92 และไม่เพียงการพิจารณาแก้ไขปัญหาในเรื่องร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเชิงระบบ นั่นหมายถึง การแก้ไขปัญหาเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง หรือเรื่องใดที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถหยิบยกและนำมาศึกษาและแก้ไขปัญหาเพื่อหามาตรการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา โดยเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงรุก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่

1. การแก้ไขปัญหาเชิงระบบ อาทิ

1.1 การแก้ไขปัญหาดินเค็มในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการบ่อทราย

1.2 การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) และเร่งรัดติดตามแก้ไขปัญหาการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

1.3 กรณีเหตุเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขอนามัย และทรัพย์สินของประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (อ้อมใหญ่ Model)

1.4 โรงเรียนเอกชนนอกระบบและโรงเรียนนานาชาติได้รับผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ต้องเลิกประกอบกิจการ

ทั้งนี้ ตัวอย่างผลการดำเนินการในเรื่องร้องเรียนเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและการแก้ไขปัญหาเฉพาะรายบุคคล ได้นำเสนอไว้ในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แล้ว

2. การทำงานในรูปแบบการบูรณาการในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

2.1 กำหนดกลไกการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การจราจร ซึ่งเริ่มต้นด้วยวินัยจราจรทางม้าลาย ส่งเสริมให้มีหน่วยงานหลักทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในการกำหนดเป้าหมาย แก้ปัญหา และส่งเสริมการดำเนินการร่วมกัน

2.2 การเร่งรัดการแก้ไขปัญหาในประเด็นสำคัญ กรณีสารเคมีอันตรายโดยขอให้หน่วยงานหลักเร่งรัดดำเนินการตามกฎหมาย การของบประมาณกลางในการเคลื่อนย้ายสารเคมี การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแผนการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้ บรรเทาปัญหาหนี้สิน

2.3 การแก้ไขกฎหมายที่เป็นข้อจำกัดและการนำเสนอแนวทางการจัดตั้งกองทุนรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน

3. การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการเพื่อให้เกิดการวิจัยและนำมาสนับสนุนการดำเนินการเรื่องร้องเรียน เรื่องเชิงระบบ รวมถึงการดำเนินงานตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญ

4. การเพิ่มเครือข่ายต่าง ๆ โดยจัดให้มีเวทีให้ประชาชนเข้าถึงการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การเปิดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การรับฟังเสียงสะท้อนของปัญหาจากประชาชนโดยตรง เช่น โครงการสร้างเขื่อนสานะคาม ซึ่งมีเครือข่ายภาคประชาสังคมน้ำโขง 6 จังหวัด ได้แก่ หนองคาย เลย นครพนม บึงกาฬ อำนาจเจริญ และมุกดาหาร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน ร่วมสะท้อนปัญหาและเสนอแนะทางออก, ปัญหาผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนร้อยเอ็ด เขื่อนยโสธร – พนมไพร และเขื่อนธาตุน้อย เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำงานในรูปแบบใหม่ที่มีมากขึ้น

การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของประชาชน ถือเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางการทำงาน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสะท้อนผ่านผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน ที่มีการออกแบบสำรวจให้ผู้ร้องเรียนได้สะท้อนความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อนำผลการสำรวจดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้เกิดมาตรฐานและเป็นที่พึงพอใจต่อประชาชนผู้มาร้องเรียนมากที่สุด โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.17 คิดเป็นร้อยละ 83.4 โดยมีรายละเอียดของความพึงพอใจในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน ร้อยละ 87.60
2. ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ร้อยละ 81.80
3. ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ร้อยละ 81.40
4. ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ร้อยละ 70.60
5. ด้านความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม ร้อยละ 79.00
6. ด้านภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ร้อยละ 86.20

(รายละเอียดหน้า 222 – 223)

นอกจากนี้ จากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะและการทำงานประจำปี พ.ศ. 2564 โดยสถาบันพระปกเกล้าร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่ได้รับความเชื่อมั่นในการทำงานจากประชาชนมากที่สุดในกลุ่มองค์กรอิสระ (รายละเอียดหน้า 224 – 227)

ผลการดำเนินงานในด้านการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 230 (3) กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน เพื่อให้รัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้ประชาชน “ทุกคน” หรือ “ทุกชุมชน” เป็นการทั่วไป โดยที่ประชาชนหรือชุมชน “ไม่ต้องใช้สิทธิร้องขอ” ถ้ารัฐไม่กระทำตามหน้าที่ก็จะเป็นกรณีจงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องครบถ้วน ประชาชนและชุมชนย่อมมีสิทธิติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ และฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นได้

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ทำการศึกษาและจัดทำเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ไปแล้วจำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย

1. การตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายาก
2. การคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ การพัฒนาระบบการตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพหลังออกสู่ท้องตลาด (Post-Marketing)
3. การแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน
4. สิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือน

ผลการดำเนินงานในการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 และมาตรา 22 (4) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่อง หรือยื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองได้ใน 3 กรณี ได้แก่

1. กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 23 (1) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

- ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน 34 เรื่อง
- เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 1 เรื่อง
- ยุติการพิจารณา จำนวน 33 เรื่อง

2. กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย มาตรา 23 (2) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

- ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน 46 เรื่อง
- เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง จำนวน 3 เรื่อง
- ยุติการพิจารณา จำนวน 43 เรื่อง

3. กรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ยื่นคำร้องว่าการกระทำนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 22 (4) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

- ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน 62 เรื่อง
- ไม่มีการยื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ
- ยุติการพิจารณา จำนวน 62 เรื่อง

ผลการดำเนินงานด้านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ

1. ผลการดำเนินงานด้านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายในประเทศ

การดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายภายในประเทศ 2 ลักษณะ คือ **การสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่าย** และ**การส่งเสริมการมีส่วนร่วม** มีผลการดำเนินงานโดยสรุป ดังนี้

1.1 ภารกิจด้านการสร้างเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถสร้างเครือข่ายหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการเป็นต้นแบบการปฏิบัติงานเพื่อขยายเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินให้ครอบคลุมในแต่ละพื้นที่ต่อไป โดยสามารถสร้างเครือข่ายได้จำนวน 15 เครือข่าย ดังนี้

1) เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสำนักงานศาลปกครอง
2) เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านเผยแพร่และให้ความรู้กับศาลรัฐธรรมนูญ
3) เครือข่ายความร่วมมือกับมูลนิธิฟรีดริช เนามัน ประเทศไทย
4) เครือข่ายความร่วมมือกับกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเร่งด่วน
5) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดเชียงราย
6) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดน่าน
7) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดกาฬสินธุ์
8) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสกลนคร
9) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอ่างทอง

10) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสระบุรี
11) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดปทุมธานี
12) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสมุทรสงคราม
13) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดภูเก็ต
14) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดนราธิวาส
15) เครือข่ายความร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัดหนองคาย

อนึ่ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้นำร่องการสร้างเครือข่ายขยายผลในระดับบุคคลในส่วนของกิจกรรมประชาชนคนทำดี ในจังหวัดนครปฐม และเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีกิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบุคคลที่แสดงเจตนารมณ์สมัครเป็นเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 57 คน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทด้านการสร้างเครือข่ายของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งสำนักงานได้กำหนดแผนการต่อยอดการสร้างเครือข่ายกิจกรรมประชาชนคนทำดีในจังหวัดอื่นต่อไป

1.2 ภารกิจด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาและสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความเข้มแข็ง และเกิดการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างเครือข่าย มีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยได้ดำเนินโครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม) และกิจกรรมขยายผลการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (อำเภอคุณธรรม) (ขยายผล 6 ตำบล)

2. ผลการดำเนินงานด้านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่างประเทศ

ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งมั่นที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ของประเทศคู่ภาคีระหว่างประเทศต่าง ๆ และสามารถนำไปพัฒนางานในมิติการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เป็นที่ประจักษ์ทั้งระดับประเทศและระดับสากล โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างประเทศ ดังนี้

2.1 ความร่วมมือภายใต้กรอบสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1) การดำรงตำแหน่งประธานภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Asian Regional President) สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้มีประกาศอย่างเป็นทางการให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งประธานภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ วาระดำรงตำแหน่งปี 2565 – 2567

2) การเข้าร่วมการประชุมของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Meetings)

3) การเข้าร่วมประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI UN Working Group)

2.2 ความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ombudsman Forum: SEAOF) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม SEAOF Retreat ระหว่างวันที่ 4 - 5 กรกฎาคม 2565 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อร่วมกันพิจารณาเนื้อหาของร่างข้อกำหนดแนบท้าย (TOR) บันทึกการแสดงเจตนารมณ์ (MOI) การประชุมครั้งนี้ส่งผลให้สมาชิก SEAOF เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการบูรณาการ

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน โดยสมาชิก SEAOF ต่างให้ความสำคัญกับการปฏิบัติภารกิจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนและอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และมีแนวคิดร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากลไกการจัดการเรื่องร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 กิจกรรมภายใต้บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศ และกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1) การประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์

2) การประชุมระดับผู้ตรวจการแผ่นดินตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์

3) การหารือข้อราชการระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและเอกอัครราชทูตต่างประเทศประจำประเทศไทย ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ และสาธารณรัฐฟินแลนด์

4) การสัมมนาวิชาการนานาชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 27 ปี การก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน

5) การพัฒนาขีดความสามารถของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและบุคลากรภายใต้กรอบความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์

6) การประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

7) การแสวงหาความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต

8) การสัมมนาระดับนานาชาติด้านการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยและคณะกรรมการตรวจสอบแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน

9) การเข้าร่วมการอภิปรายแบบคณะระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

10) การแลกเปลี่ยนเชิงวิชาการตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศ

ผลการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ประเภทงบเงินอุดหนุน จำนวน 324,172,500.00 บาท ผลเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น จำนวน 308,201,020.12 บาท คิดเป็นร้อยละ 95.07 รายละเอียดดังนี้

ตารางงบประมาณที่ได้รับจัดสรรและผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

แผนงาน/ หมวดค่าใช้จ่าย	งบประมาณที่จัดสรร (ไตรมาสที่ 1 - 4)	ผลการเบิกจ่าย			
		ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละเบิกจ่าย	งบประมาณคงเหลือ	ร้อยละคงเหลือ
แผนงานบุคลากร	**250,551,700.00**	**248,101,864.34**	99.02	2,449,835.66	0.98
1. ค่าใช้จ่ายบุคลากร	232,939,600.00	230,545,029.84	98.97	2,394,570.16	1.03
2. ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (บุคลากร)	17,612,100.00	17,556,834.50	99.69	55,265.50	0.31
แผนงานพื้นฐานด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ	**70,838,000.00**	**57,818,814.48**	**81.62**	**13,019,185.52**	**18.38**
1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	62,923,400.00	55,817,914.48	88.71	7,105,485.52	11.29
2. ค่าใช้จ่ายลงทุน	7,914,600.00	2,000,900.00	25.28	5,913,700.00	74.72
แผนบูรณาการ ป.ป.ช.	**2,782,800.00**	2,280,341.30	81.94	502,458.70	18.06
รวมทั้งสิ้น	**324,172,500.00**	**308,201,020.12**	**95.07**	**15,971,479.88**	**4.93**

ด้านความสำเร็จในการพัฒนาองค์กร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้ารับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) อย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 6 โดยได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและยกระดับธรรมาภิบาลของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และเพื่อเป็นการยกระดับและขับเคลื่อนการดำเนินงาน ITA ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดรับกับหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนด เน้นการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของบุคลากรทุกคนในการบริหารงานและพัฒนาองค์กร รวมถึงเปิดเผยข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ทั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ได้รับคะแนนประเมิน 85.29 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับ A และอยู่ลำดับที่ 4 ในกลุ่มองค์กรอิสระ

นอกจากนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการ**การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA)** ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 – 2565) ซึ่งเป็นแนวทางการปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการยกระดับองค์กร ให้ครอบคลุมทั้ง 3 มิติของการพัฒนาระบบราชการ 4.0

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในมิติระบบราชการที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน บรรลุเป้าหมายทั้ง 3 โครงการ/กิจกรรม มิติระบบราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง บรรลุเป้าหมาย 2 โครงการ/กิจกรรม ไม่บรรลุเป้าหมาย 3 โครงการ/กิจกรรม และในมิติระบบราชการที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บรรลุเป้าหมาย 4 โครงการ/กิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับที่ดี (รายละเอียดหน้า 220 - 221)

ด้านความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ตามที่ยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 – 2565) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้มุ่งเน้นในการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งและสายงาน เพื่อให้บุคลากรเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีศักยภาพสูง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถปฏิบัติงานสนับสนุนผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น แนวทางสู่องค์กรดิจิทัล ทิศทางและแนวโน้มของเทคโนโลยี AI ดิจิทัลและ Metaverse และผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม นวัตกรรมสังคม : ประสบการณ์ : การเรียนรู้ สู่การประยุกต์ใช้ แนวโน้ม (ผลกระทบ) ของโควิค - 19 ด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข และการป้องกันโรคระบาด หัวข้อทิศทางและแนวโน้มหลังโควิค - 19 เป็นต้น โดยแบ่งเป็น (1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายใน จำนวน 6 โครงการ (2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายนอก จำนวน 52 หลักสูตร/โครงการ

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

1. ด้านการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ

1.1 เรื่องร้องเรียนกรณีละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 213 มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ปัญหาความไม่ชัดเจนและการตีความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

2) ปัญหาเนื้อหาของกฎหมายไม่ครอบคลุม คือ กรณีการร้องเรียนเรื่องที่ไม่เป็นสาระสำคัญไม่ได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินยุติเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวไว้

3) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาอันเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีตามมาตรา 48 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้ร้องเรียนต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาล (รายละเอียดหน้า 295 - 296)

1.2 เรื่องร้องเรียนกรณีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พศ. 2560 มาตรา 23 มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ปัญหาความไม่ชัดเจนและการตีความพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เนื่องจากการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดี ทำให้เกิดปัญหาในการตีความเกี่ยวกับสิทธิและสถานะในคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น กรณีการฟ้องคดีปกครองอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะจะต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนอันเป็นเงื่อนไขของคดีปกครองหรือไม่ และมีขอบเขตอย่างไร

2) ปัญหาการนับระยะเวลาในการฟ้องคดีของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการฟ้องคดีปกครองที่กำหนดให้ต้องยื่นฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีแต่มีปัญหาความไม่ชัดเจนว่าจะเริ่มนับระยะเวลาที่ผู้ร้องเรียนรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีหรือผู้ตรวจการแผ่นดินรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (รายละเอียดหน้า 297)

1.3 การได้รับข้อมูลเรื่องร้องเรียนไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจนเพียงพอ ทำให้การแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเป็นไปด้วยความล่าช้า หรือไม่อาจแสวงหาข้อเท็จจริงต่อไปได้

1.4 การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่จะให้ข้อมูล หรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเท่าที่ควร เช่น การไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงตามระยะเวลาที่กำหนด การชี้แจงข้อมูลไม่ครบถ้วนตามประเด็น หรือการชี้แจงข้อมูลไม่ตรงประเด็น รวมทั้งกรณีที่หน่วยงานของรัฐมอบหมายผู้แทนเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นผู้ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดความล่าช้า

2. ด้านการบริหารงาน

2.1 โครงสร้างการบริหารงาน ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการกำหนดโครงสร้างการจัดแบ่งส่วนงานเพื่อรองรับภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินในสายงานสอบสวนและนิติการ จำนวน 7 ส่วนงาน ประกอบด้วย สำนักสอบสวน 1 - 4 สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน สำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ และสำนักกฎหมายและคดี โดยนอกจากการที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาตรวจสอบ แสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ในกรณีที่ประชาชนได้ร้องเรียนเข้ามายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ยังมีหน้าที่ในการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย ทั้งการศึกษาความเป็นมา สำรวจสภาพของปัญหา และวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ตลอดจนการประชุมหารือกับหน่วยงาน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องที่ทำการศึกษา

ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรบุคคล ตลอดจนระยะเวลาในการดำเนินการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ในการจัดทำข้อเสนอแนะ รวมถึงต้องติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินจากหน่วยงานของรัฐด้วย การมีขอบเขตหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวมีผลให้ส่วนงานที่รับผิดชอบมีปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนอาจกระทบต่อแผนงานสอบสวนและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ และผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในภาพรวม

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับปัญหาปริมาณงานของส่วนงานในสายงานสอบสวนและนิติการดังกล่าว ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีการศึกษาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการจัดแบ่งส่วนงานที่เหมาะสมกับหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนปริมาณงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย และการติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมกับภารกิจและสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2.2 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2565 มีค่าเฉลี่ยปริมาณเรื่องร้องเรียนปีละ 4,756 เรื่อง โดยสามารถดำเนินการจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เฉลี่ยปีละ 2,711 เรื่อง เปรียบเทียบกับอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนงานสายงานสอบสวนและนิติการ พบว่า เจ้าหน้าที่ 1 คน สามารถดำเนินการพิจารณาตรวจสอบแสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐ เฉลี่ยปีละ 21.43 เรื่อง ดังนั้น หากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการพิจารณาตรวจสอบแสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้เสร็จสิ้นภายในปีงบประมาณ จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนงานสายงานสอบสวนและนิติการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งยังไม่รวมถึงหน้าที่ในการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย และการติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนงานสายงานสอบสวนและนิติการด้วย ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ปริมาณงานเพื่อกำหนดอัตรากำลังของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความเหมาะสมกับภาระงานที่มีต่อไป

Executive Summary

Handling Complaint

In fiscal year 2022, the Ombudsman received a total of 5,250 complaints. After fact-finding investigation, decisions and recommendations to relevant State agencies were made on 2,839 (54.08 percent) of these complaints, especially those concerning revisions and amendment of laws, rules, regulations, orders or operative procedures that cause grievances or unfairness to people. The remaining 2,411 complaints (45.92 percent) are still under investigation. Apart from redressing grievances and complaints by the powers and duties under the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017 (B.E. 2560), the Ombudsman has attached importance to solving people's grievances in a systematic way namely problems affecting the majority of people or any issues inclining to cause unfairness. The Ombudsman can conduct a study to solve systemic problem and to find preventive measures proactively. In the fiscal year 2022, a number of studies were conducted as follows:

1. Studies for systemic solutions, such as

1.1 Solution to the effect of salty soil in area affected by sand pit business.

1.2 The provision of urgent aid to those who suffered from disaster emergency (Flood) and monitoring the solution to an issue concerning financial aid to flood victims.

1.3 Solution to the case of a fire at the warehouse storing engine oil, causing injuries and damage to health and properties of the people, as well as polluting the environment (Om Yai Model).

1.4 Solution to the case of the closedown of the private schools and international schools affected by the COVID – 19 Pandemic.

Examples of Ombudsman resolutions to protect public interest and redress individual grievances have been summarised in this Annual Report of the Ombudsman 2022 (B.E. 2565).

2. The promotion of integrated works among agencies to improve efficiency in law enforcement.

2.1 Determining the mechanism to law enforcement, such as in traffic management by developing discipline in using crosswalks, along with encouraging major pertinent government agencies to work closely with one another to set goals, solve problems and encouraging cooperation.

2.2 Monitoring the solution to an important issue concerning hazardous chemicals. This is accomplished by requesting the major pertinent government agencies to prioritize legal action, acquiring budget to transfer hazardous chemicals and making related agencies consider an environmental improvement plan and career opportunity promotion to create incomes and lessen debt problem.

2.3 Proposing amendments to laws that are limitations and presenting a guideline to establish a fund to deal with effects to the people.

3. Encouraging academic cooperation to allow research that can be utilized to support complaint handling and systemic investigation, along with monitoring the performance of the State in accordance with Chapter V - Duties of the State of the constitution.

4. Creating more networks by arranging activities for the people to gain access to the services of the Office of the Ombudsman. The Public forums and listening sessions have been conducted to listen to those whom interests are at stake, along with receiving feedbacks directly from the people involved with the problem. For example, the Sanakham Hydropower Project, in which both the Mekong civil society network (involving people in the provinces of Nong Khai, Loei, Nakhon Phanom, Bueng Kan, Amnat Charoen and Mukdahan) and the network of councils of Mekong community organisations in 7 Northeastern provinces bordering the Mekong, discuss the issue, find solution and also voice the issues arising from the construction of the Roi Et Dam, Yasothon - Phanom Phrai Dam and That Noi Dam.

Solving grievances and unfairness of the people is the primary goal of the Ombudsman, following the citizen-centric approach to deliver its service and the problems effectively. Moreover, the performance of the Ombudsman and the Office of the Ombudsman can be reflected through a survey of the complainant satisfaction, allowing complainants to freely state their opinions. The results of the survey have been used as feedback for operation improvement of the Ombudsman and the Office of the Ombudsman to enhance the satisfaction of complainants with the services provided. In fiscal year 2022, satisfaction of complainants was at a high-level averaging 4.17 (83.40 percent) for the following attributes:

1. Lodging and receiving complaints (87.60 percent);
2. Fact-finding and investigation of complaints (81.80 percent);
3. Consideration and handling of complaints (81.40 percent);
4. Following-up on complaints (70.60 percent);
5. Satisfaction with fact-finding and consideration of complaints (79.00 percent);

6. Image and service of the Office of the Ombudsman (86.20 percent). (Details are provided on page 222 – 223)

Furthermore, according to the survey on the public opinion on satisfaction with public service in 2021 conducted by King Prajadhipok's Institute, in collaboration with the National Statistical Office; it was found that the Office of the Ombudsman was the most trusted organisation, among independent governmental organisations. (Details are provided on page 224 – 227)

Monitoring the performance of State agencies Pursuant to Chapter V - Duties of the State as stipulated in the Constitution

Section 230 (3) of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) stipulates that the Ombudsman has the duty and power to submit a report to the Cabinet regarding State agencies that have not complied correctly and completely with Chapter V - Duties of the State which prescribes that "the State has a duty to the people" and is committed to performing its obligations for "all people" or "all communities" in general. Each person or community does not have to exercise the "right to appeal" but if the State does not comply with the said provisions of the Constitution, or does not fulfill its obligations to its full capacity, the people and the community have the right to follow up and urge the State to perform its obligations as well as to constitute legal proceedings against any relevant State agency.

In fiscal year 2022, the Ombudsman submitted 4 recommendations to the Cabinet in the case where State agencies that did not fulfill their duties in compliance with Chapter V - Duties of State as follows:

1. The promotion of neonatal screening for inborn errors of metabolism.

2. The consumer protection issues pertaining to processed meat products and the development of test system and post - market product monitoring.

3. The solution to the issues of the criminal justice system, in the case of delay in criminal proceedings and relevant issues arising from seizure of suspect by the inquiry officer.

4. The promotion of the household electricity access.

Referring matters to the Constitutional Court or the Administrative Court

Section 23 of the Organic Act on Ombudsmen, B.E. 2560 (2017) and Section 22 (4) of The Organic Act on Procedures of the Constitutional Court B.E. 2561 (2018) prescribes that the Ombudsman may submit a case or file a complaint to the Constitutional Court or submit a case with the Ombudsman's opinion to the Administrative Court in the following 3 cases:

1. Case of any provision of a law begging the question of constitutionality, according to Section 23 (1) of the Organic Act on Ombudsmen, B.E. 2560 (2017);

- There were 34 complaints received for consideration;
- Of these complaints, one complaint was submitted to the Constitutional Court with the Ombudsman's opinion, and
- 33 complaints were ceased with no further action being taken.

2. Case of any rule, order or action of a Government agency or State official begging the question of constitutionality or legality, according to Section 23 (2) of the Organic Act on Ombudsmen, B.E. 2560 (2017)

- There were 46 complaints received for consideration;
- Of these complaints, 3 cases were submitted to the Administrative Court with the Ombudsman's opinion, and
- 43 complaints were ceased with no further action being taken.

3. Case lodged by individuals whose rights or liberties guaranteed by the Constitution were violated, for a decision on whether such act is contrary to or inconsistent with the Constitution, in accordance with Section 22 (4) of the Organic Act on Ombudsmen B.E. 2560 (2017) and the Organic Act on Procedures of the Constitutional Court B.E. 2561 (2018)

- There were 62 complaints received for consideration;
- Of these complaints, none was submitted to the Constitutional Court with the Ombudsman's opinion, and
- 62 complaints were ceased with no further action being taken.

Cooperation with local networks and international organisations

1. Cooperation with local networks

In the fiscal year 2022, the Ombudsman conducted two types of local networking operations: building network and developing network as follows:

1.1 Networks according to the mission of the Ombudsman: in the fiscal year 2022, The Ombudsman created and developed a network of participation of State agencies from central and regional governments, as well as local government organizations to increase the potential and prepare for a model of operations to increase the Ombudsman's networks in other areas. There were 17 networks established as follows:

1) Network of academic cooperation with the Office of the Administrative Court

2) Network of academic cooperation on publishing and providing knowledge to the Constitutional Court

3) Cooperative network with Friedrich Naumann Foundation Thailand

4) Cooperative network with Bangkok Metropolitan Administration to solve urgent complaints

5) Network of subdistrict headmen and village headmen in Chiang Rai Province

6) Network of subdistrict headmen and village headmen in Nan Province

7) Network of subdistrict headmen and village headmen in Kalasin Province

8) Network of subdistrict headmen and village headmen in Sakon Nakhon Province

9) Network of subdistrict headmen and village headmen in Ang Thong Province

10) Network of subdistrict headmen and village headmen in Saraburi Province

11) Network of subdistrict headmen and village headmen in Pathum Thani Province

12) Network of subdistrict headmen and village headmen in Samut Songkhram Province

13) Network of subdistrict headmen and village headmen in Phuket Province

14) Network of subdistrict headmen and village headmen in Narathiwat Province

15) Cooperative network with Nong Khai Provincial Public Relations Office

In addition, the Office of the Ombudsman has implemented a pilot activity of people doing good to create network in Nakhon Pathom Province and Bangkok (Suan Luang district). The activity of good youth for society has also been carried out in Bangkok, enrolling 57 people to be members of the network of the Ombudsman. This implementation is to comply with the 5-year network development master plan of the Office of the Ombudsman (2023 - 2027) under the Office of the Ombudsman Strategic Plan, 5th edition (2023 – 2027). The extension of network creation of the people doing good activity is currently going underway in other provinces.

1.2 Mission to encourage participation in Ombudsman's networks

In the fiscal year 2022, the Ombudsman and the Office of the Ombudsman continuously operated programmes and activities to encourage participation of Ombudsman's networks. In order to nurture and develop relations of Ombudsman's networks, as well as allowing members of the networks to support one another, activities were held encourage

participation in the networks. This is the Project of Promoting Good Governance to Fight Corruption, consisting of 2 activities: Ombudsman's activity to promote good governance for social justice (Phraya Banlue moralistic sub - district) and the activity to expand the result of promoting good governance for social justice (moralistic district) (6 subdistricts)

2. Cooperation with the international organisations

The Ombudsman has committed to building a network of international cooperation as a mechanism for solving people's problems, promoting the exchange of knowledge among international partners to develop their work system to be increasingly effective in monitoring the exercise of administrative power, in fulfilment of the principles of good governance, the protection of civil rights and freedoms, and enhancing good governance, both at the domestic and international levels. In the fiscal year 2022, the Ombudsman cooperated with international partners as follows:

2.1 Cooperation with the International Ombudsman Institute (IOI)

1) Taking the role of IOI Asian Regional President: IOI formally declared the Chief Ombudsman of Thailand was selected to be the President of IOI Asia Region, with a term lasting from 2022-2024

2) Attending IOI meetings

3) Attending the IOI's UN Working Group meeting

2.2 Cooperation with Southeast Asian Ombudsman Forum (SEAOF) in fiscal year 2022: The Ombudsman hosted the SEAOF Retreat between 4 - 5 July 2022 at the Office of the Ombudsman of Thailand. This meeting was summoned to consider the terms of reference annexed to the memorandum of intent. Each member of SEAOF realized the importance of practices to alleviate grievance for the people, as well as fairly and inclusively

administer justice for those in Southeast Asia. This meeting was also an opportunity for members to develop shared thoughts in encouraging, supporting and developing a mechanism to handle complaints more efficiently.

2.3 Activities under MOU on bilateral cooperation with international ombudsman institutes and activities to build international relations, in the fiscal year 2022.

1) Meeting of the Joint - Technical Working Group in accordance with the MOU on bilateral cooperation between the Ombudsman of Thailand and the Chief Ombudsman of New Zealand

2) An Ombudsman - level meeting in accordance with the MOU on bilateral cooperation between the Ombudsman of Thailand and the Chief Ombudsman of New Zealand

3) Meetings between the Ombudsman of Thailand and ambassadors of New Zealand and Finland to Thailand

4) Participating in an international academic seminar commemorating the 27th anniversary of the establishment of the Authorized Person of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan for Human Rights (Ombudsman)

5) Undertaking the capacity-building activities for the Office of the Ombudsman and its personnel, in accordance with the MOU on bilateral cooperation between the Ombudsman of Thailand and the Chief Ombudsman of New Zealand

6) Meeting of the Joint - Technical Working Group, in accordance with the bilateral MOU between the Office of the Ombudsman of Thailand and the Office of the Ombudsman of the Republic of the Philippines

7) Establishing the bilateral cooperation between the Ombudsman of Thailand and the Provedor for Human Rights and Justice of the Democratic Republic of Timor-Leste

8) Participating in the International seminar on combatting corruption, in accordance with the MOU on bilateral cooperation between Thailand Ombudsman and the National Commission of Supervision of the People's Republic of China

9) Participating in a group discussion in the annual seminar between the Ombudsman of Indonesia and the Ombudsman of the Netherlands

10) Achieving the exchange of academic and professional knowledge, in accordance with bilateral cooperation between the Thailand Ombudsman and international ombudsman institutes.

Operations of the Office of the Ombudsman

Budget disbursement

In pursuance with the Budget Expenditure Act for fiscal year 2022, the Office of the Ombudsman was allocated an expenditure budget for fiscal year 2022 of 324,172,500.00 baht. The total disbursement was 308,201,020.12 baht (95.07 percent) covering the following expenses:

Table 1: Allocated budget and budget disbursement results of the fiscal year 2022

Work plan / Expense category	Budget allocated (Quarter 1 - 4)	Disbursement Results			
		Disbursement	Disbursement percentage	Remaining budget	Remaining percentage
Costs for manpower and operations	**250,551,700.00**	**248,101,864.34**	99.02	2,449,835.66	0.98
1. Cost of manpower	232,939,600.00	230,545,029.84	98.97	2,394,570.16	1.03
2. Cost of operations	17,612,100.00	17,556,834.50	99.69	55,265.50	0.31
Costs for undertaking activities and projects to develop public sector management	**70,838,000.00**	**57,818,814.48**	**81.62**	**13,019,185.52**	**18.38**
1. Cost of operations	62,923,400.00	55,817,914.48	88.71	7,105,485.52	11.29
2. Cost of investment	7,914,600.00	2,000,900.00	25.28	5,913,700.00	74.72
NACC Integration plan	**2,782,800.00**	2,280,341.30	81.94	502,458.70	18.06
Total	**324,172,500.00**	**308,201,020.12**	**95.07**	**15,971,479.88**	**4.93**

Success in the organisational development

In respect to the achievement of organisational development, in the fiscal year 2022, the Office of the Ombudsman has participated in the Integrity and Transparency Assessment (ITA) for the sixth consecutive year. The process development project was also initiated to enhance the office's good governance and administration, to aim at higher ITA score and to follow the assessment criteria. In taking the measure, emphasis has been placed on the participation of all personnel in the management and development of the organisation, along with public information disclosure on the effectiveness of the Office of the Ombudsman.

The Office of the Ombudsman, passing the ITA assessment criteria, received a score of 85.29, an "A" rating level, and was ranked fourth among the independent organisations.

In addition, the Office of the Ombudsman has also adopted the approach of Public Sector Management Quality Award (PMQA) under the Office of the Ombudsman Strategic Plan, 4th edition (2018 - 2022) as a guideline for organisational development per the criteria for quality development, covering all three dimensions of the national development strategy of "Thai Bureaucracy 4.0"

The assessment of the Public Sector Management Quality Development (PMQA 4.0) showed that the performance of the Office of the Ombudsman was rated **at "good" level.** In particular, there were 3 projects/activities that passed the criteria in the dimension of "Open & Connected Government". In the dimension of "Citizen-Centric Government", there were 2 projects/activities that passed the criteria and 3 projects/activities failed to meet such criteria. In the dimension of "Smart & High - Performance Government", 4 projects/activities fulfilled the criteria. (Details are provided on page 220 - 221)

Achievement in human resource development

According to the Office of the Ombudsman Strategic Plan, 4th edition (2018 - 2022), Strategy 3: "Building the Office to be a Learning Organisation", a focus has been placed on the capacity building for personnel to develop and strengthen their knowledge, skills and key competencies to have specialisation, great potential, and adaptability to technological change and digital transformation, to effectively support the Ombudsman.

In the fiscal year 2022, the Office of the Ombudsman has developed the potential of its personnel in various fields. For example, guideline to digital organisation; direction and trend of Artificial Intelligence technology, Metaverse and their effects on equality and unfairness; social innovation; experience and learning to apply to effects of COVID – 19 on economy, society, public health, and pandemic prevention; post-COVID direction and trend. The Office of the Ombudsman conducted staff development programmes, including 6 projects of In-house staff development and 52 external training courses/projects.

Challenges, Obstacles and Recommendations for the operation of the office of the Ombudsman

1. Operations per duty and power of the Ombudsman

1.1 Complaints related to violation of rights or liberties guaranteed by the Constitution, in accordance with Section 213 of the Constitution of Thailand, B.E. 2560 (2017) have the following challenges, obstacles and recommendations:

1) Problem with interpretation of The Organic Act on Procedures of the Constitutional Court B.E. 2561 (2018)

2) Problem with the body of law that does not permit the Ombudsman to cease complaints that are deemed to be insignificant.

3) Problem with the prescription of the time period which is the condition to take legal proceedings, in compliance with Section 48 Paragraph 2 of the Organic Act on Procedures of the Constitutional Court B.E. 2561 (2018). As the provision does not prescribe distinctly that the complainant

must submit an application directly to the Constitutional Court within either 90 days since a notification of the Ombudsman's opinion has been received or the date beyond the period that the Ombudsman does not submit an application to the court. (Details are provided on page 295 – 296)

1.2 Complaints pertaining to the issue of the question of constitutionality or legality in accordance with Section 23 of the Organic Act on Ombudsmen, B.E. 2560 (2017) have the following challenges, obstacles and recommendations:

1) Problem with the interpretation of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999). Due to the fact that legal proceedings for administrative cases constituted by the Ombudsman is under the law on the establishment of the Administrative Court and Administrative Court Procedure, which prescribes that the Ombudsman shall have the rights and duties as if the Ombudsman were the person entitled to file a case. This has created an interpretation issue of the rights and status of the Ombudsman to proceed the administrative cases. For example, in case of prosecution of administrative cases relating to public interest, whether, and to what extent, the consideration of the status of Ombudsman as being a sufferer would be required.

2) Problem with the manner of computing the duration of legal proceedings for administrative cases constituted by the Ombudsman, which is an essential element that requires the lawsuit to be filed within 90 days since the date of notification or assumption of notification of the lawsuit. In practice, an issue exists with how should the date for which the duration that the complainant or the Ombudsman is notified of the lawsuit be counted.

1.3 The received complaints are vague and unclear. This may delay fact-finding by the Ombudsman or unable fact-finding altogether.

1.4 Issues concerning cooperation from governmental agencies in providing facts or necessary information for consideration. For example, the Ombudsman has not received facts or evidences from the related agencies by the set period of time, or received incomplete information. Furthermore, the government agencies assign delegates who are unable to make any decision to discuss a solution for grievances, resulting in a delayed process.

2. Management

2.1 Management Structure: Currently, the Office of the Ombudsman divides the work that supports the Ombudsman's missions in the field of investigation and legal affairs into 7 bureaus as follows: Investigation Bureau 1-4, Intake and Early Resolutions Bureau, Duties of the State Inspections Bureau, Legal Affairs and Litigation Bureau. Aside from operations in considering and fact-finding until the Ombudsman's decision and recommendations can be made to related agencies, in order to make an amendment to any particular law, rule, order or process that causes grievance or unfairness to the people, the Office of the Ombudsman also has conducted studies and systemic investigation on policy issues. These have included studying their background, surveying their status and conducting an academic assessment about the theory, thought process or law related to those issues. Furthermore, meetings are held with the agencies or individual with interest in the issue that is being studied. Manpower and time are required to execute the operation that enables the gathering of information needed for issuing recommendations. Also, following up on the Ombudsman's recommendations or decisions that have been sent to the government agency is also of high necessity. As such, having wider jurisdiction results in increased workload for responsible departments, as well as affecting investigative work, operational efficiency and overall results of operations to handle complaints.

The Office of the Ombudsman has realised the problem with the workload of investigation and legal affairs bureaus. Therefore, in the fiscal year 2022 – 2023, the Office of the Ombudsman conducted a study to improve the division of operations that is in line with their duty and power, as well as their current workload. Moreover, special attention is placed on the study on systemic or policy issues, along with following up on recommendations or decisions made by the Ombudsman, to enable the Office of the Ombudsman to have structural management of operations that is in line with its missions and allow the problems of the people to be solved effectively and efficiently.

2.2 workforce: During the fiscal year 2018 - 2022, an average of 4,756 complaints were received annually, of which a yearly average of 2,711 complaints were able to reach a decision or have a recommendation sent to the related government agency. When comparing with the number of personnel in investigative and jurisprudence works, it is found that each official can investigate and conduct a fact-finding until a decision or recommendation can be issued to a government agency with an average of 21.43 complaints per annum. Therefore, in order for the Office of the Ombudsman to be able to completely conduct a fact - finding and investigation on any complaint until a decision or recommendation can be issued to a government agency within each fiscal year, it is necessary that there should be more personnel working on investigation and legal affairs, as the core functions of the office. This does not include the duty to study systemic or policy issues, as well as following up on recommendations and decisions made by the Ombudsman, all of which are the responsibility of personnel working on investigative and jurisprudence departments. Thus, in the fiscal year 2022 – 2023, a study and an analysis on the workload is conducted to determine the appropriate number of personnel to complete the missions of the Office of the Ombudsman.

กิจกรรมสำคัญของ
ผู้ตรวจการแผ่นดิน
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

7 พฤศจิกายน 2564
นายทรงศัก สายเชื้อ
รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่

13 ธันวาคม 2564
พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ทางวิชาการระหว่างสำนักงานศาลปกครอง
กับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

26 มกราคม 2565
พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง
ความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง
ศาลรัฐธรรมนูญกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

31 มกราคม 2565
พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ทางวิชาการระหว่าง
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
กับมูลนิธิฟรีดริช เนามัน (ประเทศไทย)

11 เมษายน 2565
จัดงานสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาส
ครบรอบ 22 ปี
การก่อตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน

3 พฤษภาคม 2565
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไทย
ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ประธานภูมิภาคเอเชีย
สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
(International Ombudsman Institute)

4 - 5 กรกฎาคม 2565
ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นเจ้าภาพ
จัดการประชุม SEAOF Retreat
ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

1 - 2 สิงหาคม 2565
ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดกิจกรรม
ความร่วมมือกับเครือข่าย
ของกรมประสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย

10 สิงหาคม 2565
พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
กับกรุงเทพมหานคร

สารบัญ

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (1)

ตราสัญลักษณ์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (2)

สารจากผู้ตรวจการแผ่นดิน (4)

คำนำ (7)

บทสรุปผู้บริหาร (8)

Executive Summary (24)

กิจกรรมสำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (41)

บทที่ 1 บทนำ 1

1. **ผู้ตรวจการแผ่นดิน** 8

1.1 ความเป็นมาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 9

1.2 หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน 10

1.3 การดำเนินการกรณีเป็นเรื่องเฉพาะตัว หรือเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐ 12

1.4 เรื่องที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา 13

1.5 การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน 14

1.6 การแสวงหาข้อเท็จจริงและกระบวนการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน 16

1.7 การเสนอแนะและการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน 17

2. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 20

2.1 ภาพรวมโครงสร้างการแบ่งส่วนงานและอัตรากำลังของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 28

2.2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 29

2.3 ทรัพยากรบุคคลของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 34

2.4 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 35

2.5 ความเชื่อมโยงความสอดคล้องกับการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทย่อยและแผนปฏิรูปประเทศ 38

บทที่ 2 ภาพรวมผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน 45

1. สถิติผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 46

1.1 สถิติผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 47

1.2 สถิติผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินเปรียบเทียบในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 56

1.3 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน 63

1.4 การดำเนินงานเรื่องเชิงระบบ 65

2. ผลการแก้ไขปัญหาหรือการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน 68

2.1 การเสนอแนะเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (1) 74

2.2 การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (2) 84

2.3 ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญ 134
2.4 ผลการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่เป็นปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนและใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาด้วยความรวดเร็ว 154

3. ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง กรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ 162

3.1 กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (1) 165
3.2 กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (2) 172

4. ผลการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 184

บทที่ 3 การวิเคราะห์รายละเอียดผลการดำเนินงาน 195

1. สัมฤทธิผลของผลการดำเนินงานในภาพรวม 196

1.1 ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายระดับองค์กร 197
1.2 การวิเคราะห์ต้นทุน - ประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนของผู้ตรวจการแผ่นดิน 210
1.3 การประเมินประสิทธิภาพด้านงบประมาณในการดำเนินงาน 215
1.4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (Public Sector Management Quality Award : PMQA) 220
1.5 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อประโยชน์ที่ได้จากการใช้บริการและกระบวนการให้บริการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 222

2. สัมฤทธิผลของการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 **228**

2.1 การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีในประเทศ 229

2.2 การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีต่างประเทศ 257

2.3 ความสำเร็จในการพัฒนาองค์กรและทรัพยากรบุคคล 279

3. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน **294**

3.1 ด้านการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ 295

3.2 ด้านการบริหารงาน 299

บทที่ 4 ผลการดำเนินการตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของรัฐสภา **305**

1. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของวุฒิสภา 307
2. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของสภาผู้แทนราษฎร 312

ภาคผนวก **317**

1. คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ 272 / 2565 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 319
2. รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565 321
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 347

บทที่ 1

บทนำ

นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน (ปรม.) รุ่นที่ 2 สถาบันพระปกเกล้า
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรการบริหารและพัฒนานักบริหาร (Graduate Research Institute of Policy Studies, Japan)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรรับรองความเป็นมืออาชีพด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล IPMA-EP สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนร่วมกับองค์กร IPMA-HR
- ปริญญาบัตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.รุ่นที่ 48)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2521	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานบุคคล 3 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
พ.ศ. 2522	ปลัดอำเภอ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2534	นายอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2536	นายอำเภอลอง จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2538	นายอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2540	นายอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
พ.ศ. 2541	ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง
พ.ศ. 2544	ผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง
พ.ศ. 2546	รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2547	รองอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
พ.ศ. 2549	รองผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2551	ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน
พ.ศ. 2552	รองอธิบดีกรมการปกครอง
พ.ศ. 2552	ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภู
พ.ศ. 2553	ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. 2554	ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2555	ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2557	หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. 2558	ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง

การดำรงตำแหน่งสำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดิน

18 พฤศจิกายน 2561 - 24 พฤษภาคม 2564	ผู้ตรวจการแผ่นดิน
25 พฤษภาคม 2564 - ปัจจุบัน	ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

25 สิงหาคม 2564 - ปัจจุบัน	กรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute)
3 พฤษภาคม 2565 - ปัจจุบัน	ประธานภูมิภาคเอเชีย สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute)

รองศาสตราจารย์อิสสรีย์ หรรษาจรูญโรจน์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา (ทุนรัฐบาล)
- วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา (ทุนรัฐบาล)
- หลักสูตรการบริหารจัดการด้านความมั่นคงขั้นสูง รุ่นที่ 3 สมาคมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า (ปปร. รุ่นที่ 13)
- ปริญญาบัตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ. รุ่นที่ 49)
- หลักสูตรกฎหมายมหาชนในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า (ปรม. รุ่นที่ 4)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2531	หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2539	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2540	ผู้จัดการสำนักงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2540	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2547	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัยและฝึกอบรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2548	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2548	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
25 พฤษภาคม 2564 - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายทรงศัก สายเชื้อ

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- M.A. (Industrial Location and Development), Vrije Universiteit Brussels, Belgium
- หลักสูตรนักบริหารระดับสูงผู้มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.) รุ่นที่ 66
- หลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์ (TEPCOT)
- หลักสูตร Public Policy Program for Thai Civil Service,
  National Graduate Institute for Policies Study, Japan
- หลักสูตร Anti-Corruption for Executive Program, สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2547	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน
พ.ศ. 2551	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. 2553	รองอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
พ.ศ. 2554	อัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์
พ.ศ. 2556	อธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
พ.ศ. 2560	เอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา (เอกอัครราชทูตไทยประจำออสเตรีย สาธารณรัฐสโลวักและสโลวีเนีย) และเอกอัครราชทูต/ผู้แทนถาวรไทย ประจำองค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศในกรุงเวียนนา
7 พฤศจิกายน 2564 - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.1 ความเป็นมาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดิน กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า **“ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา”** จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติ มาตรา 196 - 198 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 ได้เปลี่ยนชื่อ **“ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา”** เป็น **“ผู้ตรวจการแผ่นดิน”**

ต่อมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ และได้มีประกาศ ฉบับที่ 5/2557 เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้มีการประกาศใช้ **“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560”** ซึ่งบัญญัติให้ *“ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา โดยผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีจำนวนสองคน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน”*[1] และกำหนดให้ *“ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว”*[2]

---

[1] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 228

[2] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 229

ปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย

1. นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2561 และได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564[3]

2. รองศาสตราจารย์อิสสรีย์ หรรษาจรูญโรจน์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564[4]

3. นายทรงศักก สายเชื้อ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2564[5]

1.2 หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในปัจจุบัน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

(2) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมนั้น

---

[3] ประกาศราชกิจจานุเบกษา เรื่อง แต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกาศ ณ วันที่ 25 พฤษภาคม พุทธศักราช 2564 เป็นปีที่ 6 ในรัชกาลปัจจุบัน

[4] ประกาศราชกิจจานุเบกษา เรื่อง แต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกาศ ณ วันที่ 25 พฤษภาคม พุทธศักราช 2564 เป็นปีที่ 6 ในรัชกาลปัจจุบัน

[5] ประกาศราชกิจจานุเบกษา เรื่อง แต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกาศ ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2564 เป็นปีที่ 6 ในรัชกาลปัจจุบัน

(3) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ

(4) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น ในปัจจุบันนี้มีกฎหมายอื่นที่บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงและตรวจสอบว่าหน่วยงานของรัฐตามคำร้องได้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญถูกต้องครบถ้วนแล้วหรือไม่ ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว อีกทั้งยังกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่กลั่นกรองคำร้องจากประชาชนที่จะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยคดีเนื่องจากถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ตามมาตรา 46 ถึงมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันด้วย

การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจข้างต้น ต้องมุ่งหมายที่จะส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ รวมทั้งขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่หน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อประชาชน

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (1) หรือ (2) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป อนึ่ง ในกรณีการดำเนินการตามหน้าที่ข้างต้น พบว่า เป็นกรณีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป[6]

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่สามประการข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่า

---

[6] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 230 ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22

(1) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(2) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง[7]

1.3 การดำเนินการกรณีเป็นเรื่องเฉพาะตัว หรือเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐ

ในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ ถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐที่จะขจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความเป็นธรรมได้ตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่การดำเนินการในเรื่องนั้นมีกฎหมายกำหนดให้มีการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ไว้แล้ว ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐนั้นพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

(2) ในกรณีที่เป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการดำเนินการทางวินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นดำเนินการต่อไป แต่ทั้งนี้

---

[7] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 230 (1) (2) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น เพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบได้

(3) ในกรณีที่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้วแต่กรณี[8]

1.4 เรื่องที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 37 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไว้พิจารณา

(1) เรื่องที่เป็นนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่นโยบายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือมีผลให้มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ

(2) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เว้นแต่เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

(3) เรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(4) เรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น หรือที่องค์กรอิสระอื่นรับไว้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระนั้นแล้ว แต่ไม่ตัดอำนาจในการที่จะขอรับทราบผลการพิจารณาขององค์กรอิสระที่รับเรื่องไว้ดำเนินการ

---

[8] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 36

(5) เป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริตและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(6) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว

(7) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

(8) เรื่องอื่นตามมติที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในกรณีที่ความปรากฏในภายหลังว่าเป็นเรื่องที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสั่งยุติเรื่อง

1.5 การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ผู้มีสิทธิร้องเรียน ได้แก่ ผู้ที่ได้พบหรือได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ หรือมีกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ อาจแจ้งหรือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปได้

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถพิจารณาเรื่องโดยไม่มีการแจ้งหรือการร้องเรียนก็ได้

การแจ้งหรือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินอาจกระทำได้ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือกระทำด้วยวาจา ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้พัฒนาช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนให้มีความหลากหลายเพื่อเพิ่มการเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่ทั่วประเทศอย่างเท่าเทียมกัน และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิร้องเรียน ประชาชนสามารถแจ้งหรือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

(1) ร้องเรียนทางโทรศัพท์ สายด่วน 1676 (โทรฟรีทั่วประเทศ)

(2) ร้องเรียนทางโทรสาร หมายเลข 0 2143 8341

(3) ร้องเรียนผ่านระบบโมบายแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นการบริการบนระบบ IOS และ Android โดยสามารถติดตั้งแอปพลิเคชัน “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” ผ่านทาง App Store หรือ Play Store หรือติดตั้งผ่านการแสกน QR Code

(4) ร้องเรียนผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(5) ส่งทางไปรษณีย์ โดยทำหนังสือร้องเรียนส่งไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 หรือ ตู้ ปณ.333 ปณฝ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ กรุงเทพฯ 10215

(6) ร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

(7) แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในขณะปฏิบัติหน้าที่

(8) มอบหรือส่งโดยบุคคล หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ

1.6 การแสวงหาข้อเท็จจริงและกระบวนการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่มีลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากหน่วยงานตรวจสอบอื่นของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มิได้สังกัดฝ่ายบริหาร โดยมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเชื่อมั่นได้ว่าการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ร้องเรียนหรือผู้ถูกร้องเรียนก็ตาม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมและการมุ่งส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาครัฐตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ทั้งนี้ ในขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริง ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ ดังนี้[9]

(1) ให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใดมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในกรณีที่เคหสถานหรือสถานที่ที่จะเข้าไปนั้นมิได้อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ยินยอมให้เข้าไปได้เมื่อมีหมายของศาล

อนึ่ง กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความแตกต่างจากศาลตรงที่ผลของคำพิพากษาของศาลจะมีฝ่ายแพ้-ชนะ มีการเผชิญหน้ากันระหว่างคู่ความ และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งเน้นการแก้ไขความเดือดร้อนและเยียวยาความทุกข์ร้อนของประชาชนหรือผู้ร้องเรียนมากกว่าการมุ่งชี้ความผิดและการลงโทษ

---

[9] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 25

มิได้พิจารณาปัญหาโดยยึดถือเพียงแต่ความถูกต้องตามตัวบทกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว แต่พิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นธรรมแก่ประชาชนด้วย นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการรับเรื่องร้องเรียนเพื่อให้ประชาชนสามารถร้องเรียนได้สะดวก ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการร้องเรียน และดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร็วเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยใช้แนวทางสันติวิธีในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชน

1.7 การเสนอแนะและการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าจะมีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม ว่าบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีกรณีที่การปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงหรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกันและลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็น

ก่อนการเสนอแนะดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความสามารถ และอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการตามแนวทางที่เสนอแนะประกอบด้วย[10]

[10] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 32

ภายหลังจากการหารือ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ในกรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจแก้ไขได้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา จะขยายเวลาออกไปอีกก็ได้เมื่อได้แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบแล้ว โดยจะขยายเวลาได้อีกไม่เกินหกสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วหน่วยงานของรัฐนั้นยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว โดยให้ถือว่ารายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ[11]

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจดำเนินการได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐนั้นที่จะแจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายในกำหนดเวลาข้างต้น และปรึกษาหารือร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคนั้นโดยเร็ว และเมื่อได้ข้อยุติประการใดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไปตามข้อยุตินั้น ในกรณีที่ไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร และให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน และดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีที่ได้รับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น[12]

---

[11] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง

[12] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 33 วรรคสอง

หากเป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลใด ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามคำเสนอแนะนั้นภายในสามสิบวัน เว้นแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่า การดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวจะขัดต่อกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานให้แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบก่อนพ้นกำหนดเวลาสามสิบวันดังกล่าวและให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อยุติโดยเร็วต่อไป แต่หากไม่สามารถหาข้อยุติได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร และให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และดำเนินการตามเงื่อนไขระยะเวลาดังที่ได้กล่าวไปแล้วต่อไป[13]

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานพร้อมข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปโดยเร็ว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินจะรายงานให้รัฐสภาและเผยแพร่ให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้[14]

---

13 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 34

14 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 35

2.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 จึงกำหนดให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน[15] และมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้[16]

(1) รับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 และกฎหมายอื่น

(2) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(3) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(4) ดำเนินการหรือส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชน ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีมติมอบหมาย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะผู้บริหารของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย

(1) พันตำรวจโท กีรป กฤตธีรานนท์
ตำแหน่ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(2) นายวทัญญู ทิพยมณฑา
ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(3) นายกมลธรรม วาสบุญมา
ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(4) นายอดิศร ร่มสนธิ์
ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(5) นางสาวรอยพิมพ์ ถีระวงษ์
ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

---

[15] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง

[16] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 41

คณะผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

พันตำรวจโท กีรป กฤตธีรานนท์

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายวทัญญู ทิพยมณฑา

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายกมลธรรม วาสบุญมา

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายอดิศร ร่มสนธิ์

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นางสาวรอยพิมพ์ ถีระวงษ์

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย 16 สำนัก 1 สถาบัน และ 1 หน่วย ดังต่อไปนี้

(1) สำนักบริหารกลาง มีภารกิจเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานพิธีการ งานบริหารทั่วไป งานประชุม งานอาคารสถานที่และความปลอดภัย งานยานพาหนะ งานข้อมูลข่าวสาร งานธุรการกลางและงานอื่นซึ่งไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของส่วนงานอื่นใดในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นการเฉพาะ

(2) สำนักบริหารการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การบัญชี การพัสดุและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(3) สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ งานสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล งานวินัยและจริยธรรม และงานเลขานุการของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล

(4) สำนักนโยบายและแผน มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี การบริหารงบประมาณ การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยง

(5) สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารองค์กร การสื่อสารมวลชนสัมพันธ์ การพัฒนาการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดการเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การดำเนินการเกี่ยวกับงานโสตทัศนูปกรณ์

(6) สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีภารกิจเกี่ยวกับงานพัฒนา ออกแบบ วางระบบ และบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดการข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(7) สำนักกฎหมายและคดี มีภารกิจเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริง การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง การวิเคราะห์กฎหมาย และงานนิติการ

(8) สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน มีภารกิจเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบกลั่นกรอง แสวงหาข้อเท็จจริง และจัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัย ในกรณีการรับหรือไม่รับไว้เป็นเรื่องร้องเรียน ตลอดจนส่งมอบเรื่องร้องเรียนที่ให้รับไว้พิจารณาให้ส่วนงานที่รับผิดชอบดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง การดำเนินการเรื่องที่ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน สามารถประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมด้วยความรวดเร็ว และเรื่องอื่นที่กฎหมายบัญญัติ งานติดตาม รายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน งานให้คำปรึกษา ตอบข้อซักถามแก่ประชาชน หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(9) สำนักสอบสวน 1 มีภารกิจเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริง และจัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัย งานติดตาม และรายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเรื่องอื่นที่กฎหมายบัญญัติ

(10) สำนักสอบสวน 2 มีภารกิจเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริง และจัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัย งานติดตาม และรายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเรื่องอื่นที่กฎหมายบัญญัติ

(11) สำนักสอบสวน 3 มีภารกิจเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริง และจัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัย งานติดตาม และรายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเรื่องอื่นที่กฎหมายบัญญัติ

(12) สำนักสอบสวน 4 มีภารกิจเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริง และดำเนินการเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและจัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัย โดยเฉพาะเรื่องที่มีลักษณะพิเศษ เรื่องที่สำคัญเร่งด่วน เรื่องที่มีความสลับซับซ้อนเกี่ยวเนื่องหลายพื้นที่หรือหลายหน่วยงาน ตลอดจนเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมายให้ดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ งานติดตาม และรายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเรื่องอื่นที่กฎหมายบัญญัติ

(13) สำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล แสวงหาข้อเท็จจริง จัดทำรายงานและพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และเรื่องอื่นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(14) สำนักเครือข่ายและการมีส่วนร่วม มีภารกิจเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ธรรมาภิบาล การสร้างและส่งเสริมเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง

(15) สำนักวิเทศสัมพันธ์ มีภารกิจเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์ การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ กิจการล่ามและภาษาต่างประเทศ งานรับรองและงานพิธีการที่เกี่ยวกับการต่างประเทศ งานวิจัยและวิชาการระหว่างประเทศ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานที่เป็นภาษาต่างประเทศ

(16) สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการวิจัย วิชาการ การบริการวิชาการและเผยแพร่ งานจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี งานห้องสมุด จดหมายเหตุ และพิพิธภัณฑ์ผู้ตรวจการแผ่นดิน

(17) หน่วยตรวจสอบภายใน มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงานภายใน และสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และรายงานผลการตรวจสอบให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน และเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

(18) สำนักกิจการผู้ตรวจการแผ่นดินและเลขาธิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการ รองเลขาธิการ และคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

โครงสร้างการแบ่งส่วนงานและการบริหารงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

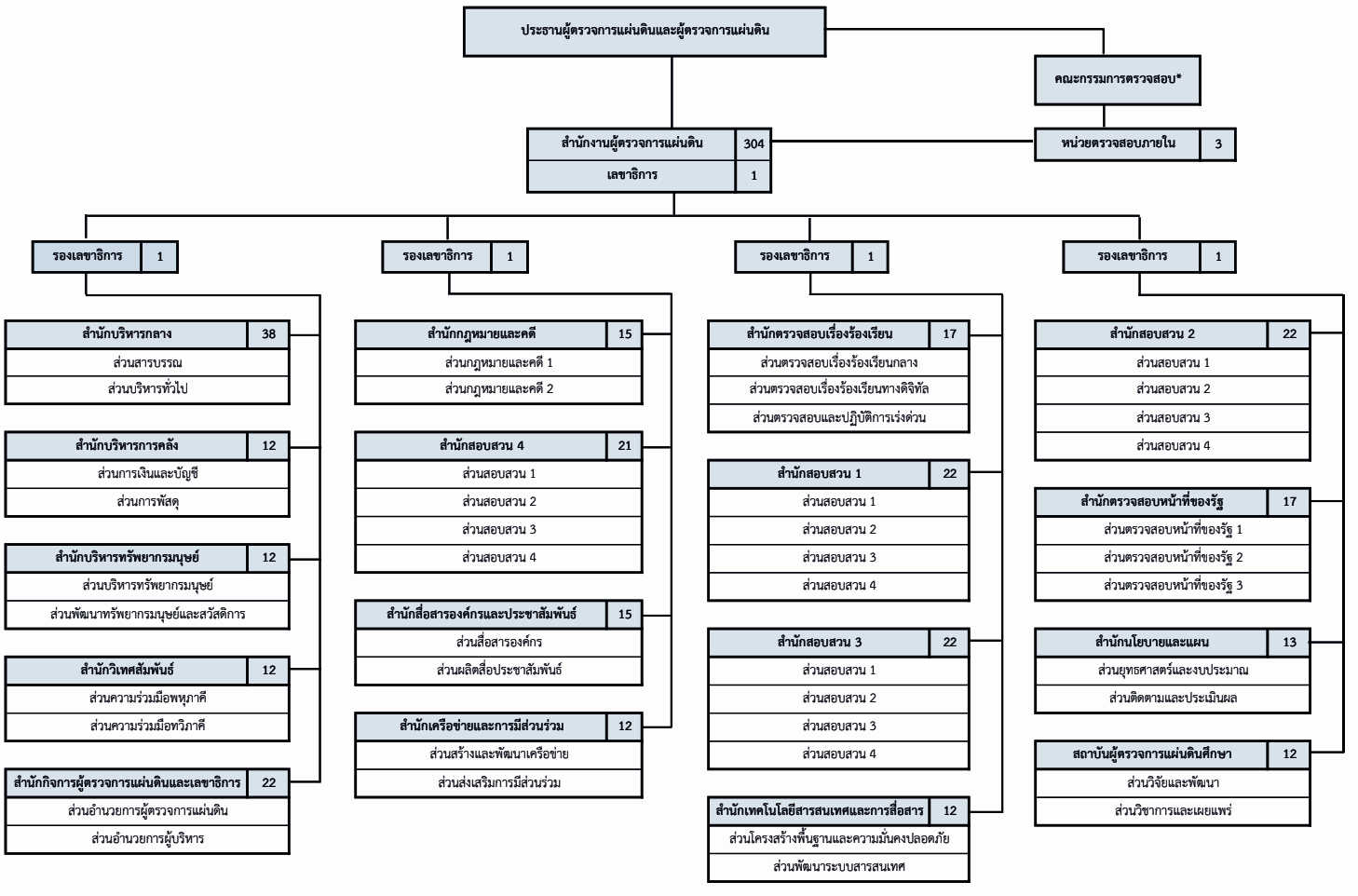

*** หมายเหตุ** คณะกรรมการตรวจสอบเป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยผู้ตรวจการแผ่นดินตามระเบียบผู้ตรวจการแผ่นดินว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2563

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565

2.1 ภาพรวมโครงสร้างการแบ่งส่วนงานและอัตรากำลังของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

1. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแบ่งส่วนงานออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 18 ส่วนงาน ดังนี้
   1.1 ส่วนงานที่ขึ้นตรงเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 1 ส่วนงาน
   1.2 ส่วนงานภารกิจด้านงานสอบสวนและนิติการ จำนวน 7 ส่วนงาน
   1.3 ส่วนงานภารกิจด้านวิชาการและสนับสนุน จำนวน 10 ส่วนงาน

2. อัตรากำลังของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีพนักงานและลูกจ้างประจำสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565) ดังนี้

ตารางแสดงอัตรากำลังพนักงานและลูกจ้างประจำสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ส่วนงาน	อัตรากำลัง (คน)
เลขาธิการและรองเลขาธิการ	5
ส่วนงานที่ขึ้นตรงเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	3
หน่วยตรวจสอบภายใน	3
ส่วนงานภารกิจด้านหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน	136
1. สำนักกฎหมายและคดี	15
2. สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน	17
3. สำนักสอบสวน 1	22
4. สำนักสอบสวน 2	22
5. สำนักสอบสวน 3	22
6. สำนักสอบสวน 4	21
7. สำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ	17
ส่วนงานภารกิจด้านสนับสนุนการบริหารจัดการ	160
1. สำนักบริหารกลาง	38
2. สำนักบริหารการคลัง	12
3. สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์	12
4. สำนักนโยบายและแผน	13
5. สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	12

ส่วนงาน	อัตรากำลัง (คน)
6. สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์	15
7. สำนักเครือข่ายและการมีส่วนร่วม	12
8. สำนักวิเทศสัมพันธ์	12
9. สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา	12
10. สำนักกิจการผู้ตรวจการแผ่นดินและเลขาธิการ	22
รวมทั้งสิ้น	**304**

2.2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ และพันธกิจ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 - 2565) และนำกรอบประเด็นยุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2565 ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 - 2565)

วิสัยทัศน์ : "เป็นกลไกหลักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อความเป็นธรรมของแผ่นดิน"

พันธกิจ (MISSION)

ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมที่ยั่งยืน

1. การแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นธรรม
2. การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรม
3. การติดตามและรายงานการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

ตารางแสดงกรอบประเด็นยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2565

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 **การยกระดับและเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชน**	
วัตถุประสงค์ - เพื่อสร้างกลไกให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชน การปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น สร้างการรับรู้และเข้าถึงผู้ตรวจการแผ่นดิน ประสานงานและทำงานร่วมกับองค์กรอิสระอื่นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน **เป้าประสงค์** - ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ **ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์** - ร้อยละความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม	**กลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนาแนวทางในการให้หน่วยงานภาครัฐแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน** เพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นภาระแก่ประชาชน โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในเชิงระบบ **กลยุทธ์ที่ 1.2 ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ** เพื่อดำเนินการตรวจสอบและพัฒนาการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐอย่างถูกต้องครบถ้วน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับและเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชน	
	กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอำนวยความเป็นธรรม เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานด้านการอำนวยความเป็นธรรมให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพโดยพัฒนาระบบการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้กับประชาชนให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดทำมาตรฐานเรื่องร้องเรียนในแต่ละประเด็นให้มีมาตรฐานกลาง ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการอำนวยความเป็นธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดิน **กลยุทธ์ที่ 1.4 สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากผู้ตรวจการแผ่นดิน** เพื่อให้ประชาชนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงผ่านกลไกและวิธีการรวมทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินการให้คำปรึกษาและแก้ไขความเดือดร้อนแก่ประชาชนผ่านการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 **การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม**	
วัตถุประสงค์ - เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน การจัดทำและพัฒนารูปแบบวิธีการปฏิบัติ และแนวทางการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน **เป้าประสงค์** - ทุกภาคส่วนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศมีความรู้และเข้าใจหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนภารกิจด้านการอำนวยความเป็นธรรม **ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์** - ระดับความรู้ความเข้าใจและการบูรณาการความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ	**กลยุทธ์ที่ 2.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วนและเพิ่มความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความเป็นธรรม** เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีความรู้ความเข้าใจหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน หน่วยงานของรัฐให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และทุกภาคส่วนมีความเชื่อมั่นต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรม **กลยุทธ์ที่ 2.2 บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานและทุกภาคส่วน** เพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (ภาครัฐ เอกชน ประชาชน) ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรม **กลยุทธ์ที่ 2.3 สร้างและขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศ** เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ของประเทศคู่ภาคีระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3
การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการงานขององค์กร การพัฒนางานด้านวิชาการ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พัฒนาระบบข้อมูลและเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลสารสนเทศกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ

เป้าประสงค์

- บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีการจัดทำและเชื่อมโยงองค์ความรู้ มีระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการบริหารจัดการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรอื่นในบริบทที่แตกต่างกันไป และตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์

- ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาและบริหารจัดการองค์ความรู้

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลความรู้ การพัฒนางานด้านวิชาการ การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก

กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการงานของสำนักงาน

เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นการพัฒนาและยกระดับการดำเนินงานขององค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และความโปร่งใสในการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 3.3 เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

เพื่อให้เจ้าหน้าที่สำนักงานมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีศักยภาพสูง บุคลากรแต่ละสายงานและระดับตำแหน่งได้รับการพัฒนาทักษะ และความเชี่ยวชาญ ให้พร้อมปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจและรองรับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป

กลยุทธ์ที่ 3.4 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

เพื่อให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมที่ทันสมัยในการสนับสนุนการดำเนินงาน

2.3 ทรัพยากรบุคคลของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ณ วันที่ 30 กันยายน 2565) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีบุคลากร รวมจำนวน 304 คน จำแนกเป็น เลขาธิการ จำนวน 1 คน พนักงานสายงานบริหาร จำนวน 4 คน สายงานอำนวยการ จำนวน 61 คน สายงานสอบสวนและนิติการ จำนวน 104 คน สายงานสนับสนุน จำนวน 101 คน และลูกจ้างประจำ จำนวน 33 คน ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจำแนกตามสายงาน

ประเภทและระดับตำแหน่ง	บริหาร	อำนวยการ	วิชาการ		รวม (คน)
			สายงานสอบสวนและนิติการ	สายงานสนับสนุน	
เลขาธิการ	**1**	**-**	**-**	**-**	**1**
บริหาร	**4**	**-**	**-**	**-**	**4**
อำนวยการ	-	**61**	-	-	61
สูง	-	18	-	-	18
ต้น	-	43	-	-	43
วิชาการ	-	**-**	104	101	205
ทรงคุณวุฒิ	-	-	-	-	-
เชี่ยวชาญ	-	-	-	-	-
ชำนาญการพิเศษ	-	-	12	3	15
ชำนาญการ	-	-	67	84	151
ปฏิบัติการ	-	-	25	14	39
ลูกจ้างประจำ	-	-	-	33	33
รวม	**5**	**61**	**104**	**134**	**304**

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาด้านอัตรากำลังและปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มุ่งเน้นให้ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินการจัดจ้างลูกจ้างเหมาบริการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการจ้างงานของผู้พิการ

นอกจากนี้ ในภาพรวมบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีเลขาธิการ พนักงาน และลูกจ้างประจำ ที่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน วุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 67 คน วุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 204 คน และปริญญาเอก จำนวน 6 คน ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ประเภทบุคลากร	วุฒิการศึกษา				รวม (คน)
	ปริญญาเอก	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	
เลขาธิการและพนักงาน	6	204	61	-	271
ลูกจ้างประจำ	-	-	6	27	33
รวม	**6**	**204**	**67**	**27**	**304**

2.4 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 324,172,500.00 บาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 3,286,400.00 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.02 รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบจำนวนงบประมาณที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการจัดสรร
จำแนกตามแผนงาน /หมวดค่าใช้จ่าย

หน่วย : บาท

แผนงาน / หมวดค่าใช้จ่าย	งบประมาณ ปี 2564	งบประมาณ ปี 2565	เพิ่มขึ้น/ลดลง จากปีก่อน	ร้อยละ
1. แผนงานบุคลากรภาครัฐ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ	**239,300,200.00**	**250,551,700.00**	**11,251,500.00**	**4.70**
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	221,501,300.00	232,939,600.00	11,438,300.00	5.16
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	17,798,900.00	17,612,100.00	-186,800.00	-1.05
2. แผนงานพื้นฐาน ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ	**78,171,700.00**	**70,838,000.00**	**-7,333,700.00**	**-9.38**
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	73,725,500.00	62,923,400.00	-10,802,100.00	-14.65
ค่าใช้จ่ายลงทุน	4,446,200.00	7,914,600.00	3,468,400.00	78.01
3. แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	**3,414,200.00**	**2,782,800.00**	**-631,400.00**	**-18.49**
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	3,414,200.00	2,782,800.00	-631,400.00	-18.49
รวมทั้งสิ้น	320,886,100.00	324,172,500.00	3,286,400.00	**1.02**

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กับงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 แยกตามแผนงาน พบว่า

1. แผนงานบุคลากรภาครัฐ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 11,251,500.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.70 ในส่วนของค่าใช้จ่ายบุคลากร

2. แผนงานพื้นฐาน ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ลดลงจากปีก่อน จำนวน 7,333,700.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.38

โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการปรับลดวงเงินงบประมาณในรายการที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลต่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทั้งในส่วนของค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบหรือกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และการดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศในลักษณะของการเดินทางไปหารือข้อราชการในประเทศต่าง ๆ

2.2 ค่าใช้จ่ายลงทุน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 3,468,400.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.01 ด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งเน้นการสร้างและคิดค้นนวัตกรรมที่จะทำให้ระบบบริหารจัดการงานขององค์กรมีรูปแบบใหม่ ๆ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อสนับสนุนอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนและการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้รับจัดสรรงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในส่วนของการแพลตฟอร์มระบบติดตามการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐและการพัฒนาระบบแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกประชาชน รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มระบบงบประมาณดิจิทัล (digital budget platform)

3. แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ลดลงจากปีก่อน จำนวน 631,400.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.49 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อต่อต้านการทุจริต กิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม) โดยรูปแบบกิจกรรมของโครงการฯ ส่วนใหญ่จะเน้นเป็นการรวมกลุ่มคนจำนวนมาก เช่น การประชุมเพื่อสร้างการรับรู้ของกลุ่มผู้ประกอบการ การประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน การลงพื้นที่เพื่อเสริมหนุน

โครงงานคุณธรรมของกลุ่มโรงเรียน รวมถึงการถอดองค์ความรู้ เป็นต้น ถึงแม้ว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะปรับแผนการจัดกิจกรรมโดยเน้นเป็นรูปแบบออนไลน์ เช่น การผลิตสื่อเผยแพร่ผ่านสังคมออนไลน์ การติดตามรายงานผ่านระบบออนไลน์แล้วก็ตาม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบและเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงส่งผลต่อการพิจารณาปรับลดการจัดสรรงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2.5 ความเชื่อมโยงความสอดคล้องกับการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทย่อย และแผนปฏิรูปประเทศ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีทิศทางการปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 รายละเอียดปรากฏตามแผนภาพที่ 1 และ 2

แผนภาพที่ 1 : ภาพรวมความเชื่อมโยงภารกิจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

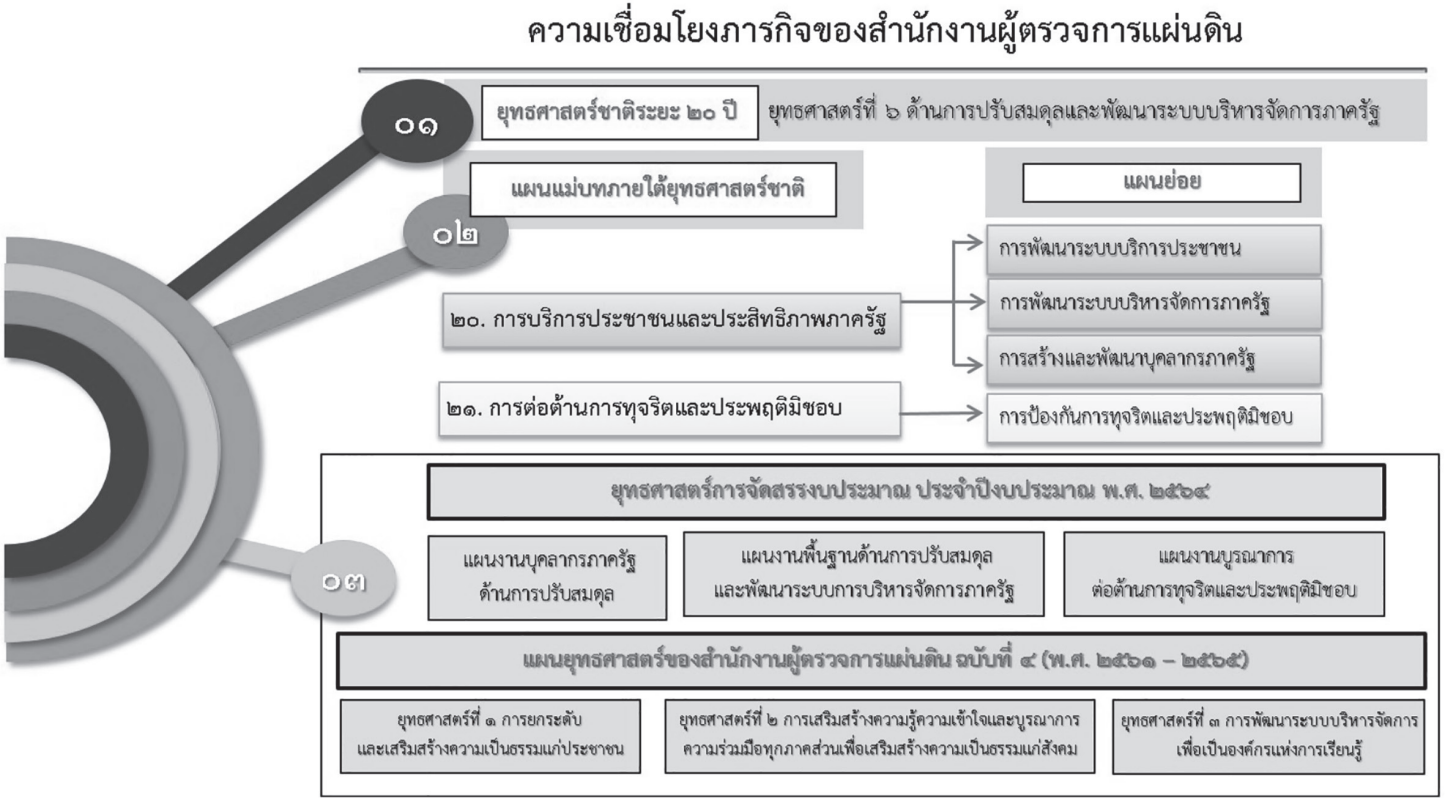

แผนภาพที่ 2 : ความสอดคล้องเป้าหมายตามภารกิจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
กับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

โดยเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งหวังให้ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใสนั้น จะเห็นได้ว่าจากขอบเขตภารกิจ ทั้งในงานแสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นรายกรณี (case by case) หรือเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ (Systemic Investigation) ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจหยิบยกขึ้นมาเพื่อพิจารณา หรือแม้กระทั่งงานหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ที่ผลผลิตสำคัญในการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ จำนวนเรื่องร้องเรียนที่มีข้อยุติ และคำวินิจฉัยที่มีข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้หน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน หรือคำวินิจฉัยที่มีข้อเสนอแนะเพื่อส่งต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขบรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องนั้น ทั้งนี้ บรรดาคำวินิจฉัยที่มีข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้หน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน ถือเป็นภารกิจสำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะมีส่วนช่วยผลักดันหน่วยงานของรัฐในการปรับปรุงและพัฒนาระบบบริการประชาชน หรือระบบบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และต่อประเทศร่วมกัน อีกทั้งเพื่อให้การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

ในส่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีทั้งสิ้น 23 ฉบับนั้น แผนงาน/โครงการสำคัญของสำนักงานฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน **(1) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ และ (2) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ**

(1) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ สำนักงานฯ มีกิจกรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ซึ่งสอดรับกับแผนย่อย 3 แผนงาน ดังนี้

1) แผนย่อยการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ เนื่องด้วยสำนักงานฯ ไม่มีส่วนงานในระดับภูมิภาค จึงจัดทำโครงการ Ombudsman Care ซึ่งถือเป็นโครงการสำคัญของสำนักงานฯ ในการเข้าถึงการให้บริการประชาชน โดยมีกิจกรรมในการลงพื้นที่เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของหน่วยงานเพื่อให้ประชาชนรับทราบบทบาทและภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินยังพื้นที่ต่าง ๆ ในระดับภูมิภาคทั่วประเทศ พร้อมทั้งการนำหน่วยบริการเคลื่อนที่เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ประชาชนโดยลงพื้นที่ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนตามพื้นที่ที่ยากแก่การเข้าถึง ซึ่งประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ และได้รับคำปรึกษาข้อกฎหมายต่าง ๆ ไปในคราวเดียวกัน

2) แผนย่อยการพัฒนาบริการประชาชน โดยการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ระบบโทรศัพท์ Call Center สายด่วน 1676 เป็นต้น ทั้งนี้ การพัฒนาระบบสารสนเทศดังกล่าว เพื่อเป็นช่องทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบบริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

3) แผนย่อยการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานฯ มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะขีดความสามารถของบุคลากรในสำนักงานฯ เพื่อให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงานฯ ให้ความสำคัญกับประเด็นการต่อต้านการทุจริตมาโดยตลอด ที่ผ่านมาได้ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้บรรดาหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งภาคประชาสังคม

ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานฯ มีโครงการสำคัญ คือโครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อต่อต้านการทุจริต โดยมีเป้าหมายในการให้ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริตมีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ถึงแม้ว่าสถิติการจัดสรรงบประมาณสำหรับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจะมีวงเงินงบประมาณจำนวนไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนราชการหรือองค์กรอิสระอื่น ๆ แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดเป้าหมายการทำงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติทั้งในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยมุ่งเน้นการทำงานในการแก้ไขปัญหาโดยการแสวงหาข้อเท็จจริง การแก้ไขปัญหาเชิงระบบ การดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ อย่างถูกต้องครบถ้วนเป็นสำคัญ อีกทั้งในเรื่องของการมุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาทักษะความรู้แก่บุคลากรของสำนักงาน การพัฒนางานด้านต่างประเทศ การพัฒนาประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบให้กับชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาสำนักงานฯ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เป้าหมายในการดำเนินงาน มีความสอดรับและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน สำนักงานฯ คำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดแก่ประชาชน และเพื่อการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการและการอำนวยความเป็นธรรมเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

บทที่ 2

ภาพรวมผลการดำเนินงาน ตามหน้าที่และอำนาจ ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.

สถิติผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1.1 สถิติผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น จำนวน 5,250 เรื่อง และได้พิจารณาตรวจสอบ แสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนแล้วเสร็จ จำนวน 2,839 เรื่อง ดังนี้

การดำเนินการ	จำนวน (เรื่อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)
1. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา ประกอบด้วย	**5,250**	**100.00**
1.1 เรื่องที่รับไว้ในปีงบประมาณ	3,059	58.27
1.2 เรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณายกมาจากปีงบประมาณก่อน	2,191	41.73
2. ผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ประกอบด้วย		
2.1 เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	2,839	54.08
2.2 เรื่องร้องเรียนยกไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป	2,411	45.92

จากตารางข้างต้นผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเรื่องร้องเรียนแล้วเสร็จ จำนวน 2,839 เรื่องสามารถจำแนกตามผลการดำเนินการ ดังนี้

การดำเนินการ	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	**2,839**
- ดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	2,778
- ผู้ร้องเรียนได้ถอนเรื่องร้องเรียน/ ข้อมูลไม่ชัดเจน	61

สถิติเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำแนกตามผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

มาตรา 22 หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน	จำนวน (เรื่อง)
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน 22 (1)	14
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามนัยมาตรา 22 (2)	46
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ 22 (3)	4
- เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน มาตรา 22 (4)	62
รวม	**126**

มาตรา 23 การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองเพื่อพิจารณา	จำนวน (เรื่อง)
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อเห็นว่ากรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกรณีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง 23 (1)	1
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง เมื่อเห็นว่ากรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามมาตรา 23 (2)	3
- เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วไม่เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครอง เนื่องจากไม่เป็นไปตามนัยของมาตรา 23 (1) (2) กรณี บทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือ กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย	76
รวม	**80**

มาตรา 36 เรื่องเฉพาะตัวหรือเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐ	จำนวน (เรื่อง)
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและได้แสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณีที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐที่จะขจัดความเดือดร้อนหรืออำนวยความเป็นธรรม กรณีที่การดำเนินการในเรื่องนั้นมีกฎหมายกำหนดให้มีการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ไว้แล้ว และได้ส่งเรื่องดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐนั้นพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป 36 (1)	10
- เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล / วินัย 36 (2)	58
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและได้แสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า เป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต และได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือคณะกรรมการการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาดำเนินการต่อไป 36 (3)	-
รวม	**68**

มาตรา 37 เรื่องที่ห้ามรับไว้พิจารณา	จำนวน (เรื่อง)
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า เป็นเรื่องนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่นโยบายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือมีผลให้มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ 37 (1)	-
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว 37 (2)	157
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน 37 (3)	179
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น หรือองค์กรอิสระอื่นรับไว้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระนั้นแล้ว 37 (4)	221
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า เป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริตและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม 37 (5)	2
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว มีคำวินิจฉัย / ข้อเสนอแนะที่เป็นผลให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว 37 (6)	697
- เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่าเป็นเรื่อง / ประเด็นที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยมีคำวินิจฉัยแล้ว 37 (7)	13
- เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการและแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่มีลักษณะตามมาตรา 37 (8) เรื่องอื่นตามมติที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด	1,235
- เรื่องที่ผู้ร้องเรียนถอนเรื่องร้องเรียน	61
รวม	**2,565**
รวมทั้งสิ้น	**2,839**

เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด

ภาค / จังหวัด		จำนวน (เรื่อง)
ภาคเหนือ		**198**
1	เชียงใหม่	78
2	อุตรดิตถ์	27
3	ลำปาง	23
4	เชียงราย	20
5	พะเยา	17
6	แพร่	10
7	แม่ฮ่องสอน	9
8	ลำพูน	8
9	น่าน	6
กรุงเทพมหานคร		**1,358**
ภาคกลาง		**776**
1	นนทบุรี	204
2	พระนครศรีอยุธยา	71
3	ปทุมธานี	70
4	สมุทรปราการ	63
5	นครปฐม	49
6	เพชรบูรณ์	41
7	นครสวรรค์	36
8	สุพรรณบุรี	34
9	พิษณุโลก	31
10	สระบุรี	24
11	ลพบุรี	21
12	อุทัยธานี	20
13	สมุทรสาคร	19
14	นครนายก	18
15	พิจิตร	15
16	สุโขทัย	14
17	สมุทรสงคราม	14
18	กำแพงเพชร	11
19	อ่างทอง	11
20	ชัยนาท	9
21	สิงห์บุรี	1
ภาคตะวันออก		**260**
1	ชลบุรี	125
2	ระยอง	39
3	ฉะเชิงเทรา	34
4	ปราจีนบุรี	33
5	สระแก้ว	17
6	จันทบุรี	7
7	ตราด	5

ภาค / จังหวัด		จำนวน (ร้อยละ)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		**507**
1	ร้อยเอ็ด	82
2	นครราชสีมา	55
3	ขอนแก่น	53
4	อุดรธานี	41
5	บุรีรัมย์	35
6	สุรินทร์	30
7	มหาสารคาม	30
8	ศรีสะเกษ	27
9	อุบลราชธานี	27
10	สกลนคร	22
11	ชัยภูมิ	17
12	หนองคาย	16
13	กาฬสินธุ์	16
14	นครพนม	11
15	เลย	11
16	อำนาจเจริญ	11
17	ยโสธร	10
18	หนองบัวลำภู	6
19	มุกดาหาร	5
20	บึงกาฬ	2
ภาคใต้		**334**
1	ภูเก็ต	68
2	สงขลา	64
3	นครศรีธรรมราช	46
4	สุราษฎร์ธานี	36
5	กระบี่	20
6	สตูล	18
7	ตรัง	18
8	พัทลุง	16
9	ปัตตานี	11
10	ระนอง	9
11	ยะลา	9
12	นราธิวาส	7
13	พังงา	6
14	ชุมพร	6
ภาคตะวันตก		**143**
1	กาญจนบุรี	45
2	ราชบุรี	32
3	เพชรบุรี	28
4	ประจวบคีรีขันธ์	23
5	ตาก	15

รวมทั้งสิ้น 3,576 เรื่อง

***หมายเหตุ:** เรื่องร้องเรียนบางเรื่องมีหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากกว่า 1 หน่วยงาน และมากกว่า 1 จังหวัด

เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน

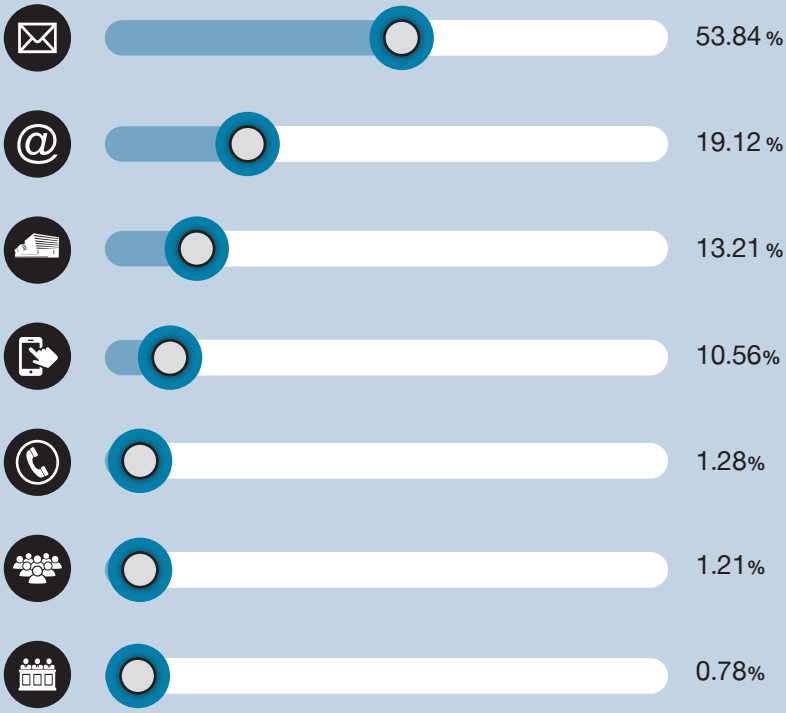

ช่องทางการร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ไปรษณีย์	1,647	53.84
เว็บไซต์ (www.ombudsman.go.th)	585	19.12
ยื่นเรื่องด้วยตัวเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	404	13.21
โมบายแอปพลิเคชัน “ผู้ตรวจการแผ่นดิน”	323	10.56
สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร. 1676)	39	1.28
อื่น ๆ (การเข้าร่วมกิจกรรม / โครงการต่าง ๆ ของ สผผ.)	37	1.21
เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาหยิบยกมาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่	24	0.78
รวม	3,059	100.00

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

	หน่วยงาน	รวม	ร้อยละ
1	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	782	23.55
2	กระทรวงมหาดไทย	592	17.83
3	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	337	10.15
4	กระทรวงคมนาคม	193	5.81
5	กระทรวงยุติธรรม	138	4.16
6	กระทรวงสาธารณสุข	124	3.73
7	องค์กรตามรัฐธรรมนูญ	123	3.70
8	ศาลและหน่วยธุรการของศาล	103	3.10
9	กระทรวงการคลัง	92	2.77
10	กระทรวงศึกษาธิการ	88	2.65
11	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	69	2.08
12	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	67	2.02
13	หน่วยงานเอกชน	58	1.75
14	สำนักนายกรัฐมนตรี	52	1.57
15	หน่วยงานอิสระอื่นของรัฐ	45	1.36
16	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	41	1.23
17	กระทรวงกลาโหม	40	1.20
18	กระทรวงแรงงาน	32	0.96
19	กระทรวงอุตสาหกรรม	27	0.81
20	กระทรวงพลังงาน	26	0.78

หน่วยงาน		รวม	ร้อยละ
21	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	19	0.57
22	หน่วยงานอิสระไม่สังกัดกระทรวง	17	0.51
23	กระทรวงพาณิชย์	14	0.42
24	ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวง และทบวง	14	0.42
25	รัฐสภาและหน่วยราชการในฝ่ายรัฐสภา	14	0.42
26	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	12	0.36
27	กระทรวงวัฒนธรรม	12	0.36
28	องค์กรวิชาชีพ	9	0.27
29	รัฐวิสาหกิจในกำกับของรัฐมนตรี	7	0.21
30	กระทรวงการต่างประเทศ	4	0.12
31	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	2	0.06
32	หน่วยงานอื่น ๆ (วัด / กองทุนต่าง ๆ / มูลนิธิ ฯ)	168	5.06
รวม		3,321	100.00

***หมายเหตุ:** เนื่องจากเรื่องร้องเรียนบางเรื่องได้ร้องเรียนหลายหน่วยงาน ทำให้ผลรวมของจำนวนเรื่องที่จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมีจำนวนมากกว่าจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ

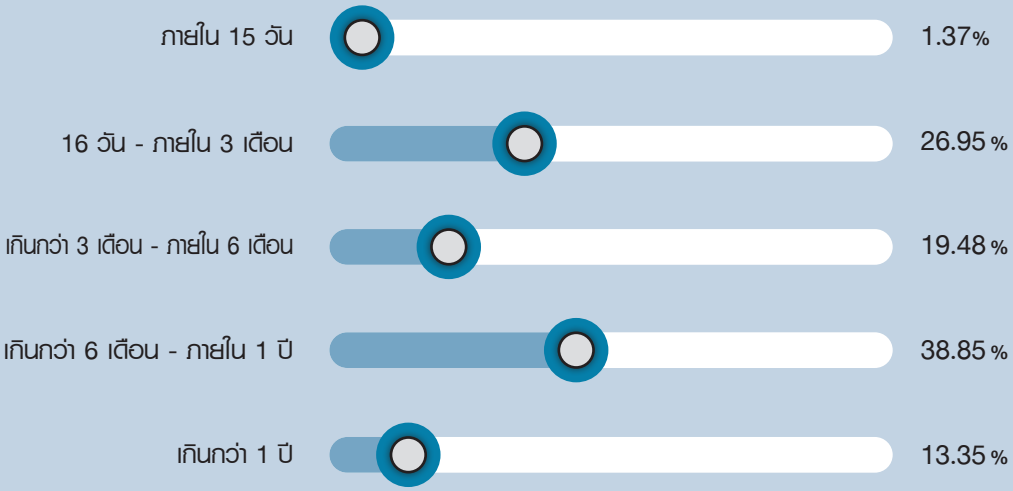

ระยะเวลาในการดำเนินการ	จำนวนเรื่องร้องเรียน	ร้อยละ
ภายใน 15 วัน	39	1.37
16 วัน - ภายใน 3 เดือน	765	26.95
เกินกว่า 3 เดือน - ภายใน 6 เดือน	553	19.48
เกินกว่า 6 เดือน - ภายใน 1 ปี	1,103	38.85
เกินกว่า 1 ปี	379	13.35
รวม	2,839	100.00

1.2 สถิติผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินเปรียบเทียบในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

การดำเนินการเรื่องร้องเรียน	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564		ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	
	จำนวน (เรื่อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (เรื่อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณาทั้งสิ้น ประกอบด้วย				
1.1 เรื่องที่รับไว้ในปีงบประมาณ	2,991	-	3,059	-
1.2 เรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณายกมาจากปีงบประมาณก่อน	1,875	-	2,191	-
รวมเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณาทั้งสิ้น	4,866	100.00	5,250	100.00
เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	2,675	54.97	2,839	54.08
เรื่องร้องเรียนยกไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป	2,191	45.03	2,411	45.92

เปรียบเทียบเรื่องร้องเรียนที่ได้รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565

จำแนกตามรายเดือน

เดือน	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ตุลาคม	304	309
พฤศจิกายน	245	304
ธันวาคม	260	278
มกราคม	280	231
กุมภาพันธ์	239	249
มีนาคม	284	219
เมษายน	202	204
พฤษภาคม	253	249
มิถุนายน	234	282
กรกฎาคม	206	240
สิงหาคม	276	306
กันยายน	208	188
รวมทั้งสิ้น	2,991	3,059

เปรียบเทียบจำนวนการให้บริการประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร 1676) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 จำแนกตามรายเดือน

เดือน	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ตุลาคม	482	611
พฤศจิกายน	462	608
ธันวาคม	489	565
มกราคม	479	524
กุมภาพันธ์	482	638
มีนาคม	606	721
เมษายน	475	654
พฤษภาคม	511	890
มิถุนายน	605	983
กรกฎาคม	500	749
สิงหาคม	604	1,133
กันยายน	618	980
รวม	6,313	9,056

เปรียบเทียบจำนวนการให้บริการประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร 1676) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 จำแนกตามลักษณะการให้บริการ

ลักษณะการให้บริการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (สาย)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (สาย)
ให้คำปรึกษาและคำแนะนำเพื่อช่วยเหลือปัญหาทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน	2,501	3,645
ติดตามผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน	2,852	4,286
โทรกลั่นแกล้ง โทรผิด	889	1,020
ประสานงานและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น โดยผู้ร้องเรียนพึงพอใจและไม่ยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป	52	66
รับเป็นเรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์	19	39
รวม	6,313	9,056

การให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้ารับฟังข้อมูลต่าง ๆ และฝากข้อความเสียงผ่านทางสายด่วน 1676 นอกเวลาทำการ (เริ่มให้บริการตั้งแต่วันที่ 13 พฤศจิกายน 2564)

ประเภท	จำนวนสาย	ร้อยละ
รับฟังข้อมูลเรื่องร้องเรียน	1,265	61
ติดต่อเจ้าหน้าที่	606	29
ฝากข้อความเสียง	215	10
รวม	2,086	100

เปรียบเทียบจังหวัดที่มีการร้องเรียนมากที่สุด 10 อันดับ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565

อันดับ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564		ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	
	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน
1	กรุงเทพมหานคร	1,237	กรุงเทพมหานคร	1,358
2	นนทบุรี	134	นนทบุรี	204
3	ชลบุรี	77	ชลบุรี	125
4	ปทุมธานี	70	ร้อยเอ็ด	82
5	สงขลา สมุทรปราการ	67	เชียงใหม่	78
6	ภูเก็ต นครราชสีมา	53	พระนครศรีอยุธยา	71
7	ร้อยเอ็ด	50	ปทุมธานี	70
8	พระนครศรีอยุธยา	46	ภูเก็ต	68
9	สุราษฎร์ธานี	45	สงขลา	64
10	เชียงใหม่	44	สมุทรปราการ	63

เปรียบเทียบจังหวัดที่มีการร้องเรียนน้อยที่สุด 10 อันดับ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565

อันดับ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564		ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	
	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน
1	ระนอง อำนาจเจริญ	1	สิงห์บุรี	1
2	สตูล บึงกาฬ	2	บึงกาฬ	2
3	นราธิวาส หนองบัวลำภู	3	ตราด มุกดาหาร	5
4	ตราด ปัตตานี แพร่ สมุทรสงคราม หนองคาย	5	หนองบัวลำภู ชุมพร พังงา น่าน	6
5	นครพนม ยโสธร	6	จันทบุรี นราธิวาส	7
6	น่าน พัทลุง เพชรบูรณ์ มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน สุรินทร์	7	ลำพูน	8
7	ชัยนาท เลย สิงห์บุรี อ่างทอง	8	ยะลา ระนอง ชัยนาท แม่ฮ่องสอน	9

อันดับ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564		ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	
	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน
8	จันทบุรี พะเยา มหาสารคาม	9	แพร่ ยโสธร	10
9	กาฬสินธุ์ ลำพูน	10	กำแพงเพชร อ่างทอง ปัตตานี นครพนม เลย อำนาจเจริญ	11
10	นครนายก พิจิตร	11	สุโขทัย สมุทรสงคราม	14

1.3 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น จำนวน 5,250 เรื่อง ในจำนวนนี้ประกอบด้วยเรื่องร้องเรียนที่เป็นเรื่องอยู่ระหว่างดำเนินการยกมาจากปีงบประมาณ ก่อนหน้า จำนวน 2,191 เรื่อง และเป็นเรื่องร้องเรียนที่รับไว้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 3,059 เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะแล้ว จำนวน 2,839 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.08 ของเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับปีงบประมาณที่ผ่านมา พบว่าปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีเรื่องร้องเรียนเพิ่มขึ้น จากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 384 เรื่อง และเมื่อพิจารณาในด้านเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน 2,839 เรื่อง เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 164 เรื่อง

เนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) อย่างเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชน ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์กับการปฏิบัติงาน เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดประชุมออนไลน์ผู้เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน การประชาสัมพันธ์ช่องทางการยื่นเรื่องร้องเรียนและการติดตามเรื่องร้องเรียนผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงผู้ตรวจการแผ่นดินได้โดยสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินยังเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยความรวดเร็ว โดยแบ่งเรื่องร้องเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ **เรื่องร้องเรียนที่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงโดยละเอียด (Full Investigation)** ศึกษาข้อกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลทางวิชาการ หรืออาจมีการประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ซึ่งเรื่องร้องเรียนประเภทดังกล่าวจะใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานสักระยะหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินพยายามดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน ถึง 18 เดือน และ**เรื่องร้องเรียนที่ได้ข้อยุติโดยเร็ว (Early Resolution)** เป็นปัญหาทั่วไปสามารถแก้ไขได้ด้วยการประสานงาน โดยเฉพาะปัญหาด้านสาธารณูปโภค และบริการสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่ประชาชนมักร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดจากความไม่เข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ของประชาชนทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้บริการจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานงานทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว

1.4 การดำเนินการเรื่องเชิงระบบ

เรื่องเชิงระบบ (Ombudsman Systemic Investigation) โดยทั่วไปหมายถึง การหยิบยกเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวม โดยสามารถแก้ปัญหาของคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ผู้ร้องเรียนได้ไปพร้อม ๆ กันด้วย มุ่งเน้นการเสนอแนะปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ เพื่อลดภาระที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็น เช่น การจัดระบบ ระเบียบ การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและระบบการทำงาน อาจรวมถึง การปรับโครงสร้างและการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ขั้นตอนและแนวปฏิบัติ รวมทั้งการกระชับการประสานงานและการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานและ ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การทำเรื่องเชิงระบบโดยทั่วไปจะเป็นการหยิบยกเรื่อง ที่มีนัยสำคัญและมีลำดับความสำคัญสูง (Significant and high profile) ที่มีผลกระทบต่อ ประชาชน ต่อสังคม และต่อสาธารณะในวงกว้าง

ในกรณีของผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย การดำเนินการเรื่องเชิงระบบ มีที่มาที่สำคัญ ดังนี้

1. การสรุปและวิเคราะห์จากเรื่องร้องเรียนรายกรณีที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันหรือคล้ายกัน เป็นจำนวนมากพอสมควรและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก็จะนำมาดำเนินการเป็นเรื่องเชิงระบบ เพื่อจะแก้ไขปัญหาที่รากฐานและการวางระบบป้องกันและบริหารจัดการกับปัญหาที่มี การร้องเรียนซ้ำ ๆ กันเข้ามา เช่น กรณีความล่าช้าในการอายัดผู้ต้องขังและการดำเนินคดี ปัญหาที่เกี่ยวกับที่ดิน ฯลฯ

2. เรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง รวมทั้งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมด้วย รวมทั้งเป็นเรื่องที่ปรากฏในสื่อมวลชนและสื่อสาธารณะ อย่างต่อเนื่องและเป็นเรื่องที่สังคมและสาธารณะให้ความสำคัญและให้ความสนใจ

3. เรื่องที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental rights) ความเป็นธรรม และคุณภาพชีวิตของประชาชน

4. เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ซึ่งอาจต้องเสนอแนะระบบการทำงานและการบริหารจัดการร่วมกัน รวมทั้งการพิจารณา แนวทางและมาตรการที่สำคัญต่าง ๆ

5. เรื่องที่มีความสำคัญที่อาจมีการศึกษาวิจัยไว้ระดับหนึ่งแล้ว โดยมีสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา หรือองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถนำมาต่อยอด และแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้เป็นเรื่องเชิงระบบต่อไปได้ หรืออาจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่อาจจะหยิบยกเป็นเรื่องเชิงระบบได้ ซึ่งต้องให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปพัฒนาเป็นเรื่องเชิงระบบต่อไป

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้**แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ** โดยการศึกษาปัญหาเชิงโครงสร้างของปัญหาเพื่อป้องกันมิให้เกิดการร้องเรียนหรือแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการร้องเรียนในประเด็นปัญหาเดิม โดยได้มีการศึกษาปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบจำนวน 24 เรื่อง ดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน 11 เรื่อง จากตัวชี้วัดที่กำหนดเป้าหมายจำนวน 7 เรื่อง ดังนี้

1. โครงการศึกษาการจัดการที่ดินให้แก่บุคคลทั่วไปเพื่อใช้สำหรับกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประเภทกิจการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดพะเยาและจังหวัดเชียงราย

2. โครงการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเชิงระบบกรณีปัญหาจากการปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์การใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยหนาว

3. โครงการศึกษาปัญหากรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดินเค็มบริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการของบ่อทรายบ่อรุกพญาแล เป็นเหตุให้เกษตรกรไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยา

4. โครงการศึกษาเรื่อง การพิจารณาเกี่ยวกับการได้รับสัญชาติ นางโจว จิงหัว

5. การศึกษาปัญหากรณีเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่องของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด จังหวัดนครปฐม

6. การศึกษาปัญหากรณีให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

7. โครงการการตั้งเสาสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่

8. การศึกษากรณีปัญหาความล่าช้าของโครงการการพัฒนามาตรการส่งเสริมการลงทุนกิจการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของจังหวัดภูเก็ต

9. การศึกษากรณีปัญหาความเดือดร้อนของโรงเรียนเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

10. โครงการติดตามแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจและข้อเสนออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

11. โครงการวิจัยการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทย กรณีศึกษาปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในมิติของประชาชน (เพิ่มเติม)

นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 ยังมีเรื่องร้องเรียนเชิงระบบที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 13 เรื่อง ดังนี้

1. การศึกษากฎหมายการจ้างแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการ
2. การศึกษาพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562
3. โครงการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเชิงระบบ กรณีปัญหาวิธีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่
4. การศึกษามาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กเล็กในสถานศึกษา
5. โครงการศึกษาปัญหาและผลกระทบของการทำประมงภายใต้กฎหมายประมง
6. โครงการแก้ไขปัญหาเชิงระบบ “ปัญหาน้ำเสียจากฟาร์มสุกรที่ไหลลงสู่ลำน้ำสาธารณะในจังหวัดราชบุรี”
7. การศึกษาการดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตบนเกาะหลีเป๊ะอย่างยั่งยืน
8. การพิจารณาแก้ไขปัญหาการดำเนินการของร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขังเกี่ยวกับมาตรฐานของสินค้าที่นำมาจำหน่ายและสิทธิการเลือกซื้อสินค้าของผู้ต้องขัง
9. โครงการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินเชิงระบบบนพื้นที่เกาะช้าง
10. โครงการคัดกรองและตรวจสอบประวัติของผู้ขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
11. กิจกรรมอาสาสมัครจราจร
12. โครงการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา
13. การศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเชิงระบบ กรณีปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน/ส่วนราชการจากการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ

2.

ผลการแก้ไขปัญหาหรือการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผลการดำเนินงานตามหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีตัวอย่างผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนดังนี้

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียน	หน้า
2.1 การเสนอแนะเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ (มาตรา 22 (1))	**74**
เรื่องที่ 1 ขอให้เสนอแนะต่อกระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทย เพื่อปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ข้อ (9) ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กรณีการได้รับยกเว้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของถนน ลาน และรั้ว	74
เรื่องที่ 2 ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเพื่อให้มีการปรับปรุงประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง ค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของพนักงานราชการ พ.ศ. 2561	77
เรื่องที่ 3 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	80
เรื่องที่ 4 การจัดซื้อครุภัณฑ์ โดยการใช้เงินบริจาค	82
2.2 การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคล (มาตรา 22 (2))	**84**
ประเด็นที่ 1 ด้านที่ดิน สิ่งแวดล้อม และสาธารณประโยชน์	
เรื่องที่ 1 ปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา	84
เรื่องที่ 2 ปัญหาผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	91
เรื่องที่ 3 การแก้ไขปัญหาดินเค็มในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการบ่อทราย	92
เรื่องที่ 4 ปัญหาโรงงานผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์ก่อมลภาวะให้แก่คนในชุมชน	95
เรื่องที่ 5 การปฏิบัติหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบริเวณที่ดินป่าเขาเขียวและเขาชมภูในท้องที่ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทับที่ดิน ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ครอบครองและทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว	97

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียน	หน้า
เรื่องที่ 6 กรณีเหตุเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่อง ของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขอนามัย และทรัพย์สินของประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (อ้อมใหญ่ Model)	102
เรื่องที่ 7 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาไม่แก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการประกอบกิจการของโรงงานในเขตพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากฝุ่นละอองอยู่ในเกณฑ์ค่ามาตรฐานฝุ่นละออง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน พ.ศ. 2549 เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน	105
เรื่องที่ 8 หน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า กรณีการบังคับคดีรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ในจังหวัดภูเก็ต	108
เรื่องที่ 9 หน่วยงานของรัฐไม่ตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายกับสถานประกอบกิจการอู่ต่อเรือและซ่อมเรือ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา (แม่น้ำน้อย) ซึ่งประกอบกิจการฝ่าฝืนระเบียบและกฎหมายก่อให้เกิดมลพิษทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน	110
เรื่องที่ 10 โครงการก่อสร้างทางลอดไม่มีการศึกษาผลกระทบและไม่มีแนวทางการแก้ไขผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพ รวมถึงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	111
ประเด็นที่ 2 ด้านสิทธิและสวัสดิการ	
เรื่องที่ 11 การแก้ไขปัญหาให้ผู้ร้องเรียนได้รับเงินรางวัลจากการทำงานในกองงานเบเกอรี่	114
เรื่องที่ 12 การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) และเร่งรัดติดตามแก้ไขปัญหาการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย	116
เรื่องที่ 13 คำขอรับเงินช่วยเหลือและเยียวยาคนพิการที่ได้รับความเดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ไม่ได้รับทราบผลการดำเนินการ	119
เรื่องที่ 14 หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนไม่ทำการรื้อถอนอาคารที่ทำการชั่วคราวออกจากที่ดินของมารดาผู้ร้องเรียนทำให้ได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้	121
ประเด็นที่ 3 ด้านสาธารณูปโภค	
เรื่องที่ 15 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิเสธไม่ดำเนินการก่อสร้างถนนและทางระบายน้ำโดยอ้างว่าเป็นที่ดินของเอกชน	122
เรื่องที่ 16 หน่วยงานของรัฐปรับปรุงผิวจราจรและขุดถนนวางท่อระบายน้ำล่าช้า ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน	125

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียน	หน้า
ประเด็นที่ 4 ด้านเศรษฐกิจ ภาษีและการเงินการคลัง	
เรื่องที่ 17 ผู้ร้องเรียนไม่สามารถนำเข้าและส่งมอบสินค้าได้ตามกำหนด เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพิกัดศุลกากรในระบบการยื่นขอใบอนุญาต	126
ประเด็นที่ 5 ด้านการศึกษา	
เรื่องที่ 18 โรงเรียนเอกชนนอกระบบและโรงเรียนนานาชาติได้รับผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ต้องเลิกประกอบกิจการ เนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายของสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ต่อไปได้ เป็นเหตุให้ครูและนักเรียนของโรงเรียนเอกชนดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก	128
2.3 ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญ	**134**
เรื่องที่ 1 การตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายาก	135
เรื่องที่ 2 การคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ การพัฒนาระบบการตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพหลังออกสู่ท้องตลาด (Post-Marketing)	138
เรื่องที่ 3 การแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน	141
เรื่องที่ 4 สิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือน	145
เรื่องที่ 5 เรือนจำไม่พิจารณาคำร้องขอข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของผู้ร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	147
เรื่องที่ 6 กระทรวงพลังงานไม่สนับสนุนผู้ร้องเรียนในการออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์เพื่อใช้วัดและควบคุมกระแสไฟฟ้า	148
เรื่องที่ 7 หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดซื้อวัคซีนให้แก่ประชาชนเพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ	150

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียน	หน้า
2.4 ผลการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่เป็นปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนและใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาด้วยความรวดเร็ว	**154**
ประเด็นที่ 1 การดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน	
เรื่องที่ 1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่อำนวยความสะดวกในการให้บริการทางโทรศัพท์แก่ผู้ร้องเรียน	154
เรื่องที่ 2 ขอให้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บุตรผู้ร้องเรียน เพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับการแสดงตนในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)	155
ประเด็นที่ 2 การดำเนินการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค	
เรื่องที่ 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าและมีการเชื่อมต่อสายไฟฟ้าเพื่อก่อสร้างอาคารบริเวณซอยแห่งหนึ่ง ทำให้รถขยะไม่สามารถเข้ามาเก็บขยะภายในซอยดังกล่าวได้ เป็นเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน	156
เรื่องที่ 4 ขอให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาท่อน้ำประปาชำรุดบริเวณถนนสาธารณะหมู่บ้าน	157
ประเด็นที่ 3 การดำเนินการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินเดือน	
เรื่องที่ 5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเบิกจ่ายเงินเดือนล่าช้า	159
ประเด็นที่ 4 การดำเนินการเกี่ยวกับด้านการศึกษา	
เรื่องที่ 6 ขอให้ประสานไปยังโรงเรียนของรัฐในพื้นที่เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อให้รับบุตรสาวของผู้ร้องเรียนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาลหรือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	160
3. ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองกรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	**162**
3.1 กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (1)	
เรื่องที่ 1 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27	165
เรื่องที่ 2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 ประกอบมาตรา 66 มาตรา 108 และมาตรา 108/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 มาตรา 28 และมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม	167

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียน	หน้า
3.2 กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (2)	
เรื่องที่ 1 คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ข้อ 2.18 (6) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 27	172
เรื่องที่ 2 พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27	176
เรื่องที่ 3 ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในความครอบครองซึ่งรังนกของผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2565 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 มีปัญหาความชอบด้วยพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 7 และมาตรา 14	179
4. ผลการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561	**184**
เรื่องที่ 1 การดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ และการละเมิดนั้นเป็นผลจากพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 42 และมาตรา 51 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 มาตรา 26 และมาตรา 27	187
เรื่องที่ 2 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งไม่รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตกของผู้ร้องเรียนไว้พิจารณา มีลักษณะเป็นการกระทำอันละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้	189

2.1 การเสนอแนะเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (1)

เรื่องที่ 1

ขอให้เสนอแนะต่อกระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทย เพื่อปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ข้อ (9) ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กรณีการได้รับยกเว้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของถนน ลาน และรั้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้เสนอแนะต่อกระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทย เพื่อปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ข้อ (9) ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กรณีการได้รับยกเว้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของถนน ลาน และรั้ว โดยผู้ร้องเรียนมีความเห็นว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้จัดเก็บภาษีที่ดินในส่วนที่ใช้ทำถนน ลาน และรั้ว ตามราคาประเมิน โดยจะยกเว้นการจัดเก็บภาษีให้กับที่ดินที่ยกให้เป็นสาธารณประโยชน์เท่านั้น เป็นการจัดเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากถนน ลาน และรั้ว แม้อยู่ในที่ดินของเอกชนแต่ก็เป็นทรัพย์สินที่ควรได้รับยกเว้นการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดไม่ควรแยกออกจากกันได้ ตามกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ข้อ (9)

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้การคำนวณภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนั้น จะคำนวณจากมูลค่าทั้งหมดของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ ซึ่งในการพิจารณาข้อยกเว้นตามข้อ (9) ของกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้สิ่งปลูกสร้างที่เป็นถนน ลาน และรั้ว ได้รับการยกเว้นจากการจัดเก็บภาษี นั้น จะต้องแยกพิจารณาจากประเภทของทรัพย์สิน ได้แก่ ที่ดินที่เป็นที่ตั้งของถนน ลาน และรั้ว กับสิ่งปลูกสร้างที่เป็นถนน ลาน และรั้ว ประกอบกับคำนิยามในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้คำว่า “ที่ดิน” หมายความว่า พื้นดิน รวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย และคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า โรงเรือน อาคาร ตึก หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือที่ใช้เป็นที่เก็บสินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรม ดังนั้น ข้อ (9) ของกฎกระทรวงดังกล่าว จึงได้กำหนดยกเว้นการจัดเก็บภาษีจากสิ่งปลูกสร้างที่เป็นถนน ลาน และรั้ว โดยไม่ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีในกรณีของที่ดินที่เป็นที่ตั้งของถนน ลาน และรั้วด้วย โดยการจัดเก็บภาษีในกรณีดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามการใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น เนื่องจากการคำนวณมูลค่าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างจะใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ทั้งหมดของที่ดินเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

กรณีที่ผู้ร้องเรียนอ้างว่า กรณีถนนส่วนบุคคลที่มีภาระจำยอมซึ่งจดทะเบียนให้ใช้เป็นถนนเข้าออกสู่ทางสาธารณะแก่ผู้ครอบครองที่ดินแปลงอื่น ๆ ควรได้รับยกเว้นการจัดเก็บภาษีเช่นเดียวกับที่ดินที่ยกให้เป็นสาธารณประโยชน์ด้วยนั้น เมื่อพิเคราะห์ความหมายของภาระจำยอมตามมาตรา 1387 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดให้ภาระจำยอมเป็นกรณีของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องยอมรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตนหรืองดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้น

เพื่อประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์อื่นแล้วเห็นว่ากรณีที่ดินที่มีภาระจำยอมนั้น เจ้าของที่ดินดังกล่าวยังคงสามารถนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ได้ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเท่านั้น ที่ดินที่มีภาระจำยอมจึงไม่มีลักษณะเป็นที่ดินที่มีกฎหมายกำหนดห้ามมิให้ทำประโยชน์ตาม ข้อ (10) ของกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ หากถนนที่ติดภาระจำยอมดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่ประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เจ้าของที่ดินอาจทำข้อตกลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้ที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาทรัพย์สินของเอกชนเฉพาะส่วนที่ได้ยินยอมให้ทางราชการจัดให้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2562 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าของทรัพย์สินร่วมกันจัดทำข้อตกลงให้ใช้ทรัพย์สินเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นหนังสือลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่าย โดยต้องตกลงยินยอมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ตลอดทั้งปีภาษี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กรณีดังกล่าวจึงมิได้เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ (9) ของกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุที่จะให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานดังกล่าว ตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เรื่องที่ 2

ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเพื่อให้มีการปรับปรุงประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง ค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของพนักงานราชการ พ.ศ. 2561

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้เสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเพื่อให้มีการปรับปรุงประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง ค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของพนักงานราชการ พ.ศ. 2561 โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า พนักงานราชการของกรมราชทัณฑ์ ตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์กับตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์ ได้รับค่าตอบแทนในตำแหน่งพิเศษต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า การกำหนดค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์และพนักงานราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์ จะกำหนดค่าตอบแทนโดยเทียบเคียงกับอัตราเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของข้าราชการพลเรือน ซึ่งพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์ได้รับค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษในอัตราเดียวกับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของข้าราชการพลเรือน ในปัจจุบันหากได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติงานอยู่เป็นปกติเกี่ยวข้องใกล้ชิดผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องกักขัง หรือผู้ถูกกักกัน จะได้รับค่าตอบแทน 6,500 บาทต่อเดือน แต่หากปฏิบัติงานบางเวลา ไม่น้อยกว่า 75 ชั่วโมงต่อเดือน จะได้รับในอัตรา 3,300 บาทต่อเดือน สำหรับพนักงานราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์ เนื่องจากไม่มีการกำหนดตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งข้าราชการพลเรือน จึงได้กำหนดค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษโดยเทียบเคียงลักษณะงานกับผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสาขา และสำนักงานคุมประพฤติประจำศาล สังกัดกรมคุมประพฤติ โดยในปัจจุบันได้รับในอัตรา 2,000 บาทต่อเดือน

ในประเด็นว่า พนักงานราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์มีหน้าที่และความรับผิดชอบมากกว่าพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์ แต่ได้รับค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษน้อยกว่านั้น เมื่อพิจารณาจากลักษณะงานของพนักงานราชการทั้งสองตำแหน่งแล้วเห็นว่า พนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์มีหน้าที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมรักษาการณ์ของเรือนจำหรือสถานที่ควบคุมต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง หรือผู้ถูกกักกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้โดยกว้างให้ครอบคลุมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทั้งเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง หรือผู้ถูกกักกัน ก็ตาม แต่พนักงานราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์มีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นหลักเท่านั้น มิได้กำหนดไว้โดยกว้างเช่นพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์ การกำหนดค่าตอบแทนในตำแหน่งพิเศษให้กับพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์สูงกว่าพนักงานราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์จึงเหมาะสมแล้ว

ส่วนประเด็นที่พนักงานราชการทั้งสองตำแหน่งใช้บัญชีในการเลือกสรรเข้ามาปฏิบัติหน้าที่จากบัญชีเดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ในสถานที่เดียวกันนั้น เห็นว่า แม้พนักงานราชการทั้งสองตำแหน่งจะมีหน้าที่แตกต่างกัน คือ พนักงานราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมด้านตรวจพิสูจน์มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์ในระหว่างรอผลการตรวจหาสารเสพติดเป็นห้วงระยะเวลาสั้น ๆ ก่อนที่จะส่งต่อให้หน่วยงานอื่นรับผิดชอบในการบำบัดฟื้นฟูหรือดำเนินคดีอาญาต่อไป โดยปฏิบัติภารกิจที่เรือนจำ ทัณฑสถาน หรือสถานกักขังบางแห่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็นสถานที่เพื่อการควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ส่วนพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์มีหน้าที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมรักษาการณ์ของเรือนจำหรือสถานที่ควบคุมต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง หรือผู้ถูกกักกัน ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวหรือห้วงระยะเวลายาวนานกว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ โดยพนักงานราชการตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้โดยกว้างให้ครอบคลุมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทั้งเรือนจำ และไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติต่อ

ผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง หรือผู้ถูกกักกัน มิได้กำหนดไว้เฉพาะการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นหลัก และมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน รวมถึงสิทธิประโยชน์แตกต่างกัน แต่ทั้งสองตำแหน่งก็เป็นพนักงานราชการสังกัดกรมราชทัณฑ์เหมือนกัน มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานทั้งตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ การปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง ผู้ถูกกักกัน และผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เช่นเดียวกัน ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จึงกำหนดให้ผู้บัญชาการเรือนจำสามารถพิจารณามอบหมายให้พนักงานราชการทั้งสองตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่มีความจำเป็นได้เมื่อมีเหตุผลและความจำเป็น เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทภารกิจในแต่ละห้วงเวลาที่มีจำนวนผู้เข้ารับการควบคุมที่ผิดไปจากเดิมได้ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขสำคัญ คือ ลักษณะงานของตำแหน่งตามสัญญาจ้าง (ชื่อตำแหน่ง) และจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ โดยกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการพิจารณามอบหมายภาระงานและการบริหารอัตรากำลังของเรือนจำไว้ว่า ให้พิจารณาถึงตำแหน่งของพนักงานราชการในการมอบหมาย และการเบิกจ่ายค่าตอบแทนต้องพิจารณาจากคำสั่งมอบหมายประกอบกับข้อเท็จจริงว่าปฏิบัติหน้าที่ใดเป็นหลัก และคำสั่งมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานด้วย โดยกรมราชทัณฑ์ได้กำชับผู้บัญชาการเรือนจำในการพิจารณามอบหมายภาระงานและการบริหารอัตรากำลังของเรือนจำไว้โดยชัดเจนแล้ว

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง ค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของพนักงานราชการ พ.ศ. 2561 ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุแต่อย่างใด กรณีจึงยังไม่มีเหตุให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเพื่อให้มีการปรับปรุงประกาศดังกล่าวได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (1)

เรื่องที่ 3

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตั้งแต่ปีที่ตนมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ จึงเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

จากการแสวงหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไว้ตามข้อ 6 โดยต้องลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่าแม้ผู้สูงอายุที่ประสงค์จะรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีคุณสมบัติการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุครบทุกประการ แต่หากมิได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิทธิการได้รับเงินจะไม่เกิดขึ้นตามระเบียบกฎหมายดังกล่าว

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ในห้วงเดือนมีนาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2561 และผู้ร้องเรียนยังไม่เคยลงทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาก่อน ต่อมาหน่วยงานได้รับคำร้องขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของผู้ร้องเรียนเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 ซึ่งเป็นการลงทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในห้วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2561 และเดือนมกราคม - กันยายน 2562 ตามหลักเกณฑ์การรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เพื่อรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ผู้ร้องเรียนจะมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562 เป็นต้นไป ซึ่งหน่วยงานได้โอนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุระหว่างเดือนตุลาคม - เดือนธันวาคม 2562

ให้กับผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ปัญหาตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้ จึงเป็นเรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา 22 (2) ตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา 37 (8) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่า การลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นเพียงขั้นตอนแนวทางในการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ควรนำขั้นตอนแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และเพื่อไม่ให้มีเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวอีก จึงมีข้อเสนอแนะให้กระทรวง มหาดไทย พิจารณาปรับแก้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้บุคคลใดที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทันที โดยไม่ต้องมีการลงทะเบียนขอรับจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ต่อมา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.6/16970 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2565 รายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสรุปได้ว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11 (11) บัญญัติให้จ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และมาตรา 9 บัญญัติให้คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นของคณะรัฐมนตรี รวมถึงแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลัก ตลอดจนประสานงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักดังกล่าว ซึ่งการปรับเปลี่ยนแนวทางการขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากเดิมที่ให้ผู้สูงอายุลงทะเบียนในช่วงเวลา ก่อนที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ เป็นให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบถ้วนหน้าแบบไม่ต้องลงทะเบียน จึงอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ หากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติมีการกำหนดนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นประการใด กระทรวงมหาดไทยโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะนำมากำหนดเป็นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุใหม่ เพื่อแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบและถือปฏิบัติ

เรื่องที่ 4

การจัดซื้อครุภัณฑ์ โดยการใช้เงินบริจาค

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแสวงหาข้อเท็จจริง กรณีโรงพยาบาลแห่งหนึ่งพิจารณาอุทธรณ์เลขที่ 255/2564 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2564 ของผู้ร้องเรียนแล้วไม่ดำเนินการรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และข้อร้องเรียน ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 118

จากการแสวงหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า โรงพยาบาลแห่งหนึ่งได้จัดซื้อเครื่องสำรองไฟฟ้าขนาด 800 kw (1,000 kVA) พร้อมตู้ครอบเก็บเสียง (OUTDOOR TYPE) พร้อมติดตั้ง จำนวน 1 ชุด ด้วยเงินบริจาคจากหน่วยงาน B โดยดำเนินการตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการพัสดุโดยใช้เงินบริจาคของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 ซึ่งระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนดให้โรงพยาบาลต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และข้อร้องเรียนในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 แต่อย่างใด และผู้ร้องเรียนไม่สามารถอุทธรณ์ข้อร้องเรียนดังกล่าวตามหนังสือคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และข้อร้องเรียน กรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค (กอร) 0405.5/ว 374 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2562 เรื่อง ซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จากการแสวงหาข้อเท็จจริงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า โรงพยาบาลไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือ

ปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน ดังนั้น ปัญหาตามคำร้องเรียนดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา 22 (2) ตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา 37 (8) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะให้กระทรวงสาธารณสุขพิจารณาปรับปรุงระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการพัสดุโดยใช้เงินบริจาคของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 โดยเพิ่มบทบัญญัติในหมวดการอุทธรณ์ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อโดยใช้เงินบริจาค และเกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินบริจาค อันจะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

จากตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ 3 - 4 จะเห็นได้ว่าเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน นั้น ส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนจะมุ่งร้องเรียนหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ไม่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผู้ร้องเรียนได้ ซึ่งจะเป็นการร้องเรียนตามมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 แต่เมื่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นปัญหาตามข้อร้องเรียนแล้ว อาจปรากฏข้อเท็จจริงว่า ปัญหาที่แท้จริงอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน นั้น สืบเนื่องมาจากกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ที่เป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 การเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (2)

ตลอด 1 ปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนและภาครัฐให้อยู่ในกรอบของกฎ กติกาที่ดีงามมากกว่าเป็นการตรวจสอบจับผิดหน่วยงานของรัฐ เพื่อจะได้นำไปสู่การเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง โดยลักษณะการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ไม่ว่าจะมีผู้ร้องเรียนหรือไม่มีผู้ร้องเรียนก็ตาม (หยิบยก) จะต้องทำงานเชิงรุกในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของประเทศอย่างเป็นระบบมากกว่าการมุ่งหาผู้กระทำความผิด รวมทั้งปรับปรุงกฎ กระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพและมุ่งจะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวมมากกว่าการแก้ไขปัญหาให้สัมฤทธิผลเฉพาะตัวเป็นรายกรณี จากเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในปี 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนแก่ประชาชนพร้อมทั้งเสนอแนะให้แก่หน่วยงานปรับปรุงการดำเนินงาน ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านที่ดิน สิ่งแวดล้อม และสาธารณประโยชน์

เรื่องที่ 1

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา

กรณีปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา นั้น สืบเนื่องจากข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคราวที่ผู้ตรวจการแผ่นดินแถลงรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี 2562 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563 และการร้องเรียนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งภายหลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาแล้ว ได้มีการลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงในพื้นที่หลายครั้ง ทั้งภาคพื้นดินและโดยอากาศยาน เพื่อตรวจดูสภาพพื้นที่โดยรอบของทะเลสาบสงขลา ทำให้เห็นสภาพปัญหา

ความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา โดยเฉพาะปัญหาน้ำในคลองสาขาที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาเน่าเสีย ปัญหาการตื้นเขิน ปัญหาการใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย และปัญหาการจัดการซากเรือประมงเวียดนามที่ถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกนำมาจอดทิ้งไว้ในทะเลสาบสงขลาบริเวณศูนย์การเรียนรู้เพาะพันธุ์ลูกปูบ้านหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการแสวงหาข้อเท็จจริงและจากการประชุมรับฟังปัญหาจากประชาชนในพื้นที่และการประชุมติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงอาจารย์และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยในพื้นที่ พบว่า ทะเลสาบสงขลาเป็นลากูนขนาดใหญ่ที่เชื่อมต่อกับทะเลอ่าวไทย ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมที่เกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการ แต่ปัญหาหลักที่สำคัญและควรเร่งแก้ไขโดยเร็วนั้น ได้แก่

(1) ปัญหาการตื้นเขินของทะเลสาบสงขลา โดยปัจจุบันทะเลสาบสงขลามีความตื้นเขินมากขึ้นกว่าในอดีต สาเหตุเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำทำให้เกิดการชะล้างตะกอนดินไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา การก่อสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำต่าง ๆ ปัญหาการแพร่ขยายพันธุ์ของต้นลำพูและวัชพืชน้ำที่ส่งผลให้เกิดการตกตะกอน เป็นต้น ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น (เร่งด่วน) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดแก้ไขปัญหาในเรื่องการจัดการสิ่งกีดขวางทางน้ำ การขุดลอกร่องน้ำ และในระยะยาวควรศึกษาและปรับแผนเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เหมาะสมบนพื้นที่ลาดชันสูงหรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และชั้น 2 เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินลงสู่ลำน้ำและทะเลสาบสงขลา

(2) ปัญหาการจัดการน้ำเสียในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาพบว่า คุณภาพน้ำมีแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์ดีลดลง โดยแหล่งที่มาของน้ำเสียนั้นมาจากภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ และภาคการท่องเที่ยว ซึ่งบริเวณทะเลสาบสงขลามีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่เพียง 2 แห่ง คือ ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครหาดใหญ่ และระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครสงขลา จึงยังไม่ครอบคลุมเพียงพอกับการบริหารจัดการน้ำเสียในพื้นที่โดยรอบทะเลสาบสงขลา กรณีปัญหาดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำเสียจากภาคครัวเรือนและภาคการท่องเที่ยว โดยในระยะสั้นจะดำเนินการฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่เดิมให้ใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ สำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนจัดทำระบบรวบรวมน้ำเสียภาคครัวเรือนเพื่อนำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม

(3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดเพื่อการอุปโภค-บริโภค และภาคการเกษตรในพื้นที่อำเภอระโนดและคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้งที่ฝนตกน้อย ทำให้เกิดการรุกตัวของน้ำเค็มและไม่สามารถนำน้ำในทะเลสาบสงขลาไปใช้เพื่อการอุปโภค-บริโภค และภาคการเกษตรได้ กรณีปัญหาดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการรุกตัวของน้ำเค็ม จัดหาแหล่งน้ำจืดเพิ่มเติม รวมถึงควรส่งเสริมการหมุนเวียนน้ำเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ในภาคอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา เนื่องจากมีหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจในการดูแลรักษาและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาหลายหน่วยงาน ซึ่งที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาแล้ว แต่การดำเนินการยังขาดการบูรณาการร่วมกัน และขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานเนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ ทำให้การแก้ไขปัญหายังไม่สัมฤทธิผล ต่อมาในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการตราพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารทรัพยากรน้ำโดยการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เพื่อทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารทรัพยากรน้ำให้มีความประสานสอดคล้องกันในทุกมิติอย่างสมดุล

และยั่งยืน โดยให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือ กนช. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือ สทนช. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ กนช. โดยมีหน้าที่และอำนาจในการประสานการดำเนินงานกับคณะกรรมการลุ่มน้ำ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และติดตามประเมินผล รวมถึงเสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำ รายงานต่อ กนช. ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ของประเทศ (ปี พ.ศ. 2561 - 2580) และเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำของประเทศไทย เป็น 22 ลุ่มน้ำ และมีคณะกรรมการประจำลุ่มน้ำ ซึ่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นหนึ่งใน 22 ลุ่มน้ำดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทำหน้าที่บริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รวมถึงการจัดทำแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

สำหรับกรณีปัญหาในเรื่องนี้ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ได้จัดทำโครงการศึกษาการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและบรรเทาอุทกภัยทะเลสาบสงขลา และจัดทำร่างแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดการน้ำอุปโภค (2) ด้านการสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (3) ด้านการจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (4) ด้านการจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ (5) ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน และ (6) ด้านการบริหารจัดการ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงเขตลุ่มน้ำ จากเดิม

ที่มี 25 ลุ่มน้ำ เป็น 22 ลุ่มน้ำ เป็นผลให้ร่างแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตามที่สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้มีการศึกษาไว้ มีข้อมูลไม่ครบถ้วนและครอบคลุมทุกพื้นที่ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติจึงต้องรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมและทบทวนร่างแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของทะเลสาบสงขลา เป็นผลให้การจัดทำร่างแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในขณะนี้ยังไม่แล้วเสร็จ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และในระดับจังหวัด โดยที่ประชุมได้มีมติเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพตามกลไกการขับเคลื่อนตามแผนหลักและแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ซึ่งมีคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด เป็นหน่วยขับเคลื่อนหลักในระดับพื้นที่

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการขจัดหรือระงับความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำอำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 เสนอแนะไปยังคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตามมติที่ประชุมดังนี้

(1) ขอให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติให้ความสำคัญในเรื่องการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา และพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป

(2) ขอให้คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาพิจารณาจัดประเภทและลำดับความสำคัญของปัญหาในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา (ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง) มีความแตกต่างกัน ในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจึงต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการ โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์หลักว่าจะแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาในด้านใด และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านอื่น ๆ ด้วย

(3) ขอให้คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาจัดทำร่างแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยร่างแผนแม่บทดังกล่าวต้องครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และอาจประสานสถาบันการศึกษาในพื้นที่ทบทวนผลการศึกษาทั้งหมดว่า สถานการณ์หรือบริบทในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร ต้องปรับปรุงแผนแม่บทหรือไม่ เรื่องใดเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน และการจัดทำเป็นแผนแม่บทต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ โดยนำผลการรับฟังความคิดเห็นเข้าสู่ที่ประชุมของคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นแผนแม่บทลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่และเป็นแผนงานที่สามารถดำเนินการได้จริง

(4) ขอให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติพิจารณาเสนอแก้ไขกฎหมายในส่วนขององค์ประกอบคณะกรรมการลุ่มน้ำให้มีผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นกรรมการ หรืออาจพิจารณาเชิญผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเข้าร่วมการประชุมของคณะกรรมการลุ่มน้ำในแต่ละครั้งด้วย

(5) ขอให้จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช พิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดตามมาตรา 40 ประกอบมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมบริเวณทะเลสาบสงขลา ควบคู่กับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และหากมีความจำเป็นขอให้พิจารณาประกาศให้พื้นที่ทะเลสาบสงขลาเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อให้การแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรอบด้าน

(6) ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดประเภทกิจการที่ต้องมีการควบคุมเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่จะไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับให้ผู้ดำเนินกิจการแต่ละประเภทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 20 (3) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้ต้องมีการติดตั้งบ่อดักไขมันในอาคาร รวมถึงพิจารณากำหนดแผนงาน/โครงการในการจัดทำระบบรวบรวมน้ำเสียชุมชนบริเวณทะเลสาบสงขลาเพื่อรวบรวมน้ำเสียชุมชนเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครสงขลาและระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครหาดใหญ่

ทั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปยังนายกรัฐมนตรี องค์การจัดการน้ำเสีย สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมทรัพยากรน้ำ กรมเจ้าท่า กรมชลประทาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช และผู้ร้องเรียน เพื่อโปรดทราบด้วยแล้ว

เรื่องที่ 2

ปัญหาผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สำนักงานเขตแห่งหนึ่งไม่ดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งอยู่ติดกับโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียน เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แสวงหาข้อเท็จจริงพบว่า สำนักงานเขตดังกล่าวได้ดำเนินการตรวจสอบบริเวณลำรางสาธารณประโยชน์ซึ่งอยู่ติดกับโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียน พบการก่อสร้างและใช้ประโยชน์ในบริเวณดังกล่าวจริง จึงมีหนังสือแจ้งให้ผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากบริเวณดังกล่าว แต่ผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์ไม่ดำเนินการรื้อถอนแต่อย่างใด สำนักงานเขตจึงแจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์ในความผิดฐานปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ รุกล้ำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยไม่มีสิทธิ หรือไม่ได้รับอนุญาต และความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565 พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เดินทางไปลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่มีการร้องเรียนและประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียน ซึ่งผลการประชุมสรุปว่า สำนักงานเขตอยู่ระหว่างดำเนินการยื่นขอรังวัดเพื่อตรวจสอบแนวเขตลำรางสาธารณประโยชน์ หากได้รับแจ้งผลการรังวัดและแนวเขตลำรางสาธารณประโยชน์ที่ชัดเจนแล้ว สำนักงานเขตจะดำเนินการเสนอของบประมาณในการขุดลอกลำรางสาธารณประโยชน์เพื่อปรับสภาพลำรางสาธารณประโยชน์ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมและดำเนินการจัดทำหลักเขตตามแนวลำรางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการบุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์ ดังนั้น เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้วตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. หากสำนักงานเขตได้รับแจ้งผลการรังวัดและแนวเขตลำรางสาธารณประโยชน์ที่ถูกต้องและชัดเจนจากสำนักงานที่ดินแล้ว ขอให้สำนักงานเขตจัดทำโครงการขุดลอกลำรางสาธารณประโยชน์เพื่อปรับสภาพลำรางสาธารณประโยชน์ให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และจัดทำหลักเขตบริเวณลำรางสาธารณประโยชน์ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการบุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ร่วมกันของประชาชนตามวัตถุประสงค์ที่จัดให้มีที่ดินดังกล่าว

2. กรณีสำนักงานเขตได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้บุกรุกลำรางสาธารณประโยชน์ ขอให้ผู้อำนวยการเขตมีหนังสือประสานติดตามขอทราบผลคดีจากสถานีตำรวจทุก 30 วัน และเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ขอให้สำนักงานเขตติดตามผลการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา โดยปฏิบัติตามหนังสือสำนักกฎหมายและคดี ที่ กท 0405/9940 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558 เรื่อง รายงานผลการประชุมการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่สาธารณะอย่างเคร่งครัดต่อไป ซึ่งปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอาญามีนบุรี

เรื่องที่ 3

การแก้ไขปัญหาดินเค็มในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการบ่อทราย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้หยิบยกปัญหาความเดือดร้อนและมอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแสวงหาข้อเท็จจริง กรณีจังหวัดหนึ่งในภาคกลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดินเค็มบริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการบ่อทราย เป็นเหตุให้เกษตรกรไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยา โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่และเป็นประธานการประชุมหารือเรื่องร้องเรียนร่วมกับรองผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนผู้ประกอบการบ่อทราย และตัวแทนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการบ่อทราย โดยที่ประชุมมีมติและผลการดำเนินการดังนี้

1. แนวทางการฟื้นฟูดินเค็ม

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการปล่อยน้ำดีเพื่อไล่น้ำเสียลงสู่คลองชลประทานแล้ว และสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดได้ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดินมาตรวจวิเคราะห์ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการฟื้นฟูสภาพดินโดยการไถพรวนดินระหว่างการปล่อยน้ำไล่ความเค็ม รวมทั้งใช้ปูนขาวและปุ๋ยอินทรีย์ปรับลดความเป็นกรด ซึ่งพบว่าต้นข้าวบริเวณดังกล่าวเจริญเติบโตได้ดี

1.2 จังหวัดได้จัดให้มีการประชุมร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินการ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบกำกับดูแล การประกอบกิจการบ่อทรายในพื้นที่ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนการประกอบกิจการบ่อทราย

2. การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่ประชุมจังหวัดมีมติเห็นชอบให้นำข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งที่มีอยู่เดิมนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้เป็นปัจจุบัน โดยให้ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบโดยเคร่งครัด

3. มาตรการกำกับดูแล สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดดำเนินการตรวจสอบการประกอบกิจการของบ่อทรายตามแผนงานตรวจกำกับสถานประกอบการ โดยมีการกำหนดแผนการตรวจบ่อขุดตักดินหรือทรายหรือดูดทรายภายในจังหวัดจำนวน 34 โรง มีการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีมีการร้องเรียน รวมทั้งยังได้มีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ประกอบกิจการขุด ตัก หรือดูดทราย ปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานและประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง มาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมขุด ตัก ลอกหรือดูดทรายหรือดินในที่ดินกรรมสิทธิ์สำหรับใช้ในการก่อสร้าง พ.ศ. 2554 ด้วยแล้ว

เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติเรื่องร้องเรียน รวมทั้งมีข้อเสนอแนะไปยังจังหวัดให้กำชับคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน กรณีประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการขุด ตัก หรือดูดทรายในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการจัดทำข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมการประกอบกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับการขุด ตัก หรือดูดทราย โดยขอให้พิจารณาออกข้อบัญญัติที่กำหนดรายละเอียดของหลักเกณฑ์และวิธีการประกอบกิจการเฉพาะประเภทการขุด ตัก หรือดูดทรายเป็นการเฉพาะกิจการเดียวให้แยกออกจากกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทอื่น ๆ เพราะการประกอบกิจการมีวิธีการขุด ตัก หรือดูดทรายที่แตกต่างไปจากการประกอบกิจการประเภทอื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาร้องเรียนเกี่ยวกับการประกอบกิจการขุด ตัก หรือดูดทรายในพื้นที่จังหวัดอีกต่อไป

เรื่องที่ 4

ปัญหาโรงงานผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์ก่อมลภาวะให้แก่คนในชุมชน

ชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งหนึ่งได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการของโรงงานผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์ที่มาเปิดกิจการในพื้นที่หมู่บ้าน เมื่อประมาณ 6 - 7 ปีก่อน เนื่องจากการดำเนินกิจการของโรงงานมีการใช้รถบรรทุกใหญ่เข้า - ออก โรงงานผ่านถนนในหมู่บ้านที่มีขนาดเล็กทำให้เกิดปัญหาการสัญจรติดขัดภายในหมู่บ้าน และการที่รถบรรทุกขนาดใหญ่วิ่งทำให้ถนนเสียหายก่อให้เกิดฝุ่นละอองตลอดการสัญจรของรถบรรทุก อีกทั้งการจัดเก็บและผลิตสินค้าอาหารสัตว์ของโรงงานใช้วิธีเทวัตถุดิบลงจากรถบรรทุกลงที่พื้นโรงงานทำให้เกิดฝุ่นละอองและกลิ่นเหม็น ส่งผลต่อสุขภาพของชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงโรงงาน

จังหวัดได้ลงพื้นที่ตรวจสอบพบปัญหาตามที่มีการร้องเรียนจริงจึงกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำชับให้โรงงานดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ว่าด้วยเหตุรำคาญ เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนข้างเคียง และแจ้งให้ผู้ประกอบการดำเนินการจัดทำแผนย้ายสถานประกอบการออกนอกบริเวณชุมชนตามที่ตกลงไว้ในการประชุมและให้ส่งแผนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ติดตามผลการแก้ไขปัญหาของโรงงาน แต่โรงงานมิได้แจ้งหรือดำเนินการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด แต่เมื่อโรงงานได้ยื่นต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพใบใหม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กิจการของโรงงานขัดกับข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากอยู่ใจกลางชุมชน อยู่ในระยะที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีคำสั่งไม่อนุญาตให้โรงงานประกอบกิจการ แต่โรงงานได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ และคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งไม่ให้ทุเลาการบังคับ โรงงานจึงหยุดดำเนินกิจการและขนย้ายเครื่องจักร

ออกจากโรงงาน ทั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบกับชาวบ้านทราบว่า โรงงานได้หยุดดำเนินกิจการแล้ว แต่ชาวบ้านยังมีข้อห่วงกังวลเรื่อง การแอบลักลอบกลับมาดำเนินกิจการของโรงงานกับยังคงมีปัญหาเรื่องเสียงดังจากการรื้อถอนเครื่องจักรและเสาเหล็กที่โรงงานติดตั้งไว้เพื่อป้องกันฝุ่นละอองซึ่งยังรื้อถอนไม่แล้วเสร็จ และมีสภาพไม่แข็งแรงปลอดภัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ดังนั้นปัญหาตามเรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเรื่องร้องเรียนขึ้นอีก รวมถึงเป็นการลดข้อกังวลของกลุ่มชาวบ้าน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะจังหวัดให้แจ้งอำเภอกำชับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหมั่นลงพื้นที่ตรวจสอบบริเวณสถานประกอบการของโรงงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการลักลอบประกอบกิจการหรือกระทำการใด ๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมายที่อาจเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบทางมลภาวะต่อชุมชนขึ้นอีก และติดตามการรื้อถอนเสาเหล็กหรืออุปกรณ์ของโรงงานให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและปลอดภัยต่อไป

เรื่องที่ 5

การปฏิบัติหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบริเวณที่ดินป่าเขาเขียวและเขาชมภูในท้องที่ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทับที่ดิน ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ครอบครองและทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง รวมทั้งประสานข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องความเดือดร้อนและแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาศรีราชา สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา) และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ปรากฏว่าผู้ร้องเรียนที่ 1 ครอบครองที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) อันเป็นการออกเอกสารแสดงถึงการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีการรับรองว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว โดยการซื้อที่ดินดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้ร้องเรียนที่ 2 ครอบครองที่ดิน ไม่มีเอกสารการครอบครอง โดยเสียภาษีบำรุงท้องที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ก่อนการประกาศ “พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเขาเขียวและเขาชมภูในท้องที่ตำบลหนองรี และตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมืองชลบุรี ตำบลบางพระและตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา และตำบลหนองซ้ำซาก ตำบลบ้านบึง และตำบลคลองกิ่ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2517” เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2517 ทับที่ดินซึ่งผู้ร้องเรียนครอบครองอยู่ก่อนแล้วดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดิน การขอออกโฉนดที่ดิน การไม่ได้รับการดำเนินโครงการขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่ และการที่ทางสาธารณะที่เข้าออกที่ดินของผู้ร้องเรียน มีสภาพทางขาดในเวลาฝนตกและน้ำท่วมด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 มาตรา 19 วรรคสอง แห่งกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะนั้น ได้กำหนดว่า ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้นต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนครอบครองที่ดินอยู่ก่อนการประกาศ

พระราชกฤษฎีกาดังกล่าว แต่ผู้ร้องเรียนและราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนจากการถูกรบกวนการทำประโยชน์ในที่ดินในระหว่างที่การพิสูจน์ที่ดินยังไม่แล้วเสร็จ รวมถึงความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับดำเนินโครงการขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่ และความเดือดร้อนอื่น ๆ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมหารือร่วมกับผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้แทนสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาศรีราชา ผู้แทนสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา) และผู้ร้องเรียน เพื่อร่วมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ที่ดินตามหลักฐานหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) เลขที่ 1706 ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ออกให้ ณ วันที่ 12 ตุลาคม 2508 ออกโดยอาศัยหลักฐานใบจอง (น.ส. 2) เลขที่ 1706 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2501 ปัจจุบันมีผู้ร้องเรียนเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ อันเป็นการออกเอกสารแสดงถึงการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีการรับรองว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วก่อนการกำหนดเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ประกอบกับผู้ร้องเรียนได้ซื้อที่ดินดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งตามมาตรา 19 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 กฎหมายที่ใช้บังคับในขณะนั้น ได้กำหนดว่า ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้นต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ดังนั้น การประกาศกำหนดให้พื้นที่บริเวณที่ดินป่าเขาเขียวและเขาชมภู่ เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าครอบคลุมที่ดินของผู้ร้องเรียนซึ่งมีการครอบครองและทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้ที่ดินของผู้ร้องเรียนอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แต่ไม่มีสถานะเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยไม่มีผลทำให้สถานะการเป็นที่ดินมีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินต้องสิ้นสภาพไปแต่อย่างใด (เทียบเคียงความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 209/2524 เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดที่ดินที่อยู่ในครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลที่มิใช่ทบวงการเมืองให้เป็นเขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา 19 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503) ผู้ร้องเรียนสามารถดำเนินการขอออกโฉนดที่ดินโดยดำเนินการตามแนวทางการตรวจพิสูจน์ที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ได้ และผู้ร้องเรียนได้ครอบครองที่ดินภายในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมภู่ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 แปลงที่ 167 ท้องที่หมู่ที่ 3 ตำบลเขาคันทรง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และต่อมาได้แจ้งการถือครองที่ดินดังกล่าว ตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาอนุญาตให้อยู่อาศัยทำกินภายใต้โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า กรณีจึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

นอกจากนี้ในการประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความร่วมมือในการบูรณาการร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หากผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องขอออกโฉนดที่ดิน ขอให้กรมที่ดิน และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช บูรณาการทำงานร่วมกันในการเร่งรัดดำเนินกระบวนการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิในที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียน ให้แล้วเสร็จตามอำนาจหน้าที่โดยเร็วต่อไป และขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาศรีราชา ในฐานะประธานกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินที่จะขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามคำสั่งจังหวัดชลบุรี ที่ 6443/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินที่จะขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2559 แจ้งรายละเอียดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินกระบวนการออกโฉนดที่ดินในกรณีดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเรียน รวมถึงราษฎรรายอื่นในกรณีที่ราษฎรนั้น ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดิน เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลโดยชัดเจนต่อไป

2. ขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำชับและแจ้งเวียน ไปยังหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมภู่ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้รับทราบถึงสถานการณ์ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินของผู้ร้องเรียน และของราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว และขอให้อำนวยความสะดวกแก่ผู้ร้องเรียนและราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวโดยมิให้รบกวนการทำประโยชน์ในพื้นที่ที่มีเอกสารการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอยู่ระหว่างการพิสูจน์ที่ดินยังไม่แล้วเสร็จ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเป็นภาระแก่ผู้ร้องเรียนและราษฎรต่อไป รวมถึงขอให้อำนวยความสะดวกในการปรับปรุงทางสาธารณะที่ใช้ในการเข้าออกที่ดินของผู้ร้องเรียนให้สามารถใช้สัญจรได้

3. กรณีผู้ร้องเรียนที่ 2 ติดต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาศรีราชา เพื่อขอตรวจสอบทะเบียนการครอบครองและขอออกใบแทนเอกสารการครอบครอง ขอให้สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาศรีราชา อำนวยความสะดวกและเร่งรัดพิจารณาดำเนินการตามคำขอเพื่อที่จะดำเนินการขอออกโฉนดที่ดินโดยดำเนินการตามแนวทางการตรวจพิสูจน์ที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ต่อไป

4. ขอให้เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เร่งรัดดำเนินการแจ้งข้อมูลการขออนุญาตขยายเขตไฟฟ้าตามโครงการขยายเขตไฟฟ้าในเขตพื้นที่ป่าไม้บริเวณถนนซอยเขาน้ำโจน หมู่ที่ 3 ตำบลเขาคันทรง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมภู่ เพื่อที่จะได้นำเสนอไปยังกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตต่อไป

5. เมื่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้รับแจ้งข้อมูลการขออนุญาตขยายเขตไฟฟ้าจากเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์แล้ว ขอให้เร่งรัดการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินโครงการขยายเขตไฟฟ้าดังกล่าวให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป

สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาศรีราชา มีหนังสือ ที่ ชบ 0020.02(2)/18114 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2565 รายงานขั้นตอนและระยะเวลาของกระบวนการออกโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะรายตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (มีหลักฐานที่ดิน) มายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งผู้ร้องเรียนมีหนังสือลงวันที่ 27 กันยายน 2565 แจ้งขอบคุณที่ได้ให้ความเป็นธรรม

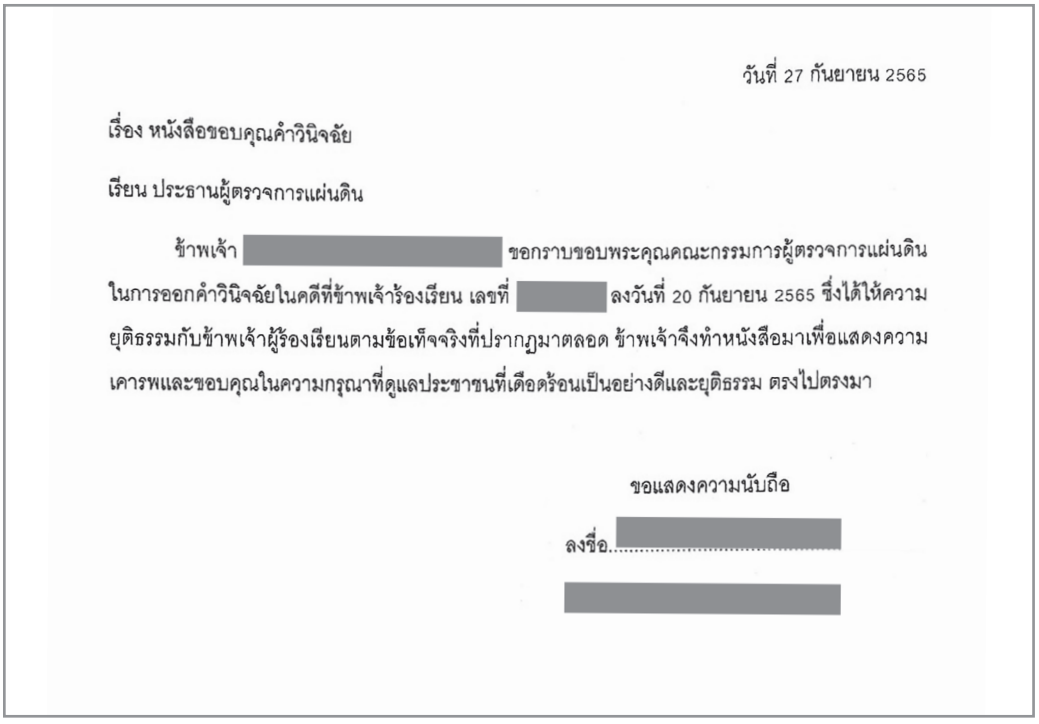

วันที่ 27 กันยายน 2565

เรื่อง หนังสือขอบคุณคำวินิจฉัย

เรียน ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ข้าพเจ้า [redacted] ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ตรวจการแผ่นดิน ในการออกคำวินิจฉัยในคดีที่ข้าพเจ้าร้องเรียน เลขที่ [redacted] ลงวันที่ 20 กันยายน 2565 ซึ่งได้ให้ความยุติธรรมกับข้าพเจ้าผู้ร้องเรียนตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏมาตลอด ข้าพเจ้าจึงทำหนังสือมาเพื่อแสดงความเคารพและขอบคุณในความกรุณาที่ดูแลประชาชนที่เดือดร้อนเป็นอย่างดีและยุติธรรม ตรงไปตรงมา

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ.....[redacted]

[redacted]

เรื่องที่ 6

กรณีเหตุเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่อง ของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขอนามัย และทรัพย์สินของประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (อ้อมใหญ่ Model)

เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 ได้เกิดเหตุเพลิงไหม้บริเวณโกดังเก็บน้ำมันของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด เนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครปฐม โดยเพลิงได้ลุกไหม้อย่างรุนแรงและน้ำมันได้ไหลลงคลองอ้อมใหญ่ที่อยู่ด้านหลัง เจ้าหน้าที่ได้ระดมฉีดน้ำกว่า 3 ชั่วโมง เพลิงจึงสงบ ในวันเดียวกันผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐมได้ตั้งศูนย์อำนวยการในที่เกิดเหตุ และสั่งการไปยังอำเภอสามพราน เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครปฐม ให้เร่งอพยพประชาชนบ้านเรือนใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบไปยังศูนย์พักคอย โรงเรียนเทศบาล 2 เพื่อความปลอดภัยและร่วมตรวจสอบความเสียหายบ้านเรือน ยานพาหนะ และทรัพย์สินของประชาชน เพื่อเร่งเยียวยาความเสียหายเบื้องต้น

เหตุเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่องของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (ภาพถ่ายจากสำนักข่าวไทยพีบีเอส)

คราบน้ำมันที่ไหลลงสู่คลองอ้อมใหญ่ *ความเสียหายของอาคารบ้านเรือนใกล้เคียง*

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2564 ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเดินทางเข้าร่วมประชุมกับรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนครปฐม อำเภอสามพราน เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครปฐม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาค 5 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจังหวัดนครปฐม สำนักงานพลังงานจังหวัดนครปฐม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม และผู้แทนบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด เพื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาและเยียวยาเหตุเพลิงไหม้ดังกล่าว โดยมติที่ประชุมสรุปได้ ดังนี้

1. ให้จังหวัดนครปฐมจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันระหว่างจังหวัดนครปฐมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายของประชาชน และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

2. ให้จัดทำมาตรการเชิงป้องกันในระยะยาวเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อันประกอบไปด้วย การแบ่งประเภทของโรงงาน สถานประกอบการ และสถานที่อื่น ๆ ซึ่งมีความเสี่ยง รวมถึงข้อมูลของวัตถุอันตรายอย่างชัดเจน กำหนดข้อกฎหมายที่ใช้บังคับ แนวทางปฏิบัติ และแผนการซักซ้อมที่เป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐทุกภาคส่วน ผู้ประกอบการ และประชาชน เพื่อสร้างมาตรการเชิงป้องกันและแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ได้เป็นการทั่วไปทั้งในท้องที่จังหวัดนครปฐม และในท้องที่อื่น ๆ ต่อไป

การประชุมเพื่อพิจารณาแก้ปัญหาและการลงพื้นที่เพื่อให้กำลังใจประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้น

3. จังหวัดนครปฐมได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามมติที่ประชุม โดยมีคำสั่งที่ 3618/2564 ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2564 แต่งตั้งคณะทำงานช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และคณะทำงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม กรณีเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมัน บริษัท ประภากรออยล์ จำกัด หมู่ที่ 2 ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งสรุปผลการดำเนินการได้ ดังนี้

3.1 กรณีการช่วยเหลือเยียวยาประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ จังหวัดนครปฐมได้ดำเนินการตรวจสอบความเสียหายที่เกิดขึ้น และได้มีคำสั่ง ที่ 3845/2564 ลงวันที่ 17 ธันวาคม 2564 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเพื่อเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวระหว่างประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและบริษัท ประภากรออยล์ฯ ผลการเจรจาไกล่เกลี่ยเป็นที่ยุติได้ทั้งสองฝ่าย แต่มีประชาชนจำนวน 2 ราย ประสงค์จะไปใช้สิทธิทางศาลด้วยตนเอง

3.2 กรณีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครปฐมมอบหมายให้บริษัทประภากรออยล์ฯ ดำเนินการแก้ปัญหาคราบน้ำมันในคลองอ้อมใหญ่ โดยทำการดูดคราบน้ำมันที่ปนเปื้อนในคลองอ้อมใหญ่ที่หลงเหลืออยู่ให้หมด และให้ฉีดพ่นน้ำยาสารลดแรงตึงผิวและย่อยสลายคราบน้ำมัน ซึ่งปัจจุบันบริษัทประภากรออยล์ฯ ได้ดำเนินการดูดคราบน้ำมันจำนวน 15,000 ลูกบาศก์เมตร และส่งให้บริษัทกำจัดน้ำมันเรียบร้อยแล้ว จากการสำรวจตลอดแนวคลองอ้อมใหญ่ ไม่พบคราบน้ำมันบนผิวน้ำแล้ว และเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ได้ดำเนินการทำความสะอาดเก็บขยะมูลฝอยในคลองอ้อมใหญ่ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบโดยทั่วไปแล้ว

ภาพถ่ายคลองอ้อมใหญ่ในปัจจุบัน

4. ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีเหตุเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่องของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขอนามัย และทรัพย์สินของประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นั้น จากการดำเนินการร่วมกันของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จังหวัดนครปฐม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยประชาชนผู้ได้รับผลกระทบได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสม รวมถึงได้มีการแก้ไขปัญหาคราบน้ำมันไหลลงคลองอ้อมใหญ่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เรื่องที่ 7

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาไม่แก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการประกอบกิจการของโรงงานในเขตพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากฝุ่นละอองอยู่ในเกณฑ์ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน พ.ศ. 2549 เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

จากกรณีที่ประชาชนจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนจากกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปไม้ยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และกลุ่มโรงงานที่สนับสนุนการผลิต เช่น โรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้า รวมทั้งสิ้น 14 โรงงาน มีปล่องระบายอากาศเสียจำนวน 21 ปล่อง ตั้งอยู่ ณ พื้นที่ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มโรงงาน จากการตรวจสอบกลุ่มโรงงานดังกล่าว จำนวน 2 ครั้ง เมื่อเดือนกรกฎาคม 2563 และเดือนมีนาคม 2564 ปรากฏว่า ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศที่ระบายออกจากโรงงานทั้งสองกลุ่มมีค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงานเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศ

ที่ระบายออกจากโรงงาน พ.ศ. 2549 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงานผลิตส่งหรือจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า พ.ศ. 2547 และผลการตรวจวัดฝุ่นละอองในบรรยากาศ บริเวณหมู่บ้านอิงกมล บ้านพรุระยะห่างประมาณ 1.7 กิโลเมตร ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของโรงงาน (จุดเหนือลม) และบริเวณบ้านเรือนประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ระยะห่างประมาณ 400 เมตร ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของโรงงาน (จุดใต้ลม) มีค่าเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2547) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป แต่จากการตรวจสอบการประกอบกิจการโรงงานพบว่า มีโรงงานจำนวน 6 โรงงาน ที่ก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากกระบวนการผลิตในขั้นตอนของการสับไม้และย่อยไม้ และการวางกองไม้ที่เป็นวัตถุดิบเศษไม้และเศษขี้เถ้าที่เหลือจากกระบวนการผลิตในพื้นที่เปิดโล่งโดยไม่มีวัสดุปิดคลุม รวมถึงระบบบำบัดมลพิษทางอากาศที่บางส่วนมีสภาพชำรุด ประกอบกับที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ใกล้ชิดกัน และมีปล่องปล่อยทิ้งอากาศเสียที่ใช้งานในปัจจุบันรวมกันถึง 17 ปล่อง ทำให้อัตราการระบายฝุ่นละอองในภาพรวมมีค่าสูง สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาจึงได้มีข้อเสนอให้กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่นละอองที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงานในพื้นที่ เนื่องจากมีการตรวจพบฝุ่นละอองและเส้นใยไม้ยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร คล้ายกับเส้นใยไม้ที่เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงานกระจายอยู่ตามพื้นบ้านและวัสดุต่าง ๆ ของประชาชน บริเวณที่อยู่ห่างจากโรงงานไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 400 เมตร (จุดใต้ลม)

กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีคำสั่งกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ 127/2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดให้โรงงานประเภทต่าง ๆ ต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษ เพื่อตรวจสอบคุณภาพอากาศจากปล่องแบบอัตโนมัติ พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2563 และคำสั่งกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ 220/2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานสำรวจโรงงานเพื่อปรับปรุงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดให้โรงงานประเภทต่าง ๆ ต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษ เพื่อตรวจสอบคุณภาพอากาศจากปล่องแบบอัตโนมัติ พ.ศ. 2544

ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2563 เพื่อพิจารณาปรับปรุงประกาศดังกล่าวให้ขยายพื้นที่บังคับใช้ทั่วประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ต้องมีการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อตรวจวัดมลพิษ ที่ระบายออกจากปล่องอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาประกอบกิจการและส่งข้อมูลผลการตรวจวัดมายังกรมโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจุบันอยู่ระหว่างปรับปรุงร่างประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดให้โรงงานประเภทต่าง ๆ ต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษเพื่อตรวจสอบคุณภาพอากาศจากปล่องแบบอัตโนมัติ พ.ศ. 2544 ภายหลังรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมลงนามต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่าสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในการเข้าไปตรวจสอบการประกอบกิจการโรงงานและมีคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไขตามระเบียบที่บังคับใช้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศที่ระบายออกจากโรงงานทั้งสองกลุ่มบริษัทจะมีค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงานเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน พ.ศ. 2549 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงานผลิตส่งหรือจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า พ.ศ. 2547 แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ประชาชนยังได้รับความเดือดร้อนจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน ประกอบกับจากการตรวจสอบของกรมควบคุมมลพิษพบว่า การประกอบกิจการของกลุ่มโรงงานดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงาน เงื่อนไขการอนุญาตให้ขยายโรงงาน และการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เป็นสาเหตุสร้างความเดือดร้อนรำคาญและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือทำความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1. ขอให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมควบคุมมลพิษบูรณาการร่วมกันตรวจสอบการประกอบกิจการของกลุ่มโรงงานนี้ให้เป็นไปตามเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงาน เงื่อนไขการอนุญาตให้ขยายโรงงาน และการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อเฝ้าระวังป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงกับประชาชน

2. ขอให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำชับให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะกรณีที่พบว่า มีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และเมื่อประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดให้โรงงานต้องติดตั้งเครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษเพื่อรายงานมลพิษอากาศจากปล่องโรงงาน พ.ศ. 2565 มีผลบังคับใช้แล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบเรื่องฝุ่นละอองจากกลุ่มโรงงานที่มีการปล่อยมลพิษสูง หรือมีที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดกันและประกอบกิจการในลักษณะกลุ่มโรงงานที่มีปล่องปล่อยทิ้งอากาศเสียจำนวนมาก รวมถึงพิจารณากำหนดมาตรการให้โรงงานที่ก่อให้เกิดมลพิษเข้ามามีส่วนร่วมในการชดเชยหรือเยียวยาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้วย

เรื่องที่ 8

หน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า กรณีการบังคับคดีรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ในจังหวัดภูเก็ต

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาศัยอำนาจตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 หยิบยกกรณีดังกล่าวขึ้นพิจารณา เนื่องจากมีราษฎรในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตได้รับความเดือดร้อนจากการที่มีผู้บุกรุกและยึดครองตลอดจนก่อสร้างโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างในที่สาธารณประโยชน์ บริเวณหาดเลพังถึงหาดลายัน ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต และส่งผลให้ราษฎรในพื้นที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้และทางราชการได้รับความเสียหาย โดยได้มีการยื่นเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง แต่จนถึงปัจจุบันการแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จ ทั้งที่ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาในประเด็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงดังกล่าวแล้ว ส่งผลให้ราษฎรและทางราชการได้รับความเสียหาย

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาตามเรื่องร้องเรียน ณ จังหวัดภูเก็ต ภายหลังการตรวจสอบข้อเท็จจริงสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาโดยเร็ว เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับทางราชการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะโดยทำการบังคับคดีรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างซึ่งบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ในบริเวณดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้หน่วยงานของรัฐทำการบังคับคดีรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างซึ่งบุกรุกที่สาธารณประโยชน์เรียบร้อยแล้ว กรณีปัญหาตามคำร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เรื่องที่ 9

หน่วยงานของรัฐไม่ตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายกับสถานประกอบกิจการอู่ต่อเรือและซ่อมเรือ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา (แม่น้ำน้อย) ซึ่งประกอบกิจการฝ่าฝืนระเบียบและกฎหมายก่อให้เกิดมลพิษทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ในการตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายกับสถานประกอบกิจการอู่ต่อเรือและซ่อมเรือ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา (แม่น้ำน้อย) ซึ่งประกอบกิจการฝ่าฝืนระเบียบและกฎหมายก่อให้เกิดมลพิษทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการจัดทำรายงานการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ว่ามีสถานประกอบกิจการอู่ต่อเรือและซ่อมเรือริมแม่น้ำเจ้าพระยา (แม่น้ำน้อย) ประกอบกิจการไม่ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย รวมทั้งมีการพ่นเม็ดทรายขัดสนิมเรือที่นำมาซ่อม จนเกิดฝุ่นเม็ดทรายกระจายเข้าไปในบ้านเรือนประชาชน ทำให้ล้มป่วยเป็นโรคผิวหนังและโรคทางเดินหายใจ ซึ่งประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามากำกับดูแล ภายหลังได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและประชุมหารือแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติว่า บริษัทเอกชนซึ่งประกอบกิจการอู่ต่อเรือและซ่อมเรือในพื้นที่ดังกล่าวมีการประกอบกิจการฝ่าฝืนระเบียบและกฎหมายก่อให้เกิดมลพิษทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีคำสั่งทางปกครองให้ผู้ประกอบการอู่ต่อเรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในโรงงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง และต่อมาสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ร่วมกับ

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้าตรวจสอบสถานประกอบการดังกล่าวพบว่า สถานประกอบการอู่ต่อเรือได้ปฏิบัติตามคำสั่งและข้อเสนอแนะของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดครบถ้วนแล้ว นอกจากนี้ ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพอากาศในบริเวณสถานประกอบการและบริเวณใกล้เคียงแล้ว พบว่าไม่เกินค่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีคำสั่งทางปกครองให้ผู้ประกอบการอู่ต่อเรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในโรงงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ประกอบกับภายหลังได้มีการเข้าตรวจสอบสถานประกอบการอู่ต่อเรือพบว่า ได้ปฏิบัติตามคำสั่งและข้อเสนอแนะของหน่วยงานผู้ออกคำสั่งทางปกครองครบถ้วนแล้ว อีกทั้งเมื่อทำการตรวจสอบคุณภาพอากาศในบริเวณสถานประกอบการและบริเวณใกล้เคียงแล้ว พบว่าไม่เกินค่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างใด กรณีปัญหาตามคำร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เรื่องที่ 10

โครงการก่อสร้างทางลอดไม่มีการศึกษาผลกระทบและไม่มีแนวทางการแก้ไขผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพ รวมถึงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนกลุ่มหนึ่ง ขอให้พิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินโครงการก่อสร้างทางลอด โดยไม่มีการศึกษาผลกระทบและไม่มีแนวทางการแก้ไขผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่

และการประกอบอาชีพ รวมถึงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยกลุ่มผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า การดำเนินโครงการก่อสร้างทางลอดดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิด 1) ปัญหาน้ำท่วมขังทางลอดจากฝนตกจนรถไม่สามารถสัญจรได้ เช่นเดียวกับทางลอดอีกสองแห่งบริเวณใกล้เคียงซึ่งมีปัญหาดังกล่าว เนื่องจากการระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ 2) ปัญหาประชาชนทำการค้าขายไม่ได้ เนื่องจากการก่อสร้างทางลอดจะมีผนังกั้นระหว่างช่องทางเดินรถลึกลงไปตามทางลอด รถที่ใช้ทางลอดในการสัญจรไม่สามารถจอดแวะร้านค้าบริเวณทางลอดได้ ซึ่งส่งผลให้ราคาที่ดินบริเวณดังกล่าวลดลง ทางลอดดังกล่าวจึงไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และการดำเนินโครงการต้องมีการเวนคืนที่ดินของประชาชนจำนวนมาก เนื่องจากการก่อสร้างทางลอดและสะพานตามแผนโครงการดังกล่าวมีช่องทางเดินรถ 3 ช่องทาง ซึ่งเกินกว่าความจำเป็น นอกจากนี้ในการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ประกาศในทุก ๆ ช่องทางเพื่อให้ประชาชนจำนวนมากทราบกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ประกาศดังกล่าวไม่มีรายละเอียดผลกระทบของโครงการ และไม่มีการประกาศเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวในระบบเครือข่ายสารสนเทศของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งภายหลังการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วเสร็จก็ไม่ปรากฏว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำสรุปผลการประชุมและประกาศแจ้งในระบบเครือข่ายสารสนเทศแต่อย่างใด กลุ่มผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ข้อ 11 และข้อ 12 กลุ่มผู้ร้องเรียนประสงค์ขอให้มีการทบทวนรูปแบบการดำเนินโครงการดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและคัดเลือกรูปแบบทางเลือกที่เหมาะสม โดยได้จัดทำประกาศเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังส่วนราชการในพื้นที่ จัดทำหนังสือถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่เพื่อขอให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียและผู้สนใจเข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็น มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่นจังหวัด และติดตั้งแผ่นป้าย

ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ บริเวณสถานที่ที่ก่อสร้าง และสถานที่ที่จัดการประชุมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้มีการจัดการประชุมรวมทั้งหมด 4 ครั้ง และมีการปรับแก้ไขรูปแบบการก่อสร้างโครงการดังกล่าวตามความเห็นของประชาชนในการประชุมครั้งที่ 1 - 3 จนกระทั่งในการประชุมครั้งที่ 4 ผลการประชุมปรากฏว่า ประชาชนมีความเห็นให้ดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป และกลุ่มผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจกับการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ได้มีการปรับแก้ไขรูปแบบการก่อสร้างโครงการดังกล่าวตามความเห็นของประชาชน และกลุ่มผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจกับการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนดังกล่าว ดังนั้น การร้องเรียนในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนในระหว่างการดำเนินการก่อสร้างทางลอด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการควบคุม กำกับ และติดตามผู้รับจ้างเพื่อจัดให้มีมาตรการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการด้านความปลอดภัยต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันหรือลดปัญหาความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนด้วย

เรื่องที่ 11

การแก้ไขปัญหาให้ผู้ร้องเรียนได้รับเงินรางวัลจากการทำงานในกองงานเบเกอรี่

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของทัณฑสถานแห่งหนึ่งไม่จ่ายเงินรางวัลให้ผู้ร้องเรียนและคณะจากการทำงานในกองงานเบเกอรี่ตั้งแต่เดือนเมษายน 2563 ทำให้ได้รับความเดือดร้อน

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กรมราชทัณฑ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมประชุมหารือเพื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ซึ่งผลการประชุมสรุปว่า ทัณฑสถานพิจารณาจ่ายเงินรางวัลให้ผู้ร้องเรียนและคณะ รวมทั้งผู้ต้องขังที่มีสิทธิได้รับเงินรางวัลจากการทำงานในกองงานเบเกอรี่รวมจำนวน 396,000 บาท โดยแบ่งจ่ายเป็น 2 งวด

งวดที่ 1 จำนวน 240,000 บาท จ่ายเงินภายในสิ้นเดือนมกราคม 2565 และงวดที่ 2 จำนวน 156,000 บาท จะใช้ระยะเวลาดำเนินการจ่ายเงินประมาณ 6 เดือน ต่อมาเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2565 ทัณฑสถานได้จ่ายเงินงวดที่ 1 ให้กับผู้ร้องเรียนและคณะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อนึ่ง เพื่อมิให้เกิดการร้องเรียนในลักษณะเช่นนี้อีก จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ตามที่กรมราชทัณฑ์แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า จะได้พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติในการคำนวณและหลักเกณฑ์การจ่ายเงินผลพลอยได้ โดยให้พิจารณาจ่ายเป็นเงินรางวัลให้ผู้ต้องขังเป็นลำดับแรกต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์เร่งรัดดำเนินการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้แล้วเสร็จโดยเร็วและแจ้งเวียนให้เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศทราบและถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบด้วย

2. กรณีทัณฑสถานจะพิจารณาจ่ายเงินรางวัลงวดที่ 2 โดยจะใช้ระยะเวลาดำเนินการจ่ายเงินประมาณ 6 เดือน นั้น มีข้อเสนอแนะให้ทัณฑสถานเร่งรัดดำเนินการให้เป็นไปตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าว และให้กรมราชทัณฑ์กำกับดูแลให้ทัณฑสถานดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดด้วย พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบต่อไป

3. กรมราชทัณฑ์มีหนังสือ ที่ ยธ 0708.2/11324 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2565 รายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปความได้ว่า กรมราชทัณฑ์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ยธ 0708.2/3660 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด และหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ยธ 0708.2/3661 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 แจ้งผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน เรื่อง แนวทางการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพและการส่งเสริมทักษะการทำงาน (ด้านการจ้างงานผู้ต้องขัง) **ตามข้อ 3 การหักค่าใช้จ่ายในการรับจ้างงาน (3) การพิจารณาจ่ายเงินรางวัลปันผล ควรคำนึงถึงสิทธิของบุคคลเป็นอันดับแรก คือ การจ่ายเงินรางวัลปันผลให้ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ก่อน แล้วจึงนำเงินทุนหมุนเวียนไปใช้ในกิจการอื่น ๆ** และเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2565 ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางรายงานว่า ได้จ่ายเงินรางวัลปันผล (งวดที่ 2) ให้ผู้ร้องเรียนและคณะเรียบร้อยแล้ว

เรื่องที่ 12

การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) และเร่งรัดติดตามแก้ไขปัญหาการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้หยิบยกเหตุการณ์อุทกภัยในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน 2564 ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีขึ้นพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริงเชิงระบบ เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อที่อยู่อาศัยของประชาชน และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตโดยเฉพาะการประกอบอาชีพทั้งด้านเกษตรกรรม การประมงและการปศุสัตว์ เพื่อทำการศึกษาการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) และเร่งติดตามการแก้ไขปัญหาการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตลอดจนบูรณาการวางแนวทางหารือแนวปฏิบัติการแก้ไขปัญหาที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในพื้นที่อื่น

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์อุทกภัย และประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในการประชุมดังกล่าวได้รับทราบถึงความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านดำรงชีพ 2. ด้านการเกษตร (พืช ประมง และปศุสัตว์) 3. ด้านการบรรเทาสาธารณภัย และ 4. ด้านการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และพบว่ามีประเด็นปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาวเชิงระบบ ดังนี้

1. ปัญหาระยะเวลาในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการประเมินความเสียหายภายหลังน้ำลดที่มีขั้นตอนการปฏิบัติค่อนข้างมาก ซึ่งอาจต้องทบทวนหรือกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เกิดความกระชับขึ้นและอาจทยอยจ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนได้ทันต่อสถานการณ์

2. ประเด็นปัญหาสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดและการกำหนดค่าชดเชยพิเศษแก่ผู้ประสบอุทกภัย เนื่องจากมีลักษณะเป็นพื้นที่แอ่งกระทะ จึงจำต้องเป็นพื้นที่รองรับมวลน้ำทุกปี ประชาชนในพื้นที่จึงเป็นผู้เสี่ยงภัยพิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. ปัญหาประชาชนในพื้นที่ไม่รับทราบข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ถึงการเปิดปิดประตูระบายน้ำ และปริมาณการระบายน้ำ ทำให้ประชาชนเตรียมตัวตั้งรับสถานการณ์ไม่ทัน

4. ปัญหาด้านการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่ขณะเกิดภัย เช่น การอยู่อาศัย อุปโภคบริโภค สุขอนามัย (สุขา) และการเดินทางคมนาคม

5. ปัญหาเกี่ยวกับการสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพของเกษตรกรระหว่างเกิดอุทกภัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและจากการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) และเร่งรัดติดตามแก้ไขปัญหาการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย นั้น จังหวัดได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) เพื่อให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด แต่เนื่องจากปริมาณน้ำที่ยังท่วมขังมีปริมาณมากและครอบคลุมบริเวณกว้าง ทำให้การระบายน้ำออกไปยังคลองต่าง ๆ มีข้อจำกัด การตรวจสอบความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานต่าง ๆ เกิดความล่าช้า ประกอบกับในพื้นที่เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง ต้องใช้งบประมาณในการให้ความช่วยเหลือจำนวนมากเกินวงเงินงบประมาณเงินทดรองราชการของจังหวัด จึงต้องขอรับการสนับสนุนวงเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในด้านต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งรัดไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยอีกทางหนึ่ง ปัจจุบันมีการจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ผู้ประสบอุทกภัยในด้านต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้น ในกรณีนี้ จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนผู้ประสบภัยได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

แต่อย่างไรก็ดี ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) จำต้องได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาในระยะยาวอย่างเป็นระบบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันหลายหน่วยงาน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหนังสือขอทราบผลการดำเนินการตามแนวทางบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยตามมติที่ประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้ตรวจการแผ่นดินจากหน่วยงานเพื่อนำมาบูรณาการและวางแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน (ด้านอุทกภัย) อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

เรื่องที่ 13

คำขอรับเงินช่วยเหลือและเยียวยาคนพิการที่ได้รับความเดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ไม่ได้รับทราบผลการดำเนินการ

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอรับเงินช่วยเหลือและเยียวยาคนพิการที่ได้รับความเดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเดือนกรกฎาคม 2564 ต่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนแต่ปัจจุบันผู้ร้องเรียนยังไม่ได้รับทราบผลการดำเนินการแต่อย่างใด จึงส่งเรื่องมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้เร่งรัดหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนดำเนินการตามคำขอรับเงินช่วยเหลือและเยียวยาคนพิการให้แก่ผู้ร้องเรียน

เมื่อได้รับแจ้งจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านผู้ร้องเรียนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแจ้งหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านเงินสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 2,000 บาท ให้ผู้ร้องเรียนทราบ รวมถึงให้คำแนะนำด้านการกู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพคนพิการ เนื่องจากเห็นว่าผู้ร้องเรียนเป็นผู้มีศักยภาพและความสามารถในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการต่อยอดอาชีพ โดยการกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้ร้องเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ในระยะยาว พร้อมทั้งได้มอบเครื่องอุปโภคบริโภคตามความจำเป็นต่อการดำรงชีพเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ร้องเรียนต่อไป ทั้งนี้ หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียนเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคตามความจำเป็นมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนกันยายน 2564 เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้นแล้ว

ปัญหาตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้ จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนนี้ ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2564 ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือขอบคุณสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียนมาด้วย

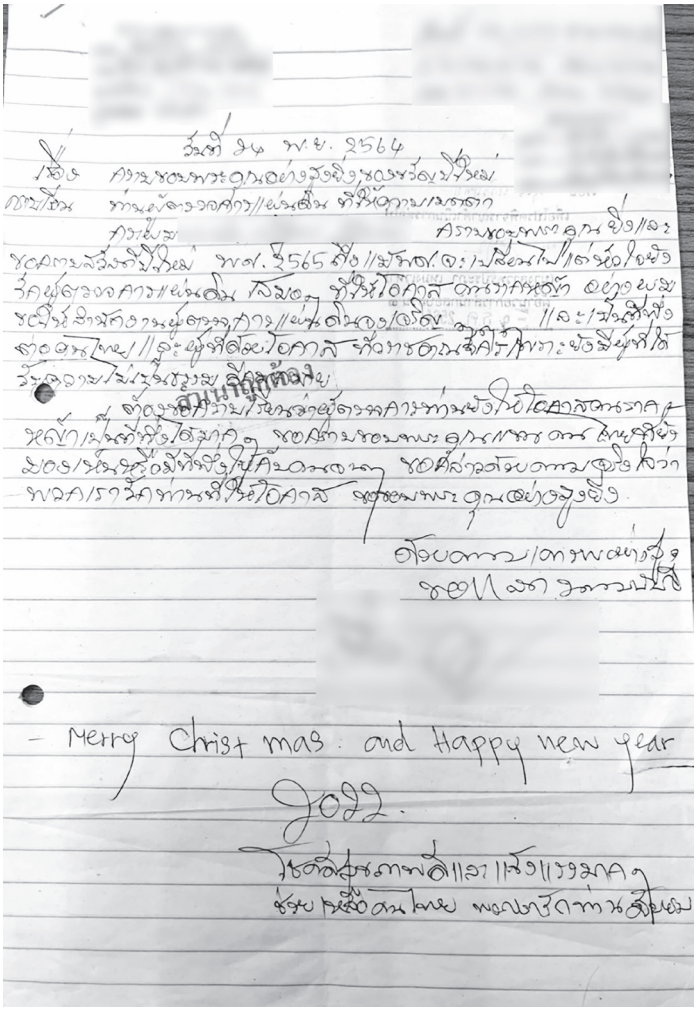

เรื่องที่ 14

หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนไม่ทำการรื้อถอนอาคารที่ทำการชั่วคราวออกจากที่ดินของมารดาผู้ร้องเรียนทำให้ได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้

ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินว่า ประเด็นการยกที่ดินตามมูลกรณีหรืออุทิศให้ทางราชการนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานการยกให้โดยชัดแจ้ง และไม่ปรากฏหลักฐานการให้ใช้ประโยชน์ที่ดินว่า เจ้าของที่ดินได้ประสงค์จะให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนใช้ที่ดินในลักษณะใด และการออกเอกสารหลักฐานจาก น.ส. 3 ก. เป็นโฉนดที่ดิน ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดหรือหน่วยงานราชการใดคัดค้านมาโดยตลอด 20 ปี และทะเบียนทรัพย์สินของทางราชการไม่ปรากฏว่ามีการบันทึกที่ดินอยู่ในทะเบียนทรัพย์สินด้วย (บันทึกเพียงตัวอาคารเท่านั้น) ในประเด็นนี้จึงรับฟังได้ว่า สิทธิในที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของมารดาของผู้ร้องเรียนจึงมีสิทธิในที่ดินดีกว่า ดังนั้น เมื่อรับฟังว่ามารดาของผู้ร้องเรียนมีสิทธิในที่ดินดีกว่าและไม่ประสงค์จะให้มีสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวอยู่บนที่ดินอีกต่อไป ย่อมมีสิทธิขอให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนรื้อถอนอาคารดังกล่าวออกไปได้ การที่ผู้ถูกร้องเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการรื้อถอน เพราะเห็นว่าที่ดินและอาคารเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ผู้ถูกร้องเรียนมีหน้าที่ต้องดูแลรักษาตามกฎหมายตามมาตรา 68 (8) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยไม่มีหลักฐานอื่นใดเป็นพิเศษแสดงให้เห็นชัดแจ้งว่า มีสิทธิในที่ดินดีกว่าผู้มีกรรมสิทธิ์ หรืออยู่ระหว่างใช้สิทธิทางศาลหรือแสดงต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องว่า ที่ดินตามมูลกรณีไม่อยู่ในลักษณะที่จะออกโฉนดที่ดินได้เพราะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อให้มีการเพิกถอนโฉนดที่ดินจึงเป็น การโต้แย้งสิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้องเรียน ซึ่งเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 37 คุ้มครอง และจะละเมิดหรือจำกัดสิทธินั้นโดยที่ผู้ถูกร้องเรียนไม่ได้มีหน้าที่ดูแลไม่ได้ จึงเป็นกรณีหน่วยงานของรัฐปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมกับผู้ร้องเรียน ตามมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

ปัญหาร้องเรียนดังกล่าวเป็นการโต้แย้งสิทธิในทรัพย์สินของราษฎร โดยข้อเท็จจริงยังรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องเรียนมีสิทธิใช้สอยที่ดินดังกล่าวต่อไป หรืออาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดใช้สิทธิเหนือที่ดินนั้น เมื่อผู้ถูกร้องเรียนไม่ได้ใช้ประโยชน์อาคารบนที่ดินดังกล่าวในฐานะที่ทำการของราชการแล้ว อีกทั้งอาคารและสิ่งปลูกสร้างมีลักษณะเก่าและทรุดโทรมหมดความจำเป็นในการใช้งาน และการไม่รื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเป็นการกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง ทั้งนี้ ได้หารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียนโดยเร็วและให้มีมาตรการป้องกันมิให้เกิดปัญหาร้องเรียนในลักษณะเช่นนี้อีก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีคำวินิจฉัยตามมาตรา 32 วรรคสอง ประกอบมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนพิจารณาดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและอาคารออกจากที่ดินดังกล่าว ซึ่งหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย โดยทำการรื้อถอนอาคารออกไปจากที่ดินของผู้ร้องเรียนเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว

ประเด็นที่ 3 ด้านสาธารณูปโภค

เรื่องที่ 15

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิเสธไม่ดำเนินการก่อสร้างถนนและทางระบายน้ำโดยอ้างว่าเป็นที่ดินของเอกชน

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำร้องขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งดำเนินการก่อสร้างถนนและทางระบายน้ำบริเวณทางสาธารณประโยชน์ด้านหน้าบ้านของผู้ร้องเรียน ต่อมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวได้มีหนังสือตอบผู้ร้องเรียนกลับมาว่าที่ดินดังกล่าวมีกรรมสิทธิ์ตามโฉนดที่ดิน ซึ่งยังไม่มีการยกให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ จึงยังไม่สามารถเข้าดำเนินการก่อสร้างถนนและทางระบายน้ำได้ แต่ผู้ร้องเรียนเห็นว่าที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งเจ้าของที่ดินเดิมอุทิศให้บุคคลทั่วไปใช้สอย

มิใช่ทางส่วนบุคคล อีกทั้งผู้ร้องเรียนยังพบว่า มีกลุ่มบุคคลเข้ามารบกวนขัดขวางการใช้ประโยชน์ในทางดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถสัญจรเข้า - ออกบ้านได้โดยสะดวก จึงประสงค์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวตรวจสอบสถานะของที่ดินให้เกิดความชัดเจนอีกครั้ง และเร่งก่อสร้างถนนและทางระบายน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่

จากกรณีดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการร้องเรียน ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะของที่ดิน และการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งต่อมาได้รับการชี้แจงว่า เมื่อเดือนตุลาคม 2564 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนี้ได้รับคำร้องทั่วไปขอให้ทำถนนและคูน้ำ บริเวณด้านหน้าบ้านของผู้ร้องเรียน โดยแจ้งว่า ถนนเป็นทางสาธารณประโยชน์แล้ว พร้อมแนบภาพถ่ายสถานที่ประกอบคำร้องทั่วไป พนักงานเจ้าหน้าที่จึงได้ตรวจสอบข้อมูลที่สืบค้นได้จากแผนที่แปลงที่ดิน ข้อมูลทะเบียนภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนที่ในระบบให้บริการค้นหาข้อมูลรูปแปลงที่ดินของหน่วยราชการส่วนกลางพบว่า ที่ดินที่ขอให้ทำถนนและคูน้ำยังเป็นที่ดินที่บุคคลมีกรรมสิทธิ์ตามโฉนดที่ดิน จึงได้มีหนังสือแจ้งกลับไปว่า ไม่สามารถเข้าดำเนินการตามที่ร้องขอได้ ทั้งนี้ หลังจากที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวได้รับแจ้งปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนจากผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากเอกสารสำเนาโฉนดที่ดินที่ผู้ร้องเรียนได้นำมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในภายหลัง ทำให้ทราบว่าที่ดินแปลงที่ผู้ร้องเรียนขอให้ทำถนนและคูน้ำมีการแบ่งแยกมาจากโฉนดที่ดินเดิม และจดทะเบียนโอนเป็นที่สาธารณประโยชน์แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 พนักงานเจ้าหน้าที่จึงได้สำรวจและจัดทำรายละเอียด พร้อมเสนอโครงการก่อสร้างถนนและรางระบายน้ำ และบรรจุโครงการดังกล่าวในแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเร่งจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป รวมทั้งได้มีหนังสือแจ้งผลความคืบหน้าการดำเนินการให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วยแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ปัญหาตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว จึงได้วินิจฉัยให้ยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว อย่างไรก็ตามเพื่อให้การจัดทำ

บริการสาธารณะและการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ตามหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดการร้องเรียนในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการร้องเรียน ดังนี้

1. กรณีที่ได้รับคำร้องขอจากประชาชนในท้องถิ่นให้จัดทำบริการสาธารณะในที่ดิน ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่นั้น นอกจากการตรวจสอบเบื้องต้นด้วยวิธีการสืบค้นข้อมูลจากระบบให้บริการค้นหาข้อมูลรูปแปลงที่ดินของหน่วยงานราชการส่วนกลางแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำชับให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของที่ดินจากผู้ยื่นคำขอและประชาชนในพื้นที่เพิ่มเติม หรือประสานสอบถามไปยังสำนักงานที่ดินจังหวัดโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะของที่ดินที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ก่อนแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

2. เนื่องจากที่ดินบริเวณที่ผู้ร้องเรียนขอให้ทำถนนและรางระบายน้ำถือเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้ดีอยู่เสมอ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. 2553 ประกอบกับผู้ร้องเรียนแจ้งว่า ที่ผ่านมามีบุคคลรบกวนขัดขวางการใช้ประโยชน์ทางดังกล่าวโดยอ้างว่าเป็นทางส่วนบุคคล ดังนั้น นอกจากการก่อสร้างถนนและรางระบายน้ำแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดมาตรการในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันทางสาธารณประโยชน์เพิ่มเติม เช่น การประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ การติดตั้งป้ายแสดงสถานะทางสาธารณประโยชน์ รวมทั้งกำชับให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหมั่นตรวจสอบบริเวณพื้นที่ที่มีการร้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ หากพบกรณีข้อพิพาทหรือการกระทำที่รบกวนสิทธิของประชาชนผู้ใช้ทางสาธารณประโยชน์ขอให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อไป

เรื่องที่ 16

หน่วยงานของรัฐปรับปรุงผิวจราจรและขุดถนนวางท่อระบายน้ำล่าช้า ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

กรณีผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีว่าได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนินโครงการขุดถนนวางท่อระบายน้ำบริเวณก่อสร้างโครงการปรับปรุงผิวจราจรแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ถนน ร.พ.ช. หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เชื่อมต่อเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (บึงขุนทะเล) แต่ปัจจุบันยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาบริเวณการก่อสร้าง ถนน ร.พ.ช. หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เชื่อมต่อเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (บึงขุนทะเล) อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นโครงการปรับปรุงผิวจราจรแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีตพร้อมก่อสร้างรางระบายน้ำ คสล. ตามสัญญาจ้างเลขที่ 92/2564 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2564 โดยผู้รับจ้างได้ก่อสร้างวางท่อระบายน้ำ คสล. รางระบายน้ำ คสล. และลงหินคลุกชั้นพื้นทางพร้อมอัดแน่นแล้ว และจะได้ดำเนินการก่อสร้างผิวจราจรแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีตต่อให้แล้วเสร็จภายในเดือนกรกฎาคม 2565 ประกอบกับผู้ร้องเรียนแจ้งให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบว่าผู้ร้องเรียนและประชาชนสามารถสัญจรไปมาได้สะดวกแล้ว และขอบคุณสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ช่วยประสานงานและติดตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ดังนั้น เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้วตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อย่างไรก็ดี เนื่องจากขณะนั้นโครงการปรับปรุงผิวจราจรแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ถนน ร.พ.ช. หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เชื่อมต่อเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (บึงขุนทะเล) อยู่ระหว่างการก่อสร้างผิวจราจรให้แล้วเสร็จภายในเดือนกรกฎาคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้กำชับและเร่งรัดให้ผู้รับจ้างดำเนินการต่อให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการร้องเรียนในลักษณะนี้อีก จึงขอให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีหมั่นตรวจสอบและปรับปรุงบำรุงรักษาถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ใช้งานได้เป็นปกติอยู่เสมอด้วย หากบริเวณใดอยู่ระหว่างการก่อสร้าง ขอให้กำชับผู้รับจ้างให้ติดตั้งป้ายเตือนและสัญญาณไฟกระพริบให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้ที่สัญจรไปมา

ประเด็นที่ 4 ด้านเศรษฐกิจ ภาษีและการเงินการคลัง

เรื่องที่ 17

ผู้ร้องเรียนไม่สามารถนำเข้าและส่งมอบสินค้าได้ตามกำหนด เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพิกัดศุลกากรในระบบการยื่นขอใบอนุญาต

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นขอใบอนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรต่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน ต่อมาผู้ร้องเรียนได้นำใบอนุญาตดังกล่าวไปยื่นดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากร แต่ไม่สามารถนำสินค้าออกมาได้ เนื่องจากพิกัดศุลกากรในใบอนุญาตนั้นไม่ถูกต้อง โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า ได้ตรวจสอบก่อนการล็อกอินเข้าระบบแล้วพบว่า ไม่มีการแจ้งประกาศเปลี่ยนแปลงพิกัดศุลกากรใหม่ในหน้าล็อกอินเข้าระบบการขอใบอนุญาต จึงทำให้ผู้ร้องเรียนไม่ทราบว่า มีการเปลี่ยนแปลง และผู้ร้องเรียนสำคัญผิดว่าหมายเลขพิกัดที่ปรากฏขึ้นมาบนหน้าจอเป็นหมายเลขพิกัดที่ถูกต้อง

จากการแสวงหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า เนื่องจากหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนมีการเชื่อมโยงข้อมูลการออกหนังสือสำคัญการส่งออก - นำเข้าสินค้ากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับกลุ่มสินค้ายา เภสัชเคมีภัณฑ์ ผ่านระบบ National Single Window (NSW) ได้ไม่นาน ทำให้ผู้ร้องเรียนไม่ชำนาญกับระบบดังกล่าว เกิดข้อผิดพลาดในขั้นตอนการระบุพิกัดศุลกากร อย่างไรก็ตามภายหลังจากที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนปรากฏว่า เนื่องจากระบบ National Single Window (NSW) ที่เชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงานไม่สามารถส่งข้อมูลซ้ำได้ หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนจึงได้ดำเนินการแก้ไขโดยออกเป็นสำเนาใบอนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรฉบับใหม่ซึ่งแก้ไขพิกัดศุลกากรถูกต้องแล้วให้แก่ผู้ร้องเรียน เพื่อนำไปดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรและนำสินค้าออกมาได้สำเร็จ ดังนั้น ปัญหาตามเรื่องร้องเรียนนี้ จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อย่างไรก็ดี แม้กรณีตามคำร้องเรียนจะมีมูลเหตุจากการระบุพิกัดศุลกากรผิดพลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้มีการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่ปัญหาการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ National Single Window (NSW) และการประสานงานระหว่างหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนซึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ดังนั้น เพื่อมิให้ปัญหาดังเช่นกรณีตามคำร้องเรียนหรือกรณีอื่น ๆ ที่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนมิได้มีเจตนาทุจริตเกิดขึ้นอีก และเพื่อเป็นการพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตหรือใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ National Single Window (NSW) ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกันเพื่อรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้งานระบบดังกล่าว และหาแนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องที่ 18

โรงเรียนเอกชนนอกระบบและโรงเรียนนานาชาติได้รับผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ต้องเลิกประกอบกิจการเนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายของสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ต่อไปได้ เป็นเหตุให้ครูและนักเรียนของโรงเรียนเอกชนดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลให้โรงเรียนเอกชนนานาชาติขนาดกลางและขนาดเล็กประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ต้องการการสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและดอกเบี้ยต่ำได้ จึงร้องเรียนและขอความเป็นธรรมมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อตรวจสอบพิจารณาหามาตรการเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประชุมและหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของโรงเรียนเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และการบริหารจัดการเพื่อความอยู่รอดและยั่งยืนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

1.1 ประเด็นเงินอุดหนุนค่าธรรมเนียมการศึกษารายบุคคลของนักเรียนโรงเรียนเอกชน เนื่องจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนถือว่าเป็นบริการสาธารณะเช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐและเป็นทางเลือกช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในด้านการศึกษา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ขอให้ภาครัฐอุดหนุนค่าธรรมเนียมการศึกษารายบุคคลของนักเรียนโรงเรียนเอกชน ร้อยละ 100 เป็นเวลา 2 ปี เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) กลับเข้าสู่ภาวะปกติโรงเรียนสามารถเปิดเรียนได้ตามปกติแล้ว จึงปรับลดเงินช่วยเหลือเป็นร้อยละ 70 ตามเดิม

2) กรณีการลดหย่อนภาษีสำหรับการบริจาคเงินเพื่อการศึกษาให้โรงเรียนเอกชนสองเท่านั้น เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และกรมสรรพากร ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวไม่ตรงกัน จึงขอให้ สช. และกรมสรรพากร หารือร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติเกิดความชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ หน่วยรับสิทธิเมื่อได้รับทราบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนจากการประชุมดังกล่าวแล้ว ขอให้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริจาคทราบถึงสิทธิการลดหย่อนภาษีสองเท่าของจำนวนเงินบริจาคตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 713) พ.ศ. 2563

3) ขอให้กรมสรรพากรพิจารณาให้ความสำคัญในเรื่องการลดหย่อนภาษีสำหรับการบริจาคเงินเพื่อการศึกษาให้โรงเรียนเอกชนสองเท่าโดยขยาย (ต่อ) โครงการในปี พ.ศ. 2565 ต่อไป เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน

1.2 ประเด็นการส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการครูโรงเรียนเอกชน

1) ขอให้รัฐพิจารณาหาแนวทางเพื่อให้ครูโรงเรียนเอกชนที่ใช้สิทธิสวัสดิการกองทุนสงเคราะห์สามารถเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลในส่วนที่เกินสิทธิได้ (150,000 บาทต่อคนต่อปี) โดยใช้สิทธิการรักษาขั้นพื้นฐาน (สิทธิบัตรทอง) เพิ่มเติมเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายได้

2) ในระยะยาวควรมีการศึกษาและปรับแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ครูโรงเรียนเอกชนสามารถเลือกใช้สิทธิบัตรทอง หรือสิทธิประกันสังคม เป็นทางเลือกได้

3) ขอให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เร่งรัดการศึกษาวิจัยที่ร่วมกับสภาการศึกษาเพื่อวางแผนเกี่ยวกับการเพิ่มเงินเดือนครูโรงเรียนเอกชนในอนาคต และขอเสนอแนะในหลักการแก่รัฐบาลเพื่อรับไว้พิจารณา ภายใต้เงื่อนไขหรือเงื่อนเวลาเมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติหรือสภาวะที่เศรษฐกิจดีขึ้นในอนาคต

1.3 ประเด็นเรื่องงบประมาณค่าอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนขั้นพื้นฐาน

1) ขอให้รัฐเพิ่มเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนขั้นพื้นฐานให้แก่โรงเรียนเอกชนที่ประสบปัญหาร้อยละ 100 โดยพิจารณากำหนดรายละเอียดโรงเรียนเอกชนที่ควรได้รับการช่วยเหลือให้ชัดเจน (ไม่จำเป็นว่าต้องเพิ่มให้ทุกโรงเรียน)

2) สำหรับข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่ขอให้สามารถนำเงินเหลือจ่ายสำหรับค่าอาหารกลางวันไปใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์การประกอบอาหารหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับการถนอมอาหารได้นั้น ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) หารือไปยังสำนักงบประมาณ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีแนวทางดำเนินการโดยถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

1.4 ประเด็นการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และภาษีป้าย

1) ปัจจุบันพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้แล้ว ทำให้การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินเดิมถูกยกเลิกไป และรัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2563 ทำให้ในปี พ.ศ. 2563 และปี พ.ศ. 2564 ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนเอกชนในระบบและนอกระบบได้รับส่วนลดร้อยละ 90 ยกเว้นโรงเรียนเอกชนนอกระบบ 4 ประเภท ที่ประกอบกิจการในเชิงธุรกิจ ได้แก่ ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทวิชาชีพ ประเภทกวดวิชา และประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิตที่ไม่ได้รับการลดภาษี ที่ประชุมจึงมีมติให้สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

กระทรวงการคลังรับประเด็นเรื่องการยกเว้นการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่โรงเรียนเอกชนนอกระบบ 4 ประเภทด้วย แม้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เข้าลักษณะที่จะได้รับการลดภาษี เนื่องจากประกอบกิจการเชิงธุรกิจ แต่หากการดำเนินกิจการของโรงเรียนเอกชนนอกระบบมีเป้าประสงค์ที่สอดคล้องและตรงกับหลักเกณฑ์ของโรงเรียนเอกชนที่จะได้รับการลดภาษี ขอให้อนุโลมตามควรแก่กรณีอย่างเสมอภาคและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ หากรัฐบาลมีนโยบายลดอัตราการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอีกในอนาคตและรวมถึงในระยะยาว โดยให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ประสานงานกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังในเรื่องดังกล่าวต่อไป

2) สำหรับประเด็นภาษีป้าย ซึ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีป้ายไม่เป็นไปในทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตรวจสอบและซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.5 ประเด็นการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) รับดำเนินการเพื่อแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการกู้เงินเพื่อการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ให้สามารถนำเงินมาเยียวยาให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในกรณีที่ถูกเลิกจ้างหรือยุติการเป็นครูโรงเรียนเอกชนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ และพิจารณาเสนอร่างกฎหมายจัดตั้งกองทุนส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบเพื่อสามารถกู้เงินเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจการและพัฒนาโรงเรียนได้

1.6 มาตรการช่วยเหลือสำหรับโรงเรียนเอกชนปิดกิจการ

แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จะมีแผนงานร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องการกู้เงินแบบ Soft loan แล้วก็ตาม แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ธนาคารหรือสถาบันการเงินไม่ต้องการแบกรับความเสี่ยง เนื่องจากหากไม่สามารถชำระหนี้ได้จนถึงขั้นตอนการยึดหลักประกันซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ตั้งของโรงเรียนเอกชน สถาบันการเงินจึงไม่อนุมัติเงินกู้ให้กับโรงเรียนเอกชน ทำให้โรงเรียนเอกชน

ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ และเมื่อโรงเรียนเอกชนต้องปิดกิจการลงครูโรงเรียนเอกชนก็อาจไม่ได้รับเงินชดเชยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูจะสามารถฟ้องร้องผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนต่อศาลแรงงานได้แต่อาจจะไม่ได้รับเงิน เพราะการปิดกิจการส่วนใหญ่เกิดจากการที่โรงเรียนเอกชนไม่มีเงินในการบริหาร ที่ประชุมจึงมีมติให้มีการปรับแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบของกองทุนสงเคราะห์ให้สามารถนำเงินกองทุนสงเคราะห์มาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ ซึ่งอาจเป็นเงินที่สะสมไว้สำหรับจ่ายเมื่อครูเกษียณหรือออกจากงาน และควรมีการไกล่เกลี่ยกันภายในก่อนการนำเรื่องขึ้นสู่ศาล และมอบหมายให้ สช. กำกับดูแลการแก้ไขปัญหาในประเด็นดังกล่าว

2. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

มาตรการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครู และโรงเรียนเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และกระทรวงศึกษาธิการที่อยู่ระหว่างรอการอนุมัติ หรืออยู่ระหว่างเสนอเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.1 เงินช่วยเหลือผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา จำนวน 2,000 บาทต่อคน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้ดำเนินการเบิกจ่ายเรียบร้อย แต่สำหรับกรณีเงินช่วยเหลือโรงเรียน จำนวน 10,000 - 15,000 บาท อาจจะไม่สามารถทำได้ เพราะยังไม่ได้รับงบประมาณในส่วนนี้

2.2 ขอให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ประสานงานกับการประปานครหลวงและภูมิภาคและการไฟฟ้านครหลวงและภูมิภาคเพื่อขอปรับลดค่าใช้จ่ายโดยเหตุผลว่า โรงเรียนเอกชนซึ่งเป็นสถานศึกษาทางเลือก แม้จะเป็นธุรกิจที่แสวงหากำไร แต่ขณะนี้มิใช่สถานการณ์ปกติที่โรงเรียนจะมีรายได้ให้เพียงพอต่อการเปิดกิจการ ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนเอกชนเปิดให้บริการต่อไปได้ การประปาและการไฟฟ้าควรพิจารณาปรับลด ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ร้อยละ 50 เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นชั่วคราวไปก่อนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของโรงเรียนเอกชนช่วยให้สามารถเปิดกิจการต่อไปได้

2.3 กรณีการกู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมโรงเรียนในระบบเพื่อมาชำระหนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือกรณีดังกล่าว ควรพิจารณาอนุมัติหลักการให้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์การขอกู้ยืมเงินหรือยืมเงินจากกองทุนส่งเสริมโรงเรียนในระบบให้สามารถนำไปชำระหนี้สถาบันการเงินอื่นได้

2.4 เงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนสำหรับเด็กพิการอยู่ระหว่างการนำเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้การบริจาคลดลง และรัฐมนตรีมีนโยบายจะเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับเด็กขั้นพื้นฐานทั้งหมด ซึ่งเป็นนโยบายที่กำลังรอรับการพิจารณาอนุมัติต่อไป

2.5 เรื่องงบประมาณที่รัฐบาลรับว่าจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยาโดยชดเชยรายได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเอกชน จำนวน 15,000 บาท (5,000 บาทต่อคนต่อเดือน ระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน - มิถุนายน 2563) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) แจ้งต่อที่ประชุมว่า ยังไม่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้มีหมวดว่าด้วย “หน้าที่ของรัฐ” ไว้ใน หมวด 5 “หน้าที่ของรัฐ” ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดผลผูกพันทางกฎหมาย ที่มีลักษณะบังคับเด็ดขาดให้รัฐต้องดำเนินการตามหน้าที่ของรัฐในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนว่า “รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน” โดยรัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้แก่ประชาชน หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า กระทรวง ทบวง กรมใด มีหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญแล้วไม่ทำหน้าที่ของรัฐดังกล่าว หรือทำหน้าที่ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถใช้อำนาจตามมาตรา 230 (3) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร ตามมาตรา 230 วรรคสอง ซึ่งถือเป็นหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ต้องดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 244 (4) ที่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเพียงรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปีเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการจัดทำรายงานการแสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ จำนวน 7 เรื่อง โดยได้จัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะเรื่องร้องเรียนเชิงระบบต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

1. การตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายาก

2. การคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ การพัฒนาระบบการตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพหลังออกสู่ท้องตลาด (Post-Marketing)

3. การแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

4. สิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือน

ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญ

เรื่องที่ 1

การตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายาก

โรคพันธุกรรมเมตาบอลิกเป็นโรคที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจต่อผู้ป่วยและผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นโรคหายากที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการดูแลรักษา ส่งผลให้ครอบครัวอาจประสบภาวะล้มละลายได้ เรื่องดังกล่าวสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้กำหนดให้การตรวจคัดกรองโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกในทารกแรกเกิดด้วยเครื่อง Tandem Mass Spectrometry (TMS) บรรจุอยู่ในชุดสิทธิประโยชน์โดยมีความมุ่งหมายให้เด็กทารกแรกเกิดทุกรายต้องได้รับการตรวจคัดกรองด้วยเครื่อง TMS เพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อน แต่อย่างไรก็ตามจากการแสวงหาข้อเท็จจริงพบว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนงานด้านการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายากโดยการใช้เทคโนโลยีเครื่อง TMS ในการตรวจคัดกรองโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกในทารกแรกเกิดทั่วประเทศยังไม่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค อีกทั้งประเด็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนงานด้านการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายากโดยการใช้เทคโนโลยีเครื่อง TMS เพื่อให้ทารกแรกเกิดทุกรายได้รับการวินิจฉัยได้อย่างถูกต้องและ

รวดเร็วยังไม่สามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะปัญหาด้านการขับเคลื่อนงานการตรวจกรองทารกแรกเกิดโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกแบบเพิ่มจำนวนโรค (Expanded Newborn Screening) ด้วยเครื่อง Tandem Mass Spectrometry (TMS) ให้เป็นนโยบายระดับประเทศและสามารถเข้าถึงการรักษาได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึงและเท่าเทียม และปัญหาด้านหน่วยบริการเพื่อคัดกรองทารกแรกเกิดโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกแบบเพิ่มจำนวนโรค (Expanded Newborn Screening) ด้วยเครื่อง Tandem Mass Spectrometry (TMS) ให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยบริการในภูมิภาคต่าง ๆ ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับการตรวจคัดกรองด้วยวิธีการดังกล่าวให้ครอบคลุมทั่วประเทศได้ และปัญหาด้านระบบฐานข้อมูลการติดตามทารกแรกเกิดที่มีผลการวินิจฉัยผิดปกติมารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บฐานข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการแพทย์ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการตรวจวิเคราะห์ และให้การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคพันธุกรรมเมตาบอลิก ปัจจุบันกุมารแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการตรวจกรองทารกแรกเกิดและวินิจฉัยโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกยังคงมีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา จึงเห็นได้ว่าการตรวจวินิจฉัยมีความสำคัญมากและบ่อยครั้งที่มีผู้ป่วยเสียชีวิตไปโดยยังไม่ได้รับการตรวจวินิจฉัย ทำให้ไม่มีโอกาสทราบสาเหตุที่แท้จริงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต และปัญหาด้านการสร้างความรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกแก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กที่ป่วยด้วยโรคทางพันธุกรรมเมตาบอลิก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการเอาใจใส่ ดูแล และได้รับเวลามากกว่าเด็กปกติทั่วไป ผู้ปกครองจะต้องตระหนักและทำความเข้าใจต่อการได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเห็นควรที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาศัยอำนาจตามมาตรา 230 (3) ซึ่งบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตาม หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และกรมการแพทย์ร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เร่งรัดผลักดันการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดแบบเพิ่มจำนวนโรค (ENBS) โดยเพิ่มการตรวจคัดกรองกลุ่มโรค IEM ด้วย TMS เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ

2. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข เร่งรัดติดตามให้กรมอนามัยดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อบริหารการจัดการการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดและการขับเคลื่อนฯ การจัดระบบ การให้บริการและแนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนงานด้านการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิด (Thailand Task Force on Nation Newborn Screening)

3. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมอนามัย กรมการแพทย์ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพิ่มหน่วยบริการตรวจคัดกรองให้ครอบคลุมทั่วประเทศให้สอดรับกับแผนพัฒนาระบบบริการ (Service Plan) ของกระทรวงสาธารณสุข

4. เสนอให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้แก่กระทรวงสาธารณสุขในการจัดซื้อเทคโนโลยีเครื่อง Tandem Mass Spectrometry (TMS) เพื่อตรวจคัดกรองโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกในทารกแรกเกิดให้ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค

5. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมอนามัย กรมการแพทย์ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จัดตั้งศูนย์ติดตามการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิด

6. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และกรมการแพทย์ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการแพทย์เพื่อให้การดูแลรักษา จัดทำแผนพัฒนาศักยภาพแพทย์ด้านเวชพันธุศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักเทคนิคการแพทย์ พยาบาล

7. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพบูรณาการความร่วมมือในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ การสื่อสารสร้างความรอบรู้สำหรับประชาชนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและรู้จักกลุ่มโรคพันธุกรรมเมตาบอลิก

8. เสนอให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พิจารณาทบทวนการขึ้นทะเบียนเคมีภัณฑ์และนมพิเศษที่ใช้รักษาโรคพันธุกรรมเมตาบอลิกในกลุ่มสารโมเลกุลเล็ก เพื่อให้เป็นยาหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการรักษาโรคอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

เรื่องที่ 2

การคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ การพัฒนาระบบการตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพหลังออกสู่ท้องตลาด (Post-Marketing)

ปัญหาความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety) ถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากมีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพโดยตรงและยังส่งผลต่อเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ ประกอบกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับอุตสาหกรรมอาหารของไทย โดยเน้นการผลิตที่มีคุณภาพและความปลอดภัยอาหารตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อให้เกิดศักยภาพการผลิตสู่การเป็น “ครัวของโลก” ประกอบกับมีการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์กรณีเด็กนักเรียนในหลายจังหวัดบริโภคไส้กรอกแล้วถูกนำส่งโรงพยาบาลในช่วงเดือนมกราคม 2565 ที่ผ่านมา โดยจากการตรวจสอบของศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี โรงพยาบาลรามาธิบดี รายงานว่า เด็กป่วยด้วยภาวะเมธฮีโมโกลบิน จำนวน 14 ราย ใน 8 จังหวัด จึงได้แจ้งเตือนอันตรายให้ผู้ปกครองระมัดระวังการซื้อไส้กรอกให้กับเด็ก โดยเฉพาะไส้กรอกไม่มียี่ห้อและไม่มีแหล่งที่มา ซึ่งจากกรณีดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าจับกุมผู้กระทำความผิดที่จังหวัดชลบุรี และเข้าตรวจสอบโรงงานผลิตอาหารแปรรูปพบว่า การผลิตไม่ได้มาตรฐาน GMP ไม่มีเลขจดทะเบียน อย.ที่ถูกต้อง ไม่มีระบบประกันคุณภาพที่มีการปฏิบัติในโรงงานผลิตอาหาร และร่วมตรวจค้นจับกุมผู้กระทำความผิดในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 โรงงาน รวมทั้งในจังหวัดตรัง

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 61 ได้กำหนดว่า รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญาหรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค กรณีนี้อาจมีปัญหาที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 230 (3) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (3) และมาตรา 35 ต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. เสนอให้รัฐสภาเร่งรัดการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติอาหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภคอาหารในปัจจุบัน โดยเฉพาะอาหารแปรรูปประเภทเนื้อสัตว์ที่มีการลักลอบผลิตโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัด ไม่ครอบคลุมและทันต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค รวมถึงผู้กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย โดยหวังเพียงผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบธุรกิจโดยขาดสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุขพิจารณาแนวทางการยกระดับระบบควบคุมคุณภาพอาหารของไทย ซึ่งนอกจากหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตมาตรฐาน GMP และประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 420) ซึ่งเป็นระบบควบคุมคุณภาพการผลิตอาหารขั้นพื้นฐานแล้ว (ความปลอดภัยอาหาร) ควรกำหนดให้มีการยกระดับระบบการควบคุมคุณภาพความปลอดภัยอาหารในระบบ GMP สากล ระบบ HACCP รวมถึงจัดทำแผนการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายย่อยในประเทศได้รับการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร และกำหนดระยะเวลาเตรียมการให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถปรับปรุงคุณภาพให้เข้าสู่ระบบความปลอดภัยอาหารดังกล่าวได้ โดยให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรายย่อย

3. เสนอให้รัฐบาลแจ้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุขเร่งรัดในการบูรณาการกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) เพื่อให้ทราบที่มาของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลรหัสกำกับสินค้า (Lot Number) เพื่อติดตามผลิตภัณฑ์ว่าอยู่ ณ ที่ใด (Tracking) รวมถึงส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดวัตถุดิบ และการเรียกคืนสินค้า (Product Recall) รวมตลอดถึงการแจ้งเตือนภัย (Rapid

Alert) กรณีเกิดภาวะฉุกเฉินเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย จัดให้มีกลไกหรือระบบที่ผู้ผลิตสามารถเรียกคืนผลิตภัณฑ์ที่มีปัญหาด้านความปลอดภัยออกจากตลาดได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ โดยอาจนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

4. เสนอให้รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนของงบประมาณและอัตรากำลังบุคลากร เพื่อให้เกิดมาตรการเชิงรุกในการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารไม่ปลอดภัย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

5. เสนอให้กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำระบบการร้องทุกข์จากผู้บริโภคตลอดห่วงโซ่การผลิตอาหารที่มีระบบส่งต่อข้อมูลที่รวดเร็วและมีหน่วยงานกลางเพื่อแจ้งเตือนภัยได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ และจัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง (Data Center) รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อประสานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยและอาการไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ตลอดจนภาคประชาชน และมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานกลาง (Data Center) การจัดทำระบบเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเครือข่ายภาคประชาชน อาทิ สภาองค์กรของผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค เป็นต้น เพื่อให้ระบบส่งต่อข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และทันต่อสถานการณ์

6. รัฐบาลควรส่งเสริม รณรงค์การสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การแปรรูป และการกระจายสินค้า ให้ตระหนักถึงจิตสำนึกรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในการควบคุมคุณภาพการผลิตเพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค (Farm to Table) และในทางกลับกันควรเร่งเสริมสร้างความเข้าใจความเข้มแข็งให้กับผู้บริโภค (Smart Consumer) และพัฒนาศักยภาพของผู้บริโภคและเครือข่ายผู้บริโภคควบคู่กัน

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักตามคำสั่งรองนายกรัฐมนตรี (นายอนุทิน ชาญวีระกุล) มีหนังสือลงวันที่ 16 ธันวาคม 2565 เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมเกี่ยวกับข้อหารือดังกล่าวก่อนเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในวันที่ 22 ธันวาคม 2565 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เรื่องที่ 3

การแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 - 2561 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งได้มีการนำปัญหาการอายัดตัวผู้ต้องหา เข้าหารือกับผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง รวม 23 จังหวัด และได้ประชุมหารือระหว่างองค์กรและผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2564 ต่อมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประมวลผลและจัดทำรายงานผลการศึกษา เรื่อง การแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน และได้เสนอรายงานผลการศึกษาดังกล่าวไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว และเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการร้องเรียนพนักงานสอบสวนและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งที่มีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาการทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ 4 มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ 4.4 การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ในคดีอื่น (ผู้ต้องหา

อายัด) กำหนดแนวทางวิธีปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนแล้ว เพื่อให้คำสั่งดังกล่าวสามารถบังคับใช้ได้จริง และเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดี โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย

1.1 เสนอให้นำเรื่อง การแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ

1.2 เสนอให้มีคณะกรรมการกลางที่มีความเป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องหรือไม่

1.3 เสนอให้ปรับปรุงแก้ไขคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ให้กำหนดกรอบระยะเวลาในการบันทึกข้อมูลเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน และเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบให้มีการบันทึกข้อมูลโดยเคร่งครัด

1.4 เสนอให้กำหนดให้หนังสืออายัดตัวผู้ต้องหาเป็น “หมายอาญา” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 4 หมวด 2 หรือให้มีการปฏิบัติเสมือนเป็นหมายประเภทหนึ่ง โดยการออกระเบียบกำหนดรายละเอียด ขั้นตอนการดำเนินการการขออายัด รวมถึงระยะเวลาสิ้นสุดของการอายัดเพื่อให้มีกระบวนการคัดกรองตรวจสอบและติดตามผลการอายัดตามระยะเวลาอย่างเหมาะสม

1.5 เสนอให้ตีความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสาม “ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป” ให้ครอบคลุมถึงกรณีที่ผู้ต้องหาถูกขังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการอายัดตัวไว้หรือไม่ก็ตาม โดยอาจใช้แนวทางเดียวกับเขตอำนาจศาลในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กรณียื่นฟ้องคดีต่อศาลแพ่งหรือศาลอาญา และคดีนั้นเกิดขึ้นนอกเขตของศาลแพ่งหรือศาลอาญา ศาลดังกล่าวอาจใช้ดุลพินิจยอมรับไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลยุติธรรมอื่นที่มีเขตอำนาจก็ได้

1.6 เสนอให้นำระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556 มาปรับใช้กับสำนวนคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานที่อยู่คนละเขตอำนาจศาลกับคดีที่อายัดตัวไว้

1.7 เสนอให้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic) หรือแอปพลิเคชัน (Application) ที่เหมาะสมในการควบคุม เชื่อมโยง หรือตรวจสอบสำนวนคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาหรือสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานในคดีอื่นโดยไม่มีหมายจับ

1.8 เสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติหรือคณะกรรมการอื่นใดที่เกี่ยวข้องเป็นตัวกลางประสานแนวทางและจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีแนวทางการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการในระยะสั้น

2.1 เสนอให้หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีสำนวนคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาไว้กับทางเรือนจำหรือทัณฑสถาน ต้องปรับปรุงสมุดคุมคดีให้มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และให้จำแนกประเภทสำนวนคดีเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 คดีที่สามารถถอนอายัดตัวผู้ต้องหาได้ทันที ประเภทที่ 2 คดีที่ผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเดียวกันกับคดีที่อายัดตัวไว้ และ ประเภทที่ 3 คดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังในคดีอื่นและอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานที่อยู่คนละเขตอำนาจศาลกับคดีที่มีการอายัดตัวไว้

2.2 เสนอให้กรมราชทัณฑ์กำชับการปฏิบัติงานของเรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ ดำเนินการตรวจสอบและคัดแยกประเภทหนังสือขออายัดตัว กรณีมีหมายจับ และหนังสือขอประสานงาน กรณีไม่มีหมายจับ ออกจากกันเพื่อดำเนินการในกรณีหนังสือขอประสานงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.3 เสนอให้มีการจัดอบรมบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการดำเนินคดีที่มีการอายัดตัวผู้ต้องหาให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตรงกัน

2.4 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะข้างต้น พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติทราบทุกระยะเป็นรายไตรมาสด้วย

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2565 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับรายงานพร้อมข้อเสนอแนะที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ดังนี้

1. รับทราบรายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เรื่องการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ และให้ส่งความเห็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรมให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาด้วย

2. ให้กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารศาลยุติธรรมรับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เรื่องที่ 4

สิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 56 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการให้บริการไฟฟ้าในครัวเรือนเป็นปัจจัยหลักเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นในทุกด้าน อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังมีประชาชนไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 48,851 ครัวเรือน ซึ่งในชุมชนดังกล่าวมีโรงเรียนตั้งอยู่ จำนวน 415 แห่ง สำหรับสาเหตุของปัญหาเกิดจากจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ไม่สอดคล้องกับครัวเรือนที่แท้จริง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดทำกฎหมายลำดับรองตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ยังไม่แล้วเสร็จ การดำเนินการขยายเขตในบางพื้นที่มีกฎ ระเบียบ และกฎหมาย ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน และยังขาดแนวทางสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้สำหรับการบำรุงรักษาพลังงานทางเลือกเพื่อติดตั้งให้กับชุมชนที่ไม่สามารถขยายเขตได้ และพบปัญหาที่กระทบต่อสิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือน เช่น เงื่อนไขการคัดกรองครัวเรือนของนโยบายการให้สิทธิใช้ไฟฟ้าฟรี 50 หน่วย กำหนดเงื่อนไขเข้มงวดทำให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางเข้าถึงสิทธิได้ยาก และมีประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ค้างชำระค่าไฟฟ้าและถูกเรียกเก็บค่าไฟฟ้าพร้อมค่าปรับและตัดกระแสไฟฟ้าและถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

เพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เห็นชอบร่วมกันเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี โดยให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสองระดับ คือ “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาสิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือนระดับชาติ” และ “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาสิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือนระดับจังหวัด” และ

ดำเนินการแก้ไขปัญหาประชาชนยังไม่มีไฟฟ้าใช้ให้ครบถ้วนภายใน 5 ปี และให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดทำกฎหมายลำดับรองตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน และดำเนินการติดตั้งพลังงานทดแทนให้กับครัวเรือนที่ไม่สามารถขยายเขตได้พร้อมกับให้การสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ในการบำรุงรักษา ปรับปรุงหลักเกณฑ์การให้สิทธิใช้ไฟฟ้าฟรีที่เดิมให้สิทธิใช้ไฟฟ้าฟรี 50 หน่วย เป็นให้สิทธิใช้ไฟฟ้าฟรี 60 หน่วย และนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ระบุตัวตนประชาชนกลุ่มเปราะบางเพื่อป้องกันงบประมาณจากนโยบายนี้รั่วไหลไปยังผู้มีรายได้ปานกลาง และให้ประชาชนซึ่งประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจในช่วงที่รัฐบาลปิดประเทศให้สามารถแบ่งชำระค่าไฟฟ้าตามกำลังเศรษฐกิจ พร้อมกับออกประกาศยกเว้นค่าปรับ

ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0507 / 30521 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2565 โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) กำกับการบริหารราชการแทนนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลัก รับรายงานและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน สำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอแนะดังกล่าว โดยให้กระทรวงมหาดไทยสรุปผลการพิจารณา ผลการดำเนินการ และความเห็นในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 5

เรือนจำไม่พิจารณาคำร้องขอข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของผู้ร้องเรียน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือถึงผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการโรงพยาบาลเรือนจำ เพื่อใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในการร้องขอข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของผู้ร้องเรียนที่เคยเข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลดังกล่าว ในระหว่างถูกคุมขัง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการรักษาพยาบาลต่อในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แต่ปัจจุบันผู้ร้องเรียนยังไม่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการเรื่องดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน จึงร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการโรงพยาบาลเรือนจำละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 53 และมาตรา 55 วรรคสอง

จากการประสานทางโทรศัพท์ไปยังโรงพยาบาลเรือนจำที่ถูกร้องเรียน เพื่อขอทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน และได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ว่า เนื่องจากผู้ร้องเรียนมีหนังสือขอข้อมูลหลายเรื่อง เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งในส่วนของข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของผู้ร้องเรียนนั้น ปัจจุบันเรือนจำได้มีหนังสือจัดส่งข้อมูลดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องเรียนของผู้ร้องเรียนดังกล่าว เป็นการร้องเรียนเพื่อประโยชน์เฉพาะตัวของผู้ร้องเรียนอันมีลักษณะเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มิใช่การร้องเรียนกรณีหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 22 (3) และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว อันจะต้องเป็นการร้องเรียนเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นส่วนรวม

สำหรับประเด็นร้องเรียนกรณีเรือนจำและโรงพยาบาลเรือนจำละเว้นไม่พิจารณาคำร้องขอข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของผู้ร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นั้น เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า เรือนจำได้มีหนังสือจัดส่งข้อมูลดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเรียนตามคำร้องขอแล้ว ปัญหาตามคำร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เรื่องที่ 6

กระทรวงพลังงานไม่สนับสนุนผู้ร้องเรียนในการออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์เพื่อใช้วัดและควบคุมกระแสไฟฟ้า

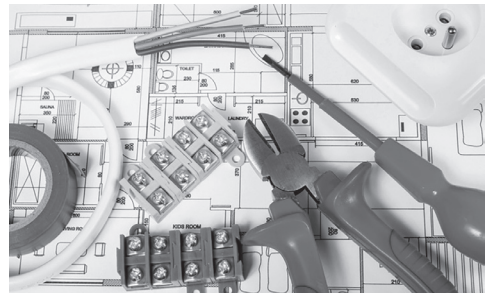

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยสรุปว่า ผู้ร้องเรียนได้ออกแบบ จัดสร้างผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์วัดและควบคุมกระแสไฟฟ้า 1 แบบ โดยขอรับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อประโยชน์ต่อรัฐ ผู้บริโภค และประชาชน ตามมาตรา 61 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และมาตรา 69 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อกระทรวงพลังงานแล้ว ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนด 90 วัน กระทรวงพลังงานยังคงไม่ดำเนินการตามคำร้อง จึงได้มีหนังสือโต้แย้งไปยังกระทรวงพลังงานเพื่อพิจารณาอีกครั้ง และมายื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการจัดทำอุปกรณ์วัดและควบคุมกระแสไฟฟ้าภายในบ้าน อาคาร และโรงงานที่ผู้ร้องเรียนเสนอต่อรัฐนั้น จากการแสวงหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติและประโยชน์ในการใช้งานของอุปกรณ์ดังกล่าวแล้วเห็นว่า อุปกรณ์ดังกล่าวยังไม่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นใหม่และไม่มีระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับการให้ทุนสนับสนุนแก่บุคคลภายนอก อีกทั้งยังไม่มีความจำเป็นในการใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าวในระบบจำหน่ายไฟฟ้าแรงดันต่ำของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และปัจจุบันการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้เริ่มนำ Smart Meters มาใช้ในการวัดหน่วยให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าบางส่วน ซึ่งครอบคลุมคุณสมบัติของอุปกรณ์ตามที่ผู้ร้องเรียนเสนอแล้ว ประกอบกับประเด็นข้อร้องเรียนว่าหน่วยงานไม่พิจารณาสนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อใช้วัดและควบคุมกระแสไฟฟ้าของผู้ร้องเรียนนั้น มิใช่เป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 61 ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ประกอบกับบทบัญญัติ มาตรา 69 ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งมิได้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินและไม่ใช่เรื่องร้องเรียนว่า หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 51 ถึงมาตรา 63

ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงมิใช่เรื่องที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานหรือหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่อาจเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีได้ ปัญหาตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้ จึงเป็นเรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 22 (3) ตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา 37 (8) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เรื่องที่ 7

หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดซื้อวัคซีนให้แก่ประชาชนเพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ

ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะทำงานพิจารณาการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้แสวงหาข้อเท็จจริง กรณีที่ผู้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบหน่วยงานของรัฐ กรณี นายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย องค์การเภสัชกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ดำเนินการดังนี้

1) การจัดซื้อวัคซีน CORONAVAC (Sinovac) ซึ่งมีประสิทธิภาพต่ำในการป้องกันโรคติดเชื้อโควิด - 19 ให้แก่ประชาชน

2) กรณีมีคำสั่งห้ามองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลเอกชน เป็นต้น นำเข้าวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อโควิด - 19 เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถจัดหาวัคซีนที่มีประสิทธิภาพให้ประชาชนได้ ควรมีคำสั่งยกเลิกหนังสือฉบับดังกล่าว

3) การจัดสถานที่ตรวจหาเชื้อโควิด - 19 ไม่เพียงพอกับประชาชน และรัฐบาลไม่จัดหาชุดตรวจเชื้อโควิด - 19 ให้ประชาชนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยประชาชนไม่สามารถซื้อได้ที่ร้านขายยาทั่วไป

4) ประเด็นรัฐบาลไม่สนับสนุนสมุนไพรไทยในการรักษาผู้ป่วยติดเชื้อโควิด - 19

5) กฎระเบียบขององค์การเภสัชกรรมที่เก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม และค่าวัคซีนจากเอกชนที่อาจจะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 47 และมาตรา 55 หรือไม่

จากการแสวงหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินพบว่า

1) เพื่อให้ประชาชนในประเทศไทยสามารถเข้าถึงวัคซีนป้องกันโรคโควิด - 19 ที่มีคุณภาพ ปลอดภัยมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างทั่วถึงในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับนานาประเทศ กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดหาวัคซีน Sinovac มาใช้ในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด - 19 เนื่องจากวัคซีน Sinovac สามารถจัดส่งได้ในไตรมาส 2 ของปี 2564 ในขณะที่วัคซีนอื่นสามารถจัดส่งในไตรมาส 3 และ 4 ของปี 2564 และได้ปรับเปลี่ยนแผนการบริหารจัดการการจัดหา และการกระจายวัคซีนป้องกันโรคโควิด - 19 ให้เป็นไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาดและจำนวนวัคซีนที่มีอยู่ในช่วงเวลาต่าง ๆ ด้วย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีวัคซีนป้องกันโรคโควิด - 19 โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้อนุมัติขึ้นทะเบียนฉุกเฉินแบบมีเงื่อนไขแล้วจำนวน 7 ยี่ห้อ

2) ประเด็นคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำสั่งห้ามองค์กรอื่น ๆ นำเข้าวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปรากฏว่า เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2564 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยให้รัฐโดยศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) เร่งกำหนดมาตรการและแนวทางในการให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาและกระจายวัคซีนทางเลือกในการป้องกันโรคโควิด - 19 แล้ว

3) ประเด็นการจัดสถานที่ตรวจหาเชื้อโควิด - 19 มีหน่วยหรือจุดคัดกรองโควิด - 19 ครอบคลุมในทุกจังหวัด โดยสามารถตรวจสอบรายชื่อและที่ตั้งของหน่วยบริการทางเว็บไซต์สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดจุดตรวจโควิด - 19 โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย กระจายไปตามจุดต่าง ๆ ส่วนการจัดหาชุดตรวจหาเชื้อโควิด - 19 คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้จัดซื้อชุดตรวจ (ATK) ให้แก่หน่วยบริการในเครือข่ายและประชาชน และปัจจุบันประชาชนสามารถซื้อชุดตรวจ ATK ได้ที่ร้านขายยาขององค์การเภสัชกรรม และร้านขายยาทั่วไป

4) ประเด็นรัฐบาลไม่สนับสนุนสมุนไพรไทยในการรักษาผู้ป่วยติดเชื้อโควิด - 19 สมุนไพรฟ้าทะลายโจรมีแอนโดรกราโฟไลด์ ซึ่งมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ และบรรเทาอาการป่วยโควิด - 19 ที่ไม่รุนแรง ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีการนำฟ้าทะลายโจรมาใช้ในการรักษาผู้ป่วยโควิด - 19 ควบคู่กับการรักษาแพทย์แผนปัจจุบัน โดยเป็นสมุนไพรที่ถูกบรรจุไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 เรียบร้อยแล้ว

5) สำหรับกรณีการคิดภาษีมูลค่าเพิ่มของโรงพยาบาลเอกชน ข้อเท็จจริงปรากฏว่า กรมสรรพากรได้มีหนังสือประชาสัมพันธ์ เรื่อง สรรพากรแจงวัคซีนทางเลือก ประชาชนไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม สรุปสาระสำคัญได้ว่า ตามที่มีกระแสข่าวว่าประชาชนต้องแบกรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการที่จะต้องถูกโรงพยาบาลเอกชนเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม “อาจจะเป็นการเข้าใจคลาดเคลื่อนก่อให้เกิดความเข้าใจผิดกับสาธารณชน กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 81 (1) (ญ) แห่งประมวลรัษฎากร การให้บริการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นโรงพยาบาลเอกชนจึงได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และไม่สามารถเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากวัคซีนทางเลือกที่ให้บริการแก่ประชาชนได้ สำหรับผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อมีภาษีซื้อที่เกิดจากต้นทุนการซื้อสามารถนำมาขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ตามปกติ” ซึ่งหมายความว่า โรงพยาบาลเอกชนไม่สามารถเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากประชาชนได้ กรณีนี้จึงไม่ปรากฏว่า มีกฎระเบียบใดขององค์การเภสัชกรรมมีปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 47 และมาตรา 55 ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองตามมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 55 และมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนั้น ปัญหาตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 22 (3) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา 37 (8) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงสาธารณสุขในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกัน ควบคุม และรักษาโรคภัย การฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชน โดยในช่วงการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 สายพันธุ์ใหม่ กระทรวงสาธารณสุขควรเตรียมความพร้อมของระบบการบริการด้านสุขภาพที่ทั่วถึง สะดวกและเท่าเทียมกันของประชาชนในทุกด้าน ตั้งแต่การตรวจหาผู้ติดเชื้อ การรักษาผู้ติดเชื้อ และการป้องกัน โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารและหามาตรการเสริม เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความจำเป็นของการรับวัคซีนโควิด - 19 เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ในการป้องกันโรคติดเชื้อโควิด - 19

2.4 ผลการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่เป็นปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนและใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาด้วยความรวดเร็ว

ประเด็นที่ 1 การดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน

เรื่องที่ 1

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่อำนวยความสะดวกในการให้บริการทางโทรศัพท์แก่ผู้ร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้โทรศัพท์ติดต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ร้องเรียนประสบปัญหาหรือเกิดความไม่เข้าใจ โดยได้โทรศัพท์ไปตามหมายเลขที่ได้แจ้งไว้และปรากฏบนหน้าเว็บไซต์ แต่ปรากฏว่าไม่สามารถติดต่อได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่ากรณีตามคำร้องเรียนเป็นการร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่อำนวยความสะดวกในการให้บริการทางโทรศัพท์แก่ผู้ร้องเรียน โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือให้ประสานติดต่อกลับไปยังผู้ร้องเรียน ต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการประสานไปยังผู้ร้องเรียน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและให้ข้อมูลต่าง ๆ ตามความประสงค์ของผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว กรณีดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้วตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

อย่างไรก็ดี กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน เพื่อให้การบริการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และลดปัญหาข้อร้องเรียนในลักษณะดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและกำกับดูแลส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการประชาชน โดยดำเนินการปรับปรุงหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานที่ได้แจ้งไว้แก่ประชาชนให้ถูกต้องและสามารถใช้ได้ทุกหมายเลข รวมทั้งเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารการให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งช่องทางอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การดำเนินการใช้ระยะเวลา จำนวน 1 วัน

เรื่องที่ 2

ขอให้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บุตรผู้ร้องเรียน เพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับการแสดงตนในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ผู้ร้องเรียนมีความประสงค์จะพาบุตรไปทำบัตรประจำตัวประชาชน และปัจจุบันมีการกำหนดให้ประชาชนต้องนัดหมายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อขอทำบัตรประจำตัวประชาชน หากไม่ได้นัดหมายก่อนจะไม่สามารถทำบัตรประจำตัวประชาชนได้ ซึ่งเมื่อผู้ร้องเรียนจะทำการนัดหมาย ปรากฏว่าคิวเต็ม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากบุตรของผู้ร้องเรียนจะต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนไปแสดงตนว่าได้มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เพื่อใช้ในการสมัครสอบเข้าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่ากรณีตามคำร้องเรียนเป็นการร้องเรียนขอให้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บุตรผู้ร้องเรียน เพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับการแสดงตนในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยสำนักงานผู้ตรวจการ

แผ่นดินซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่บุตรของผู้ร้องเรียน ต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนบุตรของผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

กรณีดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้วตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

การดำเนินการใช้ระยะเวลา จำนวน 2 วัน

ประเด็นที่ 2 การดำเนินการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค

เรื่องที่ 3

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าและมีการเชื่อมต่อสายไฟฟ้าเพื่อก่อสร้างอาคารบริเวณซอยแห่งหนึ่ง ทำให้รถขยะไม่สามารถเข้ามาเก็บขยะภายในซอยดังกล่าวได้ เป็นเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน

ผู้ร้องเรียนอาศัยอยู่ในซอยแห่งหนึ่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มาติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าและมีการเชื่อมต่อสายไฟฟ้าข้ามถนนซึ่งเป็นถนนส่วนบุคคลเพื่อใช้ก่อสร้างอาคารภายในซอยดังกล่าว โดยไม่ได้มีการแจ้งหรือขออนุญาตจากเจ้าของที่ดินแต่อย่างใด ทำให้รถขยะไม่สามารถเข้ามาเก็บขยะภายในซอยดังกล่าวได้ และขยะเริ่มส่งกลิ่นเหม็นซึ่งอาจเป็นแหล่งของเชื้อโรค เป็นเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้า และมีการเชื่อมต่อสายไฟฟ้าเพื่อก่อสร้างอาคารบริเวณซอยแห่งหนึ่ง ทำให้รถขยะไม่สามารถเข้ามาเก็บขยะภายในซอยดังกล่าวได้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนให้กับผู้ร้องเรียนและประชาชนที่อาศัยในพื้นที่โดยเร็ว ต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการถอดสายไฟฟ้าที่เชื่อมต่อกับมิเตอร์ไฟฟ้า และย้ายมิเตอร์ไฟฟ้าไปติดตั้งที่เสาไฟฟ้าบริเวณอื่นที่ใกล้เคียงกับอาคารก่อสร้างจนทำให้รถขยะสามารถเข้าไปเก็บขยะได้เรียบร้อยแล้ว

กรณีนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้วตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

การดำเนินการใช้ระยะเวลา จำนวน 2 วัน

เรื่องที่ 4

ขอให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาท่อน้ำประปาชำรุดบริเวณถนนสาธารณะหมู่บ้าน

ผู้ร้องเรียนเป็นกรรมการหมู่บ้าน พบเห็นท่อน้ำประปาในบริเวณถนนสาธารณะหมู่บ้านดังกล่าว ชำรุด 2 แห่ง จึงได้แจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยนำปูนซีเมนต์มาอุดในจุดที่ชำรุดแต่ปรากฏว่า น้ำประปายังคงไหลออกมาเช่นเดิม ผู้ร้องเรียนจึงได้แจ้งปัญหาดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาทำการแก้ไขปัญหาอีกครั้ง ซึ่งระยะเวลาล่วงเลย

มาประมาณ 2 เดือนแล้วยังไม่มีการแก้ไขปัญหา ต่อมาผู้ร้องเรียนจึงได้เดินทางไปติดตามความคืบหน้าด้วยตนเอง แต่ไม่มีความชัดเจนว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเมื่อใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่ากรณีตามคำร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาท่อน้ำประปาชำรุดบริเวณถนนสาธารณะหมู่บ้าน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว ต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการซ่อมแซมท่อประปาที่ชำรุดดังกล่าวให้สามารถใช้งานได้เรียบร้อยแล้ว

กรณีนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

การดำเนินการใช้ระยะเวลา จำนวน 1 วัน

เรื่องที่ 5

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเบิกจ่ายเงินเดือนล่าช้า

ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเบิกจ่ายเงินเดือนล่าช้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการเบิกจ่ายเงินเดือนล่าช้า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหา ต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเบิกจ่ายเงินเดือนให้กับผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว

กรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

การดำเนินการใช้ระยะเวลา จำนวน 4 วัน

เรื่องที่ 6

ขอให้ประสานไปยังโรงเรียนของรัฐในพื้นที่เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อให้รับบุตรสาวของผู้ร้องเรียนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาลหรือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้ร้องเรียนถือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนและภริยาซึ่งมีสัญชาติอื่น มีบุตรสาวเกิดเมื่อปี 2559 นอกสถานพยาบาล โดยไม่ได้มีการแจ้งเกิด บุตรสาวของผู้ร้องเรียนจึงไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือหลักฐานในการยืนยันตัวตนอื่นใด นอกจากใบฝากครรภ์ของภริยาผู้ร้องเรียนเท่านั้น ต่อมาผู้ร้องเรียนและภริยาประสงค์ให้บุตรสาวเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือระดับชั้นอนุบาล (หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 1) ที่โรงเรียนของรัฐในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับที่ทำงานและที่อยู่ปัจจุบันของครอบครัวผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจึงได้พาบุตรสาวไปสมัครเข้าเรียนในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง แต่ทางโรงเรียนแจ้งให้ผู้ร้องเรียนไปขอหนังสือยืนยันตัวตนของบุตรสาวที่อำเภอที่เกิดก่อน เนื่องจากบุตรสาวของผู้ร้องเรียนไม่มีนามสกุลและไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก รวมทั้งไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรใด ๆ ทั้งที่ผู้ร้องเรียนได้นำระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 มาแสดงต่อทางโรงเรียนแล้วว่าระเบียบดังกล่าวกำหนดให้บิดามารดาสามารถใช้บันทึกแจ้งประวัติบุคคลในการลงหลักฐานทางการศึกษาได้หากนักเรียนดังกล่าวไม่มีสูติบัตร หนังสือรับรองการเกิด หรือหลักฐานที่ทางราชการออกให้ แต่ทางโรงเรียนยังคงยืนยันเช่นเดิม ผู้ร้องเรียนจึงได้พาบุตรสาวไปสมัครเรียนที่โรงเรียนอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวรับเอกสารการสมัครเข้าเรียนไว้พิจารณาในเบื้องต้นแล้ว และได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนนำเอกสารหลักฐานอื่น ๆ มายื่นเพิ่มเติม

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนขอความอนุเคราะห์ให้ประสานไปยังโรงเรียนของรัฐในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้รับบุตรสาวของผู้ร้องเรียนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาลหรือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการรับบุตรสาวของผู้ร้องเรียนเข้าเรียนซึ่งปัจจุบัน โรงเรียนดังกล่าวได้รับบุตรสาวของผู้ร้องเรียนเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 แล้ว

เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา 37 (6) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ตามมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำชับให้โรงเรียนดังกล่าวประสานกับผู้ร้องเรียนเพื่อรวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องส่งให้กับฝ่ายทะเบียนของสำนักงานเขตที่บุตรสาวของผู้ร้องเรียนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตของสำนักทะเบียนนั้น ๆ เพื่อแจ้งขอจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38 ก) และบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้กับบุตรสาวของผู้ร้องเรียน และนำเลขประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน 13 หลัก ที่ได้รับมาใช้เป็นฐานข้อมูลนักเรียนแทนรหัสประจำตัวนักเรียนที่ขึ้นต้นด้วยอักษร G ที่โรงเรียนดังกล่าว กำหนดต่อไป ทั้งนี้ ตามประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 ประกาศ ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2565 ประกอบประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยลงวันที่ 31 ตุลาคม 2562

การดำเนินการใช้ระยะเวลา จำนวน 2 วัน

3.

ผลการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง กรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 การพิจารณาว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลใดนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์แห่งการร้องเรียนว่ามีสถานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือมีสถานะเป็นกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด แล้วแต่กรณี ดังนี้

(1) กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ตามมาตรา 23 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

โดยคำว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” หมายถึง กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารก็ตาม ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดที่ได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาแล้วและประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่มีค่าบังคับเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติ

(2) กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ตามมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

ในการพิจารณาวัตถุแห่งการร้องเรียนว่ามีสถานะเป็นกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ นั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ไม่ได้กำหนดนิยามถ้อยคำดังกล่าวไว้ จึงต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลปกครอง ประกอบกับตัวอย่างการใช้การตีความที่ปรากฏในคำสั่งหรือคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ดังนี้

1. กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา 23 (1)

- ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน 34 เรื่อง
- เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 1 เรื่อง
- ยุติการพิจารณา จำนวน 33 เรื่อง

2. กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามมาตรา 23 (2)

- ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน 46 เรื่อง
- เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง จำนวน 3 เรื่อง
- ยุติการพิจารณา จำนวน 43 เรื่อง

ทั้งนี้ มีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ดังนี้

3.1 กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (1)

เรื่องที่ 1

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (1) ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยและแก้ไขเพิ่มเติม กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนข้าราชการทหารชั้นนายพลเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ประมาณครึ่งหนึ่งของนายพลจำนวนดังกล่าว ไม่มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ และไม่มีกำลังพลในบังคับบัญชา ส่งผลให้รัฐบาลต้องจัดหาเงินงบประมาณมาเป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าวจนกลายเป็นหนี้สาธารณะ อีกทั้งยังทำให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างข้าราชการทหารกับข้าราชการประเภทอื่น และไม่เป็นธรรมแก่ข้าราชการทหารชั้นนายพลซึ่งมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมีหน่วยงานและมีกำลังพลที่ต้องบังคับบัญชา

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า การที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 กำหนดให้นายทหารสัญญาบัตรตั้งแต่ยศร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ไปจนถึงยศจอมพล จอมพลเรือ จอมพลอากาศ ได้รับเงินเดือนตั้งแต่ระดับ น.1 ถึงระดับ น.9 นั้น เป็นการกำหนดระดับเงินเดือนที่แตกต่างกันไปโดยพิจารณาจากยศของข้าราชการทหารเป็นสำคัญ ซึ่งเงินเดือนของข้าราชการทหารในแต่ละระดับจะแตกต่างกันไปตามชั้นของระดับเงินเดือนนั้น ๆ โดยขึ้นอยู่กับการเลื่อนชั้นเงินเดือนของข้าราชการ

ทหารแต่ละราย ตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2558 ด้วย มิได้หมายความว่าข้าราชการทหารในชั้นยศเดียวกันจะต้องได้รับเงินเดือนในอัตราเท่ากันแต่อย่างใด อันมีลักษณะเดียวกันกับหลักเกณฑ์การได้รับเงินเดือนของข้าราชการประเภทอื่น เช่น ข้าราชการรัฐสภา ข้าราชการพลเรือน ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการของข้าราชการแต่ละประเภทกำหนดให้ได้รับเงินเดือนแตกต่างกันไปตามประเภทและระดับตำแหน่ง การกำหนดระดับเงินเดือนของข้าราชการทหารตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 จึงมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างข้าราชการทหารและข้าราชการประเภทอื่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่อาจพิจารณาเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้

นอกจากนี้ สิทธิที่จะได้รับเงินเดือนในแต่ละระดับและแต่ละชั้นของข้าราชการทหาร ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 ดังกล่าว ถือเป็นคนละกรณีกับการแต่งตั้งยศทหารชั้นนายพล ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาแต่งตั้งนายทหารชั้นนายพลของกระทรวงกลาโหมที่จะพิจารณาว่าผู้ที่จะได้รับการเสนอแต่งตั้งเป็นนายทหารชั้นนายพลเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการแต่งตั้งนายทหารชั้นนายพล พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือไม่ กรณีที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า กองทัพไทยมีข้าราชการทหารชั้นนายพลเป็นจำนวนมากเกินความจำเป็นและก่อให้เกิดภาระแก่งบประมาณของรัฐบาล ส่งผลกระทบต่อหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้นนี้ เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาความเหมาะสมในการแต่งตั้งข้าราชการทหารชั้นนายพลของกระทรวงกลาโหม และการที่ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยให้แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 12/1 ก็ไม่ใช่การร้องเรียนในปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้เช่นเดียวกัน

เรื่องที่ 2

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 ประกอบมาตรา 66 มาตรา 108 และมาตรา 108/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 มาตรา 28 และมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (1) และข้อ 8 ประกอบข้อ 9 แห่งระเบียบผู้ตรวจการแผ่นดินว่าด้วยการแจ้ง การร้องเรียน การแสวงหาข้อเท็จจริง และการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พ.ศ. 2562 ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 ประกอบมาตรา 66 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 และมาตรา 108/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 มาตรา 28 และมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการออกหมายขัง ในส่วนที่บัญญัติว่า “...ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ตามมาตรา 87 หรือมาตรา 88 ก็ได้...” จะเห็นได้ว่าการขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ว่าเป็นการขังในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีหมายขังของศาล ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตและร่างกายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 วรรคสอง แล้ว บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 วรรคหนึ่ง ในส่วนนี้จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง และมาตรา 28 วรรคสอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 วรรคหนึ่ง ในส่วนที่บัญญัติให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการออกหมายจับในมาตรา 66 มาใช้บังคับกับการออกหมายขังโดยอนุโลม จะเห็นได้ว่า การออกหมายจับตามมาตรา 66 วรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยอาศัยเพียงเหตุใดเหตุหนึ่งใน 2 เหตุ ได้แก่ (1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ (2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ซึ่งการนำเหตุออกหมายจับดังกล่าวมาใช้กับการออกหมายขังโดยอนุโลมนี้ แม้จะมีความหมายว่าให้นำมาใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับสภาพของการออกหมายขังก็ตาม แต่ขั้นตอนในการจับและการขังก็มีลักษณะและเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แตกต่างกัน โดยเฉพาะการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสาม ได้บัญญัติเงื่อนไขเพิ่มเติมไว้ให้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 วรรคสอง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 วรรคสาม อันแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์และความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้มากยิ่งขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ จึงกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้เพียงประการเดียว โดยบัญญัติว่า “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี...” เท่านั้น

การออกหมายขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 โดยอาศัยเหตุในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) และมาตรา 66 (2) เฉพาะในส่วนที่กำหนดว่า มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี การพิจารณาว่าความผิดใดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีย่อมขึ้นอยู่กับข้อหาหรือฐานความผิดที่พนักงานสอบสวนได้กล่าวหาเพียงอย่างเดียว โดยที่ข้อหาหรือฐานความผิดนั้นยังไม่ได้รับการพิสูจน์ นอกจากนี้

เหตุออกหมายขังดังกล่าวยังไม่สอดคล้องและเกินไปกว่าขอบเขตที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสาม กำหนดไว้อีกด้วย ถือเป็นการออกหมายขังเพื่อควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เกินจำเป็น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี มีลักษณะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล และเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดอันขัดต่อหลักสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดอีกด้วย บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 วรรคหนึ่ง ในส่วนนี้จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง มาตรา 28 วรรคหนึ่ง และมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 23 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

สำหรับประเด็นที่ร้องเรียนว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 และมาตรา 108/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 มาตรา 28 และมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม นั้น แม้การปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะเป็นบทบัญญัติอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากการออกหมายขังหรือการขัง แต่ในอีกด้านหนึ่งการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็ถือเป็นการควบคุมหรือคุมขังอันเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยเช่นเดียวกัน จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นไปตามเงื่อนไขในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดหลักเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องพิจารณาวินิจฉัยก่อนมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว โดยต้องรับฟังข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน และพฤติการณ์ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเสียก่อน เพื่อให้การใช้ดุลพินิจในการทำคำสั่งเป็นไปโดยรอบคอบและถูกต้อง หากเห็นว่าข้อเท็จจริงยังไม่เพียงพอก็สามารถรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ โดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาก่อนมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนี้มิใช่เหตุในการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวดังเช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 แม้จะมีหลักเกณฑ์ที่ต้องพิจารณาประการอื่นนอกเหนือจากเหตุที่ต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ก็ยังถือไม่ได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง และมาตรา 29 วรรคสาม

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 ซึ่งบัญญัติถึงเหตุที่จะสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวว่าให้กระทำได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งใน 5 เหตุ ได้แก่ (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น (4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ หรือ (5) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล จะเห็นได้ว่า หากมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งข้างต้นเจ้าพนักงานหรือศาลย่อมมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ เมื่อถือว่าการมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ การพิจารณาเหตุที่จะสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจึงควรพิจารณาไปพร้อมกับเหตุออกหมายขัง โดยอาศัยเหตุในการพิจารณาอย่างเดียวกันด้วย นอกจากนี้ การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวยังเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสาม กล่าวคือ จะควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีเท่านั้น การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 108/1 บัญญัติให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวได้โดยอาศัยเหตุที่ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล อันเป็นการกำหนดให้สั่งไม่ปล่อยชั่วคราวที่เกินจำเป็น โดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี มีลักษณะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล และเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดอันขัดต่อหลักสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 (2) (3) (4) และ (5) จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง มาตรา 28 วรรคหนึ่ง และมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 23 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้พิจารณาวินิจฉัย เป็นเรื่องพิจารณาที่ 12/2565

3.2 กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (2)

เรื่องที่ 1

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ข้อ 2.18 (6) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 27

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน กรณีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ข้อ 2.18 (6) มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอันขัดต่อหลักความเสมอภาค และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 27

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปแก่คนต่างด้าวที่ขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ อันมีลักษณะเป็นกฎตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ประกอบกับผู้ร้องเรียนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายอันเนื่องมาจากบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ กล่าวคือ ผู้ร้องเรียนเป็นคนต่างด้าวและไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่ต่อในราชอาณาจักร เพราะเหตุที่มิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามข้อ 2.18 (6) ของคำสั่งสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติฯ ซึ่งหากผู้ร้องเรียนประสงค์ยื่นคำขออยู่ต่อในราชอาณาจักรในกรณีเป็นครอบครัวซึ่งสมรสกับหญิงไทย ผู้ร้องเรียนต้องแนบหนังสือรับรองการมีรายได้หรือหลักฐานการมีเงินฝากในธนาคารในประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว กรณีจึงเป็นการร้องเรียนว่ากฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

เมื่อพิจารณาคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 ข้อ 2.18 (6) จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าว กรณีเป็นคู่สมรสของผู้มีสัญชาติไทยนั้น มีความแตกต่างกันระหว่างชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทย และหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายไทย กล่าวคือ กรณีชายซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทยต้องมีหลักฐานการมีรายได้เฉลี่ยทั้งปีไม่น้อยกว่าเดือนละ 40,000 บาท หรือมีหนังสือรับรองการมีเงินฝากจากธนาคารในประเทศไทยคงอยู่ในบัญชีตลอดระยะเวลาย้อนหลัง 2 เดือน ไม่น้อยกว่า 400,000 บาท ส่วนกรณีหญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่สมรสกับชายไทยนั้น คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ มิได้กำหนดเงื่อนไขของรายได้หรือเงินฝากในธนาคารไว้แต่อย่างใด

การที่คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 ข้อ 2.18 (6) กำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไว้สำหรับกรณีเป็นครอบครัวของผู้มีสัญชาติไทย เฉพาะชายซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทย โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์การมีรายได้หรือการมีเงินฝากในธนาคารของคนต่างด้าว เห็นว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้ เพศชายและเพศหญิงมีสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพและมีโอกาสในการหารายได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยที่เพศหญิงมิได้มีข้อจำกัดอันเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือการหารายได้แตกต่างจากเพศชาย เพศชายหรือเพศหญิงจึงสามารถมีรายได้ที่เท่าเทียมกันได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล รวมทั้งการมีรายได้ของเพศชายหรือเพศหญิงจะเพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่นั้น คงต้องพิจารณาถึงความสามารถในการบริหารจัดการ ลักษณะการดำรงชีพของแต่ละครอบครัว และสภาพทางเศรษฐกิจประกอบด้วย อีกทั้งการอ้าง

เงื่อนไขการมีรายได้หรือการมีเงินฝากในธนาคารของคนต่างด้าวนั้นไม่อาจใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อป้องกันผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้ เนื่องจากเรื่องดังกล่าวต้องพิจารณาประวัติการกระทำความผิดหรือประวัติอาชญากรรมคนต่างด้าวเป็นสำคัญ ดังนั้น การที่คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ กำหนดเกณฑ์การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวสำหรับกรณีเป็นครอบครัวของผู้มีสัญชาติไทยเกี่ยวกับการมีรายได้หรือเงินฝากในธนาคารในประเทศไทยไว้เฉพาะชายซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทย จึงเป็นการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันออกไปโดยปราศจากเหตุผลอันอาจรับฟังได้ และไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรไว้ แม้ว่าวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของความสัมพันธ์ครอบครัวในอดีตจะมีแนวความคิดว่าฝ่ายสามีมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ย่อมมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูภริยาและบุตรก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มิได้มีเจตนารมณ์กำหนดให้การอุปการะเลี้ยงดูภริยาและบุตรเป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสภาพ ฐานะ ความสามารถในการหารายได้และความเป็นอยู่ระหว่างสามีภริยาตามสมควร อีกทั้งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าวสำหรับกรณีเป็นครอบครัวของผู้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ ข้อ 2.19 ก็มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้สามีหรือภริยาซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องมีรายได้หรือเงินฝากในธนาคารในประเทศไทย กรณีจึงไม่มีเหตุอันสมควรที่ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าวกรณีเป็นครอบครัวของผู้มีสัญชาติไทยของเพศชายและเพศหญิงให้แตกต่างกันเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็กหรือสตรีแต่อย่างใด

นอกจากนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไว้สำหรับกรณีเป็นครอบครัวของผู้มีสัญชาติไทย เฉพาะชายซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทย ย่อมมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของคนต่างด้าวในการขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางสังคมที่ได้รับการรับรองทั่วโลก กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการสร้างครอบครัว การอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา การดูแลภริยาและบุตร รวมทั้งกระทบต่อสิทธิของเด็กในการได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาอย่างใกล้ชิด อันอาจนำมาซึ่งปัญหาในสถาบันครอบครัว แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะมีผลเป็นการรับรองคุ้มครองเฉพาะสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยก็ตาม แต่มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะมีสัญชาติใดย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4

ดังนั้น คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 327/2557 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2557 เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ข้อ 2.18 (6) จึงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอันขัดต่อหลักความเสมอภาค และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 27 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองตามมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ การพิจารณาปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ จะเป็นประโยชน์แก่คนต่างด้าวที่ขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว กรณีจึงเป็นการฟ้องคดีเพื่อการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาได้ ตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ต่อมาศาลปกครองกลางมีคำสั่งรับคำฟ้องของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้พิจารณา เป็นคดีหมายเลขดำที่ 1625/2565 เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2565

เรื่องที่ 2

พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7/1 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะอันมีลักษณะเป็นกฎตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ประกอบกับผู้ร้องเรียนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจได้รับความเดือดร้อนเสียหายอันเนื่องมาจากบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาฯ ดังกล่าว เนื่องจากผู้ร้องเรียนเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น อันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ใช่ข้าราชการตามพระราชกฤษฎีกาฯ หากผู้ร้องเรียนโอนมาเป็นข้าราชการตามพระราชกฤษฎีกาฯ จะถือว่าเป็นการบรรจุและแต่งตั้งในท้องที่ที่เริ่มรับราชการครั้งแรก และผู้ร้องเรียนไม่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้าน จนกว่าจะได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานในต่างท้องที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาฯ มาตรา 7/1 กรณีจึงเป็นการขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่รับรองหลักความเสมอภาค ซึ่งกำหนดให้รัฐจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้เท่าเทียมกันหรืออย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญไม่เหมือนกันให้แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของเรื่องนั้น ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันก็ดี หรือการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้เหมือนกันก็ดี โดยปราศจากเหตุผลอันอาจรับฟังได้ ย่อมถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค

สำหรับพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 นั้น มีเจตนารมณ์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยของข้าราชการอันเนื่องมาจากทางราชการเป็นเหตุ ซึ่งสิทธิในการเบิกเงินค่าเช่าบ้านข้าราชการ เป็นสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่รัฐให้แก่ข้าราชการต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการของบุคคล โดยพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 กำหนดให้สิทธิแก่ข้าราชการผู้ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานในต่างท้องที่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการเท่าที่ต้องจ่ายจริงตามที่สมควรแก่สภาพแห่งบ้าน เว้นแต่ผู้นั้น (1) ทางราชการได้จัดที่พักให้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด หรือ (2) มีเคหสถานอันเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองหรือคู่สมรสในท้องที่ที่ไปประจำสำนักงานใหม่ โดยไม่มีหนี้ค้างชำระกับสถาบันการเงิน หรือ (3) ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานใหม่ในต่างท้องที่ตามคำร้องขอของตนเอง

การที่พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7/1 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนอกเหนือจากข้าราชการตามคำนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกานี้ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร ข้าราชการครู โอนมาเป็นข้าราชการไม่ว่าครั้งใดก็ตาม การบรรจุและแต่งตั้งผู้โอนมาเป็นข้าราชการนั้นในท้องที่ใด ให้ถือว่าเป็นการบรรจุและแต่งตั้งในท้องที่ที่เริ่มรับราชการครั้งแรกตามพระราชกฤษฎีกาฯ และไม่มีสิทธิได้รับค่าเช่าบ้านข้าราชการจนกว่าจะได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานในต่างท้องที่ตามมาตรา 7 ไม่สอดคล้อง

กับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระราชกฤษฎีกาฯ ที่มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการช่วยเหลือข้าราชการของรัฐทุกประเภทที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัยเนื่องจากทางราชการเป็นเหตุ คือ ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปปฏิบัติราชการประจำสำนักงานแห่งใหม่ในต่างท้องที่ที่ข้าราชการผู้นั้นได้ปฏิบัติราชการอยู่ จึงได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย หากทางราชการไม่ได้จัดที่พักอาศัยให้ หรือไม่มีเคหสถานอันเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองหรือคู่สมรสในท้องที่ที่ไปประจำสำนักงานใหม่ โดยไม่มีหนี้ค้างชำระกับสถาบันการเงิน หรือได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประจำสำนักงานใหม่ในต่างท้องที่ตามคำร้องขอของตนเอง ประกอบกับการปฏิบัติราชการในหน่วยงานของรัฐแห่งใดก็ถือเป็นการรับราชการทั้งสิ้น เพียงแต่มีขอบเขตภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะที่แตกต่างกันเท่านั้น สาระสำคัญของความเป็นข้าราชการในการก่อให้เกิดสิทธิและสวัสดิการที่จะได้รับค่าเช่าบ้านจากทางราชการจึงเหมือนกัน และควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

อีกทั้ง การที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 64 วรรคสอง ได้กำหนดว่าเพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการ ให้ถือเวลาราชการหรือเวลาทำงานของผู้ที่โอนมารับราชการขณะที่เป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัตินี้และไม่ใช่ข้าราชการการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐที่ ก.พ. กำหนด เป็นเวลาราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ให้สถานภาพของการเป็นข้าราชการมีความต่อเนื่องไปในการโอนย้าย และการโอนย้ายไม่ทำให้สถานภาพความเป็นข้าราชการหมดสิ้นลงหรือเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น พระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7/1 จึงเป็น “กฎ” ที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันให้แตกต่างกัน อันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นดังกล่าวข้างต้นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ต่อไป

เรื่องที่ 3

ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในความครอบครองซึ่งรังนกของผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2565 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 มีปัญหาความชอบด้วยพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 7 และมาตรา 14

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในความครอบครองซึ่งรังนกของผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2565 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 7 และมาตรา 14 อันเป็นกรณีร้องเรียนว่า “กฎ” ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (2)

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ประเด็นเรื่องระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ข้อ 11 มีเนื้อหาที่มีลักษณะกำหนดให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจให้สัมปทานเก็บรังนกอีแอ่น ซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอากรรังนกอีแอ่น ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 7 และมาตรา 14 หรือไม่ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 5 มาตรา 7 (1) ประกอบมาตรา 14 วรรคหนึ่งและวรรคสอง กำหนดให้อำนาจในการให้หรือเพิกถอนสัมปทานเก็บรังนกเป็นของคณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอากรรังนกอีแอ่น แต่การที่ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ข้อ 11 มีเนื้อหาในลักษณะกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์จะให้สัมปทานการเก็บรังนกอีแอ่นในพื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่าต้องยื่นหนังสือต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อขอความเห็นชอบก่อน หากอธิบดีให้ความเห็นชอบแล้ว จึงแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้สัมปทาน

การเก็บรังนกได้ รวมถึงกำหนดดุลพินิจในการให้ความเห็นชอบให้เป็นที่สุดอีกด้วยนั้น เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการดำเนินการให้สัมปทานอากรรังนกอีแอ่นนอกเหนือไปจากที่พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 กำหนดไว้และเป็นการกำหนดให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไปมีส่วนในการพิจารณาให้สัมปทานเก็บรังนกอีแอ่น ในลักษณะมีอำนาจเหนือหรือแทรกแซงอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอากรรังนกอีแอ่น เมื่อระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ มีสถานะเป็น “กฎ” อันเป็นกฎหมายลำดับรอง ซึ่งมีศักดิ์ต่ำกว่ากฎหมายระดับพระราชบัญญัติ จึงไม่อาจขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 ได้ ดังนั้น กรณีนี้จึงเห็นว่า ข้อ 11 ของระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ขัดแย้งกับมาตรา 7 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540

สำหรับประเด็นเรื่องระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 17 ที่กำหนดให้อำนาจอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่อนุญาตให้เข้าไปเก็บรังนกอีแอ่น ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 7 หรือไม่ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 17 มีเนื้อหากำหนดเงื่อนไขให้เอกชนที่ได้ทำสัญญาสัมปทานแล้วต้องยื่นคำขออนุญาตเข้าไปเก็บรังนกอีแอ่นจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อนเข้าไปเก็บรังนกอีแอ่นตามสัญญาสัมปทาน และหากอธิบดีไม่อนุญาตตามคำขอนั้น เอกชนที่ได้ทำสัญญาสัมปทานก็จะไม่มีสิทธิเข้าไปเก็บรังนกอีแอ่นตามสัญญาสัมปทาน ทำให้เอกชนผู้ได้รับสัมปทานได้รับความเสียหาย และมีผลทำให้สัญญาสัมปทานให้เก็บรังนกอีแอ่นที่คณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอากรรังนกอีแอ่นอนุญาตให้ผู้รับสัมปทานเก็บรังนกอีแอ่นตามมาตรา 7 (1) แห่งพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 ไม่มีผลบังคับใช้ การที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่อนุญาตให้เข้าไปเก็บรังนกอีแอ่นตามข้อกำหนดในข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 17 ของระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ จึงขัดแย้งกับอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาจัดเก็บอากรรังนกอีแอ่นตามมาตรา 7 (1) แห่งพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 ดังนั้น กรณีนี้จึงเห็นว่าข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 17 ของระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ขัดแย้งกับมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540

ประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาด้วยมีว่า ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในความครอบครองซึ่งรังนกของผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2565 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 14 วรรคสาม ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจออกระเบียบดังกล่าว หรือไม่ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 14 เป็นการกำหนดกรณีการเก็บรังนกอีแอ่นไว้เป็นกรณีเฉพาะ ต่างจากการเก็บหรือครอบครองรังของสัตว์ป่าสงวนทั่วไปที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 สามารถเก็บรังนกอีแอ่นในพื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่าได้ เพียงแต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการให้อำนาจออกระเบียบกำหนดให้การปฏิบัติในการเก็บรังนกอีแอ่นในพื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่าจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อระบบนิเวศของพื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่าเท่านั้น หาได้ให้อำนาจออกระเบียบกำหนดให้การเก็บรังนกอีแอ่นในพื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่าจะต้องได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด การที่ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์จะให้สัมปทานการเก็บรังนกอีแอ่นในพื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่า ต้องยื่นหนังสือต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อขอความเห็นชอบก่อน และที่กำหนดให้เอกชนที่ได้ทำสัญญาสัมปทานแล้วต้องยื่นคำขออนุญาตเข้าไปเก็บรังนกอีแอ่นจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อนเข้าไปเก็บรังนกอีแอ่นตามสัญญาสัมปทาน จึงเป็นการออกระเบียบเกินกว่าที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 14 วรรคสาม ได้ให้อำนาจไว้ ดังนั้น กรณีนี้จึงเห็นว่าข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 ของระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติฯ ขัดแย้งกับมาตรา 14 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจออกระเบียบดังกล่าวด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในความครอบครองซึ่งรังนกของผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2565 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 และข้อ 17 จึงขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 7 และมาตรา 14 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 14 วรรคสาม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ตามมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

4.

ผลการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น นอกจากหน้าที่และอำนาจที่มีอยู่ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีหน้าที่และอำนาจในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ประกอบมาตรา 22 (4) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

กรณีดังกล่าวนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 46 ถึงมาตรา 48 ซึ่งกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่กลั่นกรองคำร้องจากประชาชนที่จะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขว่าให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อนจึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงได้

กรณีตามมาตรา 46 เป็นกรณีที่ร้องเรียนว่าการกระทำขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจรับคำร้องจากบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง อันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนเสียหาย โดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้จากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ซึ่งผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น เว้นแต่เป็นกรณีที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพยังคงมีอยู่ก็สามารถยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ และกฎหมายยังได้กำหนดระยะเวลาเร่งรัดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องดังกล่าวด้วย

ส่วนกรณีตามมาตรา 48 นั้น เป็นกรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพร้องเรียนว่า การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นเป็นผลมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจรับคำร้องจากบุคคลดังกล่าวไว้พิจารณาได้ ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดระยะเวลาเร่งรัดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องดังเช่นกรณีตามมาตรา 46 ด้วย

ทั้งนี้ มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ด้วยว่า การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา 46 และมาตรา 48 จะต้องไม่ใช่กรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) การกระทำของรัฐบาล

(2) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

(3) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน

(4) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(5) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 192

(6) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการในการพิจารณาคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ดังนี้

- ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน 62 เรื่อง
- ไม่มีการยื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ
- ยุติการพิจารณา จำนวน 62 เรื่อง

ยกตัวอย่าง เช่น

เรื่องที่ 1

การดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ และการละเมิดนั้นเป็นผลจากพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 42 และมาตรา 51 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 มาตรา 26 และมาตรา 27

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน ขอให้พิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ และการละเมิดนั้นเป็นผลจากพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 42 และมาตรา 51 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 มาตรา 26 และมาตรา 27 ซึ่งมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 กำหนดให้ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ และเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน อันเป็นกรณีที่กฎหมายอื่นกำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีอำนาจรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ตามมาตรา 22 (4) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาด้วยการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้กู้เงินสำหรับการศึกษาโดยคิดดอกเบี้ยต่ำ และมีระบบให้จ่ายคืนหลังเรียนจบและมีงานทำแล้ว เพื่อให้คนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษามากขึ้น แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามการชำระหนี้ กล่าวคือ เมื่อผู้กู้ยืมเรียนจบแล้วไม่ชำระหนี้คืน และกองทุนไม่สามารถติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ได้ จึงก่อให้เกิดผลกระทบกับความมั่นคงของกองทุน และส่งผลกระทบกับนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประสงค์จะขอกู้ยืมในรุ่นต่อไป

พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 จึงกำหนดให้มีบทบัญญัติที่แก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ติดตามการชำระเงินคืนกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และอำนวยความสะดวกให้กับผู้กู้ยืมเงินที่ต้องชำระเงินคืนกองทุน รวมทั้งทำให้เงินงบประมาณหมุนเวียนเพื่อการศึกษาสามารถส่งต่อให้ผู้กู้ยืมรุ่นหลังได้

สำหรับพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 42 (2) เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมเงินโดยเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ในการบริหารกองทุนและการติดตามการชำระเงินคืนกองทุน โดยผู้กู้ยืมเงินมีหน้าที่ต้องแจ้งสถานะการเป็นผู้กู้ยืมเงินต่อหัวหน้าหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่ตนทำงานด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เริ่มปฏิบัติงาน และยินยอมให้หักเงินได้พึงประเมินของตน ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดหน้าที่ของผู้กู้ยืมเงินให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ในการดำเนินการหักเงินได้พึงประเมินของผู้กู้ยืมเงินซึ่งเป็นพนักงานหรือลูกจ้าง เพื่อชำระเงินกู้ยืมคืนกองทุนตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้น มาตรา 42 (2) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 จึงมิได้มีลักษณะเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุแต่อย่างใด

ส่วนพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 51 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร มีหน้าที่หักเงินได้พึงประเมินของผู้กู้ยืมเงินซึ่งเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินดังกล่าว เพื่อชำระเงินกู้ยืมคืนตามจำนวนที่กองทุนแจ้งให้ทราบ โดยให้นำส่งกรมสรรพากรภายในกำหนดระยะเวลานำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ในการสร้างระบบการชำระหนี้แบบใหม่เพื่อป้องกันการผิดนัดชำระหนี้และเพื่อให้กองทุนสามารถได้รับชำระเงินคืนได้อย่างเป็นระบบครบถ้วนและมีความแน่นอน สามารถส่งต่อให้ผู้กู้ยืมรุ่นต่อไปได้มีโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งเป็นการสร้างกลไกในการส่งเสริมให้ผู้กู้ยืมมีวินัยในการชำระหนี้และเอื้อให้ผู้กู้ยืมเงินสามารถผ่อนชำระหนี้ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การรับชำระเงินคืนกองทุนด้วยการหักเงินเดือนของผู้กู้ยืมเงินกองทุน นั้น มีผลบังคับใช้กับผู้กู้ยืมที่ครบกำหนดชำระหนี้ทุกประเภท กล่าวคือ ผู้กู้ยืมที่อยู่ระหว่างการชำระหนี้ปกติ ผู้กู้ยืมที่ผิดนัดชำระหนี้ ผู้กู้ยืมที่ทำสัญญา

ประนีประนอมยอมความก่อนฟ้องคดี และผู้กู้ยืมที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลหรือศาลมีคำพิพากษาตามยอมแล้ว

ดังนั้น พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 51 จึงเป็นกฎหมายที่กำหนดให้อำนาจกองทุนมีสิทธิรับชำระหนี้คืนผ่านองค์กรนายจ้างซึ่งเป็นผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากรโดยเฉพาะ กรณีมิใช่สิทธิในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 ที่ต้องดำเนินการภายในสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับกับผู้กู้ยืมเงินหรือลูกหนี้ของกองทุนทุกประเภทอย่างเสมอกัน มิได้มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลแต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 มาตรา 42 (2) และมาตรา 51 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 มาตรา 26 และมาตรา 27 ดังนั้น การที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ดำเนินการหักเงินเดือนของผู้ร้องเรียน จึงมิได้มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่เป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีตามคำร้องเรียนนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่อาจพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

เรื่องที่ 2

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งไม่รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตกของผู้ร้องเรียนไว้พิจารณา มีลักษณะเป็นการกระทำอันละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งไม่รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งของผู้ร้องเรียนไว้พิจารณามีลักษณะเป็นการกระทำอันละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ

คุ้มครองไว้ โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างข้อเท็จจริงว่าได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก หลังจากการเลือกตั้งเสร็จสิ้น ผู้ร้องเรียนตรวจสอบพบว่าผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งยังคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 มาตรา 50 (14) เนื่องจากในขณะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งยังเป็นผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานภาค 6 อยู่ แม้ว่าจะได้ยื่นหนังสือลาออกก่อนสมัครรับเลือกตั้งแล้วก็ตาม แต่พระมหากษัตริย์ยังมิได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พ้นจากตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 15 วรรคสอง ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น การกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นการจัดการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม และชอบด้วยกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 215 ประกอบมาตรา 224 (1) (2) เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ตามมาตรา 213 ประกอบมาตรา 25 มาตรา 27 และมาตรา 50 (1) (7) ของรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนประสงค์ใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 46 ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน อันเป็นกรณีที่กฎหมายอื่นกำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีอำนาจรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณาได้ ตามมาตรา 22 (4) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 46 จะต้องเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ไม่ว่ากรณีที่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพนั้นไว้เป็นการเฉพาะ หรือกรณีที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้โดยปริยายก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (7) บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 252 วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญได้คุ้มครองสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นไว้โดยปริยาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 วรรคหนึ่ง

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก เป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 มาตรา 50 (14) เนื่องจากการลาออกจากตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานภาค 6 มีผลตามวันที่ระบุในหนังสือลาออก นั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 15 (3) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น กำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานพ้นจากตำแหน่งเมื่อลาออก และวรรคสองของบทบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้กรณีการพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากการลาออก ต้องนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อพิจารณาประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานพ้นจากตำแหน่งที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับที่มีรายชื่อผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานขอลาออกเพียงรายเดียว จะระบุวันที่ขอลาออกและระบุวันที่ให้พ้นจากตำแหน่งไว้เป็นวันเดียวกันกับวันที่ขอลาออก สำหรับประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับที่มีรายชื่อผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานขอลาออกหลายราย จะระบุข้อมูลวันที่ให้พ้นจากตำแหน่งหรือระบุข้อมูลวันที่ขอลาออก เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

แม้ว่าประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น จะมีรูปแบบการระบุข้อมูลวันที่ขอลาออกจากตำแหน่ง และวันที่พ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานไว้แตกต่างกันไปในแต่ละฉบับก็ตาม แต่ความมีผลของการลาออกและวันที่พ้นจากตำแหน่งจะต้องตีความให้สอดคล้องกันทุกฉบับ เมื่อพิจารณาประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีที่ผ่านมาจะเห็นว่า พระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานพ้นจากตำแหน่งนั้น จะกำหนดให้วันพ้นจากตำแหน่งมีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ขอลาออก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ วันที่ขอลาออกและวันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นวันเดียวกัน โดยจะระบุไว้ชัดเจนในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับที่มีผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานขอลาออกเพียงรายเดียว เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า นางสาว ภ. ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานภาค 6 ฝ่ายนายจ้าง ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก ได้ขอลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2564 และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ให้ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานพ้นจากตำแหน่ง ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2565 ประกอบกับสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือชี้แจงว่า นางสาว ภ. เคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานภาค 6 ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 แต่ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2564 และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยมีผลตามวันที่ระบุในหนังสือลาออก การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติไม่รับคำร้องของผู้ร้องเรียนไว้ดำเนินการ ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน การไต่สวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ข้อ 37 (2) และวินิจฉัยว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตก เป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 มาตรา 50 (14) จึงเป็นไปโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 15 (3) ประกอบมาตรา 15 วรรคสอง ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นแล้ว

ดังนั้น การกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีคำสั่งไม่รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ตกของผู้ร้องเรียนไว้พิจารณาตามคำร้องเรียนในประเด็นนี้ จึงไม่ใช่การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่อาจพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

ตารางแสดงจำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง ปีงบประมาณ 2565

หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน	ยุติเรื่อง (เรื่อง)	เสนอเรื่องต่อศาล (เรื่อง)	รวม (เรื่อง)
1. เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	33	1	34
2. เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย	43	3	46
3. ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีพิจารณาคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561	62	0	62
รวมทั้งสิ้น	**138**	**4**	**142**

บทที่ 3

การวิเคราะห์รายละเอียด ผลการดำเนินงาน

1.

สัมฤทธิผลของผลการดำเนินงานในภาพรวม

1.1 ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายระดับองค์กร

ผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับและเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชน			
กลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนาแนวทางในการให้หน่วยงานภาครัฐแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน	จำนวนเรื่องที่ได้มีการเสนอแก้ไขปัญหาในเชิงระบบ	7 เรื่อง (บรรลุเป้าหมาย)	ดำเนินการทั้งสิ้น 24 เรื่อง มีสถานะของการดำเนินงาน ดังนี้ - อยู่ระหว่างดำเนินงาน 13 เรื่อง - **ดำเนินการแล้วเสร็จ 11 เรื่อง** ได้แก่ 1) โครงการศึกษาการจัดการที่ดินให้แก่บุคคลทั่วไปเพื่อใช้สำหรับกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประเภทกิจการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดพะเยาและจังหวัดเชียงราย 2) โครงการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเชิงระบบกรณีปัญหาจากการปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์การใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยหนาว 3) โครงการศึกษาปัญหากรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดินเค็มบริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการของบ่อทรายบ่อรุกพญาแล เป็นเหตุให้เกษตรกรไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยา 4) โครงการศึกษาเรื่อง การพิจารณาเกี่ยวกับการได้รับสัญชาติ นางโจว จิงหัว 5) การศึกษาปัญหากรณีเพลิงไหม้โกดังเก็บน้ำมันเครื่องของบริษัท ประภากรออยล์ จำกัด จังหวัดนครปฐม

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
			7) โครงการการตั้งเสาสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ 8) การศึกษากรณีปัญหาความล่าช้าของโครงการการพัฒนามาตรการส่งเสริมการลงทุนกิจการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของจังหวัดภูเก็ต 9) การศึกษากรณีปัญหาความเดือดร้อนของโรงเรียนเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 10) โครงการติดตามแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เฮมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจและข้อเสนออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 11) โครงการวิจัยการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทย กรณีศึกษาปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในมิติของประชาชน (เพิ่มเติม)
กลยุทธ์ที่ 1.2 ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ	จำนวนเรื่องที่เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ	6 เรื่อง (ไม่บรรลุเป้าหมาย)	ดำเนินการทั้งสิ้น 11 เรื่อง มีสถานะของการดำเนินงาน ดังนี้ - อยู่ระหว่างดำเนินงาน 7 เรื่อง - **ดำเนินการแล้วเสร็จ 4 เรื่อง** ได้แก่ 1) โครงการการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม กรณีความล่าช้าในการดำเนินคดีและเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน 2) โครงการศึกษาการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนที่เกิดจากโรคหายาก (Newborn Screening) 3) โครงการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ 4) โครงการศึกษาเรื่อง สิทธิการเข้าถึงบริการไฟฟ้าในครัวเรือน

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอำนวยความเป็นธรรม	ร้อยละความสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	ร้อยละ 60 (ไม่บรรลุเป้าหมาย)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนต้องดำเนินการ จำนวนทั้งสิ้น 5,250 เรื่อง จำแนกเป็น - เรื่องยกยอดมาจากปีก่อนหน้า 2,191 เรื่อง - เรื่องรับเข้าระหว่างปีฯ 3,059 เรื่อง ผลการดำเนินงานสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการแล้วเสร็จ 2,839 เรื่อง **คิดเป็นร้อยละ 54.08 ของเรื่องที่ดำเนินการทั้งหมด** ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ส่วนเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ 2,411 เรื่อง ยกยอดไปดำเนินการต่อในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
กลยุทธ์ที่ 1.4 สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากผู้ตรวจการแผ่นดิน	ร้อยละของประชาชนที่เข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านช่องทางการดำเนินกิจกรรมและระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 เมื่อเทียบกับปีงบประมาณก่อนหน้า (ไม่บรรลุเป้าหมาย)	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการเสนอเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางดิจิทัล จำนวนทั้งสิ้น 947 เรื่อง แบ่งเป็น - ช่องทางสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (Call Center โทร 1676) จำนวน 39 เรื่อง - ช่องทางโมบายแอปพลิเคชัน “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” จำนวน 323 เรื่อง - ช่องทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 585 เรื่อง จะเห็นได้ว่า **ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการเสนอเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางดิจิทัลลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คิดเป็นร้อยละ 0.62**

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม			
กลยุทธ์ที่ 2.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วนและเพิ่มความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความเป็นธรรม	ร้อยละความสำเร็จในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจและเชื่อมั่นต่อการอำนวยความเป็นธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดิน	ร้อยละ 95 (บรรลุเป้าหมาย)	จากการประเมินความรู้ความเข้าใจฯ ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการจำนวน 9 ครั้ง ดังนี้ - กิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุก 1. จังหวัดอ่างทอง ร้อยละ 95.50 2. จังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ 95.10 3. จังหวัดภูเก็ต ร้อยละ 96.40 4. เขตทวีวัฒนา ร้อยละ 95.40 5. เขตประเวศ ร้อยละ 99.20 6. เขตพระโขนง ร้อยละ 86.20 - โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน 1. จังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 98.70 2. จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 97.00 3. จังหวัดระยอง ร้อยละ 98.10 ความรู้ความเข้าใจฯ เฉลี่ยร้อยละ 95.59
กลยุทธ์ที่ 2.2 บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วน	1. จำนวนเครือข่ายที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน	5 เครือข่าย (บรรลุเป้าหมาย)	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถสร้างเครือข่ายได้จำนวน 15 เครือข่าย ดังนี้ 1) เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสำนักงานศาลปกครอง 2) เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านเผยแพร่และให้ความรู้กับศาลรัฐธรรมนูญ 3) เครือข่ายความร่วมมือกับมูลนิธิฟรีดริช เนามันประเทศไทย 4) เครือข่ายความร่วมมือกับกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเร่งด่วน 5) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดเชียงราย 6) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดน่าน 7) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดกาฬสินธุ์

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
			8) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสกลนคร 9) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอ่างทอง 10) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสระบุรี 11) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดปทุมธานี 12) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดสมุทรสงคราม 13) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดภูเก็ต 14) เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจังหวัดนราธิวาส 15) เครือข่ายความร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัดหนองคาย (จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดนำร่อง) อนึ่ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้นำร่องการสร้างเครือข่ายขยายผลในระดับบุคคลในส่วนของกิจกรรมประชาชนคนทำดี ในจังหวัดนครปฐม และเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีกิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบุคคลที่แสดงเจตนารมณ์สมัครเป็นเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 57 คน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทด้านการสร้างเครือข่ายของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งสำนักงานได้กำหนดแผนการต่อยอดการสร้างเครือข่ายกิจกรรมประชาชนคนทำดีในจังหวัดอื่นต่อไป
	2. ระดับความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมธรรมาภิบาล	ระดับที่ 5 (บุคคล/องค์กรร่วมดำเนินกิจกรรม/โครงการด้านส่งเสริมธรรมาภิบาลเป็นต้นแบบ	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อต่อต้านการทุจริตในกิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม) ซึ่งได้มีการสรุปผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนจากการดำเนินงานของตำบลพระยาบันลือแล้วได้ดำเนินกิจกรรมขยายผลการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (อำเภอคุณธรรม)

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
		เพื่อการขยายผลในอนาคตมีส่วนสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม) (บรรลุเป้าหมาย)	ไปยังอีก 6 ตำบล ในอำเภอลาดบัวหลวง โดยใช้แนวทางในการดำเนินงานของตำบลพระยาบันลือเป็นต้นแบบ
กลยุทธ์ที่ 2.3 การขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศ	1. จำนวนกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศหรือการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ที่ได้มีการลงนาม	2 MOU (ไม่บรรลุเป้าหมาย)	- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุความสำเร็จจำนวน 1 MOU ในการจัดทำความร่วมมือระดับทวิภาคีกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต - การจัดทำความร่วมมือระดับทวิภาคี ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสาธารณรัฐฮังการียังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จได้ เนื่องจากได้ดำเนินการประสานงานแล้ว แต่หน่วยงานฝ่ายฮังการีไม่ให้การตอบสนองใดๆ แม้ว่าจะได้มีการติดตามเรื่องแล้วก็ตาม - การจัดทำความร่วมมือระดับทวิภาคี ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งฟินแลนด์ อยู่ระหว่างการประสานงานเพื่อแสวงหาความร่วมมือระหว่าง 2 หน่วยงาน

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
	2. จำนวนกิจกรรมความร่วมมือที่มีการปฏิบัติภายใต้กรอบ MOU	4 กิจกรรม (บรรลุเป้าหมาย)	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมความร่วมมือที่มีการปฏิบัติภายใต้กรอบ MOU **จำนวนทั้งสิ้น 17 กิจกรรม** ดังนี้ 1) ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ โดยได้มีการประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิคระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ครั้งที่ 3 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2564 ครั้งที่ 4 วันที่ 25 พฤษภาคม 2565 และมีการประชุมระดับผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ครั้งที่ 1 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2564 ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดของ MOU 2) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ในการจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในหัวข้อ “การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital Competency Development)” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ โดยการแลกเปลี่ยนเอกสารแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของฝ่ายไทย เรื่อง ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลไทย ให้แก่ฝ่ายนิวซีแลนด์ 4) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ โดยดำเนินการแปลและจัดส่งเอกสารการศึกษาเปรียบเทียบระบบผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและนิวซีแลนด์ให้แก่ฝ่ายนิวซีแลนด์ เพื่อดำเนินกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
			5) ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน โดยแปล เรียบเรียง บทความ “Rethinking the Role of the Human Rights Ombudsman in the State Political System: Analysis through the Case of Uzbekistan” ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน ได้เสนอขอตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยได้รับการตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564) 6) กิจกรรมบันทึกวีดิทัศน์การบรรยายแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของเยาวชน หัวข้อ การเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ ของประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อใช้เผยแพร่ในงานสัมมนาออนไลน์นานาชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 27 ปี การก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน 7) การเข้าร่วมงานสัมมนาออนไลน์นานาชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 27 ปี การก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน หัวข้อ การรับรองสิทธิมนุษยชนและประโยชน์อันชอบธรรมให้เป็นค่านิยมสูงสุดและหลักเกณฑ์สำคัญในการปฏิรูปประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 8) ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้ส่งบทความพิเศษ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2565)

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
			9) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศสวีเดน ฟินแลนด์ ฮังการี อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย เครือรัฐออสเตรเลีย ในการสำรวจข้อมูลแนวปฏิบัติในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและการกำหนดทักษะที่จำเป็นจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศดังกล่าว 10) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการกับเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAOF) ซึ่งได้ประสานงานกับสมาชิก SEAOF (ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์) เพื่อติดตามการพิจารณาร่าง TOR ของ SEAOF และแจ้งกำหนดการจัดประชุม SEAOF Retreat ในเดือนกรกฎาคม 2565 ที่ประเทศไทย 11) ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้ส่งผู้แทนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไทย จำนวน 1 ราย เข้าร่วมการสัมมนาออนไลน์ หัวข้อ Anti-Corruption for Developing Countries ที่จัดโดย China Academy of Discipline Inspection and Supervision สาธารณรัฐประชาชนจีน 12) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยการประชุมหารือร่วมระดับคณะทำงานเพื่อหารือแนวทางและการดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 และจัดทำรายงานสรุปผลการประชุมและส่งให้ฝ่ายฟิลิปปินส์ตรวจสอบรับรอง

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
			13) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ได้จัดส่งข้อมูลกรณี A construction of a high profile public memorial in New Zealand เพื่อแลกเปลี่ยนกับฝ่ายไทย 14) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ในการจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในหัวข้อ “การพัฒนาการสอบสวนเชิงระบบ (Systemic Improvement Investigation)” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2565 15) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ โดยดำเนินการแปลเอกสารแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ความเห็นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ กรณีการดำเนินการในการรับฟังความคิดเห็นเรื่อง ข้อเสนอสำหรับสถานที่ตั้งอนุสรณ์สถานแห่งชาติเอเรบัส (the National Erebus Memorial) และการแจ้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับต้นคริสต์มาสนิวซีแลนด์ (Pōhutukawa) ที่ตั้งอยู่ใกล้กับอนุสรณ์สถาน 16) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการกับเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAOF) โดยผู้ตรวจการแผ่นดินไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม SEAOF Retreat ระหว่างวันที่ 3 - 6 กรกฎาคม 2565 17) กิจกรรมแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการกับเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAOF) โดยมีการจัดประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Official Meeting: SOM) ของ SEAOF

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้			
			ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1/2565 ในวันที่ 2 สิงหาคม 2565 ครั้งที่ 2/2565 ในวันที่ 25 สิงหาคม 2565 และครั้งที่ 3/2565 ในวันที่ 15 กันยายน 2565
กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาและบริหารจัดการองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน	ระดับความสำเร็จในการพัฒนาและบริหารจัดการองค์ความรู้ของสำนักงาน	ระดับที่ 5 (ปรับปรุงระบบบริหารจัดการองค์ความรู้ให้ทันสมัยตลอดเวลา) (บรรลุเป้าหมาย)	- ดำเนินการนำวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าสู่การประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ได้รับการประเมินระดับ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมทั้งได้เผยแพร่วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ - ดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านระบบสำนักงานอัตโนมัติ หัวข้อคลังความรู้ (KM) ซึ่งแบ่งเป็น 17 หัวข้อ เช่น กฎหมาย ระเบียบประกาศ งานวิชาการ งานสอบสวน ผลงานวิชาการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น ทั้งนี้ ได้มีการนำเข้าข้อมูล เช่น สถิติผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนประจำเดือน สถิติผลการดำเนินงานสายด่วน Call center 1676 ประจำเดือน และรายงานสรุปผลการฝึกอบรมหัวข้อการพัฒนาการสอบสวนเชิงระบบ (Systematic Improvement Investigation) โดยได้ดำเนินการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ - ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ที่สำคัญผ่านทางเว็บไซต์ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา เช่น สรุปเรื่องร้องเรียนเด่นของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน - จัดทำโครงการแปลงเอกสารเรื่องร้องเรียนให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสำนักงานดิจิทัล ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (CIM)

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการงานของสำนักงาน	ระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการและการยกระดับองค์กร	ระดับที่ 5 (ขับเคลื่อนแนวทางการปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและยกระดับองค์กร) (บรรลุเป้าหมาย)	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการขับเคลื่อนแนวทางการปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและยกระดับองค์กร ดังนี้ - ดำเนินการขับเคลื่อนแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงาน - ดำเนินงานเพื่อยกระดับสวัสดิการด้านสุขภาพให้กับเจ้าหน้าที่โดยประสบความสำเร็จในการจัดทำโครงการเบิกจ่ายตรงค่ารักษาพยาบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ - ดำเนินโครงการพัฒนาโครงสร้างการจัดแบ่งส่วนงานและกรอบอัตรากำลังของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
กลยุทธ์ที่ 3.3 เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน	ร้อยละของบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด	ร้อยละ 95 (บรรลุเป้าหมาย)	1. หลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านข้อมูลดิจิทัลของพนักงานสำนักงาน (อบรมการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วย Power BI) ผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 241 คน ผ่าน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 98.75 2. หลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับกลาง ผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 79 คน ผ่านทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 3. หลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับต้น ผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 49 คน ผ่านทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 4. หลักสูตรพัฒนาขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายงานสนับสนุน ผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 126 คน ผ่านทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 ดังนั้น **ร้อยละของบุคลากรที่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ย 99.69**

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
กลยุทธ์ที่ 3.4 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน	จำนวนการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีดิจิทัลที่สนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน	2 ระบบย่อย (บรรลุเป้าหมาย)	**จัดทำระบบแล้วเสร็จจำนวน 8 ระบบ** ดังนี้ 1) ระบบเชื่อมโยงรับส่งเรื่องร้องเรียนศูนย์ดำรงธรรม 2) ระบบเชื่อมโยงรับส่งเรื่องร้องเรียนอัยการ 3) การปรับปรุงระบบรับเรื่องร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ต 4) ระบบตรวจสอบความมีตัวตนของผู้ร้องเรียน (AMI. version 2.0) 5) ระบบรายงานผลการปฏิบัติการในการช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้าน) 6) ระบบการรับ-ส่งเรื่องร้องเรียนในระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (CIM) 7) ระบบติดตามผลการปฏิบัติตามข้อสั่งการของผู้ตรวจการแผ่นดิน 8) ระบบการลาผ่านระบบสำนักงานอัตโนมัติ (E-Office)

1.2 การวิเคราะห์ต้นทุน - ประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวที่มีต่อการดำเนินงานเพื่ออำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนของผู้ตรวจการแผ่นดินตลอดสองปีที่ผ่านมาจึงได้บรรเทาลงเช่นเดียวกัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีความพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่า มีประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชน โดยได้ใช้งบประมาณสำหรับการดำเนินงานในภารกิจการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนไปจำนวนทั้งสิ้น 28,749,550.06 บาท ซึ่งมีสัดส่วนของการใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คิดเป็นร้อยละ 11.91 ทั้งนี้ สามารถจำแนกการใช้งบประมาณเป็นรายประเด็นตามหน้าที่ในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ดังนี้

1. **การดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน** ผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไว้ที่ร้อยละ 60 ของเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการทั้งหมด ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเรื่องร้องเรียนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนทั้งสิ้น 5,250 เรื่อง สามารถดำเนินการเรื่องร้องเรียนได้แล้วเสร็จ จำนวน 2,839 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.08 ของเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการทั้งหมด โดยในการดำเนินงานนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ใช้งบประมาณสำหรับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 4,660,429.96 บาท ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียนให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเรื่องร้องเรียนทั้งสิ้น 4,866 เรื่อง สามารถดำเนินการเรื่องร้องเรียนได้แล้วเสร็จ จำนวน 2,675 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.97 ของเรื่องร้องเรียนที่รับเข้ามาดำเนินการทั้งหมด โดยมีการใช้งบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณา

เรื่องร้องเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 2,216,957.20 บาท จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินใช้งบประมาณในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนมากขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ทั้งนี้เป็นเพราะในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 **ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการดำเนินงานโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเรื่องร้องเรียนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำหรับการพิจารณาเรื่องร้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบกับประชาชนเป็นจำนวนมาก** ผู้ตรวจการแผ่นดินจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ในส่วนนี้ทำให้มีการใช้งบประมาณในการดำเนินงานมากขึ้น ส่วนผลสำเร็จในการดำเนินงานนั้น แม้สัดส่วนของเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จ (ร้อยละ 54.08) จะลดลงจากปีงบประมาณก่อนหน้า (ร้อยละ 54.97) แต่หากพิจารณาที่ปริมาณเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการจะเห็นได้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีปริมาณเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการ จำนวน 5,250 เรื่อง ซึ่งมากกว่าปีงบประมาณก่อนหน้าที่มีจำนวน 4,866 เรื่อง และสามารถดำเนินงานให้แล้วเสร็จได้ในจำนวน 2,839 เรื่อง ซึ่งมากกว่าปีงบประมาณก่อนหน้าที่ดำเนินการได้เพียงจำนวน 2,675 เรื่อง ซึ่งในส่วนนี้สามารถสะท้อนถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ด้วยเช่นเดียวกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

2. การดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องเชิงระบบ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไว้ที่ 7 เรื่อง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบทั้งหมด จำนวน 24 เรื่อง สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จจำนวน 11 เรื่อง โดยได้ใช้งบประมาณสำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบไปทั้งสิ้น 2,047,529.39 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบของปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีการกำหนดแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบทั้งหมด จำนวน 20 เรื่อง และสามารถดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน 6 เรื่อง มีการใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น 475,303.60 บาท ทั้งนี้ แม้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดิน

จะใช้งบประมาณในการดำเนินงานเรื่องเชิงระบบในจำนวนที่มากกว่าการดำเนินงานเรื่องเชิงระบบในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 แต่ในส่วนของผลสำเร็จของการดำเนินงานนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินงานจนสามารถบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานได้ และยังสามารถดำเนินงานเรื่องเชิงระบบให้แล้วเสร็จในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถึงร้อยละ 83.33 **จากผลการดำเนินงานดังกล่าวคาดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ในวงกว้าง และสามารถลดปัญหาการร้องเรียนซ้ำในประเด็นเดิมของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ**

3. การดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไว้ที่ 6 เรื่อง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ทั้งหมด จำนวน 11 เรื่อง สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จจำนวน 4 เรื่อง ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น 294,085.40 บาท โดยเมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ทั้งหมด จำนวน 13 เรื่อง สามารถดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน 5 เรื่อง มีการใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น 2,118,481.80 บาท จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และมีผลสำเร็จในการจัดทำรายงานการแสวงหาข้อเท็จจริงเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 ลดลงจากการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 1 เรื่อง แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของการใช้งบประมาณกลับพบว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถลดการใช้งบประมาณในการดำเนินงานด้านดังกล่าวได้มากกว่าการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในสัดส่วนที่มากถึงร้อยละ 86.12 ซึ่งในส่วนนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลในการใช้งบประมาณสำหรับดำเนินงานเพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 ของผู้ตรวจการแผ่นดิน อนึ่ง ผลจาก

การดำเนินงานดังกล่าว คาดว่ารัฐบาล กระทรวง ภาคส่วนต่าง ๆ จะได้ร่วมกันผลักดันในเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานตามหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน อันเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงจะได้รับตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้

4. การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงและเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจหลักของผู้ตรวจการแผ่นดินให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น 21,747,505.31 บาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่ใช้งบประมาณไป 20,879,953.95 บาท โดยงบประมาณที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.15 อนึ่ง การเพิ่มขึ้นของงบประมาณเป็นผลมาจากการที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถกลับมาดำเนินงานได้เต็มรูปแบบหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลายลง ในส่วนนี้จึงทำให้งบประมาณในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงและเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเร่งรัดการดำเนินงานในกิจกรรม/โครงการ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงประสิทธิผลและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ และประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รายการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565		
	งบประมาณที่ใช้ไป (บาท/ปี)	การดำเนินงาน (เรื่อง/ปี)	ผลสำเร็จในการดำเนินงาน (เรื่อง/ปี)	งบประมาณที่ใช้ไป (บาท/ปี)	การดำเนินงาน (เรื่อง/ปี)	ผลสำเร็จในการดำเนินงาน (เรื่อง/ปี)
การพิจารณาเรื่องร้องเรียน	2,216,957.20	4,866	2,675	4,660,429.96	5,250	2,839
การพิจารณาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ	475,303.60	20	6	2,047,529.39	24	11
การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ	2,118,481.80	13	5	294,085.40	11	4
งานเกี่ยวกับการพัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงและเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความเป็นธรรมให้ประชาชน	20,879,953.95	-	-	21,747,505.31	-	-
รวมทั้งสิ้น	**25,690,696.55**	**-**	**-**	**28,749,550.06**	**-**	**-**

1.3 การประเมินประสิทธิภาพด้านงบประมาณในการดำเนินงาน

1. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้อนุมัติแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 324,172,500.00 บาท ประกอบด้วย

ตารางแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

แผนงาน/ค่าใช้จ่าย	งบประมาณได้รับจัดสรรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
รวมงบประมาณที่ได้รับจัดสรร (ข้อ 1 + ข้อ 2 + ข้อ 3)	**324,172,500.00**
1. แผนงานบุคลากรภาครัฐ	**250,551,700.00**
1.1 ค่าใช้จ่ายบุคลากร ประกอบด้วย เงินเดือน / เงินประจำตำแหน่ง / ค่าตอบแทนรายเดือน / เงินเพิ่มค่าครองชีพ / ค่าตอบแทนพิเศษ	232,939,600.00
1.2 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ประกอบด้วย เงินเดือนเต็มขั้น / ค่าตอบแทนผู้มาช่วยปฏิบัติงาน / เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ / เงินสำรองจ่ายบำเหน็จ / เงินช่วยเหลือการศึกษาบุตร / เงินประกันสุขภาพ / ค่ารักษาพยาบาล	17,612,100.00
2. แผนงานพื้นฐานด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ	**70,838,000.00**
2.1 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (สำหรับดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม)	62,923,400.00
2.2 ค่าใช้จ่ายลงทุน (รายการครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์)	7,914,600.00
3. แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ป.ป.ช.)	**2,782,800.00**
3.1 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน - โครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อต่อต้านการทุจริต (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม)	2,782,800.00

2. ผลการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 324,172,500.00 บาท มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณ จำนวนทั้งสิ้น 308,201,020.12 บาท คิดเป็นร้อยละ 95.07 คงเหลืองบประมาณที่ยังไม่เบิกจ่าย จำนวน 15,971,479.88 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.93

ตารางภาพรวมผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

แผนงาน /ค่าใช้จ่าย	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565				
	งบประมาณที่จัดสรร	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละเบิกจ่าย	งบประมาณคงเหลือ	ร้อยละคงเหลือ
แผนงานบุคลากร	**250,551,700.00**	**248,101,864.34**	99.02	2,449,835.66	0.98
1. ค่าใช้จ่ายบุคลากร	232,939,600.00	230,545,029.84	98.97	2,394,570.16	1.03
2. ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (บุคลากร)	17,612,100.00	17,556,834.50	99.69	55,265.50	0.31
แผนงานพื้นฐาน	**70,838,000.00**	**57,818,814.48**	**81.62**	**13,019,185.52**	**18.38**
1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	62,923,400.00	55,817,914.48	88.71	7,105,485.52	11.29
2. ค่าใช้จ่ายลงทุน	7,914,600.00	2,000,900.00	25.28	5,913,700.00	74.72
แผนบูรณาการ ป.ป.ช.	**2,782,800.00**	2,280,341.30	81.94	502,458.70	18.06
รวมทั้งสิ้น	**324,172,500.00**	**308,201,020.12**	**95.07**	**15,971,479.88**	**4.93**

หมายเหตุ งบประมาณคงเหลือดังกล่าว สำนักงานได้นำไปเป็นเงินเหลือจ่ายสำหรับดำเนินกิจกรรม / โครงการตามภารกิจที่กำหนดในปีงบประมาณถัดไป

กราฟที่ 1 ภาพรวมผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

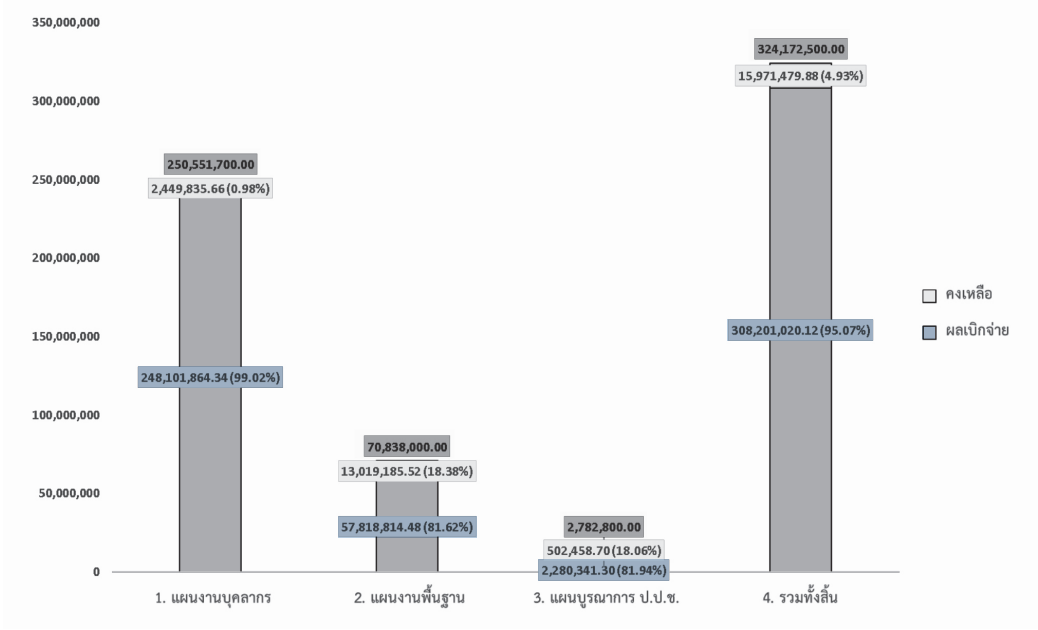

3. ประสิทธิภาพด้านงบประมาณในการดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งสามารถสะท้อนถึงประสิทธิภาพด้านงบประมาณในการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวม ดังนี้

ผลผลิต / ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	
แผนงานพื้นฐานด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ	**แผน**	**ผล**
ผลผลิต : การพิจารณาและแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน		
ตัวชี้วัด		
1) ร้อยละความสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านการอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60	ร้อยละ 54.08
2) ระดับความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม	ระดับ 4	ระดับ 4 (ร้อยละ 83.40)

ผลผลิต / ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	
กิจกรรมที่ 1 การยกระดับและเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชน	**แผน**	**ผล**
ตัวชี้วัด		
1) จำนวนเรื่องที่ได้มีการเสนอแก้ไขปัญหาในเชิงระบบ	7 เรื่อง	11 เรื่อง
2) จำนวนเรื่องที่เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ	6 เรื่อง	4 เรื่อง
3) ร้อยละของประชาชนที่เข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านช่องทางการดำเนินกิจกรรมและระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ 25	ลดลงร้อยละ 0.62
กิจกรรมที่ 2 การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม	**แผน**	**ผล**
ตัวชี้วัด		
1) จำนวนเครือข่ายที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน	5 เครือข่าย	15 เครือข่าย
2) จำนวนข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ที่ได้มีการลงนาม	2 MOU	1 MOU
3) จำนวนกิจกรรมความร่วมมือที่มีการปฏิบัติภายใต้กรอบ MOU	4 กิจกรรม	17 กิจกรรม
4) ร้อยละความสำเร็จในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความเป็นธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดิน	ร้อยละ 95	ร้อยละ 95.59
กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	**แผน**	**ผล**
ตัวชี้วัด		
1) จำนวนการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีดิจิทัลที่สนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน	2 ระบบย่อย	8 ระบบย่อย
2) ร้อยละของบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพที่ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด	ร้อยละ 95	ร้อยละ 99.69
แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ป.ป.ช.)		
- ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	ร้อยละ 50	ร้อยละ 92.50

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นช่วงปีที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งรัดการดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภายหลังจากปีที่ผ่านมาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ (Out of Control) โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีนโยบายในการกำกับ ติดตามและเร่งรัดทั้งในส่วนของการดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการดำเนินงาน และลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อมุ่งเน้นในการอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน และคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนและสาธารณชนจะได้รับ ตลอดจนความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณเป็นสำคัญ

1.4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (Public Sector Management Quality Award : PMQA)

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 - 2565) ซึ่งเป็นแนวทางการปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการยกระดับองค์กร ให้ครอบคลุมทั้ง 3 มิติของการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ดังนี้

ที่	โครงการ/กิจกรรม	แผน	ผล
มิติระบบราชการที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน			
1	การพัฒนางานตามมาตรฐานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA)	ร้อยละ 85	ร้อยละ 85.29
2	โครงการพัฒนาสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสู่องค์กรโปร่งใส (จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน)	9 ฉบับ	9 ฉบับ
3	การปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570)	1 ฉบับ	1 ฉบับ
มิติระบบราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง			
4	การเสนอเรื่องแก้ไขปัญหาในเชิงระบบ (มีผลกระทบกับประชาชนในวงกว้าง)	7 เรื่อง	11 เรื่อง
5	การเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ	6 เรื่อง	4 เรื่อง
6	พัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอำนวยความเป็นธรรม	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60	ร้อยละ 54.08
7	ประชาชนเข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหาฯ ผ่านช่องทางการดำเนินกิจกรรมและระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้น	ร้อยละ 25	ลดลงร้อยละ 0.62
8	การศึกษาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม	ระดับ 4 (ร้อยละ 68.01-84.00)	ระดับ 4 (ร้อยละ 83.40)

ที่	โครงการ/กิจกรรม	แผน	ผล
มิติระบบราชการที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย			
9	การพัฒนาและปรับปรุงระเบียบระบบบริหารจัดการงานขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน	3 ฉบับ	3 ฉบับ
10	การจัดทำการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	1 ฉบับ	1 ฉบับ
11	การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้ผ่านตามเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนด	ร้อยละ 95	ร้อยละ 99.69
12	การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน	2 ระบบย่อย	8 ระบบย่อย

จากตารางจะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0) ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในมิติระบบราชการที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน บรรลุเป้าหมายทั้ง 3 โครงการ/กิจกรรม มิติระบบราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง บรรลุเป้าหมาย 2 โครงการ/กิจกรรม ไม่บรรลุเป้าหมาย 3 โครงการ/กิจกรรม และในมิติระบบราชการที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บรรลุเป้าหมาย 4 โครงการ/กิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งปัญหาอุปสรรคในมิติระบบราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการมุ่งเน้นในการพัฒนาเสนอเรื่องแก้ไขปัญหาในเชิงระบบที่มีผลกระทบกับประชาชนในวงกว้างมากขึ้น ในขณะที่เรื่องร้องเรียนปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ก็ยังมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งตามมาตรา 32 วรรค 2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องหารือร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องก่อน ทำให้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนฯ เพิ่มมากขึ้น และในส่วนของกิจกรรมประชาชนเข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนฯ ผ่านทางช่องทางการดำเนินกิจกรรมและระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้น มีจำนวนลดลง ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจำเป็นต้องวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขต่อไป

1.5 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อประโยชน์ที่ได้จากการใช้บริการและกระบวนการให้บริการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการสำรวจระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนที่ได้รับบริการดำเนินการตามกระบวนการร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งมีผู้ร้องเรียนตอบแบบสอบถาม จำนวน 338 ฉบับ การสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน ความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และช่องทางที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถติดต่อหรือสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ถึงประชาชนได้สะดวกซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนมากประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งประกอบอาชีพ ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว รับงานอิสระ และผู้ต้องขังในเรือนจำ มีรายได้ระหว่าง ไม่มีรายได้ - 5,000 บาท และโดยมากมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลาง

ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำการศึกษาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินใน 6 ด้าน ดังนี้

- ด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
- ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
- ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน

- ด้านความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม
- ความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนดำเนินการโดยวัดจากข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาในแต่ละส่วน ซึ่งกำหนดระดับความพึงพอใจและความคิดเห็น คือ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด มีวิธีให้คะแนนของคำตอบ คือ 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดกลุ่มระดับความพึงพอใจ โดยแบ่งเป็นกลุ่มระดับความพึงพอใจและระดับความคิดเห็น คือ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่แบบจัดกลุ่มเพื่อคำนวณหาอันตรภาคชั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.17 คิดเป็นร้อยละ 83.4 โดยมีความพึงพอใจในแต่ละด้านดังนี้

การดำเนินงาน	ร้อยละความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน	87.60	4.38	มาก
ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน	81.80	4.09	มาก
ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	81.40	4.07	มาก
ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	70.60	3.53	มาก
ด้านความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม	79.00	3.95	มาก
ด้านภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	86.20	4.31	มาก

ความเชื่อมั่นของผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม

จากการศึกษา พบว่า ก่อนเสนอเรื่องร้องเรียน ผู้ร้องเรียนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25 คิดเป็นร้อยละ 85.00) และในส่วนของความเชื่อมั่นหลังทราบผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนยังคงมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.98 คิดเป็นร้อยละ 79.6)

ช่องทางที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถติดต่อหรือสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ถึงประชาชนได้สะดวก

จากการศึกษา พบว่า ช่องทางที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถติดต่อหรือสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ถึงประชาชนได้สะดวก คือ อินเทอร์เน็ต (เว็บไซต์) รองลงมา คือ โทรทัศน์ โมบายแอปพลิเคชัน การสัมมนา วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับเพื่อน/ญาติ นิทรรศการ ส.ส./ส.ว. และ อื่น ๆ อาทิ Line Facebook ฯลฯ ตามลำดับ

ผลการสำรวจความเชื่อมั่นต่อการบริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ[1]

สถาบันพระปกเกล้าได้ร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2564 เพื่อรวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลที่ได้จากการสำรวจให้กับหน่วยงานเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต่อไป

ทั้งนี้ ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะและการทำงานประจำปี พ.ศ. 2564 ในส่วนขององค์กรอิสระหมายรวมถึงผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปรากฏผลการสำรวจ ดังต่อไปนี้

---

[1] ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ และความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ พ.ศ. 2564 และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2545 - 2564

1. ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานขององค์กรอิสระและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานขององค์กรอิสระและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2564 พบว่า องค์กรที่ประชาชนค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อการทำงานมากที่สุด คือ ศาลยุติธรรม (ร้อยละ 75.9) รองลงมา คือ ศาลปกครอง (ร้อยละ 73.0) ศาลรัฐธรรมนูญ (ร้อยละ 71.8) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร้อยละ 65.0) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ร้อยละ 62.1) องค์กรอัยการ (ร้อยละ 60.7) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ร้อยละ 59.8) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ร้อยละ 58.3) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ร้อยละ 57.1) จะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของ**<u>องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ พบว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงเป็นองค์กรที่ได้รับความเชื่อมั่นในการทำงานจากประชาชนมากที่สุด</u>** ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานขององค์กรอิสระและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2564

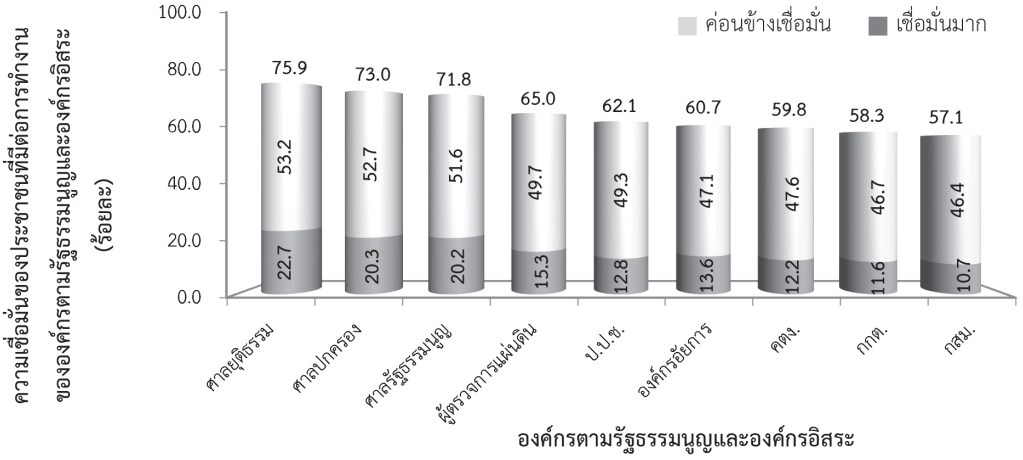

2. ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานขององค์กรด้านการตรวจสอบ

จากการสำรวจเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรด้านการตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า **องค์กรที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานมากที่สุดในปี พ.ศ. 2564 คือ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ 65.0** รองลงมา คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร้อยละ 62.1 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ร้อยละ 59.8 และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร้อยละ 58.3 ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นที่มีต่อการทำงานขององค์กรด้านการตรวจสอบ ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2564

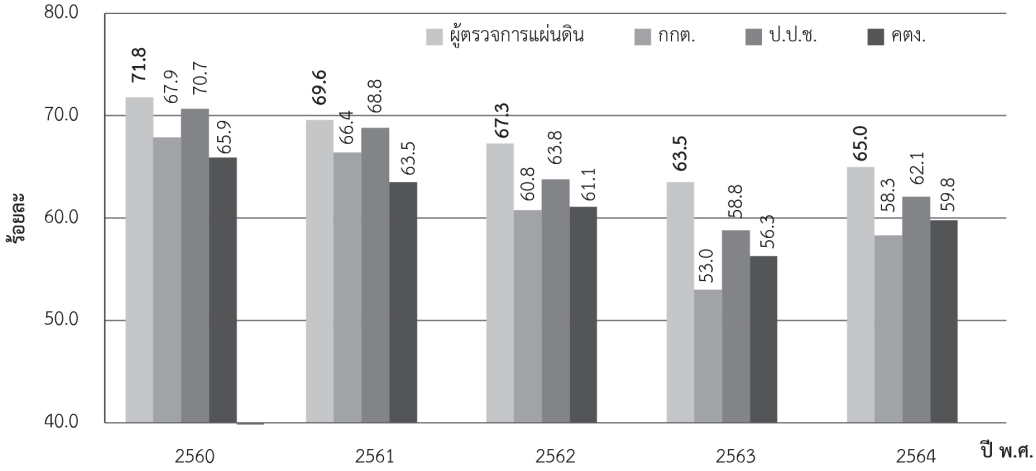

3. ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน (รายภาคและรายจังหวัด)

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน จากผลการสำรวจในภาพรวมของประเทศ พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับค่อนข้างเชื่อมั่นมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 49.7 และมีความเชื่อมั่นในระดับมากร้อยละ 15.3 ซึ่งในภาพรวมกล่าวได้ว่า

<u>ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร้อยละ 65.0) ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง</u>

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยจำแนกเป็นรายภูมิภาค พบว่า ประชาชนภาคใต้ มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมา คือ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 68.4 และประชาชนภาคกลาง (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) ภาคเหนือ และกรุงเทพมหานคร โดยคิดเป็นร้อยละ 63.3 63.2 และ 59.3 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความเชื่อมั่นที่มีต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นรายภาค

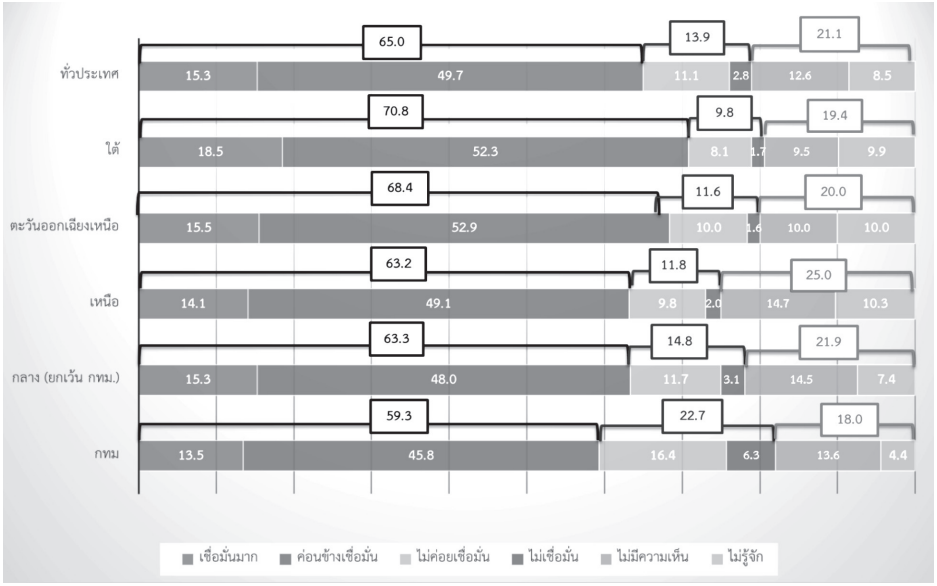

สำหรับผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นรายจังหวัด (พิจารณาเฉพาะประชาชนที่มีความเชื่อมั่นมาก) พบว่า จังหวัดที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากต่อการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน อยู่ในช่วงร้อยละ 24.1 - 32.0 ได้แก่ อุดรธานี มุกดาหาร อุบลราชธานี เพชรบูรณ์ ชัยนาท สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา นครปฐม ชุมพร ตรัง สงขลา และยะลา อยู่ในช่วงร้อยละ 18.1 - 24.0 ได้แก่ สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร บึงกาฬ ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ สระบุรี ปราจีนบุรี ตราด ราชบุรี ระนอง กระบี่ และพัทลุง

2.

สัมฤทธิผลของการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณี ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2.1 การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีในประเทศ

การดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายภายในประเทศ ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาเครือข่าย และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีผลการดำเนินงานโดยสรุป ดังนี้

2.1.1 ภารกิจด้านการสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้บัญญัติถึงหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวคือ การขจัดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล เพื่อให้การดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม สำนักเครือข่ายและการมีส่วนร่วม จึงได้ดำเนินโครงการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และส่งเสริมธรรมาภิบาลให้กับเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักและคำนึงถึงการปฏิบัติงานที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรม หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ สำหรับการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถสร้างเครือข่ายหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 115 องค์กร และในระดับบุคคลจำนวน 9,516 คน โดยมีโครงการและกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

1) โครงการพัฒนาและขยายเครือข่ายธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม

กิจกรรมเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเป็นธรรมในสังคม

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการจัดอบรม “เครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเป็นธรรมในสังคม” รุ่นที่ 3 ในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings และ Facebook Live สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสร้างหน่วยงานเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท

หน้าที่ และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนแนะนำช่องทางในการร้องเรียนให้แก่ประชาชนกรณีที่ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 2) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาเครือข่ายด้านธรรมาภิบาลของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขยายผลไปยังหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ข้าราชการพนักงาน และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 65 คน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 30 หน่วยงาน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ได้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่สนใจทุกจังหวัด นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสนใจเข้าร่วมรับฟังการอบรม “เครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเป็นธรรมในสังคม” รุ่นที่ 3 ผ่าน Facebook Live สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 166 หน่วยงาน และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ จำนวน 143 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 309 หน่วยงาน กิจกรรมประกอบด้วย การบรรยายพิเศษ การเสวนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อรับฟังและรับทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่ความรับผิดชอบของเครือข่าย โดยผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมการประชุมได้ยกประเด็นปัญหาขึ้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข หรือหาทางออกร่วมกันตามคำแนะนำของผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบเกียรติบัตร และป้ายประชาสัมพันธ์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนให้กับผู้เข้าร่วมการอบรมเพื่อให้เครือข่ายนำไปใช้ในการดำเนินงานเผยแพร่ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินรวมถึงขยายผลการดำเนินงานไปยังองค์กรภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้หน่วยงานเครือข่ายได้มีการรายงานผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

การอบรม “เครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเป็นธรรมในสังคม รุ่นที่ 3”
ในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings และ Facebook live สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

กิจกรรมความร่วมมือในการสร้างความเป็นธรรมในหน่วยงานภาครัฐ (เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้าน) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือและเป็นเครือข่ายในการร่วมกันดำเนินงานด้านการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม 10 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงราย น่าน ปทุมธานี สระบุรี อ่างทอง สมุทรสงคราม กาฬสินธุ์ สกลนคร ภูเก็ต และนราธิวาส รวม 115 อำเภอ ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ รายละเอียดกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การจัดกิจกรรมดังกล่าวสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอความร่วมมือจากจังหวัดและอำเภอในการให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านดำเนินการให้คำแนะนำกรณีประชาชนในพื้นที่ต้องการส่งเรื่องร้องเรียน ประกอบด้วย การแนะนำช่องทางการร้องเรียนแก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสอบถามข้อมูลในเบื้องต้น (สายด่วน 1676 โทรฟรีทั่วประเทศ) สำหรับกรณีไม่มีเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ขอความร่วมมือให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และช่องทางการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยการเป็นสื่อบุคคลในการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน หรือช่องทางอื่น ๆ ให้คำแนะนำกรณีลูกบ้านมาปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อขัดข้องในการติดต่อราชการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ดำเนินการแจกแผ่นพับแนะนำสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้กับประชาชน สนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในพื้นที่ และเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรม หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ทั้งนี้เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะรายงานผลการปฏิบัติงานมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านระบบออนไลน์ การจัดกิจกรรมดังกล่าวมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เป้าหมายได้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนกว่า 9,000 คน

กิจกรรมความร่วมมือในการสร้างความเป็นธรรมในหน่วยงานภาครัฐ (เครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้าน)

กิจกรรมความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัด สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดกิจกรรมความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัด โดยคัดเลือกจังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดนำร่อง และได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 1 - 2 สิงหาคม 2565 ณ โรงแรมหนองคาย ธาวิลลา แอนด์ คอนเวนชั่นเซ็นเตอร์ จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดินในการช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้เครือข่ายเกิดองค์ความรู้ในการถ่ายทอดบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินให้กับคนในชุมชน และเพื่อสร้างตัวแทนชุมชนในการขับเคลื่อนกิจกรรม สื่อสารทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงสามารถสนับสนุนการเข้าถึงช่องทางการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้กับคนในชุมชน กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย สื่อมวลชน ผู้สื่อข่าว นักจัดรายการวิทยุ อาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านและชุมชน (อป.มช.) อาสาสมัครแรงงาน (อสร.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และอาสาสมัครอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 35 คน ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยาย และการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเพื่อให้เครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสนับสนุนการทำงาน

ของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และร่วมออกแบบกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือและเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนในพื้นที่กับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในการสนับสนุนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

กิจกรรมความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัด

กิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคม การจัดกิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเครือข่าย ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน การรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายทางสังคมและร่วมกันขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีการจัดกิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคมเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2565 ณ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร รายละเอียดกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมเรียนรู้การเคารพสิทธิผ่านเกมการ์ดพลังสิทธิ แบบทดสอบ 7 ข้อ เพื่อรู้จักผู้ตรวจการแผ่นดิน กิจกรรมระดมสมอง “เราจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อสังคมอย่างไร?” กิจกรรม “ภาพอนาคตในฐานะผู้นำ เราฝันอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงอะไร และคิดว่าต้องทำอย่างไรเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ปรารถนา” และการถอดบทเรียนร่วมกัน กลุ่มเป้าหมายคือ ประธานหรือผู้แทนสภาเด็กและเยาวชน และชมรม TO BE NUMBER ONE จาก 50 เขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 145 คน

กิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคม ณ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

กิจกรรมประชาชนคนทำดี กิจกรรมประชาชนคนทำดีมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และหลักธรรมาภิบาลแก่ประชาชน เพื่อสร้างเครือข่ายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชนในการรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม โดยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมประชาชนคนทำดี จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2565 ณ โรงแรมไมด้า แกรนด์ ทวารวดี จังหวัดนครปฐม ดำเนินกิจกรรมสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมแก่กลุ่มเป้าหมายจากหลายภาคส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในจังหวัดนครปฐม รวมจำนวนทั้งสิ้น 96 คน รายละเอียดกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมสเปคตรัม “รู้จักชุมชนเรา รู้จักจังหวัดเรากัน” กิจกรรมระดมความคิดเห็น “เสวนาสภานครปฐม” (World Cafe) กิจกรรมระดมความคิดเห็น พื้นที่เสรี “เราจะทำให้ภาพอนาคตจังหวัดนครปฐมที่เราอยากเห็นเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างไร และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายนครปฐมอย่างไรได้บ้าง” (Open Space) และการนำเสนอผลการระดมความคิดเห็น

ครั้งที่ 2 จัดกิจกรรมประชาชนคนทำดีโดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชนและผู้แทนภาคประชาชนของเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2565 ณ โรงแรมอัล มีรอซ เขตสวนหลวง รายละเอียดกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมแบ่งกลุ่มสเปคตรัม “รู้จักชุมชนเรา รู้จักเขตเรากัน” กิจกรรมแบ่งกลุ่ม ระดมความคิดเห็น “เสวนาสภาสวนหลวง” (World Cafe) กิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น พื้นที่เสรี “เราจะทำให้ภาพอนาคตกรุงเทพมหานครที่เราอยากเห็นเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างไร และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายสวนหลวงอย่างไรได้บ้าง” (Open Space) และการนำเสนอผลการระดมความคิดเห็น กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ เครือข่าย/อาสาสมัครทั้งจากภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตสวนหลวง รวมจำนวน 90 คน

2.1.2 ภารกิจด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาและสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความเข้มแข็ง และเกิดการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างเครือข่าย โดยมุ่งเน้นให้เครือข่ายสนับสนุนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินให้กับเครือข่าย เพื่อเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการเป็นต้นแบบเพื่อขยายเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินให้ครอบคลุมในแต่ละพื้นที่ต่อไป โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ดังนี้

1) โครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลเพื่อต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1.1) กิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยได้รับงบประมาณตามแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แนวทางที่ 1 ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้มีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต โดยมีกิจกรรมสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาโครงการ “พระยาบันลือตำบลคุณธรรม (พหุวัฒนธรรม) ปีที่ 3” โดยใช้แนวคิด “บทเรียนเปลี่ยนผ่าน สืบสานต่อยอด ถอดองค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน” เป็นเจตนารมณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาเครือข่าย “ตำบลคุณธรรม” ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในพื้นที่ตำบลพระยาบันลือ กลุ่มหมู่บ้าน กลุ่มองค์กร/กลุ่มโรงเรียน จำนวน 17 หมู่บ้าน/องค์กร ได้ดำเนินการติดตาม ทบทวนและเสริมหนุนกิจกรรมส่งเสริมความดี เพื่อพัฒนาศักยภาพการขับเคลื่อนโครงการ โดยเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2564 ได้ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ตำบลพระยาบันลือ และวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 ลงพื้นที่ประชุมติดตามพร้อมหารือการปรับแนวทางการดำเนินโครงการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพระยาบันลือ โดยในวันที่ 16 - 17 ธันวาคม 2564 จัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนการดำเนินงาน ถอดบทเรียน “ตำบลคุณธรรม” และ “การรักษาความยั่งยืนของตำบลคุณธรรม” ครั้งที่ 1 ณ ตำบลพระยาบันลือ

อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดการประชุมติดตาม ทบทวน และเสริมหนุนกิจกรรมส่งเสริมความดี กิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม “พระยาบันลือตำบลคุณธรรม (พหุวัฒนธรรม)” และวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 จัดกิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม) การติดตามทบทวนและเสริมหนุนกิจกรรมส่งเสริมความดีเพื่อพัฒนาศักยภาพการขับเคลื่อนโครงการ (กลุ่มองค์กร กลุ่มหมู่บ้าน และกลุ่มโรงเรียน) และสรุปผลการดำเนินงาน เสนอผลการขับเคลื่อนโครงการ “พระยาบันลือตำบลคุณธรรม (พหุวัฒนธรรม)” ในภาพรวมของปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และการนำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมความดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ณ โรงแรมเดอะไพน์ รีสอร์ท อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี รวมถึงได้จัดการประชุมแลกเปลี่ยน และมอบสื่อการเรียนรู้ สื่อเผยแพร่ต่าง ๆ ประกอบด้วย โรลอัพ แผ่นพับ หนังสือหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา ให้กับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ได้นำไปศึกษาและปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมความดี การส่งเสริมค่านิยมสุจริต และวันที่ 20 กันยายน 2565 เข้าร่วมประชุมรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรม ในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืนในพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กิจกรรมผู้ตรวจการแผ่นดินเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (พระยาบันลือตำบลคุณธรรม)

1.2) กิจกรรมขยายผลการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (อำเภอคุณธรรม) (ขยายผล 6 ตำบล) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมขยายผลการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (อำเภอคุณธรรม) (ขยายผล 6 ตำบล) ได้แก่ ตำบลหลักชัย ตำบลสิงหนาท ตำบลลาดบัวหลวง ตำบลสามเมือง ตำบลคู้สลอด และตำบลคลองพระยาบันลือ ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องจากการดำเนินโครงการ “พระยาบันลือตำบลคุณธรรม (พหุวัฒนธรรม)” กลุ่มเป้าหมายหลักที่เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนตำบลต่าง ๆ ของอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนหมู่บ้านและองค์กร ตำบลต่าง ๆ 6 ตำบล ในพื้นที่อำเภอลาดบัวหลวง จำนวน 84 หมู่บ้าน/องค์กร

การดำเนินงานกิจกรรมดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากอำเภอลาดบัวหลวงในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมที่สำคัญในพื้นที่ ทำให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเกิดผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน โดยมีการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการพัฒนา “ตำบลคุณธรรม” วันที่ 1 - 3 ธันวาคม 2564 ในพื้นที่ 6 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลสามเมือง ตำบลลาดบัวหลวง ตำบลหลักชัย ตำบลสิงหนาท ตำบลคู้สลอด และตำบลคลองพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดประชุมชี้แจงและการประชุมเชิงปฏิบัติการค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย กิจกรรมส่งเสริมความดี และปฏิทินการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกตำบลกว่า 700 คน ณ โรงแรมเดอะไพน์ รีสอร์ท อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้มีการจัดทำข้อมูลคุณธรรมเป้าหมายและกิจกรรมส่งเสริมความดีของแต่ละตำบลเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้แนวทางปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานขับเคลื่อนคุณธรรม และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน การติดตามและเสริมหนุนการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมความดี การขับเคลื่อน “ตำบลคุณธรรม” อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมถึงติดตามทบทวน แผนการดำเนินคุณธรรมเป้าหมาย และกิจกรรมส่งเสริมความดีของหมู่บ้านและองค์กรเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้ทราบปัญหา อุปสรรค และความคืบหน้าในการดำเนินกิจกรรม

ของตำบลคู้สลอด และตำบลหลักชัย วันที่ 18 พฤษภาคม 2565 ตำบลสามเมือง และตำบลลาดบัวหลวง วันที่ 19 พฤษภาคม 2565 และตำบลคลองพระยาบันลือ และตำบลสิงหนาท วันที่ 21 มิถุนายน 2565

กิจกรรมขยายผลการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (อำเภอคุณธรรม) (ขยายผล 6 ตำบล)

2) โครงการพัฒนาและขยายเครือข่ายธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม

2.1) กิจกรรมรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม (Place of Justice) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม (Place of Justice) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยมีการดำเนินงาน 3 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 จัดพิธีลงนามความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและมูลนิธิฟรีดิช เนามัน ประเทศไทย เมื่อวันจันทร์ที่ 31 มกราคม 2565 ณ ห้องประชุม 902 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กิจกรรมประกอบด้วย พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและมูลนิธิฟรีดริช เนามัน ประเทศไทย การเสวนา เรื่อง “แนวทางความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับ มูลนิธิฟรีดริช เนามัน ประเทศไทย”

กิจกรรมที่ 2 จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของหน่วยงานภาครัฐ ณ โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2565 มีผู้เข้าร่วมจำนวน 150 คน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคประชาสังคม เด็กและเยาวชน และในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Facebook Fanpage สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 1,012 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงเผยแพร่ข้อมูลความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ และทราบถึงปัญหาเรื่องร้องเรียน โดยผลจากการจัดกิจกรรมนี้ทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาเรื่องร้องเรียนจำนวน 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สาธารณูปโภคพื้นฐาน 2) การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน 3) ปัญหาที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาแก้ปัญหา 4) ปัญหาที่ต้องการให้กรมหรือกระทรวงเข้ามาแก้ปัญหา 5) ที่ดินที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ 6) ความล่าช้าของการดำเนินการทุจริตภายในองค์กร โดยนำประเด็นดังกล่าวมาดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน พร้อมทั้งนำไปสนับสนุนการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

กิจกรรมที่ 3 จัดประชุมรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน พร้อมนำเสนอสาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของหน่วยงานภาครัฐ โดย ดร.พิมพ์รภัช ดุษฎีอิสริยกุล และทีมงานมูลนิธิฟรีดริช เนามัน ประเทศไทย ได้นำเสนอสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมของหน่วยงานภาครัฐให้กับประชาชน รวมถึงการดำเนินงานด้านเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล

กิจกรรมรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม (Place of Justice)

2.1.3 การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม

1) โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดโครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน มุ่งให้ประชาชนและส่วนราชการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน และมีหน้าที่และอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยหลักธรรมาภิบาล รวมถึงหน้าที่ในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องครบถ้วน พร้อมทั้งเปิดรับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการ ดังนี้

(1) โครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน ครั้งที่ 45” ระหว่างวันที่ 2 - 4 กุมภาพันธ์ 2565 ณ จังหวัดน่าน โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมสัมมนาโครงการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565 ณ ห้องประชุมบอลรูม โรงแรมน่านกรีนเลควิว รีสอร์ท อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้แทนจากองค์กรเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนจากจังหวัดน่าน กว่า 400 คน เข้าร่วมงาน ทั้งนี้ ได้เปิดรับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย

1.2 กิจกรรมเสวนาผู้ตรวจการแผ่นดินพบสื่อมวลชนจังหวัดน่าน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565 ณ ห้องจันกะพ้อ โรงแรมน่านกรีนเลควิว รีสอร์ท อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยมีผู้แทนสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดน่าน ร่วมเวทีเสวนาในหัวข้อ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน : สื่อมวลชน กลไกเพื่อสิทธิของประชาชน” มีกลุ่มเป้าหมายเป็นสื่อมวลชนและนักสื่อสารมวลชนในจังหวัดน่าน ประมาณ 40 คน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาและตรวจสอบเรื่องร้องเรียน อันจะนำไปสู่วิธีการให้ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องของสื่อมวลชนอย่างสร้างสรรค์ต่อไป รวมทั้งเป็นการเชื่อมสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชนในพื้นที่ ซึ่งเปรียบเสมือนกระบอกเสียงสำคัญในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินให้แพร่หลายสู่สาธารณชนอย่างทั่วถึง

1.3 กิจกรรมการแสดงนิทรรศการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565 ณ บริเวณลานหน้าห้องประชุมบอลรูม โรงแรมน่านกรีนเลควิว รีสอร์ท โดยเป็นการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อจัดนิทรรศการให้ความรู้ พร้อมกับให้บริการแก่ประชาชน

1.4 กิจกรรมเพื่อสังคม "ผู้ตรวจการแผ่นดินเราทำความดีด้วยหัวใจ" จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565 ณ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นการจัดร่วมกับโครงการจังหวัดน่านเคลื่อนที่ โดยนายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับเกียรติเป็นประธานในพิธีการกล่าวคำปฏิญาณตนในพิธีเทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ กิจกรรม "หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน" และกิจกรรมเพื่อสังคม "ผู้ตรวจการแผ่นดินเราทำความดีด้วยหัวใจ" และร่วมมอบสเปรย์แอลกอฮอล์และทิชชู่เปียกแอลกอฮอล์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 2,000 ชิ้น ให้กับจังหวัดน่านและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เพื่อส่งมอบต่อให้กับบุคลากรทางการแพทย์และผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในสถานพยาบาล พร้อมบรรยายพิเศษเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินให้แก่ผู้แทนหน่วยงานและประชาชนที่เข้าร่วม

1.5 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2565 ณ ที่ว่าการอำเภอท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เพื่อเร่งเผยแพร่บทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินสู่ผู้นำท้องถิ่น เสริมสร้างความเป็นธรรมสู่ชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอท่าวังผากว่า 200 คน หวังสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการร้องเรียนที่ถูกต้อง อาทิ ช่องทางการร้องเรียน การเขียนคำร้องต่าง ๆ ตลอดจนสามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ที่ต้องการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปได้

1.6 กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) โดยออกหน่วยบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมสันทนาการบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน อันเป็นประโยชน์แก่พี่น้องชาวจังหวัดน่านในบริเวณต่าง ๆ ดังนี้

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565 ณ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2565 ณ ที่ว่าการอำเภอท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

(2) โครงการ "ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน ครั้งที่ 46" ระหว่างวันที่ 24 - 25 พฤษภาคม 2565 ณ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมสัมมนาโครงการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2565 ณ ห้องประชุมภีมวนา โรงแรมรอยัล ริเวอร์แคว รีสอร์ท แอนด์ สปา กาญจนบุรี อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้แทนจากองค์กรเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนจากจังหวัดกาญจนบุรี กว่า 400 คน เข้าร่วมงาน ทั้งนี้ ได้เปิดรับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย

2.2 กิจกรรมเสวนาผู้ตรวจการแผ่นดินพบสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี จัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2565 ณ ห้องประชุมลีลาวดี โรงแรมรอยัล ริเวอร์แคว รีสอร์ท แอนด์ สปา กาญจนบุรี อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีผู้แทนสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ร่วมเวทีเสวนาในหัวข้อ "ผู้ตรวจการแผ่นดิน : สื่อมวลชน กลไกเพื่อสิทธิของประชาชน" มีกลุ่มเป้าหมายเป็นสื่อมวลชนและนักสื่อสารมวลชนในจังหวัดกาญจนบุรี ประมาณ 30 คน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาและตรวจสอบเรื่องร้องเรียน อันจะนำไปสู่วิธีการให้ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องของสื่อมวลชนอย่างสร้างสรรค์ต่อไป รวมทั้งเป็นการเชื่อมสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชนในพื้นที่ ซึ่งเปรียบเสมือนกระบอกเสียงสำคัญในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินให้แพร่หลายสู่สาธารณชนอย่างทั่วถึง

2.3 กิจกรรมการแสดงนิทรรศการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2565 ณ บริเวณลานหน้าห้องประชุมภีมวนา โรงแรมรอยัล ริเวอร์แคว รีสอร์ท แอนด์ สปา กาญจนบุรี โดยเป็นการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อจัดนิทรรศการให้ความรู้ พร้อมกับให้บริการแก่ประชาชน

2.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2565 ณ ที่ว่าการอำเภอท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเร่งเผยแพร่บทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินสู่ผู้นำท้องถิ่น เสริมสร้างความเป็นธรรมสู่ชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอท่าม่วงกว่า 200 คน หวังสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการร้องเรียนที่ถูกต้อง อาทิ ช่องทางการร้องเรียน การเขียนคำร้องต่าง ๆ ตลอดจนสามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ที่ต้องการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมเพื่อสังคม “ผู้ตรวจการแผ่นดินเราทำความดีด้วยหัวใจ” มอบสเปรย์แอลกอฮอล์และทิชชู่เปียกแอลกอฮอล์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 2,000 ชิ้น ให้กับจังหวัดกาญจนบุรีและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อส่งมอบต่อให้กับบุคลากรทางการแพทย์และผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในสถานพยาบาล

2.5 กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2565 ณ ที่ว่าการอำเภอท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยออกหน่วยบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมสันทนาการบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินอันเป็นประโยชน์แก่พี่น้องชาวจังหวัดกาญจนบุรี

(3) โครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน ครั้งที่ 47” ระหว่างวันที่ 17 - 18 สิงหาคม 2565 ณ จังหวัดปทุมธานี โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมสัมมนาโครงการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2565 ณ ห้องนครรังสิต โรงแรมโนโวเทล กรุงเทพ ฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยมี

ผู้แทนจากส่วนราชการ ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้แทนจากองค์กรเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนจากจังหวัดปทุมธานี กว่า 400 คน เข้าร่วมงาน ทั้งนี้ ได้เปิดรับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย

3.2 กิจกรรมเสวนาผู้ตรวจการแผ่นดินพบสื่อมวลชนจังหวัดปทุมธานี จัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2565 ณ ห้องปทุมธานี โรงแรมโนโวเทล กรุงเทพ ฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยมี ผู้แทนสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ร่วมเวทีเสวนาในหัวข้อ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน : สื่อมวลชน กลไกเพื่อสิทธิของประชาชน” มีกลุ่มเป้าหมายเป็นสื่อมวลชน นักสื่อสารมวลชน และเครือข่ายภาคประชาชนชมรม STRONG - จิตพอเพียงต้านทุจริต ในจังหวัดปทุมธานี ประมาณ 30 คน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาและตรวจสอบเรื่องร้องเรียน อันจะนำไปสู่วิธีการให้ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องของสื่อมวลชนอย่างสร้างสรรค์ต่อไป รวมทั้งเป็นการเชื่อมสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชนในพื้นที่ ซึ่งเปรียบเสมือนกระบอกเสียงสำคัญในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินให้แพร่หลายสู่สาธารณชนอย่างทั่วถึง

3.3 กิจกรรมการแสดงนิทรรศการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2565 ณ บริเวณลานหน้าห้องนครรังสิต โรงแรมโนโวเทล กรุงเทพ ฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต โดยเป็นการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อจัดนิทรรศการให้ความรู้พร้อมกับให้บริการแก่ประชาชน

3.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2565 ณ ที่ว่าการอำเภอลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เพื่อเร่งเผยแพร่บทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินสู่ผู้นำท้องถิ่น เสริมสร้างความเป็นธรรมสู่ชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในอำเภอลำลูกกากว่า 200 คน หวังสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการร้องเรียนที่ถูกต้อง อาทิ ช่องทาง

การร้องเรียน การเขียนคำร้องต่าง ๆ ตลอดจนสามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ที่ต้องการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมเพื่อสังคม “ผู้ตรวจการแผ่นดินเราทำความดีด้วยหัวใจ” มอบสเปรย์แอลกอฮอล์และทิชชู่เปียกแอลกอฮอล์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 2,000 ชิ้น ให้แก่นายอำเภอลำลูกกาและสาธารณสุขอำเภอลำลูกกา เพื่อส่งมอบต่อให้กับบุคลากรทางการแพทย์และผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในสถานพยาบาล

3.5 กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2565 ณ ที่ว่าการอำเภอลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยออกหน่วยบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมสันทนาการบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินอันเป็นประโยชน์แก่พี่น้องชาวจังหวัดปทุมธานี

โครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชน”

2) โครงการ Ombudsman Care

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดโครงการ Ombudsman Care กิจกรรมประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ มุ่งเน้นลงพื้นที่ไปในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงการรักษาสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนพึงมีพึงได้ผ่านช่องทางการร้องเรียนต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ประชาชนในส่วนภูมิภาคหรือพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงความเป็นธรรม โดยการนำรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ออกหน่วยบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมสันทนาการบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินอันเป็นประโยชน์ให้แก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ในคราวเดียวกัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการเป็นกิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกส่วนภูมิภาคและส่วนกลางในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. **กิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกส่วนภูมิภาค** จำนวน 4 ครั้ง ได้แก่

   ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 14 - 20 พฤศจิกายน 2564
   ณ จังหวัดภูเก็ต
   ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 14 - 17 ธันวาคม 2564
   ณ จังหวัดสมุทรสงคราม
   ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 29 - 31 มีนาคม 2565 ณ จังหวัดอ่างทอง
   ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 19 - 21 กรกฎาคม 2565 ณ จังหวัดระยอง

2. **กิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกร่วมกับกรุงเทพมหานคร**
   จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่

   ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2565 ณ เขตทวีวัฒนา
   ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565 ณ เขตประเวศ
   ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2565 ณ เขตพระโขนง

โครงการ Ombudsman Care

3) โครงการสืบสานพระราชปณิธาน

ในช่วงกลางปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นคณะทำงานโครงการสืบสานพระราชปณิธาน โดยสำนักงานองคมนตรี เพื่อออกหน่วยรับทราบปัญหาความเดือดร้อนและช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ทุรกันดารในด้านต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่จัดกิจกรรมดังกล่าว จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2565 ณ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2565 ณ อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ร่วมออกหน่วยเผยแพร่ความรู้และรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนภายในงาน พร้อมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

- กิจกรรมเทิดทูนสถาบัน - สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดโต๊ะหมู่บูชาเพื่อถวายราชสักการะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- กิจกรรมสาธารณประโยชน์ - ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมมอบถุงยังชีพพระราชทานแก่ราษฎรผู้สูงอายุและผู้พิการในพื้นที่ โดยมีองคมนตรีเป็นประธานในพิธี

- กิจกรรมออกหน่วยเคลื่อนที่ - สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน และนำรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ออกหน่วยบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมสันทนาการบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน นอกจากนี้ภายในงานยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมออกหน่วยด้วย อาทิ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่โรงพยาบาลรามาธิบดี สำนักงานอัยการสูงสุด มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เป็นต้น

โครงการสืบสานพระราชปณิธาน

4) โครงการเสริมความรู้ผู้ตรวจการแผ่นดินสู่การพัฒนาชุมชน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินโครงการเสริมความรู้ผู้ตรวจการแผ่นดินสู่การพัฒนาชุมชนเพื่อเร่งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ขยายการรับรู้รับทราบ และมุ่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินสู่พี่น้องประชาชนในส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงความเป็นธรรม สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เกิดความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความเป็นธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งมีศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

(1) กิจกรรมเสวนาทางวิชาการ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน : นิติธรรม... นำสังคม”

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเสวนาทางวิชาการระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับสื่อมวลชนท้องถิ่นที่สามารถเข้าถึงกลุ่มพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิดอาทิ ประชาสัมพันธ์จังหวัด สื่อมวลชนวิทยุชุมชน นักจัดรายการ หรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และหอกระจายข่าวในแต่ละจังหวัด เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนการทำงาน สิทธิในการร้องเรียน ประโยชน์และสิ่งที่ประชาชนจะได้รับ พร้อมเชื่อมสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชนในพื้นที่โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหาในพื้นที่ เป็นกระบอกเสียงเผยแพร่ช่องทางการใช้สิทธิร้องเรียน ข่าวสาร และความเคลื่อนไหวของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ เป็นกลไกสำคัญอันนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเยียวยาแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการ 2 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2564 ผ่านระบบ Zoom Cloud Meetings ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2565 ณ จังหวัดปราจีนบุรี

(2) กิจกรรมบูรณาการร่วมกับเครือข่ายด้านสหกรณ์ และ/หรือวิสาหกิจชุมชน

กิจกรรมนี้มุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน สิทธิในการร้องเรียนของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ขั้นตอนและวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมกับส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนอย่างเป็นธรรม ซึ่งสังคมชุมชนในภูมิภาคมักจะขับเคลื่อนองค์ความรู้ตามผู้นำทางความคิดหรือได้รับองค์ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความใกล้ชิดในการขอใช้บริการ ดังนั้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขยายความร่วมมือและสร้างเครือข่ายด้านการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับชุมชน ตำบล และหมู่บ้าน นับเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและเป็นกระบอกเสียงแทนพี่น้องประชาชน อีกทั้งให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ที่ต้องการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปได้ โดยมีการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

- กิจกรรมบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายสหกรณ์ จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2564 ณ จังหวัดอุทัยธานี ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 - 22 ธันวาคม 2564 ณ จังหวัดสระบุรี โดยมีกิจกรรมการบรรยายเรื่อง “หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน” และประชาสัมพันธ์ข้อมูลโครงการอันมีประโยชน์ “โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ (ม.3) แก่ประธานสหกรณ์ ผู้จัดการสหกรณ์ คณะกรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และสมาชิกสหกรณ์ ทั่วทั้งจังหวัด เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน กระบวนการขั้นตอนในการร้องเรียนที่ถูกต้อง อาทิ ช่องทางการร้องเรียน การเขียนคำร้องต่าง ๆ ตลอดจนสามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ที่ต้องการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปได้

- กิจกรรมบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 26 - 29 เมษายน 2565 ณ จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 28 - 30 พฤษภาคม 2565 ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกิจกรรมการบรรยายเรื่อง “หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน” แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัด พร้อมเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อนำประเด็นปัญหาอุปสรรคที่พบมาวิเคราะห์ ต่อยอด ผลักดันแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย สนับสนุนการทำงานให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มุ่งส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพสามารถแข่งขันในระดับประเทศและระดับสากลได้ นอกจากนี้ยังมีการลงพื้นที่ศึกษาและรับฟังปัญหาจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของแต่ละจังหวัดด้วย

กิจกรรมบูรณาการร่วมกับเครือข่ายด้านสหกรณ์ และ/หรือวิสาหกิจชุมชน

(3) กิจกรรมบูรณาการร่วมกับกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมนี้เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับกรุงเทพมหานคร เนื่องด้วยทั้งสองหน่วยงานมีเป้าหมายและเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการแก้ไขความเดือดร้อนให้กับคนกรุง - ชุมชนเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของแต่ละเขตในกรุงเทพมหานคร ลงพื้นที่ร่วมกัน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนในแต่ละเขต เพื่อสะท้อนปัญหาความทุกข์ร้อนและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข รวมถึงตรวจเยี่ยมให้กำลังใจและมอบสิ่งของอุปโภค - บริโภคแก่กลุ่มเปราะบาง คือ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว พร้อมจัดกิจกรรมรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ออกหน่วยบริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมสันทนาการบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานครด้วย ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 ณ เขตสวนหลวง ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2565 ณ เขตดินแดง ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2565 ณ เขตภาษีเจริญ

กิจกรรมบูรณาการร่วมกับกรุงเทพมหานคร

2.2 การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีต่างประเทศ

2.2.1 การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีต่างประเทศ

1) ความร่วมมือภายใต้กรอบสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1.1) การดำรงตำแหน่งประธานภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Asian Regional President)

จากการดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย (Asian Regional Director) ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ตั้งแต่เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2564 นั้น เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2565 สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้มีประกาศอย่างเป็นทางการให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งประธานภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ โดยมีหน่วยงานสมาชิกในภูมิภาคเอเชียจำนวน 15 หน่วยงาน ร่วมลงคะแนนเสียงสนับสนุนให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้ดำรงตำแหน่งประธานภูมิภาคเอเชีย วาระดำรงตำแหน่งปี 2565 - 2567 ประธานภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและสนับสนุนแนวคิดและหลักการสำคัญเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินในภูมิภาคเอเชียให้เข้มแข็ง และร่วมพิจารณาประเด็นวาระสำคัญในการบริหารกิจการภายในของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านการประชุมฝ่ายบริหาร (Executive Committee Meeting) และการประชุมคณะกรรมการบริหาร (Board of Directors Meeting) ร่วมกับผู้แทนจากทั้งหกภูมิภาคของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ได้แก่ ภูมิภาคแอฟริกา ภูมิภาคเอเชีย ภูมิภาคออสตราเลเชียและแปซิฟิก ภูมิภาคแคริบเบียนและละตินอเมริกา ภูมิภาคยุโรป และภูมิภาคอเมริกาเหนือ

1.2) การเข้าร่วมการประชุมของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Meetings)

(1) เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564 ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะกรรมการบริหารภูมิภาคเอเชีย พร้อมด้วยเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะผู้บริหารของสำนักงานฯ ได้เข้าร่วมการประชุมกลางปีของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Mid-term Meeting) ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหารือประเด็นสำคัญต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การพิจารณามอบสถานะสมาชิกกิตติมศักดิ์ตลอดชีพให้แก่อดีตประธานสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ การพิจารณาประเด็นทางการเงินของ IOI และการบริหารจัดการค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระและการยกเว้นค่าธรรมเนียมสมาชิก

(2) เมื่อระหว่างวันที่ 7 - 16 พฤษภาคม 2565 ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานะประธานภูมิภาคเอเชีย ได้เข้าร่วมการประชุมของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยการประชุมฝ่ายบริหาร (Executive Committee Meeting) และการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Meeting) รวมถึงการเป็นประธานในการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชีย (Asian Regional Meeting) ในฐานะประธานในที่ประชุม และร่วมเป็นสักขีพยานในการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศกับสถาบันเพื่อการฝึกอบรมและการวิจัยแห่งสหประชาชาติ (UNITAR)

การประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Board of Directors Meeting) ประจำปี 2565 ระหว่างวันที่ 7 - 16 พฤษภาคม 2565

(3) เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2565 ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะประธานภูมิภาคเอเชีย เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อร่วมพิจารณาลงความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการเพิกถอนสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย (High Commissioner for Human Rights for Russian Federation) ออกจากการเป็นสมาชิกภาพของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ สืบเนื่องมาจากสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศเกิดข้อกังวลใจและยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการบริหาร ถึงกรณีการขาดความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย ในห้วงเวลาระหว่างที่มีความขัดแย้งและสถานการณ์รุนแรงระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียและยูเครน ตั้งแต่เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565

(4) เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565 ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะประธานภูมิภาคเอเชียเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพิจารณาการเพิกถอนข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหพันธรัฐรัสเซียออกจากการเป็นสมาชิกภาพของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับการเพิกถอนสมาชิกภาพของข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย จำนวน 16 คะแนนเสียง ไม่เห็นชอบ 0 คะแนนเสียง และงดออกเสียง 3 คะแนนเสียง

1.3) การเข้าร่วมประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI UN Working Group)

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้จัดตั้งคณะทำงานสหประชาชาติ (United Nations Working Group: UNWG) ของ IOI อันประกอบด้วยผู้แทนของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศจากทุกภูมิภาค รวมถึงผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยในฐานะผู้แทนของหน่วยงานสมาชิกในภูมิภาคเอเชีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันพัฒนาแนวทางการยกระดับความร่วมมือระหว่างสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศกับองค์การสหประชาชาติ และการขอรับสถานภาพผู้สังเกตการณ์

(Observer status) ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (UN General Assembly: UNGA) ให้แก่สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เป็นต้น ในการนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศัก สายเชื้อ) ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกและเข้าร่วมการประชุมของคณะทำงานฯ ดังนี้

(1) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2564 ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศัก สายเชื้อ) เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหารือประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น การผลักดันให้สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศเข้ารับสถานภาพผู้สังเกตการณ์ (Observer Status) ขององค์การสหประชาชาติ ในเดือนมิถุนายน 2565 การลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศกับสถาบันเพื่อการอบรมและวิจัยแห่งสหประชาชาติ (UNITAR) และการจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารและกิจกรรมข้างเคียงร่วมกับคณะผู้แทนถาวรแห่งสหประชาชาติในนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในเดือนพฤษภาคม 2565 เพื่อให้องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการยอมรับในระดับสหประชาชาติอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ภายหลังการประชุมคณะทำงานฯ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศัก สายเชื้อ) ได้ตอบรับเข้าร่วมคณะทำงานกลุ่มย่อยของคณะทำงานฯ ร่วมกับประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งนิวซีแลนด์และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐวิกตอเรีย เครือรัฐออสเตรเลีย เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนวัตถุประสงค์ภายในของคณะทำงานสหประชาชาติของ IOI ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่ 4 - พัฒนากระบวนการประเมินหน่วยงานเพื่อเป็นการประเมินการปฏิบัติตามหลักการเวนิส (Venice Principles) และข้อมติสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ไกล่เกลี่ย (A/RES/75/186) โดยคำนึงถึงการรับรองคุณภาพให้แก่สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ โดยการใช้ต้นแบบจาก GANHRI และการทำหน้าที่เป็นผู้รายงานพิเศษต่อสหประชาชาติ วัตถุประสงค์ที่ 6 - วัดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมติสมัชชาสหประชาชาติในกลุ่มสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศในปัจจุบันและในสามปีข้างหน้า และวัตถุประสงค์ที่ 7 - พัฒนาแนวทางดำเนินการสู่ข้อมติสมัชชาสหประชาชาติเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับหน่วยงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

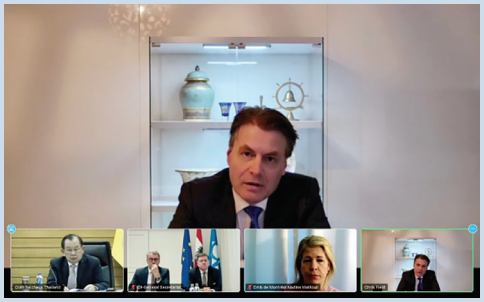

การประชุมคณะทำงานสหประชาชาติ
ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
(IOI UN Working Group)
เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2564
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(2) เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ) เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยของคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งนิวซีแลนด์และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐวิกตอเรีย เครือรัฐออสเตรเลีย เพื่อพิจารณาและนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนวัตถุประสงค์ภายในของคณะทำงานฯ และเตรียมการนำผลที่ได้จากการหารือไปนำเสนอต่อที่ประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่อไป

(3) เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ) เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอผลการประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยและแนวทางการขับเคลื่อนวัตถุประสงค์ภายในของคณะทำงานฯ ร่วมพิจารณาขั้นตอนและแนวทางการร่างใบสมัครเข้ารับสถานภาพผู้สังเกตการณ์ (Observer Status) ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติในเดือนมิถุนายน 2565 และแนวทางการขอรับการสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศและคณะผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติของประเทศต่าง ๆ

(4) เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักสายเชื้อ) เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เพื่อพิจารณาแนวทางการผลักดันการสมัครเข้ารับสถานภาพผู้สังเกตการณ์ (Observer Status) ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติในเดือนมิถุนายน 2565 เพื่อส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นที่ประจักษ์และตระหนักถึงในระดับสหประชาชาติมากยิ่งขึ้น ในการนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักสายเชื้อ) ได้นำเสนอแบบประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมติสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ไกล่เกลี่ย (A/RES/75/186) ในกลุ่มสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินในปัจจุบันและในสามปีข้างหน้า ต่อที่ประชุม เพื่อพิจารณานำไปปฏิบัติต่อไป

(5) เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักสายเชื้อ) เข้าร่วมการประชุมคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อร่วมพิจารณาและหารือเกี่ยวกับกระบวนการขั้นต่อไปของการสมัครขอรับสถานะผู้สังเกตการณ์ (Observer Status) ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ในเดือนสิงหาคม 2566 เนื่องจากประธานของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้มีไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์แจ้งเวียนคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เรื่อง การเลื่อนสมัครขอรับสถานะผู้สังเกตการณ์ไปยังปี 2566 เพื่อเปิดรับการสนับสนุน (co-sponsor) เพิ่มเติมจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในการนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักสายเชื้อ) ได้เสนอแนะให้มีการระบุกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถดำเนินความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศในการขับเคลื่อนภารกิจของสหประชาชาติ โดยฝ่ายเลขานุการของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศได้แจ้งผลการประชุมต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อขอรับการเห็นชอบแล้ว

2) ความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ombudsman Forum: SEAOF) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

หลังจากที่เวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ombudsman Forum: SEAOF) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ซึ่งมีสมาชิกผู้ก่อตั้งประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และภายหลังจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีแนวโน้มคลี่คลายลง ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ทั่วโลกที่หลายประเทศได้เริ่มผ่อนคลายเปิดประเทศ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยในฐานะประธาน (Chairman) ของ SEAOF วาระแรก (8 ธันวาคม 2563 - 7 ธันวาคม 2565) ซึ่งมีพันธกรณีในการเป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าว จึงได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเพื่อหารือภายใต้กรอบความร่วมมือเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAOF Retreat) ระหว่างวันที่ 4 - 5 กรกฎาคม 2565 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กรุงเทพมหานคร โดยคณะผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย นำโดยประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (นายโมฮัมหมัด นาจิห์ (Mr. Mokhammad Najih)) และคณะผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ นำโดย ผู้ช่วยผู้ตรวจการแผ่นดินประจำลูซอน (นางอะดอราซิยอน อาคูนา อักบาดา (Ms. Adoracion Acuna Agbada)) เดินทางมายังประเทศไทยเพื่อเข้าร่วมการประชุม ซึ่งนับเป็นการประชุมหารือและพบปะกันอย่างเป็นทางการครั้งแรกของประเทศสมาชิก โดยในที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาเนื้อหาของร่างข้อกำหนดแนบท้าย (TOR) บันทึกการแสดงเจตนารมณ์ (MOI) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ

(1) เพื่อพัฒนาและบูรณาการกลไกการจัดการเรื่องร้องเรียนระหว่างองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(2) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ตรวจการแผ่นดินในกระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่มีความซับซ้อนด้วยการบูรณาการเชิงนโยบายของภาครัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) เพื่อแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

จากการประชุมหารือในครั้งนี้ส่งผลให้สมาชิก SEAOF เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การบูรณาการ และเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนเชิงระบบขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศสมาชิก เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืนภายใต้กรอบความร่วมมือเวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่สมาชิก SEAOF ต่างให้ความสำคัญในการปฏิบัติภารกิจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนและอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน และมีแนวคิดร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนากลไกการจัดการเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการหยิบยกกรณีศึกษาหรือการวิจัยในประเด็นที่มีผลกระทบต่อสาธารณะในระดับภูมิภาค เพื่อพัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเป็นการประสานประโยชน์จากองค์กรสู่ประชาชน โดยเฉพาะประโยชน์สูงสุดของประชาชนภายในประเทศสมาชิก SEAOF

การประชุมหารือเพื่อพัฒนาความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือ
เวทีผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAOF Retreat 2022)
ระหว่างวันที่ 4 - 5 กรกฎาคม 2565 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กรุงเทพมหานคร

2.2.2 กิจกรรมภายใต้บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศ และกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1) การประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์

การประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิคระหว่างฝ่ายสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ เป็นกลไกเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ในการร่างแผนงานที่สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการดำเนินการหารือและพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ เพื่อพิจารณาทบทวน และประเมินการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือ รวมถึงการเสนอจัดกิจกรรมเพิ่มเติมหรือกิจกรรมใหม่และอภิปรายประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะทำงานซึ่งแต่งตั้งขึ้นจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของทั้งสองประเทศได้ประชุมร่วมกัน 2 ครั้ง กล่าวคือ

ในวันที่ 19 ตุลาคม 2564 เป็นการประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ครั้งที่ 3 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับผู้จัดการและคณะเจ้าหน้าที่ด้านการพัฒนาและการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศ (International Development and Engagement) ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งที่ประชุมได้หารือและมีข้อตกลงร่วมกันในประเด็นการกำหนดความต้องการการฝึกอบรมของฝ่ายไทย ความก้าวหน้าในการดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบระบบผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและนิวซีแลนด์ แผนปฏิบัติการสำหรับการดำเนินการร่วมกันระหว่างสองหน่วยงาน อันได้แก่ การดำเนินกิจกรรมทางวิชาการร่วมกัน รูปแบบและแนวทางการจัดการฝึกอบรมร่วมกันสำหรับเจ้าหน้าที่ แนวทางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ผลการดำเนินงานและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) รวมถึงการเตรียมการประชุมในระดับผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันที่จะมีขึ้นต่อไป

เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2565 เป็นการประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ครั้งที่ 4 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับคณะเจ้าหน้าที่จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ โดยฝ่ายไทยและนิวซีแลนด์ได้หารือร่วมกันเพื่อติดตามความก้าวหน้าและทบทวนแผนปฏิบัติการสำหรับการดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายใต้บันทึกความเข้าใจ ในปี 2565 และในระยะต่อไป

2) การประชุมระดับผู้ตรวจการแผ่นดินตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์

เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2564 ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมประชุมระดับผู้ตรวจการแผ่นดินภายใต้บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย กับประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ (นายปีเตอร์ โบเชียร์ (Mr. Peter Boshier)) ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรองผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ (นางสาวบริดเจ็ตต์ ฮิวสัน (Ms. Bridget Hewson)) เข้าร่วมการประชุมด้วย ที่ประชุมได้หารือร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความคืบหน้าการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของหน่วยงานทั้งสองแห่งตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีฯ อาทิ การแลกเปลี่ยนการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของทั้งสองหน่วยงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกัน ในปี 2566 เป็นต้น ทิศทางและนโยบายสำหรับการดำเนินงานตามกรอบความร่วมมือฯ ในระยะต่อไป ความคืบหน้าการแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินกิจกรรมของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI) ในระดับภูมิภาค (ภูมิภาคเอเชีย และภูมิภาคออสตราเลเซียและแปซิฟิก) การแนะนำคณะทำงานสหประชาชาติของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI UN Working Group) รวมถึงตอบข้อซักถามถึงประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ที่ฝ่ายไทยจะได้เรียนรู้จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ในระยะต่อไป ผลจากการประชุมในครั้งนี้ นำไปสู่การกำหนดกรอบและทิศทางในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือในเชิงวิชาการ การแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ การพัฒนากิจกรรมเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานและบุคลากรของทั้งสองฝ่ายร่วมกัน ในปี 2565

การประชุมระดับผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman-level meeting) ถือเป็นกลไกหนึ่งในการกำหนดทิศทางการดำเนินกิจกรรมตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ กำหนดจัดขึ้นเป็นรายปี เพื่อพิจารณาทบทวน และประเมินการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือ รวมถึงข้อเสนอการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมหรือกิจกรรมใหม่ และอภิปรายประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะของคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิคที่ได้มีการประชุมมาแล้วก่อนหน้านี้

3) การหารือข้อราชการระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและเอกอัครราชทูตต่างประเทศประจำประเทศไทย

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2564 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อุปทูตรักษาราชการ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย (Charge d' Affaires ad interim) (นางสาวแมรี่ เทอร์สตัน (Ms. Mary Thurston)) ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนประจำสถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย ได้เข้าหารือข้อราชการกับผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ) ในประเด็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกิจกรรมความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย ยินดีให้การสนับสนุนและประสานงานเพื่อการดำเนินกิจกรรมตามกรอบความร่วมมือดังกล่าว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยและนิวซีแลนด์ที่ดำเนินมาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลา 65 ปี ให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ) หารือข้อราชการกับอุปทูตรักษาราชการ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย (Charge d' Affaires ad interim) (นางสาวแมรี่ เทอร์สตัน (Ms. Mary Thurston)) เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2564 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ต่อมา เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งสาธารณรัฐฟินแลนด์ประจำประเทศไทย (นายยูริ ยาร์วิอะโฮ (H.E. Mr. Jyri Järviaho)) ได้เข้าหารือข้อราชการกับประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ) ทั้งสองฝ่ายได้หารือถึงโอกาสและประเด็นความเป็นไปได้ในการสถาปนาความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยกับผู้ตรวจการแผ่นดินสาธารณรัฐฟินแลนด์ (The Parliamentary Ombudsman of Finland) ในมิติต่าง ๆ อาทิ เทคนิคการสอบสวนและแสวงหาข้อเท็จจริง การจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐสภา การศึกษาและการวิจัยในงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ความร่วมมือด้านนวัตกรรมสังคม ฯลฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบงานและบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องร่วมกันในการขยายความร่วมมือของผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งจะเป็นการสานต่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐที่ประเทศไทยและฟินแลนด์ได้ดำเนินการร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การศึกษา และด้านกระบวนการทำงานภาครัฐด้วยดิจิทัล และนวัตกรรม ในมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ) หารือข้อราชการกับ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐฟินแลนด์ประจำประเทศไทย (นายยูริ ยาร์วิอะโฮ (H.E. Mr. Jyri Järviaho)) เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในโอกาสเดียวกันนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเกียรติจากเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐฟินแลนด์ประจำประเทศไทยเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในหัวข้อ “นวัตกรรมสังคม : ประสบการณ์ การเรียนรู้ สู่การประยุกต์ไปใช้” โดยนำเสนอประสบการณ์การใช้นวัตกรรมสังคมของประเทศฟินแลนด์ อันได้แก่ ประดิษฐกรรมต่าง ๆ ที่สังคมฟินแลนด์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานความสำเร็จในการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของความเชื่อใจ และสามัคคีของประชาชน โดยมีนโยบายรัฐสวัสดิการที่มาจากการสร้างพลังให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสังคมที่มีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐฟินแลนด์ประจำประเทศไทย (นายยูริ ยาร์วิอะโฮ (H.E. Mr. Jyri Järviaho)) บรรยายพิเศษ ในหัวข้อ "นวัตกรรมสังคม : ประสบการณ์ การเรียนรู้ สู่การประยุกต์ไปใช้" นำเสนอประสบการณ์การใช้นวัตกรรมสังคมของประเทศฟินแลนด์ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

4) การสัมมนาวิชาการนานาชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 27 ปี การก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน

เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ร่วมเป็นวิทยากรในงานสัมมนานานาชาติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 27 ปี การก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อหลัก คือ "การรับรองสิทธิมนุษยชนและประโยชน์อันชอบธรรมให้เป็นค่านิยมสูงสุดและหลักเกณฑ์สำคัญในการปฏิรูปประเทศ (Ensuring human rights and legitimate interests is the highest value and an important criterion in the country's reform)" ตามคำเชิญของนางเฟอรูซ่า เอชมาโตว่า (Mrs. Feruza Eshmatova) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน (The Authorised Person (Ombudsman) of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan for Human Rights) การสัมมนาดังกล่าวเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากผู้ตรวจการแผ่นดินและสิทธิมนุษยชนจากประเทศต่าง ๆ ใน 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ (1) ความสำคัญของการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเยาวชน (2) ความสำคัญของการรับรองสิทธิของผู้พิการ และ (3) การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของผู้ถูกคุมขัง ซึ่งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในแต่ละประเทศได้นำเสนอการดำเนินงานที่สำคัญ

เพื่อคุ้มครองกลุ่มผู้มีความเปราะบางที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรณีต่าง ๆ ตามบริบทของแต่ละประเทศ เช่น การเพิ่มบริการสาธารณะเพื่อช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) การจัดตั้งสถานพยาบาลและศูนย์ดูแลสุขภาพให้แก่เด็กและเยาวชน การรณรงค์ให้สถาบันครอบครัวและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชน โดยไม่พึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐ การพัฒนากฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองผู้พิการ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้พิการอย่างเหมาะสม และขจัดการตัดเงินช่วยเหลือผู้พิการอย่างผิดกฎหมาย การพัฒนาความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่รัฐในการให้บริการประชาชนโดยเฉพาะผู้พิการอย่างเหมาะสม การพัฒนาสถานกักกันและการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขัง เป็นต้น

ในกรณีของประเทศไทย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำเสนอบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของเยาวชน ผ่านความสำเร็จในการริเริ่มดำเนินโครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาดำเนินการ จากการเล็งเห็นถึงปัญหาจากการที่มีเยาวชนจำนวนมากไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหลังจากสำเร็จการศึกษาภาคบังคับแล้ว เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน จำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานทันทีเป็นแรงงานไร้ฝีมือที่ได้รับค่าแรงขั้นต่ำ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัด ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เยาวชนกลุ่มดังกล่าวก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จและมีผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ เยาวชนที่เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถจบหลักสูตรและมีงานทำตามหลักสูตรที่ได้อบรม ได้รับค่าแรงรายวันที่สูงขึ้นกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ได้รับการพัฒนาศักยภาพฝีมือแรงงานที่สูงขึ้น รวมทั้งนำไปสู่การลดภาระปัญหาทางสังคม เช่น การว่างงาน อาชญากรรม และยาเสพติดให้ลดลงได้อีกด้วย ซึ่งภายหลังจากการนำเสนอ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถานได้กล่าวชื่นชมการดำเนินโครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับของผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่เยาวชนที่มีฐานะ

ครอบครัวยากจนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะและต้นแบบสำหรับการดำเนินงานของประเทศที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและเป็นประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปศึกษาต่อยอดเพื่อการพัฒนาต่อไปได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมเป็นวิทยากรในงานสัมมนานานาชาติ
เนื่องในโอกาสครบรอบ 27 ปี การก่อตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน
เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5) การพัฒนาขีดความสามารถของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและบุคลากรภายใต้กรอบความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคี ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อร่วมกันสร้างและยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานและบุคลากรเพื่อการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวคือ

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2565 เป็นการฝึกอบรมในหัวข้อ “การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital Competency Development)” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีนักวิเคราะห์ข้อมูลอาวุโส ประจำสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ (นายไซมอน โธด (Mr. Simon Thode)) นำเสนอและให้ความรู้แก่ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูล (Data) การนำดิจิทัลและเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในหน่วยงานภาครัฐของประเทศนิวซีแลนด์ โดยเฉพาะการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายภายใต้บริบทของข้อมูลอย่างเหมาะสม

ต่อมา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2565 เป็นการฝึกอบรมในหัวข้อ “การพัฒนาการสอบสวนเชิงระบบ (Systemic Improvement Investigation)” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีผู้จัดการฝ่ายติดตามการสอบสวนและแก้ไขปัญหาเชิงระบบ (นางสาวโซอี เฮนลีย์ (Ms. Zoey Henley)) และเจ้าหน้าที่สอบสวนอาวุโส ประจำฝ่ายปรับปรุงการสอบสวนเชิงระบบ (นางสาวแอนนา ดาวน์ (Ms. Anna Down)) จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ เป็นวิทยากร บรรยายและนำเสนอข้อมูลแก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสายงานสอบสวนและนิติการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เกี่ยวกับแนวทางและวิธีปฏิบัติในการสอบสวนเพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงระบบของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อระบุปัญหาเชิงระบบ การเลือกประเด็นปัญหาที่จะดำเนินการสอบสวนเชิงระบบ การดำเนินการสอบสวน การจัดทำและนำเสนอรายงานการสอบสวน ตลอดจนแนวทางการดำเนินการหลังการสอบสวน ซึ่งกิจกรรมการฝึกอบรมดังกล่าวทำให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เรียนรู้จากข้อมูลความรู้ในทางปฏิบัติของทีมงานเจ้าหน้าที่สอบสวนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาระบบงานด้านการสอบสวนเรื่องร้องเรียนเพื่อการแก้ไขปัญหาเชิงระบบของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เป็นอย่างดี

6) การประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคี ระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ และคณะเจ้าหน้าที่ประชุมคณะทำงานร่วมเชิงเทคนิค (Joint-Technical Working Group) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักบริหารโครงการ (นายเดนนิส รัสเซลล์ บัลดาโก (Mr. Dennis Russell D. Baldago)) และเจ้าหน้าที่ประเมินผลโครงการ (นางสาวเชอรีล บายัน (Ms. Sheryll Bayan)) จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรมความร่วมมือในมิติต่าง ๆ ตามบันทึกความเข้าใจฯ อาทิ การแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้ การศึกษาเปรียบเทียบระบบผู้ตรวจการแผ่นดินของทั้งสองประเทศ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมการฝึกอบรมตามความต้องการการฝึกอบรมของแต่ละฝ่าย การเผยแพร่เอกสารหรืองานวิจัยทางวิชาการร่วมกัน การให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของสำนักงานหรือบุคคลภายนอก ทำหน้าที่เป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานในอีกประเทศหนึ่ง นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายได้หารือถึงความเป็นไปได้ในการประสานงานกับองค์กรระหว่างประเทศจากภายนอก เพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของคู่ภาคีด้วย ทั้งนี้ ผลจากการประชุมจะนำไปสู่การกำหนดแผนปฏิบัติการภายใต้บันทึกความเข้าใจฯ เพื่อดำเนินการร่วมกันในระยะต่อไป

7) การแสวงหาความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต

ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการประสานงานและบูรณาการความร่วมมือกับทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจ หน้าที่ รวมถึงบทบาทของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะประธานภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในภูมิภาคเอเชียทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แสวงหาความร่วมมือกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศ โดยพิจารณาเห็นว่า การมีความร่วมมือระดับทวิภาคีกับผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต (The Provedor (Ombudsman) for Human Rights and Justice) จะเป็นการขยายบทบาท และเป็นการส่งเสริมการวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในการเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการตรวจการแผ่นดินในภูมิภาค โดยเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยรองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (นางสาวรอยพิมพ์ ถีระวงษ์) และคณะเจ้าหน้าที่ประชุมหารือร่วมกับผู้อำนวยการด้านทรัพยากรมนุษย์ (นางสาวเทเรซินฮา ไซเมเนส (Ms. Teresinha Ximenes)) ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหารือเกี่ยวกับความร่วมมือของทั้งสององค์กร และตกลงร่วมกันในการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างสองหน่วยงาน ซึ่งได้รับการตอบรับจากฝ่ายติมอร์-เลสเตเป็นอย่างดี ในการกำหนดกรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นโยบาย แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกัน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ การพัฒนาแผนการขับเคลื่อนระดับ

ทวิภาคีเพื่อส่งเสริมกลไกด้านธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ บันทึกความเข้าใจฉบับดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยผู้ตรวจการแผ่นดินของทั้งสองประเทศแล้ว

8) การสัมมนาระดับนานาชาติด้านการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคี ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยและคณะกรรมการตรวจสอบแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน

หนึ่งในเป้าหมายของกรอบความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยและคณะกรรมการตรวจสอบแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน (National Commission of Supervision) คือ การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในด้านการต่อต้านการทุจริต และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผ่านการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ต่อเนื่องถึงช่วงต้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการตรวจสอบแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน ร่วมกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน และวิทยาลัยการตรวจสอบวินัยแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (China Academy Discipline Inspection and Supervision) ในการจัดการสัมมนาระดับนานาชาติขึ้นใน 2 หัวข้อ คือ หัวข้อ “การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Anti-Corruption for Developing Countries)” ในระหว่างวันที่ 22 - 28 กันยายน 2565 และหัวข้อ“การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มประเทศตามแนวยุทธศาสตร์หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง (Anti-Corruption for Belt and Road Countries)” ในระหว่างวันที่ 9 - 15 ตุลาคม 2565 โดยพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน 3 ราย ได้เข้าร่วมการสัมมนาระดับนานาชาติดังกล่าว ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นรูปแบบการสัมมนาที่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อลดผลกระทบในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) การเข้าร่วมการสัมมนาระดับนานาชาติที่ทางฝ่ายจีนจัดขึ้นในทั้งสองหลักสูตรนี้ ส่งผลดีเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นโอกาสที่ดีแก่พนักงานในระดับปฏิบัติที่จะได้เปิดรับองค์ความรู้ในเชิงหลักการและวิธีปฏิบัติ

เชิงบูรณาการที่ประสบความสำเร็จของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการสอบสวนเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ และการจัดการปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อีกทั้งได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับผู้เข้าร่วมการสัมมนาจากประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศในกลุ่มแนวยุทธศาสตร์หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทางของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อประโยชน์สูงสุดของแต่ละประเทศและประโยชน์ร่วมกันในระดับนานาชาติต่อไป

9) การเข้าร่วมการอภิปรายแบบคณะระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของสำนักวิเทศสัมพันธ์เข้าร่วมการอภิปรายแบบคณะ (Panel discussion) ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเนเธอร์แลนด์ ซึ่งจัดขึ้นในหัวข้อ “บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในการเข้าถึงความยุติธรรม (Role of the Ombudsman in Access to Justice)” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามคำเชิญของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ผู้ดำเนินการอภิปรายประกอบด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Commissioner Ombudsman of Indonesia) (นายโยฮันเนส วิเจียนโตโร (Mr. Johanes Widijantoro)) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ (Dutch National Ombudsman) (นายไรเนียร์ ฟาน ซุตเฟน (Mr. Reinier van Zutphen)) และผู้อำนวยการศูนย์เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Director of Center for Conflict Resolution) (นางสาวลินดา ไรเยอร์เคิร์ก (Ms. Linda Reijerkerk)) ซึ่งได้เน้นย้ำถึงบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะกลไกสำคัญเพื่อช่วยให้ประชาชนและชุมชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยการปรับประยุกต์หลักการปฏิบัติที่เป็นธรรม (the Fair Treatment Approach) ร่วมกับการใช้ทักษะการจัดการความขัดแย้ง โดยมุ่งเน้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าถึงและรับฟังประชาชนอย่างเข้าใจและให้เกียรติ และตอบสนองต่อความเดือดร้อนของประชาชนได้ด้วยรูปแบบการดำเนินงานที่ไม่เป็นทางการ รวดเร็ว มีค่าใช้จ่ายน้อย เพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

10) การแลกเปลี่ยนเชิงวิชาการตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศ

เป้าหมายหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดรับองค์ความรู้จากภายนอก เพื่อใช้ความรู้นั้นเป็นฐานในการพัฒนาในระดับต่อไป ดังนั้น การแสวงหาองค์ความรู้เพิ่มเติมในมิติการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสิ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญ จึงส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้ทั้งในเชิงนโยบายและในทางปฏิบัติจากองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศด้วย เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมเชิงวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีไทยกับนิวซีแลนด์ การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในงานสอบสวนเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงระบบกับประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศนิวซีแลนด์ การแลกเปลี่ยนบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องบริบทการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินกับองค์กรคู่ภาคีจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย เครือรัฐออสเตรเลีย นอกจากนี้ ยังได้เผยแพร่ข้อมูล แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตลอดจนผลการดำเนินงานที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินไปยังสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย และองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศโดยสม่ำเสมออีกด้วย

2.3 ความสำเร็จในการพัฒนาองค์กรและทรัพยากรบุคคล

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีการจัดกิจกรรม / โครงการเพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร โดยดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการยกระดับธรรมาภิบาลของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และได้มีการพัฒนาองค์กรในด้านต่าง ๆ โดยมีผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ดังนี้

2.3.1 ความสำเร็จในการพัฒนาองค์กร

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน (ITA)

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) มีความสำคัญในระดับประเทศ เนื่องจากถูกกำหนดเป็นเป้าหมายของนโยบายและแผนงานระดับประเทศ ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุงเดือนกันยายน 2563) และแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเป้าหมายคือ “หน่วยงานที่เข้าร่วมการประเมิน ITA ผ่านเกณฑ์การประเมิน (คะแนน 85 คะแนนขึ้นไป) จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของหน่วยงานรัฐทั้งหมด ดังนั้น การประเมิน ITA ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่หน่วยงานภาครัฐได้สำรวจและประเมินตนเอง เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลอันส่งผลให้เกิดความตระหนักและปรับปรุงการบริหารงาน รวมถึงการกำกับดูแลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการประเมิน ITA ดังกล่าว ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้ารับการประเมิน ITA อย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 6 โดยได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและยกระดับธรรมาภิบาลของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในกิจกรรมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) เพื่อพัฒนางานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดรับกับหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนด เน้นการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของบุคลากรทุกคนในการบริหารงานและพัฒนาองค์กร รวมถึงเปิดเผยข้อมูล

ในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ เช่น (1) การวิเคราะห์ผลการประเมิน ITA ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (2) การประกาศนโยบายไม่รับของขวัญ (No Gift Policy) ในทุกโอกาส (3) การจัดกิจกรรม “Ombudsman Change for All” เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ (4) กิจกรรมการเสวนา “ITA Together...องค์กรอิสระ ก้าวไปด้วยกัน” ประกอบด้วยการบรรยายพิเศษ “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” โดย นายอุทิศ บัวศรี รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ การบรรยายพิเศษ “การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ” โดย นายสุทธิพงษ์ บุญนิธิ รองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

สำหรับผลการประเมิน ITA สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA **ได้รับคะแนนประเมิน 85.29 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับ A** โดยลดจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 5.15 คะแนน และอยู่ลำดับที่ 4 ในกลุ่มองค์กรอิสระ สรุปรายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	เพิ่มขึ้น / ลดลงจาก ปี งปม. พ.ศ. 2564
1. แบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (OIT)	100.00	100.00	คงที่
2. แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (IIT)	72.91	73.98	เพิ่มขึ้น 1.07
3. แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (EIT)	95.23	77.00	ลดลง 18.23

จากตารางแสดงผลการประเมิน ITA ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จะพบว่า การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (OIT) สำนักงานฯ สามารถรักษามาตรฐานได้ คือ 100 คะแนน ในส่วนการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (IIT) มีคะแนนเพิ่มขึ้น 1.07 คะแนน และในส่วนการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (EIT) มีคะแนนลดลง 18.23 คะแนน ซึ่งสาเหตุในเบื้องต้นส่วนหนึ่งอาจเกิดจากในช่วงระยะเวลาก่อนการประเมิน ITA เว็บไซต์ของสำนักงานฯ เกิดปัญหาขัดข้องในการเผยแพร่สู่ประชาชน จึงทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกขาดการรับรู้ข่าวสาร อย่างไรก็ตาม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะดำเนินการพัฒนาและเข้ารับการประเมิน ITA อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารงานและปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินด้วยความเป็นอิสระ เป็นกลาง เป็นธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลและค่านิยมสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยกระดับการดำเนินงาน ITA ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป

2.3.2 ความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

ตามยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 - 2565) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้มุ่งเน้นในการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งและสายงาน เพื่อให้บุคลากรเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีศักยภาพสูง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถปฏิบัติงานสนับสนุนผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้มีการกำหนดเป้าหมายให้บุคลากรสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ เป็นกำลังคนคุณภาพในการขับเคลื่อนการทำงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น

(1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายใน จำนวน 6 โครงการ

(2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายนอก จำนวน 50 หลักสูตร/โครงการ

ทั้งนี้ จากการพัฒนาศักยภาพบุคลากรข้างต้น มีเป้าหมายตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 - 2565) ที่กำหนดให้บุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพต้องผ่านเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนด ร้อยละ 98.78 โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้

ตัวชี้วัด	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
ร้อยละของบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพที่ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด	ร้อยละ	95	ร้อยละ 98.78 เป้าหมาย จำนวน 1,072 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 1,059 คน	(1) โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน หลักสูตร “พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับต้น” กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 49 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 100 (2) โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน หลักสูตร “พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับกลาง” กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 79 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 100 (3) โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน หลักสูตร “พัฒนาขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน” กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 126 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 100

ตัวชี้วัด	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
				(4) หลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านข้อมูลดิจิทัลของพนักงานสำนักงาน (อบรมการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วย POWER BI) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 241 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 98 (5) โครงการส่งเสริมค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ภายใต้หัวข้อ “งานได้ผล คนมีความสุข” กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 323 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 96 (6) หลักสูตรภายในสำนักงานอื่น ๆ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 254 คน ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานกำหนด จำนวน 254 คน คิดเป็น ร้อยละ 100

1. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายใน จำนวน 6 โครงการ

1.1 โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน หลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับต้น”

หลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับต้น เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในสายงานสอบสวนและนิติการในระดับปฏิบัติการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ที่จะต้องใช้ความรู้ ความสามารถทางวิชาการในการปฏิบัติงานรวมถึงการแสวงหาข้อเท็จจริง ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัย ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับสายงานดังกล่าวในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ให้สามารถพิจารณา วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและข้อมูลหลักฐานเบื้องต้น เพื่อนำมารวบรวมให้ทราบรายละเอียดเหตุแห่งความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมและเสนอความเห็นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อวินิจฉัย รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล แสวงหาข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบการเสนอผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ จึงเห็นได้ว่าในการปฏิบัติงานของสายงานสอบสวนและนิติการ แม้จะเป็นระดับต้นก็มีความจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถในหลากหลายด้านเป็นอย่างมาก ดังนั้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นสมควรกำหนดให้มีกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกรระดับต้นขึ้น เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในสายงานสอบสวนและนิติการระดับปฏิบัติการ ได้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการปฏิบัติงานในสายงานสอบสวนและนิติการ และเพื่อสั่งสมความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานก่อนจะขึ้นสู่ตำแหน่งที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญที่สูงขึ้นต่อไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรสำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน สายงานสอบสวนและนิติการ ระดับปฏิบัติการ และชำนาญการ ซึ่งได้รับเงินประจำตำแหน่ง 2,500 บาท จำนวน 49 คน โดยได้ดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน

พ.ศ. 2565 ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และฝึกอบรมออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings

1.2 โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน หลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับกลาง”

หลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกรระดับกลาง เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในสายงานสอบสวนและนิติการในระดับชำนาญการซึ่งได้รับเงินประจำตำแหน่ง 5,000 บาท ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญงานสูงในด้านการแสวงหาข้อเท็จจริง ด้านนิติกร ด้านการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงการจัดทำความเห็นเพื่อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดิน และในการปฏิบัติงานต้องตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาที่ยากกว่าระดับต้น นอกจากนี้ ในการพัฒนาบุคลากรในสายงานสอบสวนและนิติการ ระดับกลาง นี้เป็นการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ในการกำกับดูแล แนะนำ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระดับต้น และสามารถแสวงหา ตรวจสอบข้อเท็จจริง และข้อมูลหลักฐานเบื้องต้น ในเรื่องที่มีความซับซ้อนและต้องใช้ความชำนาญงานมาก ประกอบกับต้องสามารถปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ ดังนั้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกร ระดับกลาง ขึ้น เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับงานสอบสวนและนิติกรที่สอดคล้องกับระดับตำแหน่งที่สูงขึ้นและดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่อาจมีความซับซ้อนและต้องใช้เทคนิคเฉพาะสำหรับการปฏิบัติงานที่มากกว่าในระดับปฏิบัติการได้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสายงานสอบสวนและนิติการ ระดับชำนาญการ ที่ได้รับเงินประจำตำแหน่ง 5,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 79 คน ซึ่งดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 โดยได้ดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings

1.3 โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน หลักสูตร “พัฒนาขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายงานสนับสนุน”

หลักสูตรพัฒนาขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายงานสนับสนุน เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ในสายงานสนับสนุน ระดับปฏิบัติการถึงผู้อำนวยการส่วน ซึ่งบุคลากรในสายสนับสนุนถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยประสานการบริหารงานและขับเคลื่อนภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ บุคลากรในสายงานสนับสนุนจึงมีส่วนสำคัญในการบริหารทรัพยากรและปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการดำเนินงานตามภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีสมรรถนะและศักยภาพในการวางแผน การบริหารงาน การวิเคราะห์งาน มีเทคนิคการบริหารงาน การปรับปรุงพัฒนางานเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดจนแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ดังนั้น เพื่อให้บุคลากรในสายงานสนับสนุนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีขีดสมรรถนะ และมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่ครบถ้วนในการสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นสมควรกำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายงานสนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำตำแหน่ง สำหรับบุคลากรสายงานสนับสนุนให้มีความรู้ในงานอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน ส่งผลให้การดำเนินงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในสายสนับสนุน ระดับปฏิบัติการถึงผู้อำนวยการส่วน จำนวน 226 คน ซึ่งดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 โดยได้ดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meeting

1.4 หลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านข้อมูลดิจิทัลของพนักงานสำนักงาน (อบรมการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วย Power BI)

ปัจจุบันภาครัฐให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ไว้ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อให้ข้อมูลที่นำมาใช้งานมีความถูกต้อง รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ โปรแกรม Microsoft Power BI เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) สามารถทำการวิเคราะห์ ประมวลผล และแสดงข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ใช้งานได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ประกอบการตัดสินใจได้ทันต่อสถานการณ์ ดังนั้น เพื่อให้พนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้งานโปรแกรม Microsoft Power BI ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยได้จัดให้มีการอบรมหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านข้อมูลดิจิทัลของพนักงานสำนักงานให้แก่พนักงานในระดับต่าง ๆ จำนวน 241 คน ซึ่งดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 โดยได้ดำเนินการฝึกอบรม ณ ห้องปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.5 โครงการส่งเสริมค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ภายใต้หัวข้อ “งานได้ผล คนมีความสุข”

เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการจัดทำค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานและลูกจ้างทุกคนปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และยึดถือเป็นแนวทางแห่งพฤติกรรมที่พึงปรารถนา อันจะนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานที่ดี ช่วยให้ภารกิจของสำนักงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร การประชุมหารือร่วมกับพนักงานและลูกจ้างทุกคน การจัดทำแบบสอบถามไปยังผู้มีส่วนได้เสีย การศึกษารวบรวมจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2557 ได้ประกาศให้มีค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างเป็นทางการ คือ FAIRs

นอกจากนี้ ตามแผนยุทธศาสตร์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2561 - 2565) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 3.3 เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน ได้กำหนดให้มีโครงการส่งเสริมค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือชี้นำพฤติกรรมของพนักงานและลูกจ้างทุกคนไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment) หรือการประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กำหนดให้การดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีทัศนคติ ค่านิยม ในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตอย่างชัดเจน โดยเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของการประเมินดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนค่านิยมร่วมไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมค่านิยมร่วมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้น ภายใต้หัวข้อกิจกรรม “งานได้ผล คนมีความสุข” เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นเครื่องมือชี้นำพฤติกรรมของพนักงานและลูกจ้างทุกคนให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกับแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงาน และเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานต่อไป

1.6 หลักสูตรภายในสำนักงานอื่น ๆ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์กรทำให้บุคลากรทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา เพราะฉะนั้นบุคลากรจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำงานให้ต่อเนื่องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถสร้างสรรค์งานได้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการสร้างให้บุคลากรเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ตลอดจนเห็นคุณค่าของตนเองและเพื่อนร่วมงาน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ ส่วนสำคัญที่เป็นกลไก

ในการสนับสนุนและอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนนั้นก็คือ บุคลากรทั้งบุคลากรในสายงานสอบสวนและนิติการ ซึ่งถือเป็นสายงานหลัก และบุคลากรในสายงานสนับสนุน ที่ทำหน้าที่สนับสนุนภารกิจหลัก ในการขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะในสายงานที่เหมาะสม จึงจำเป็นที่จะมีการยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน ตลอดจนการนำความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น แนวทางสู่องค์กรดิจิทัล ทิศทางและแนวโน้มของเทคโนโลยี AI ดิจิทัลและ Metaverse และผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม นวัตกรรมสังคม : ประสบการณ์ : การเรียนรู้ สู่การประยุกต์ใช้ แนวโน้ม (ผลกระทบ) ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข และการป้องกันโรคระบาด หัวข้อทิศทางและแนวโน้มหลังโควิค - 19 เป็นต้น

2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายนอก จำนวน 50 หลักสูตร/โครงการ

หลักสูตร/ประชุม	ผู้เข้าอบรม (คน)
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง (5 หลักสูตร จำนวน 5 คน)	
1. หลักสูตร “หลักสูตรการบริหารจัดการความมั่นคงแห่งชาติ” (บมช.) รุ่นที่ 14	1
2. หลักสูตร “นักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง” (นยปส.) รุ่นที่ 13	1
3. หลักสูตร “การป้องกันราชอาณาจักร” (วปอ.) รุ่นที่ 65	1
4. หลักสูตร “การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง” (ยธส.) รุ่นที่ 13	1
5. หลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง” รุ่นที่ 27	1
หลักสูตรนักบริหารระดับกลาง (5 หลักสูตร จำนวน 10 คน)	
1. หลักสูตร “การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง” (ยธก.) รุ่นที่ 17	1
2. หลักสูตร “จิตวิทยาความมั่นคง” (สจว.) รุ่นที่ 122	2
3. หลักสูตร “หลักสูตรประกาศนียบัตรธรรมาภิบาลของผู้บริหารระดับกลาง” รุ่นที่ 24	4
4. หลักสูตร “นักยุทธศาสตร์” รุ่นที่ 16	1
5. หลักสูตร “ผู้กำกับการ” รุ่นที่ 136	2
หลักสูตรประกาศนียบัตร (8 หลักสูตร จำนวน 19 คน)	
1. หลักสูตร “ประกาศนียบัตรทางกฎหมายปกครองและคดีปกครองชั้นสูง” รุ่นที่ 6	2
2. หลักสูตร “กฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง” รุ่นที่ 12	1
3. หลักสูตร “กฎหมายมหาชน” รุ่นที่ 50	2
4. หลักสูตร “การป้องกันอาชญากรรมกับการอำนวยความยุติธรรมในสังคม Crime Prevention” รุ่นที่ 5	1
5. หลักสูตร “วุฒิบัตรการวิเคราะห์การตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย” รุ่นที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2565	1
6. หลักสูตร “ไทยกับประชาคมอาเซียนในเศรษฐกิจการเมืองไทย” รุ่นที่ 11	2
7. หลักสูตร “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562” รุ่นที่ 6 ผ่านระบบออนไลน์	5
8. หลักสูตร “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562” รุ่นที่ 7 ผ่านระบบออนไลน์	5

หลักสูตร/ประชุม	ผู้เข้าอบรม (คน)
หลักสูตรภายนอกอื่น ๆ (30 หลักสูตร จำนวน 80 คน)	
1. หลักสูตร “กลยุทธ์การบริหารสัญญาภาครัฐอย่างมืออาชีพภายใต้สถานการณ์โควิด (COVID - 19)” รุ่นที่ 1	1
2. หลักสูตร “ธรรมาภิบาลข้อมูลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” รุ่นที่ 4	4
3. หลักสูตร “การเลือกใช้สถิติและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไรให้ตอบโจทย์งานวิจัย”	5
4. หลักสูตร “ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ”	5
5. หลักสูตร “ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างตาม พ.ร.บ. และระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พ.ศ. 2560”	4
6. หลักสูตร “แนวคิดและหลักการใช้กฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA)”	4
7. หลักสูตร “เทคนิคการเขียนหนังสือราชการ และรายงานการประชุมที่เป็นเลิศ”	4
8. หลักสูตร “Digital Transformation และการบริหารงานแบบ Agile”	5
9. หลักสูตร “เทคนิคการนำเสนองานให้โดนใจผู้ฟัง”	3
10. หลักสูตร “บุคลิกภาพการนำเสนอแบบผู้นำ”	3
11. หลักสูตร “การบริหารการบริการ และการจัดการข้อร้องเรียนในยุคดิจิทัล”	3
12. หลักสูตร “เทคนิคการจัดทำ TOR ที่มีประสิทธิภาพ”	7
13. หลักสูตร “เทคนิคการเขียนและใช้ระเบียบภายในหน่วยงานสำหรับผู้บริหารภาครัฐ”	2
14. หลักสูตร “การบริหารโครงการในยุค 4.0”	2
15. หลักสูตร “การบริหารจัดการอารมณ์และความเครียด”	1
16. หลักสูตร “ออกแบบ Infographic ให้โดนใจด้วย PowerPoint”	2
17. หลักสูตร “OKR และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสู่องค์กรสมรรถนะสูง”	7
18. หลักสูตร “การใช้เทคนิค Design Thinking เพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมในงาน HR”	1
19. หลักสูตร “การพูดและนำเสนออย่าง Influencer”	2
20. หลักสูตร “การออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมและการพัฒนาหลักสูตรแบบ Micro Learning”	3

หลักสูตร/ประชุม	ผู้เข้าอบรม (คน)
21. หลักสูตร “Coaching และ Feedback อย่างผู้นำ”	1
22. หลักสูตร “การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุภาครัฐและการบริหารสัญญา รุ่นที่ 2”	1
23. หลักสูตร “How to do the Internal Control Assessment (การประเมินความเพียงพอของระบบควบคุมภายใน)” รุ่นที่ 2	2
24. หลักสูตร “เทคนิคการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทยและมาตรฐานยุโรป รุ่นที่ 3 : ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไข”	2
25. หลักสูตร “การอบรมออนไลน์ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI) ในหัวข้อ การนำเสนอที่สร้างความประทับใจ (Presenting with Impact)”	1
26. หลักสูตร “การกำกับการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Compliance) ” รุ่นที่ 7	1
27. หลักสูตร “How to do the Internal Control Assessment (การประเมินความเพียงพอของระบบควบคุมภายใน)” รุ่นที่ 3	1
28. หลักสูตร “การใช้งานระบบคลาวด์กลางภาครัฐ” รุ่นที่ 2	1
29. หลักสูตร “Visual Analytics BY BI Desktop”	1
30. หลักสูตร “Seminar on Anti-Corruption for Developing Countries”	1
ทุนฝึกอบรมอื่น ๆ (2 หลักสูตร จำนวน 4 คน)	
1. หลักสูตร “Essential for Ombuds” York University ประเทศแคนาดา (ออนไลน์)	1
2. หลักสูตร “การอบรมภาษาเกาหลี” โดยสถาบัน KOICA International Cooperation Agency สาธารณรัฐเกาหลี (ออนไลน์)	3

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

3.

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

3.1 ด้านการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ

3.1.1 เรื่องร้องเรียนกรณีละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 213 มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ปัญหาความไม่ชัดเจนและการตีความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

1.1) เงื่อนไขการฟ้องคดีรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 47 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ต้องมิใช่กรณี “รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว” มีปัญหาการตีความว่าศาล หมายถึง ศาลรัฐธรรมนูญหรือครอบคลุมศาลอื่น ๆ ด้วย

1.2) เงื่อนไขการฟ้องคดีรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ต้องมิใช่กรณี “เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว” มีปัญหาการตีความว่า เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีมีขอบเขตครอบคลุมเพียงใด ประเด็นที่ร้องเรียนจะต้องไม่เป็นประเด็นเดียวกับประเด็นที่มีการพิจารณาอยู่ในศาลใช่หรือไม่

1.3) เงื่อนไขการฟ้องคดีรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 46 และ มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มีปัญหาว่าเนื้อหาของบทบัญญัติทั้ง 2 มาตรา มีความไม่ชัดเจน มีความซับซ้อน จนอาจทำให้ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนที่ต้องการใช้สิทธิไม่เข้าใจถึงสาระสำคัญของประเด็น ทำให้การยื่นคำร้องเรียนไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน

1.4) เงื่อนไขการฟ้องคดีรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ “ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน” มีปัญหาในการพิจารณาว่า จะต้องพิจารณาเรื่องใดก่อนระหว่างการละเมิดสิทธิกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

1.5) เงื่อนไขการฟ้องคดีรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้องเรียนนั้น มีระยะเวลาที่จำกัด บางกรณีมีความจำเป็นต้องแสวงหาข้อเท็จจริงก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาเกินจนทำให้ไม่อาจพิจารณาภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2) ปัญหาเนื้อหาของกฎหมายไม่ครอบคลุม คือ กรณีการร้องเรียนเรื่องที่ไม่เป็นสาระสำคัญไม่ได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินยุติเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวไว้

3) ปัญหาการกำหนดระยะเวลาอันเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดี ตามมาตรา 48 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าผู้ร้องเรียนต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาล

3.1.2 เรื่องร้องเรียนกรณีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 23 มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ปัญหาความไม่ชัดเจนและการตีความพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เนื่องจากการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดี ทำให้เกิดปัญหาในการตีความเกี่ยวกับสิทธิและสถานะในคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น กรณีการฟ้องคดีปกครองอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะจะต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนอันเป็นเงื่อนไขของคดีปกครองหรือไม่ และมีขอบเขตอย่างไร

2) ปัญหาการนับระยะเวลาในการฟ้องคดีของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการฟ้องคดีปกครองที่กำหนดให้ต้องยื่นฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีแต่มีปัญหาความไม่ชัดเจนว่าจะเริ่มนับระยะเวลาที่ผู้ร้องเรียนรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีหรือผู้ตรวจการแผ่นดินรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี

3.1.3 การได้รับข้อมูลเรื่องร้องเรียนไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจนเพียงพอ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นั้น ปัจจัยที่สำคัญในลำดับแรกคือ การมีข้อมูลรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เพียงพอต่อการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินได้เปิดช่องทางการร้องเรียนหลากหลายช่องทาง รวมทั้งช่องทางดิจิทัล ซึ่งหมายรวมถึงช่องทางอินเทอร์เน็ต และโมบายแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสะดวกและรวดเร็ว แต่มีบางกรณีคำร้องเรียนที่ส่งมายังช่องทางดังกล่าว ไม่ได้ระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญของเรื่องร้องเรียนอย่างชัดเจนเพียงพอ ทำให้การแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเป็นไปด้วยความล่าช้า หรือไม่อาจแสวงหาข้อเท็จจริงต่อไปได้

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีนโยบายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานทางโทรศัพท์หรือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้ร้องเรียน เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ประกอบกับได้มีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบ และวิธีการจัดทำคำร้องเรียนให้มีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้นด้วยแล้ว

3.1.4 การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่จะให้ข้อมูล หรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเท่าที่ควร

ในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินจะแสวงหาข้อเท็จจริงจากการชี้แจง เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณา พร้อมกับรายงานความคืบหน้าให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นระยะทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ที่ผ่านมาพบว่า หน่วยงานของรัฐบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนเท่าที่ควร เช่น การไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงตามระยะเวลาที่กำหนด การชี้แจงข้อมูลไม่ครบถ้วนตามประเด็น หรือการชี้แจงข้อมูลไม่ตรงประเด็น รวมทั้งกรณีที่หน่วยงานของรัฐมอบหมายผู้แทนเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นผู้ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดความล่าช้า

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอความร่วมมือกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐในการเข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง หรือมอบหมายผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนในนามหน่วยงานได้ และขอให้คณะรัฐมนตรีได้กำชับหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลทุกหน่วยงานให้ความสำคัญในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงกับผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งการพิจารณาในการนำข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไปดำเนินการ พร้อมทั้งรายงานความคืบหน้า และรายงานผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

3.2 ด้านการบริหารงาน

3.2.1 ด้านโครงสร้างการบริหารงาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 230 และมาตรา 231 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมและเป็นภาระแก่ประชาชน เสนอแนะหน่วยงานของรัฐเพื่อขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม เนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และมาตรา 23 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 22 ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง นั้น

จากบทบัญญัติดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน ตลอดจนเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นตรวจสอบเพื่อช่วยเหลือมากกว่าการตรวจสอบเพื่อจับผิดหน่วยงานของรัฐ และหาข้อยุติในกรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นหรือพบจากการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 และตามมาตรา 32 กำหนดให้เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินพบปัญหาของประชาชนไม่ว่าจะมีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม หากประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือนอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ

กรณีที่การปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแสวงหาข้อเท็จจริงหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการตามหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าว นอกจากการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้แจ้งหรือร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน ซึ่งเป็นภารกิจและหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอดแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังสามารถพิจารณาหยิบยกเรื่องขึ้นพิจารณากรณีที่ไม่มีผู้ร้องเรียนแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากเรื่องนั้นเป็นจำนวนมากหรือกระทบต่อสังคมโดยรวม หรือในกรณีที่ประชาชนได้ร้องเรียนและผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวมหรือสังคม ก็อาจมีการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย เพื่อมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

นอกจากนี้ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 และมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานของรัฐแล้ว หากเป็นเรื่องที่เสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็น หรือเกินสมควรแก่เหตุ หรือเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัด หรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลใด ส่วนงานในสายงานสอบสวนและนิติการก็จะมีหน้าที่ในการติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ทราบว่าหน่วยงานของรัฐที่ได้มีการปฏิบัติหรือดำเนินการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินและเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ตามมาตรา 33 และมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการกำหนดโครงสร้างการจัดแบ่งส่วนงานเพื่อรองรับภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในสายงานสอบสวนและนิติการ จำนวน 7 ส่วนงานประกอบด้วย สำนักสอบสวน 1 - 4 สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน สำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ และสำนักกฎหมายและคดี โดยนอกจากการที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาตรวจสอบ แสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนในกรณีที่ประชาชนได้ร้องเรียนเข้ามายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ยังต้องมีหน้าที่ในการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย ทั้งการศึกษาความเป็นมา สำรวจสภาพของปัญหา และวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ตลอดจนการประชุมหารือกับหน่วยงาน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรบุคคลตลอดจนระยะเวลาในการดำเนินการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ในการจัดทำข้อเสนอแนะ รวมถึงต้องติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินจากหน่วยงานของรัฐด้วย การมีขอบเขตหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวมีผลให้ส่วนงานที่รับผิดชอบมีปริมาณงานเพิ่มมากขึ้นตลอดจนอาจกระทบต่อแผนงานสอบสวนและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ และผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในภาพรวม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับปัญหาปริมาณงานของส่วนงานในสายงานสอบสวนและนิติการดังกล่าว ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีการศึกษาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการจัดแบ่งส่วนงานที่เหมาะสมกับหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนปริมาณงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย และการติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมกับภารกิจและสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.2.2 ด้านอัตรากำลัง

จากผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาตรวจสอบ แสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2565 มีค่าเฉลี่ยปริมาณเรื่องร้องเรียนปีละ 4,756 เรื่อง โดยสามารถดำเนินการจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เฉลี่ยปีละ 2,711 เรื่อง และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนงานสายงานสอบสวนและนิติการ พบว่า เจ้าหน้าที่ 1 คน สามารถดำเนินการพิจารณาตรวจสอบแสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐ เฉลี่ยปีละ 21.43 เรื่อง ดังนั้น หากให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการพิจารณาตรวจสอบแสวงหาข้อเท็จจริงจนมีคำวินิจฉัย หรือมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้เสร็จสิ้นภายในปีงบประมาณ โดยไม่มีปริมาณเรื่องร้องเรียนคงค้าง จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนงานสายงานสอบสวนและนิติการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งยังไม่รวมถึงหน้าที่ในการศึกษาเรื่องเชิงระบบหรือเชิงนโยบาย และการติดตามข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนงานสายงานสอบสวนและนิติการด้วย ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ปริมาณงานเพื่อกำหนดอัตรากำลังของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีความเหมาะสมกับภาระงานที่มีต่อไป

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

บทที่ 4

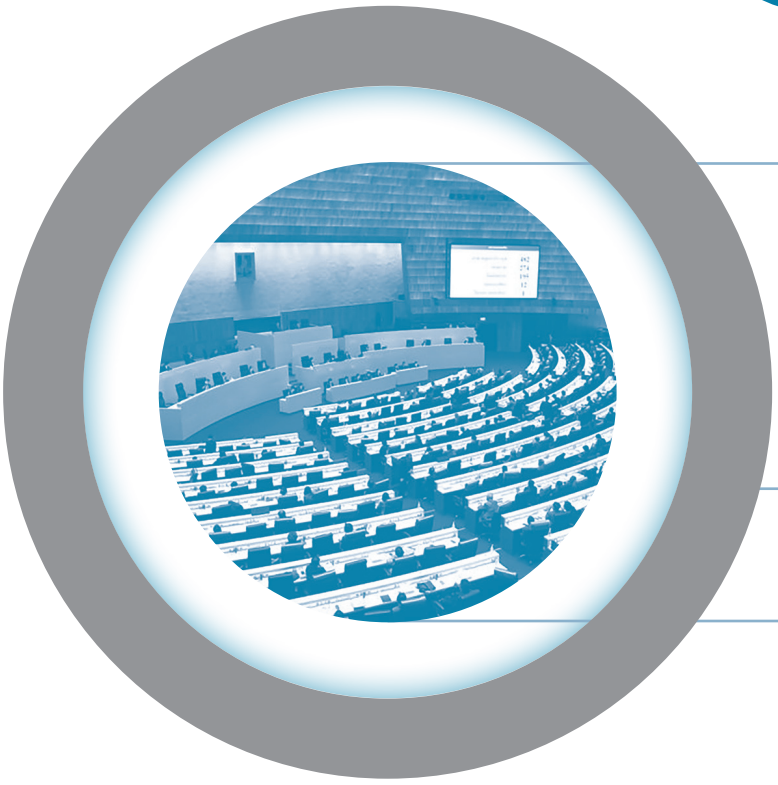

ผลการดำเนินการตามข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของรัฐสภา

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตามที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้เข้าร่วมแถลงหรือชี้แจงรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ต่อสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันอังคารที่ 12 กรกฎาคม 2565 และเข้าร่วมแถลงหรือชี้แจงรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 8 กันยายน 2565 และที่ประชุมได้มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในมิติต่าง ๆ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้สรุปผลการดำเนินงานตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมรัฐสภา ดังนี้

1. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของวุฒิสภา

1.1 การดำเนินการศึกษาแก้ไขเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินในเชิงระบบ เรื่อง การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับในช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีการนำผลการศึกษาดังกล่าวมาช่วยแก้ไขสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นอย่างไร

<u>การดำเนินการ</u> การหยิบยกกรณีการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ขึ้นมาศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวถือเป็นกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน ไม่ได้มีการเตรียมตัวหน่วยงานรับผิดชอบ และไม่มีแผนที่ชัดเจนครอบคลุมเป็นลักษณะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หากมีการเตรียมการที่ดี การแก้ไขปัญหาจะมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินตระหนักว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดจะกลับมาอีกครั้ง จึงระดมหารือร่วมกับส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข ด้านสังคมสงเคราะห์ และผู้แทนหน่วยงาน ร่วมเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา และได้รับข้อเสนอในหลายด้าน ทั้งในระบบการจัดหาวัคซีนที่มีคุณภาพที่ในช่วงแรกของการแพร่ระบาดไม่ได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ปัญหาการกระจายวัคซีน การสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรทางการแพทย์ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความมั่นใจให้แก่ประชาชน โดยได้นำผลการศึกษากราบเรียนเสนอต่อนายกรัฐมนตรีผ่านคณะรัฐมนตรี

และนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขรับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะทั้งหมดไปประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้หลายประเด็นได้รับการดูแลและนำไปสู่การแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

1.2 หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ถือเป็นหน้าที่และอำนาจที่กว้างขวาง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องร้องเรียนเท่านั้น หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งบางเรื่องอาจดูทับซ้อนกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เช่น การใช้อำนาจรัฐที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ซึ่งอาจเป็นปัญหาในเชิงระบบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้ ดังนั้น การแก้ปัญหาเชิงระบบจึงควรเป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่สามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไปได้

<u>การดำเนินการ</u> ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แก้ไขปัญหาเชิงระบบ โดยมุ่งเน้นศึกษาเชิงโครงสร้างของปัญหาเพื่อป้องกันมิให้เกิดการร้องเรียนซ้ำและลดความซ้ำซ้อนในการร้องเรียนในประเด็นปัญหาเดิม โดยมีหลักการในการดำเนินการ ได้แก่

1. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลจากเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนมาซ้ำ ๆ เช่น การอายัดตัวผู้ต้องขัง เรื่องปัญหาการออกเอกสารสิทธิที่ดิน เป็นต้น

2. เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินหยิบยกมาพิจารณา (Own Motion) ซึ่งมีผลกระทบในวงกว้าง เช่น อัคคีภัยที่อ้อมใหญ่ น้ำท่วมที่จังหวัดสุพรรณบุรี ทางม้าลายกับการบังคับใช้ เป็นต้น

3. การศึกษาวิจัยในเรื่องพื้นฐานเพื่อนำไปสู่เรื่องเชิงระบบ

1.3 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีการดำเนินการทั้งในเชิงรุกและเชิงระบบ ได้แก่ การดำเนินการเรื่องร้องเรียน หรือเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเอง หรือการศึกษาในเชิงระบบ เช่น ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขบนเกาะพงัน ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาสถานีกลางบางซื่อ หรือการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินทางทะเล ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นหน้าที่และอำนาจบนพื้นฐานของงบประมาณ บุคลากร และเวลา ซึ่งเป็นบริบทเดียวกันหรือไม่

การดำเนินการ การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบด้วย 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก การรับเรื่องร้องเรียนรายกรณี เป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับประชาชนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เมื่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจะดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเจ้าหน้าที่สอบสวนจะลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงในกรณีที่มีความจำเป็น และนำมาสรุปประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข ตลอดจนประชุมร่วมกับหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ลักษณะที่สอง การรับเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ ซึ่งมีทั้งกรณีมีผู้ร้องเรียนและไม่มีผู้ร้องเรียน แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงหยิบยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา สำหรับกรณีศึกษาของปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 6 เรื่อง บางเรื่องเป็นเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนและบางเรื่องถูกหยิบยกขึ้นมาเนื่องจากเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและต้องกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหา นอกจากการดำเนินงานใน 2 ลักษณะข้างต้นแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนี้

1. การดำเนินงานเชิงรุก (Outreach) โดยการลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบกับการจัดทำโครงการเชิงรุก เช่น โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาค โครงการประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร กิจกรรมทางม้าลายปลอดภัย วินัยดี “หยุด ก่อนทางม้าลาย” เป็นต้น
2. การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและสำรวจความคิดเห็นให้สื่อมวลชน
3. การบรรยายให้ความรู้แก่หน่วยงานภายนอก
4. การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายประชาสัมพันธ์ กิจกรรมเยาวชนคนดีเพื่อสังคม กิจกรรมประชาชนคนทำดี เป็นต้น

5. การเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงประชาชน เช่น เว็บไซต์สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน วิทยุ และ Social media อาทิ Line Facebook ฯลฯ

1.4 การดำเนินการด้านการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินเลือกเรื่องที่มาดำเนินการอย่างไร และเมื่อดำเนินการเสนอเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรี ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีระบบการติดตามให้เกิดผลสัมฤทธิ์หรือไม่ อย่างไร

<u>การดำเนินการ</u> สำหรับการติดตามผลการร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินในทางปฏิบัติ เมื่อมีการเสนอเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีจะมีมติแจ้งหน่วยงานและให้หน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานมาที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินจะประสานติดตามกับหน่วยงาน กรณีที่หน่วยงานปล่อยปละละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติช้าเกินกว่ากำหนด สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีหนังสือทวงถามหรือเชิญหน่วยงานมาหารือในข้อขัดข้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นข้อสั่งการจากรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตระหนักถึงการปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย และปัจจุบันมีโครงการที่ศึกษาในรายละเอียด โดยจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบเรื่องดังกล่าว เพื่อติดตามการดำเนินการตามผลคำวินิจฉัยโดยเฉพาะต่อไป ในส่วนการดำเนินการตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มีกระบวนการหารือ (Consultation) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการสะท้อนของปัญหาจากทุกมิติ และหน่วยงานส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.5 การทำงานเชิงรุกที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความภาคภูมิใจในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนหรือสร้างธรรมาภิบาลให้หน่วยงาน

<u>การดำเนินการ</u> สำหรับผลงานที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน นับว่าประสบความสำเร็จและมีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องทุกปีคือ “โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ”

ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินหยิบยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาเนื่องจากเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการที่หน่วยงานของรัฐยังไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และผลการศึกษาข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการพบว่าในแต่ละปีการศึกษามีนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจนและมีความจำเป็นต้องทำงานหารายได้ช่วยครอบครัว ซึ่งเด็กกลุ่มนี้กระจายอยู่ทั่วประเทศ ประมาณ 20,000 - 30,000 รายมากน้อยในแต่ละปี ปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ คือ เมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานทันทีหลังจบการศึกษาภาคบังคับ จะเป็นการเข้าสู่ตลาดแรงงานในฐานะ “แรงงานไร้ฝีมือ” เนื่องจากไม่มีทักษะด้านอาชีพส่งผลต่อค่าจ้างแรงงานที่มักจะได้เท่าค่าแรงขั้นต่ำหรือต่ำกว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานระดับจังหวัด หากสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสามารถจัดให้มีการฝึกอาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน จะทำให้เด็กกลุ่มนี้สามารถเปลี่ยนสถานะจากแรงงานไร้ฝีมือเป็นแรงงานมีฝีมือได้ และจะได้รับค่าจ้างสูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำ

การดำเนินโครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ จะมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกลุ่มต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ กล่าวคือ กลุ่มต้นน้ำ ได้แก่บุคลากรทางการศึกษา คือ ครูแนะแนว ทำหน้าที่สำรวจจำนวนนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับและชวนให้สมัครเข้าร่วมโครงการ และส่งต่อไปยัง กลุ่มกลางน้ำ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานทำหน้าที่ฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลา 3 – 6 เดือน โดยเป็นการเรียนฟรี กินฟรี อยู่ฟรี และระหว่างการฝึกอบรมมีการชดเชยรายได้ให้กับผู้ปกครอง โดยเป็นเงินจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) ที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) อาทิ เงินสงเคราะห์เด็ก เงินสงเคราะห์ผู้ยากไร้ สนับสนุนให้เด็กผ่านไปยังผู้ปกครอง คนละ 6,000 - 8,000 บาท สุดท้ายคือ กลุ่มปลายน้ำ หรือสำนักงานจังหวัดจะร่วมกับหอการค้าจังหวัดและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสำรวจตำแหน่งงานว่าง เมื่อเด็กกลุ่มนี้เสร็จสิ้นการฝึกอบรมจะมีงานทำในทันที นอกจากนี้ ยังมีการบูรณาการความร่วมมือของส่วนกลางระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดิน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

และกรมประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการดำเนินงานของจังหวัดซึ่งขับเคลื่อนโครงการในรูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการ

ทั้งนี้ การดำเนินโครงการดังกล่าวสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้การเรียนรู้แก่ประชาชนตามความต้องการและความถนัด เพื่อเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและจังหวัด 76 จังหวัดทั่วประเทศ ดำเนินโครงการมาเป็นปีที่ 3 และจะดำเนินโครงการต่อเนื่องทุกปี

2. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของสภาผู้แทนราษฎร

2.1 กรณีเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (เรื่องไฟฟ้า) ซึ่งในรายงานพบว่า รัฐจะต้องเป็นผู้ผลิตสาธารณูปโภคเอง 51 เปอร์เซ็นต์ แต่ปรากฏว่า รัฐไปซื้อไฟจากเอกชน ทำให้รัฐไม่ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบ แต่ในรายงานไม่มีความคืบหน้า เพราะปัจจุบันเท่าที่ทราบ คือ รัฐยังผลิตไฟเองแค่ 33 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งไฟของรัฐนั้นมีต้นทุนที่ถูก แต่กลับไปซื้อจากเอกชนที่มีค่าต่าง ๆ ที่เป็นสัมปทาน ทำให้บริษัทเอกชนมีความร่ำรวยค่อนข้างมากและสุดท้ายผลักภาระให้ประชาชนเป็นผู้จ่าย จึงอยากเรียนถามว่าเมื่อรายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ทำไปเสนอคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่คณะรัฐมนตรีไม่ปฏิบัติตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อสรุปเพื่อให้ผู้ร้องได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

<u>การดำเนินการ</u> จากข้อสังเกตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เรื่องสัดส่วนการผลิตพลังงานที่รัฐต้องมีสัดส่วน 51 เปอร์เซ็นต์ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรีแล้ว ซึ่งมีข้อโต้แย้งเรื่องสัดส่วน โดยในประเด็นนี้ทางสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ ขณะนี้ผู้ร้องเรียนอยู่ในระหว่างดำเนินการใช้สิทธิร้องตรงไปที่ศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ได้มีการตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด

2.2 เรื่องกฎหมายประมง ซึ่งเป็นปัญหากับประชาชนตลอดทั้ง 22 จังหวัดที่มีพื้นที่ชายฝั่ง ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดปัตตานี มีโรงงานที่ต้องใช้วัตถุดิบจากประมงและต้องปิดโรงงานไปจำนวนมาก เพราะว่าไม่มีวัตถุดิบ เนื่องจากกฎหมายเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ แต่เรื่องใหญ่แบบนี้ไม่พบในรายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

การดำเนินการ ด้วยความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายประมง ได้แก่ พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งกฎระเบียบการป้องกัน ยับยั้งและขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing :IUU) ซึ่งสหภาพยุโรปได้ประกาศใช้กฎระเบียบดังกล่าวอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 และกำหนดให้ประเทศที่จะส่งออกสินค้าประมงไปยังกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจะต้องจัดทำระบบเพื่อป้องกัน ยับยั้งและขจัดการทำประมง IUU ได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อชาวประมง หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีแผนงานรองรับในการแก้ไขปัญหาให้กับชาวประมงจะส่งผลกระทบต่อการทำประมงของประเทศไทย รวมถึงกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับการทำประมง และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงหยิบยกประเด็นปัญหาดังกล่าวและแสวงหาข้อเท็จจริงหรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป

ขณะนี้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาเชิงระบบเรื่อง ปัญหาและผลกระทบของการทำประมงภายใต้กฎหมายประมง โดยได้ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนดังกล่าว เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและรับฟังปัญหาการทำประมงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ณ จังหวัดปัตตานี รวมทั้งได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาการทำประมงเพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาการทำประมง ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการทำประมง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ทำหนังสือขอให้จังหวัดที่มีการทำประมงจำนวน 23 จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการทำประมง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน

สำหรับนำมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและผลกระทบของการทำประมง ต่อมาเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ณ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดระยอง พร้อมทั้งเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมหารือเพื่อรับฟังข้อเท็จจริงและความเห็นเพิ่มเติม จำนวน 3 ครั้ง ในการนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปประเด็นปัญหาแยกออกได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ปัญหาและผลกระทบของการทำประมงพาณิชย์

1.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายประมงที่มีผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 ปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคประมง

1.3 ปัญหาวันทำประมงไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

1.4 ปัญหาการนำเรือประมงที่ถือธงต่างประเทศ (มาเลเซีย) กลับเข้ามาซ่อมในประเทศไทย

1.5 ปัญหาการซื้อเรือออกนอกระบบ

2. ปัญหาและผลกระทบของการทำประมงพื้นบ้าน

2.1 ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล

2.2 ปัญหาการให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อแก่ชาวประมง

2.3 ปัญหาการให้ความช่วยเหลือด้านการส่งเสริมอาชีพในช่วงที่ไม่สามารถทำการประมง

ปัจจุบันอยู่ระหว่างเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมหารือรับฟังผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินในการมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.3 โครงการที่เกี่ยวเนื่องกับโบราณสถาน หรือพื้นที่ที่จำเป็นต้องเป็นการกันเขต ในเรื่องของโบราณคดีต่าง ๆ อาจจะเป็นประเด็นพิพาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเหมือง เรื่องของจุดสัมปทานต่าง ๆ โดยปัจจุบันมีที่ดินจำนวนมากซึ่งอาจจะอยู่ในที่ดินของรัฐ แต่ถูกกันเป็นเขตโบราณสถาน หรือบางแห่งอยู่ในที่ดินที่เป็นวัดโบราณที่ร้างแล้ว แต่มีวัด หรือสถานที่พำนักสงฆ์เข้าไปใช้ประโยชน์ หรือแม้กระทั่งบางแห่ง เช่น กรณีของเมืองโบราณ อู่ทอง ซึ่งกำลังมีปัญหากับเรื่องประเด็นการสัมปทานเหมืองแร่ที่อาจจะกระทบต่อ โบราณสถานในเขตเมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจำนวนมาก หรือกรณีพิมาย เป็นต้น ในประเด็นเหล่านี้มีข้อเสนอเชิงรูปธรรมหรือไม่

<u>การดำเนินการ</u> กรณีปัญหาของที่ดินที่ถูกกันเป็นโบราณสถานกับชุมชน ที่อยู่เดิมหรืออยู่รอบโบราณสถาน ในแนวนี้เคยมีเรื่องร้องเรียนเข้ามาที่สำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดินอยู่บ้าง โดยแนวปฏิบัติในเรื่องของการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้อง ประชาชน การแก้ไขเรื่องร้องเรียนจะยึดหลักกัลยาณมิตร คือ ไม่ดูว่าใครผิดใครถูก แต่จะไปเน้นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจะอยู่ร่วมกันได้อย่างไร จะช่วยกันแก้ไขปัญหาได้อย่างไร อย่างกรณีของพิมาย ซึ่งพิมายก็มีปัญหาเรื่องร้องเรียน ทางกรมศิลปากรออกกฎ ระเบียบ ในการห้ามสร้างอาคารสูง กลัวจะไปบดบังทัศนียภาพ แต่ขณะเดียวกันพี่น้องที่ชุมชน อยู่มาก่อนก็มีความจำเป็นต้องประกอบธุรกิจอาชีพ ก็ได้มีการหารือร่วมกับกรมศิลปากร แล้วกรมศิลปากรก็รับไปดำเนินการ ในการแก้ไขคือระยะห่าง กล่าวคือการสร้างตึกสูง ไม่จำเป็นต้องกันไปหมด อาจจะเฉพาะริมถนน ก็เป็นลักษณะที่ให้ชุมชนอยู่ได้ โบราณสถาน ไม่ถูกกระทบรบกวน ตรงนี้เป็นประเด็นในเรื่องของโบราณสถานกับชุมชนรอบโบราณสถาน ต้องอยู่ด้วยกันได้โดยไม่กระทบกัน

ภาคผนวก

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ที่ ๒๗๒/ ๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

.....

เพื่อให้การจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่พิจารณาจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

๑.	เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	ประธานคณะทำงาน
๒.	รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน	รองประธานคณะทำงาน
๓.	ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน ๑ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๔.	ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน ๒ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๕.	ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน ๓ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๖.	ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน ๔ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๗.	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๘.	ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๙.	ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๐.	ผู้อำนวยการสำนักเครือข่ายและการมีส่วนร่วม หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๑.	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๒.	ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๓.	ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๔.	ผู้อำนวยการสำนักบริหารการคลัง หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๕.	ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๖.	ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๗.	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๘.	ผู้อำนวยการสำนักกิจการผู้ตรวจการแผ่นดิน และเลขาธิการ หรือผู้แทน	คณะทำงาน

/๑๙. หัวหน้าหน่วย

๑๙. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๒๐. ผู้อำนวยการสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๑. นางสาวสุภรณ์ ยิ่งวรการ	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. นางสาวทักษพร นิ่มนวลผ่อง	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๓. นางสาวนิจท์นลิน กมลสิริวิทย์	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

๑. กำหนดรูปแบบและหัวข้อต่าง ๆ ภายในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๒. รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นจากหน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่จะนำลงในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ ภาษา เพื่อให้เนื้อหามีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนตามข้อกำหนดของกฎหมาย

๓. คัดเลือกตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่โดดเด่น แก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ หรือเป็นอุทาหรณ์เป็นตัวอย่างให้แก่สังคมได้เพื่อนำลงเผยแพร่ในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๔. นำเสนอร่างหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการจัดพิมพ์

๕. ดำเนินการผลิตหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

พันตำรวจโท

(กีรป กฤตธีรานนท์)

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

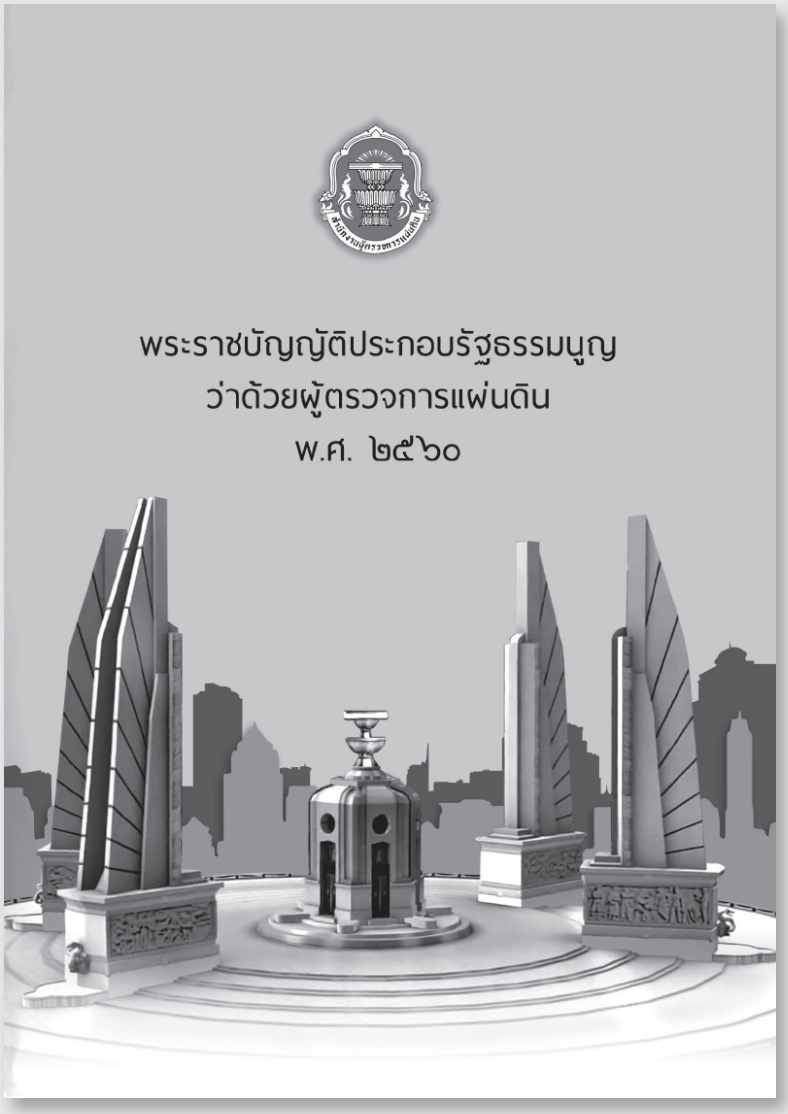

ดาวน์โหลด
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

ออกแบบและจัดรูปเล่มโดย : สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๔๙๗๑ / ๒๕๖๖
วันที่ ๒๗ มี.ค. ๖๖
เวลา ๑๑ ๔๗ น.

ที่ ผผ ๑๖๐๒/๕๐

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ และรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จำนวน ๕๐๐ เล่ม

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๔ วรรคสอง ได้กำหนดให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ทั้งนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมาแถลงรายงานประจำปีต่อรัฐสภาด้วย นั้น

บัดนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เสร็จสมบูรณ์แล้ว ซึ่งประกอบไปด้วยรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จึงขอนำส่งรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐๐ เล่ม รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

กลุ่มงานสารบรรณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
รับที่ ๑๔๗ / ๒๕๖๖
วันที่ ๑๘ / ๓๑ / ๖๖ เวลา ๑๐.๐๗ น.

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒
รับที่ ๑๗ / ๒๕๖๖
วันที่ ๒๙ / มี.ค. / ๖๖ เวลา ๑๙.๔๕ น.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต)
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๙๒๙๔, ๐ ๒๑๔๑ ๙๒๔๒
saraban@ombudsman.go.th

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๒๙๕ / ๒๕๖๖
วันที่ ๒๙ / มี.ค. / ๖๖ เวลา ๑๓.๕๐ น.
ส่งกลุ่มงาน พรม.๒ ดำเนินการ